

V-222.00

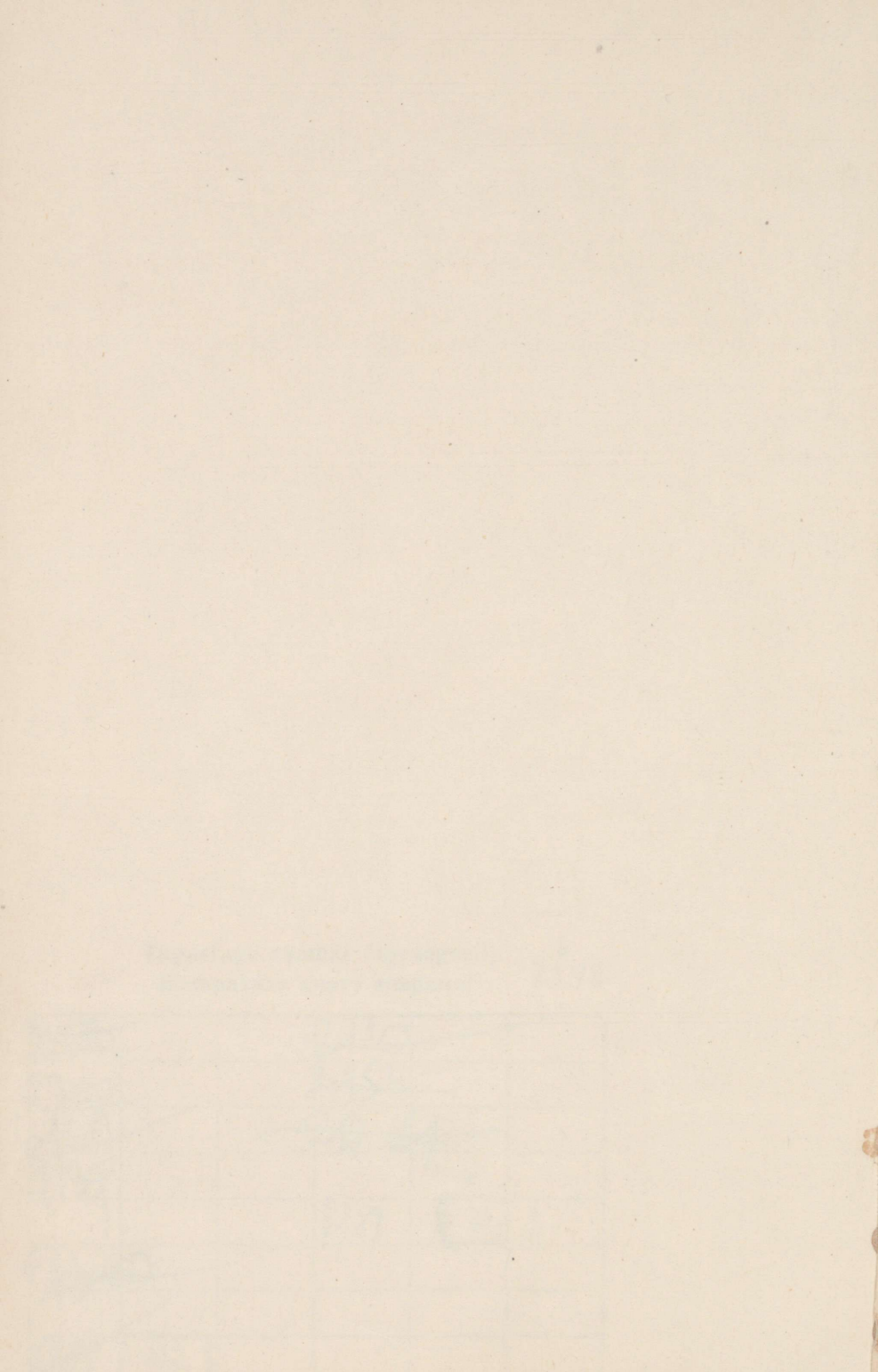
P. ALVRE

**SOOME
KEELE
ÕPIK
ISEÕPPIJALLE**

Tagastage raamat õigeaegselt!
Возвратите книгу вовремя!

и
1398

2791		2110	
2790		4953	
2167		2111	
4139			
2790		2289	TR
4229	TR		

V-22200

PAUL ALVRE

II
A-1398

SOOME KEELE ÕPIK

ISEÕPPIJAILE

TEINE, TÄIENDATUD TRÜKK

KIRJASTUS „VALGUS” · TALLINN 1971

4 T
A54

Kaane kujundanud

T. Aru

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

7-1-4
8-71

EESSÕNA

Viimaseil aastail on sagenenud eestlaste ja soomlaste vastastikused külaskäigud ja erialased kohtumised. Sõprussidemete tugevnemisega Soome ja Nõukogude Liidu rahvaste vahel on huvi soome keele vastu pidevalt kasvanud ja otsitakse teid selle õppimiseks. Õpiku esimene trükk, mis ilmus 1967. aastal, müüdi läbi mõne päevaga. Käesoleva kordustrukti tekstidesse on autor teinud mitmeid muudatusi. Grammatilist osa on samuti täiendatud ning näitlikustatud. Täiesti uudne on illustreeriv pildimaterjal.

Õpperaamat on mõeldud soome keele huvilistele iseõppijatele. Seepärast on lugemispalade koostamisel püütud anda tekste igapäevase sõnavaraga, mis võimaldab peatselt asuda soomekeelsete raadiosaadete kuulamisele ja ajakirjanduse lugemisele. Siit edasi raskemate ilukirjanduslike palade mõistmiseni ja soome keele täieliku valdamiseni on vaid väike samm. Soome keel lähedase sugulaskeelena on suhteliselt kergesti omandatav, kuid aktiivne, teadlik oskus eeldab ka grammatiliste iseärasuste tundmist. Seetõttu lugemispalad põimuvadki õpikus pidevalt grammatikaga. Teadmiste kinnistamiseks ja grammatiliste vilumuste omandamiseks on lisatud igasse õppetundi tõlke-, hääldamis- jm. harjutusi.

Eduka õppimise eelduseks on teadmine, et uue õppetunni juurde tuleb asuda alles siis, kui kõik eelmises toodu on omandatud, harjutused tehtud ning nende õigsus kontrollitud õpiku lõpuosas leiduva harjutuste võtme abil. Ununud sõnad ei takista järgnevate lugemispalade mõistmist ega tõlkeharjutuste sooritamist, sest neid on võimalik meelde tuletada raamatu lõpus olevaist sõnastikest.

Alfabeetilisse sõnastikku on võetud ainult lugemispalades korduvad ja harjutustes esinevad sõnad. Ruumi säästmiseks on aga sõnastikust välja jäetud 1) kõik eesti keelega täiesti sarnased ja samatähenduslikud sõnad (näit. *kala, maa, meri, puu, vesi* jt.); 2) eesti keelest ainult vokaalharmonia, lõppvokaali või muidu kirjutusviisi poolest erinevad sõnad (näit. *kylä, lehmä,*

lisä, terä; juusto, orava, paksu, talvi, tuttava; läpi, paperi jt.); 3) enamik rahvusvahelisi ja võõrsõnu, mille kirjpilt on eesti omale lähedane (näit. *appelsiini, basilli, festivaali, hotelli, kulttuuri, ornamentti, radio, selluloosa* jt.); 4) paljud liitsõnad (näit. *bensiiniasema* 'bensiiinjaam', *lomakylä* 'puhkeküla', *nurkkakaappi* 'nurgakapp' jt.); 5) kõik kohanimed (näit. *Eestin Sosialistinen Neuvostotasavalta* 'Nõukogude Eesti Sotsialistlik Vabariik', *Neuvostoliitto* 'Nõukogude Liit', *Ranska* 'Prantsusmaa', *Tanska* 'Taani' jt.).

Et paljud tuntud kohanimed soome keeles on kirjpildilt eesti omadest erinevad, on nende kasutamise hõlbustamiseks lisatud «Valimik geograafilisi nimesid» (lk. 294).

Soome tegusõnade märksõnaks on I infinitiiv (da-tegevus-nimi) koos kindla kõneviisi oleviku ainsuse 1. pöördega. Käändsõnadel on antud peale nimetava veel ainsuse omastav. Kui omastava tüvi ei erine nimetavast, pole seda märgitud. Oleviku ainsuse 1. pöördest ja ainsuse omastavast on antud ainult nende põhivormist erinev lõpuosa, kusjuures muutumatu sõnaosa on eraldatud püstkriipsuga, näit. *liik|kua, -un* /=*liikun*/ 'liikuda, liigun', *hyp|ätä, -pään* /=*hüppään*/ 'hüpata, hüppan', *mie|s, -hen* /=*miehen*/ 'mees, mehe', *lin|tu, -nun* /=*linnun*/ 'lind, linnu'.

Opikus on kogu keeleainestik (lugemispalad uute sõnade seletustega ja grammatiline osa harjutustega) jaotatud 20 õppetunniks. Alustades lihtsamast muutub lugemispalade keel õpiku teises pooles (alates 13. õppetunnist) juba märgatavalt raskemaks. Alles seal võetakse vaatluse alla ka vormiõpetuse keerukamad küsimused ning mõned lause- ja sõnavaraõpetuse probleemid. Grammatiline osa on püütud koostada sellisena, et see oleks küllaldaseks baasiks soome keele iseseisval edasiõppimisel pärast käesoleva õpiku läbitöötamist. Silmas on peetud ka kõrgemates koolides õppivate mittestatsionaarsete filoloogide vajadusi.

Kui arvestada, et iga õppetund sisaldab materjali 4—6 korra, kulub käesoleva õpiku süstemaatiliseks omandamiseks ainult 5—6 kuud. Peale otsese keeleainestiku leidub õpikus andmeid Soomemaa, tema rahva ja kultuuri kohta. Ka rahvanaljandid ja -laulud, vanasõnad ja mõistatused, mis kõik on keeleliselt kergesti omandatavad, ning muu õppetundidesse põimitud ehtsoomepärase ainestik tohiks huvi pakkuda igale raamatu kasutajale.¹

Kordustrüki ettevalmistamisel on lahke nõu ja asjalike märkustega abi osutanud mitmed isikud. Siinkohal olgu eriti tänatud Jyväskylä Ülikooli õppejõud magister Leho Vörk, kes muu materjali hulgas on saatnud andmeid eestlaste tüüpiliste kõnevigade kohta.

¹ Tekstide valikul on sõnastuselt raskepäraseid ilukirjanduslikke palu üldiselt välditud. Läbilõige soome kirjandusest lühikatkenditega on mõeldud koostamisel olevasse soome keele õpikusse edasijõudnuile.

Autor loodab, et käesolev õpik osutub iseõppijaile jõukohaseks, aidates seega veelgi rohkem avardada ja süvendada soome keele harrastust Eestis.

Soome keele õppimiseks kõigile head edu — hyvää menestystä!

Tartus, juuni 1969

P. A.

EESTI JA SOOME KEELE SUGULUSEST

Nii eesti kui ka soome keel on arenenud ühisest läänemere-soome aluskeelest. Et kummagi keele omaette arenemine on kestnud juba mitu aastatuhat, saab eestlane soomlase ja soomlane eestlase kõnест ja kirjast aru vaid osaliselt. Vaatamata mitmeile erinevustele sõnavaras, muutevormides ja häälikulises osas on soome keel lähedase sugulaskeelena märksa kergemini omandatav kui mistahes võõrkeel.

Et juba enne õppimisele asumist saada ettekujutust soome keele iseloomust, võrreldgem näiteid, mis valgustavad eesti ja soome keele sõnavara, muutevormide ja häälikute vahekorda.

SÕNAVARA

Soome keele sõnavara võime lähedusastme poolest eesti keelele liigitada kolmeks.

1. Mõlemas keeles leidub s a m a s t ä h e n d u s e s ja enam-vähem samal kujul säilinud sõnu.

maa — maa

tuli — tuli

meri — meri

kala — kala

olla — olla

sormi — sõrm

vieras — võõras

kallio — kalju

rikas /*rigas*/ — rikas

korkea /*korgea*/ — kõrge

2. Siiski mõnede samal kujul säilinud sõnade tähendus on soome keeles t e i n e kui eesti keeles, näit.

talo — maja

huone — tuba

surra — leinata

katson — vaatan

puhun — räägin

hallitus /*hallidus*/ — valitsus

raamattu — piibel

linna — loss

kirja — raamat

pieni — väike

Selliseid tähenduselt erinevaid sõnu on soome keeles mitusada. Need omandatagu hoolikalt, et vältida piinlikke väärmõistmisi. Kui mõnes soome *baaris* (sööklas) või *ravintolas* (restoranis) küsite *piima*, siis tuuakse teile tingimata *hapupiima*, sest 'piim' on soome keeles *maito* /maido/. Lindudest juttu tehes peetagu silmas, et 'kull' on soome keeles *haukka*. Ka *hyvä maku* /hüvä magu/ ei tähenda mitte 'head magu', vaid 'head maitset'. Sõna *sulhanen* häälikuliseks vasteks on eesti 'sulane', kuid soome keeles tähendab see 'peigmeest'. Siinkohal võiks veel meelde jätta, et soome *pulma* tähenduseks on 'täbar olukord'; *siunata* /siunada/ tähendab 'õnnistada', *tarkka* — 'täpne', *rutto* — 'katk', *kaali* — 'kapsas', *puku* /pugu/ — 'ülikond' jne.

3. Suur osa sõnu on kummaski keeles täiesti erinevad

hattu — kübar, müts

rakastaa /ragastaa/ — armastada

kukka — lill

tada

mutta — aga

kaupunki /kaupun̄gi/ — linn

jotta — selleks et

myös — ka

MUUTEVORMID

Soome sõnade muutevormid on väga sarnased eesti keele omadega. Sõnalõpud on aga üldiselt pikemad, sageli samad kui eesti rahvaluules: *pojalla* — pojal, *pojalta* /pojalda/ — pojalt, *metsässä* — metsas, *metsästä* — metsast, *opettajaksi* — õpetajaks.

Ka omadussõnade võrdlusastmed on soome ja eesti keeles üsna sarnased.

suuri — suur

suurempi /suurempi/ — suurem

suurin — suurim

Võrreldagu ka tegusõnade vormistikku.

olen — olen

oleme — oleme

olet — oled

olette — olete

on — on

ovat — on

olin — olin

olimme — olime

olit — olid

olitte — olite

oli — oli

olivat — olid

Nagu näeme, on siin esitatud soome ja eesti keele muutevormid niivõrd sarnased, et nende omandamine ei tekita mingisugust raskust.

Ometi leidub soome keeles ka täiesti uusi või tundmatuseni muutunud vormitunnuseid, milledest mainigem siinkohal vaid järgmisi.

<i>talossani</i> — minu majas	<i>tullaan</i> — tullakse
<i>lapsine-</i> — lastega	<i>saisin</i> — saaksin

HÄÄLIKULINE VASTAVUS

Mitmed soome ja eesti keele erinevused on häälikulist laadi. Seejuures on häälikulistele vastetele omane suur reeglipärasus, näit. eesti *oo*-le vastab soome keeles alati *uo*.

<i>tuoli</i> — tool	<i>suo</i> — soo
<i>puoli</i> — pool	<i>tuo</i> — too
<i>suola</i> — sool	<i>nuori</i> — noor

Eesti *ee*-le vastab soome keeles *ie*; kuid *ie* võib olla ka eesti *õõ* vasteks.

<i>tie</i> — tee	<i>riemu</i> — rõõm
<i>vielä</i> — veel	<i>miekka</i> — mõõk
<i>siemen</i> — seeme	<i>vieras</i> — võõras

n on sõna lõpust eesti keeles enamasti kadunud, kuna soome keeles püsib.

<i>suomalainen</i> — soomlane	<i>onneton</i> /onnedon/ — õnetu
<i>ihminen</i> — inimene	<i>jalän</i> — jala
<i>sydän</i> — süda	<i>tultiin</i> /tuldiin/ — tuldi

Selliste häälikuliste vastavuste tundmine (ligemalt vt. lk. 22) kergendab märgatavalt soome keele sõnavara omandamist.

Soome keele sõnad on üldiselt pikemad ja vokaaliderikkamad kui eesti omad. Ka järagsilpide pikad vokaalid pole lühenenud. Võrreldgem näit.

<i>lintu</i> /lindu/ — lind	<i>antamaan</i> /andamaan/ —
<i>kanto</i> /kando/ — käänd	andma
<i>kolme</i> — kolm	<i>hyppäämään</i> /hüppäämään/ —
<i>matala</i> /madala/ — madal	hüppama

Võõrsõnade lõppvokaaliks on sageli i.

prófessori — professor

léhtori — lektor

dósentti — dotsent

kómmunismi — kommunism

bálladi — ballaad

kúvernööri — kuberner

Seega soome keel pole nii «kulunud» kui eesti keel. Vokaalide säilimine sõna lõpus (lõppkao puudumine) ja sõna sees (sisekao puudumine) teeb soome keele kõige kõlarikkamaks keeleks Euroopas. Kui soome keeles tuleb iga 100 vokaali kohta kõigest 96 konsonanti, on näiteks itaalia keeles konsonantide arv 108, vene keeles 150 ja tšehhi keeles 188. Eesti keeles on vokaalide ja konsonantide suhe umbes samasugune kui itaalia keeles.

Soome keele kiire omandamise eelduseks on korrektne hääldamine. Järgnevalt peatumegi üksikasjalikumalt peamiselt neil häälikulistel nähtustel, mis eesti keelest erinevad.

HÄÄLDAMINE

Soome keeles nagu eestigi keeles kasutatakse l a d i n a kirja. Iga häälikut märgitakse teatud kindla tähega.

TÄHESTIK

Soome keele omade häälikute märkimiseks kasutatakse 21 eri tähte: *a, d, e, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, t, u, v, y, ä, ö*; η -häälikul puudub oma märk; teda tähistatakse nii *n*-ga (*k* ees) kui ka *ng*-ga. Üksik *g*-häälik esineb ainult vöörsonades. Täiesti märkimata jääb aspiratsioon (vt. tagapool).

Vöörsonades ja vöörnimeses esinevad veel tähed *b, c, f, q, š, w, x, z, ž, å* (rootsi *o*). Seega on soome keele alfabeet järgmine: *a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, š, t, u, v, w, x, y, z, ž, å, ä, ö* (31).

Tähed *v* ja *w* märgivad soome keeles sama häälikut, mistöttu neist viimane jäetakse sageli tähestikust välja. Trükitehnilistel põhjustel võib tähtede *š* ja *ž* asemel esineda vahel *sh* ja *zh*.

Järgmistel tähtedel on eesti keelest erinevad nimetused: *c* /see/, *f* /äf, äffä/, *h* /hoo/, *j* /jii/, *k* /koo/, *l* /äl, ällä/, *m* /äm, ämmä/, *n* /än, ännä/, *r* /är, ärrä/, *s* /äs, ässä/, *š* /äššä/, *x* /äks, äksä/, *y* /üü/, *z* /tseta/.

Soome kirjaviis on foneetiline nagu eestigi keeles. Seetöttu soome keele lugemine, kui meelde jätta mõnede häälikute erinev märkimisviis, ei tekita eestlasele suuremat raskust.

RÖHK

P e a r ö h k on soome keeles harilikult esimesel silbil, ka vöörsonades ja -nimeses: *hyvää päivää* /húvää päivää/ — tere päevast, *lepäämään* /lébäämään/ — puhkama, *kulttuuri* /kült-

tuuri/ — kultuur, *sosialisti* /sóisialisti/ — sotsialist, *banaaní* /bánaani/ — banaan, *Pariisi* /páriisi/ — Pariis, *Berliini* /bérliini/ — Berliin, *Milano* /mílano/ — Milaano.

Erandlikult on pearõhk teisel silbil mõnedes hüüdsõnades, näit, *ohóht aháat aijáil* jt.

K a a s r õ h k asetseb tavaliselt nagu eestigi keeles kolmandal ja viiendal silbil: *pa-la-ma-ton* /pálamàdon/ — põlematu; *pa-la-mat-to-mil-le* /pálamàttomille/ — põlematuile. Kui aga kolmas silp on lühike (lõpeb lühikese vokaaliga), kandub kaasarõhk neljandale ja kuuendale silbile: *úr-hei-le-màt-ta* — sportimata, *tót-te-le-màt-to-mil-le* — sõnakuulmatuile.

VOKAALID

L ü h i k e s e d vokaalid märgitakse ühe tähega, p i k a d kahe tähega: *tuli* — tuli, *tuuli* — tuul; *sama* — sama, *saamaan* — saama.

Soome *y*-le vastab eesti *ü* ja *yy*-le — *üü*: *syksy* /süksü/ — sügis, *pytty* /püttü/ — pütt, *kyynel* /küünel/ — pisar, *tyyni* /tüüni/ — vaikne, tüün.

Ei tyhjää säkki pystyssä pysy. Tühi kott ei seisa püsti.

Häälik *õ* puudub soome keeles. Sellele vastab seal *e*, *o*, *a* või *ie*.

velka /velga/ — võlg
voi — või

sana — sõna
vieras — võõras

Soome keele teise silbi lühikesed vokaalid tuleb esmavärtelistes sõnades hääldada lühemalt kui eesti keeles. Näiteks sõnades *tuli*, *vesi*, *käsi*, *kala*, *kana*, *olen*, *tulen* on teise silbi vokaal soome keeles niisama pikk kui esimese silbi vokaal, eesti keeles aga pisut pikem (kuigi see kirjaipildis ei kajastu).

Seevastu soome pikad vokaalid kõlavad peaaegu niisama pikalt kui eesti ülipikad (III välde) vokaalid. Eriti hoolikalt tuleb pikki vokaale hääldada järgsilpides, et soome keele omapärasust mitte moonutada. Hääldage sõna algus energiliselt ja järgsilbid venitades, kuid nii, et rõhk jääks esimesele silbile.

eläköön /élägöön/ — elagu
náuramaan — naerma
sáappaat — saapad
véneessä — paadis

pelkäämään /pélgäämään/ —
kartma
kanteleet /kándeleet/ — kandleed
huoneeseen — tupp

kästeessa — kastes
kástikkeessa — kastmes

kirjallisuuteen /*kirjallisuudeen*/
— kirjandusse

Järgsilpide vokaalide pikkusest oleneb sageli sõna tähendus, näiteks.

hyvä päivä — hea päev, kuid
ilta /*ilda*/ — õhtu

hyvää päivää — tere päevast
iltaa /*iltaa*/ — (tere) õhtu(s)t

pienen talon — väikese maja

pieneen taloon — väikesse
majja

suurin silmin — suurisilmi

suuriin silmiin — suurtesse sil-
madesse

DIFTONGID

Soome keeles on 16 diftongi: *au, äy, ou, öy, eu, iu, uo, yö, ie, ai, äi, oi, öi, ui, yi, ei*. Mitte kõik kõrvuti asetsevad vokaalid ei moodusta soome keeles diftongi (näit. sõnades *talo-a* — maja, *vaini-o* — vainu), vaid ainult need, mis kuuluvad ühte silpi.

Erilist tähelepanu ja harjutamist vajab diftongide hääldamine: diftongi teist häälikut tuleb pisut pikemalt hääldada kui näit. eesti keele teisevärtelises sõnas *kaunis*. Sellistena on diftongid vältuselt ligemad eesti keele tugevale astmele kui nõrgale. Diftongi välde sõnade käänamisel ja pööramisel soome keeles ei muutu.

kauniit, kaunis — kaunid, kaunis
heittää, heitän /*heidän*/ — heita, heidan
kouluun, koulussa — kooli, koolis

Diftongide *uo, yö, ie* puhul pöörake tähelepanu esimese komponendi õigele hääldamisele, nimelt *u* ja *y* tuleb hääldada ümardatud huultega energiliselt. Harjutage algul aeglaselt *u-o-u-o-u-o-u-o, y-ö-y-ö-y-ö-y-ö, i-e-i-e-i-e-i-e*. Kui üleminek ühelt vokaalilt teisele läheb lodusalt, katsuge need siduda diftongiks. Sama korra diftongidega *äy, öy* ja *eu* (mitte *öi*). Nende puhul tekitab raskust teine komponent, eriti *y*, mis tuleb hääldada tugevasti ümardatud ja ettelükatud huultega.

Näiteid harjutamiseks eesti keeles puuduvate diftongide kohta.
uo: Suomi — Soome, *ruoste* — rooste, *nuori* — noor, *suola* — sool, *puoli* — pool, *tuoli* — tool.

yö: työ — töö, *vyö* — vöö, *syön* — süün, *lyömme* — lööme.
ie: tie — tee, *kieli* — keel, *pienet* — väikesed, *mies* — mees.

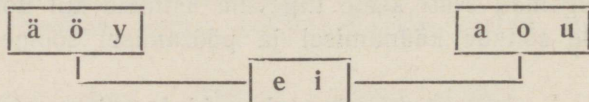
äy: mäyrä — mäger, äyräs — kallas, käyttää — tarvitada.
 öy: köysi — köis, köyhä — vaene, löyly — leil, löysä — lõtv.
 eu: neula — nõel, peura — põder, seura — selts, keula — käil.

Järgsilpides, eriti *ien*-lõpulise mitmuse omastava puhul, ei moodusta eespool mainitud vokaalid diftongi, vaid kuuluvad sageli eri silpidesse. Näit. *pieni-en poiki-en* — väikeste poiste. *us-, ys-*lõpulisi sõnu *rakkaus* — armastus, *vapaus* — vabadus, *ylpeys* — uhkus jt. on võimalik hääldada nii kahe- kui ka kolmesilbilistena.

VOKAALHARMOONIA

Soome keeles on säilinud vokaalharmonia, mida meil võib vaid peamiselt lõunaeesti murdealal kuulda. Vokaalharmonia põhineb vokaalide jagunemisel hääldamiskohalt ees- ja tagavokaalideks.

Kui sõna esimeses silbis on eesvokaalid *ä, ö, y*, siis esinevad ka järgsilpides samad vokaalid (mitte *a, o, u*). Ja vastupidi: kui sõna esimeses silbis on tagavokaalid *a, o, u*, siis esinevad ka järgsilpides samad vokaalid (mitte *ä, ö, y*). Neutraalsed on *e* ja *i*, mis kombineeruvad nii ees- kui tagavokaalidega.

Näiteid.

(eesvokaalsed)	<i>pullo</i> — pudel
<i>härkä</i> /härgä/ — härg	(neutraalsed <i>e</i> ja <i>i</i>)
<i>pöllö</i> — öökull	<i>pesä</i> — pesa
<i>työttömyys</i> — tööpuudus	<i>velka</i> /velga/ — võlg
(tagavokaalsed)	<i>isä</i> — isa
<i>matala</i> /madala/ — madal	<i>kirjoittaa</i> — kirjutada
<i>nousta</i> — tõusta	

Sõnad on sageli (kuid mitte alati) eesvokaalsed, kui esimeses silbis esinevad diftongid *ei* või *ie*, näit. *seinä* — sein, *siellä* — seal, *viedä* — viia, *vielä* — veel, *sientä* /siendä/ — seent, *pientä* /piendä/ — väikest, *tietää* /tiedääl/ — teada (kuid tieto /tiedo/ — teadmine; teade) jt. Sõnad, mille *ie*-le vastab eesti keeles *õõ*, on tagavokaalsed: *vieras* — võõras, *riemu* — rõõm, *rieska* — rõõsk jt.

Liitsõnades jääb püsima iga üksiku sõna vokaalharmonia: *glioppilas* — üliõpilane, *pöytäkirja* /pöüdäkirja/ — protokoll, *köyhäsänainen* — sõnakehv, *pitkäaikainen* /pitkäigainen/ — kauaaegne.

Võõrsõnad ei alistu vokaalharmoniale: *byroo* — büroo, *labyrintti* — labürint, *pyramidi* — püramiid, *populääri* /pobulääri/ — populaarne, *glykoosi* /glügoosi/ — glükoos.

Vokaalharmonia nõuab eestlaselt tähelepanu ja harjutamist. Pandagu tähele ka o korralikku hääldamist järgsilpides.

keitto — supp

opinto /obindo/ — õping

kukko — kukk

peukalo /peugalo/ — põial

Lõppvokaalina kuuldub nendes sõnades selgesti o (mitte u).

KONSONANDID

Konsonandid, mida soomlased teisiti hääldavad kui eestlased, on *k, p, t; g, b, d; s, ng, h* ja *l*.

1. Soome *k, p, t* hääldatakse sõna sees ainult pisut tugevamini kui eesti *g, b, d*.

rakas /ragas/ — armas

Tampere /tambere/

jalka /jalga/ — jalg

katu /kadu/ — tänav

Helsinki /helsingi/

pelto /peldo/ — põld

vapaa /vabaa/ — vaba

ranta /randa/ — rand

Sõna algul, lõpul ja *h* ning *s*-i kõrval, samuti ka silbi lõpul häälduvad *k, p, t* tugevalt, nagu eesti *k, p, t*: *kuka* /kuga/ — kes, *poika* /poiga/ — poeg, poiss, *tyttö* /tüttö/ — tüdruk, tütar, *lapset* /lapset/ — lapsed, *keuhkot* /keuhkot/ — kopsud, *miesten* /mies-ten/ — meeste, *kätkyt* /kätküt/ — kätki, häll.

Pikki konsonante *kk, pp, tt* hääldatakse nagu eesti vastavaid häälikuid, s. o. III vältes: *kukka* — lill, õis, *lukko* — lukk, *kuppi* — tass, *lamppu* — lamp, *lanttu* — kaalikas, *kortti* — kaart.

2. Soome *b, d, g* on alati helilised. Neist *b* ja *g* esinevad ainult võõrsõnades: *briljanti* — briljant, *betoni* — betoon, *geometria* — geometria, *suggestio* (*g* hääldub pikalt) — suges-
tioon.

Ka soome *d*, mis on rootsi laen, hääldatakse heliliselt ja see erineb täielikult eesti häälikust. *d* õige hääldamine nõuab palju harjutamist, sest see artikuleerub tagapoolsemalt kui eesti *d* ning

on ühtlasi heliline nagu vene, saksa või inglise keeles. Soome *d* ongi tegelikult väga lähedane vastavale inglise või rootsi häälikule. Harjutamisel peetagu silmas, et soome *d* moodustub keele otsa nõrgal puudutamisel vastu igemeid (mitte vastu hambaid nagu eesti *d* puhul). Häälekurrud püütagu panna helisema sõnade *hüüda*, *püüda*, (*ei*) *võida*, (*ei*) *käida* abil, kus *d* asetseb heliliste häälikute vahel.

Edasi jätkatagu harjutamist soomekeelsete sõnadega, kus helilise *d* märgime δ -ga: *äidillä* /äiðillä/ — emal, *vedessä* /vedessä/ — vees, *käden* /käden/ — käe, *huudan* /huuðan/ — hüüan, *rikkau-*
den /rikkauðen/ — rikkuse, *oikeuden* /oigeuðen/ — õiguse, *sai-*
rauden /sairauðen/ — haiguse, *vanhuuden* /vanhuuðen/ — vanaduse, *kadehdin* /kadehðin/ — kadestan, *tahdon* /tahðon/ — tahan, *lehdet* /lehðet/ — lehed, *kahdeksan* /kahðeksan/ — kaheksa.

Sageli soome rahvakeeles ja selle kajastusena vahel ka ilukirjanduses esineb *d* asemel kas *r*, *l* või kadu (nagu «Kalevalas»): *veressä*, *velessä* või *veessä* (= *vedessä*), *tahron*, *tahlon* või *tahon* (= *tahdon*), *kahreksan*, *kahleksan* või *kaheksan* (= *kahdeksan*).

3. Soome *s* on vaevalt märgatava *š* varjundiga ning täiesti helitu. Hääldamisel peetagu silmas, et keel oleks tõmbunud pisut tahapoole ja et huuled ei oleks ümardatud nagu *š* puhul. Eesti terav, samuti poolheliline *s* on soome keelele võõrad.

suomalainen — soomlane
sairas — haige
tasainen — tasane

vaski — vask
missä — kus
kissa — kass

4. *ng* hääldatakse kahekordse $\eta\eta$ -häälikuna, η -häälik on kuulda ka eesti *ng* hääldamise algusosas, enne *g*-ni jõudmist. Sellisel kujul esineb ta ka soome keeles *k* ees, näit. *onki* /oŋgi/ — õng, *hanki* /haŋgi/ — hang, *kaupunki* /kaupuŋgi/ — linn, *Helsinki* /helsiŋgi/, *ng* hääldamisel ei tohi *g* tulla kuuldavale, vaid järgmine silp peab algama sama häälikuga, millega lõpeb eelmine. Sel teel saame puhta $\eta\eta$ -hääliku, mis on III vältes.

$\eta\eta$ -häälikut tuntakse ka mõnedes eesti murretes, näit. Põhja-Eesti ranniku aladel *lanŋad* 'lõngad'.

Hääldage algul aeglaselt *on-ki* /oŋ-gi/; siis jätke hääldamata teine silp ja jätkake η -häälikuga: saame vormi *on-gella* /oŋ-ŋella/ — õngel. Samuti hääldage sõnu: *ken-kä* /keŋ-kä/ — king, *ken-gät* /keŋ-ŋät/ — kingad, *han-gella* /haŋ-ŋella/ — hangel, *van-git*

/van-ŋit/ — vangid, *kaupun-gissa* /kaupun-ŋissa/ — linnas, *Helsingissä* /helsing-ŋissä/, *vahin-gossa* /vahin-ŋossa/ — kogemata, *hen-gittää* /hen-ŋittää/ — hingata.

5. Soome *h* hääldub selgesti ka sõna algul. *Helsinki, hevonnen* — hobune, *hyvä* — hea, *hinta* — hind.

Sõna sees silbi algul hääldatakse *h* tingimata lühidalt ning tugeva kahinata: *karhu* /karhu; mitte: karhhu/ — karu, *valhe* /valhe/ — vale, *vanha* — vana, *miehet* — mehed. Seevastu *h* silbi lõpul hääldatakse energiliselt ja pikalt (nagu üldse silbilõpulised konsonandid): *ahkera* /ahhkerä/ — usin, *tahtoa* /tahhtoa/ — tahta.

6. Konsonantide peenendus (palatalisatsioon) soome keeles puudub. Selles suhtes eksivad eestlased sageli. Õige on hääldada *onni* /mitte on'ni/ — õnn, *tanssia* /mitte tan'ssia/ — tantsida, *otti* /mitte ot'ti/ — võttis.

7. Suur on erinevus *l*-hääliku puhul, mis soome läänepoolseis murrakuis ja ka helsinglaste keeles meenutab vene л-и. Viimast tuleb siiski vältida.

Võrrelge järgmistes sõnades eesti- ja soomepärasest hääldamisest, kusjuures *l* hääldage pisut tumedamalt kui eesti sõnades *tolmu*, *kulmu*.

kallis /kallis/ — kallis
valmis /valmis/ — valmis
pilvi /pilvi/ — pilv

paljon /paljon/ — palju
kallio /kallio/ — kalju
kylvö /kylvö/ — külv

ASPIRATSIOON

Aspiratsioon ehk hõngus, mida kirjakeeles ei märgita, ilmneb mõnedes vokaalidega lõppevates sõnarühmades. Aspiratsiooni õige kasutamine eeldab soome keele ajaloo tundmist, sest hõngus esineb peamiselt neis vormides ja sõnades, mille lõppkonsonandiks oli kunagi *-k* või *-h* (harvemini *-t* või *-n*).

Aspiratsioon (') kuulub ainult siis, kui järgnev sõna algab vokaaliga. Kui aga järgnev sõna või liide algab konsonandiga, muutub see hääldamisel pikaks (kahekordseks). Konsonandi kahekordistumine on tavaline liitepartiklite *-ko* ~ *-kö*, *-pa(s)* ~ *-pä(s)*, *-kaan* ~ *-kään* ja *-kin* ees, näit. *tulepas* /tuleppas/ — tule ometi. Seevastu liite *-han* ~ *-hän* puhul *h* sageli ei kahekordistu (*tulehan* — tule ometi).

Järgmistes grammatilistes vormides, kus aspiratsioon esineb kõige järjekindlamalt, hääldage lõppvokaal nii lühidalt kui vähegi võimalik, siis tekib sõna lõppu soovitud häälik iseenesest. Järgneva sõna või liite algkonsonant tuleb aga hääldada kahekordselt, kusjuures sõnade vahe kaob. Kui sõnale järgneb pikem paus (näit. lause lõpul), siis pole kuulda aspiratsiooni ega toimu ka konsonantide kahendumist.

1. Kääskiva kõneviisi ainsuse 2. pööre: *tule' alas* — tule alla, *anna' olla'* — lase olla, *tule tänne* /*tulet_tänne*/ — tule siia, *tule jo* /*tulej_jo*/ — tule juba, *mene pois* /*menep_pois*/ — mine ära, *ala mennä* /*alam_mennä*/ — hakka minema.

2. Kindla ja kääskiva kõneviisi oleviku ning potentsiaali eitav kõne: *älä mene' alas* — ära mine alla, *hän ei lähde' glös* — ta ei lähe üles, *en osaa' ulkoa* — ma ei oska peast, *älä tee sitä* /*älä tees_sidä*/ — ära tee seda, *älä menekään* /*älä menekään*/ — ära minegi, *en anna katsoa* /*en annak_katsoa*/ — ma ei lase vaadata, *ei sada lunta* /*ei sadal_lunda*/ — ei saja lund, *et saane vastausta* /*et saanev_vastausta*/ — sa vist ei saa vastust.

3. e-lõpulised sõnad: *lähde'* — allikas, *piste'* — punkt, *perhe'* — pere, *sade' aamu* — vihmane hommik, *sadetakki* /*saðet_takki*/ — vihmamantel, *mustepullo* /*mustep_pullo*/ — tindipott, *tervetuloa* /*tervet_tuloa*/ — tere tulemast, *käärepaperi* /*käärep_paberi*/ — pakkimispaber, *perhekin* /*perhekin*/ — peregi, *pistekö* /*pistekkö*/ — kas punkt.

4. I tegevusnimi: *koettakoon kiivetä' alas* — katsugu alla ronida, *hän aikoo matkustaa Turkuun* /*matkustaat_turguun*/ — ta kavatseb sõita Turusse, *he tahtovat tulla luoksemme* /*tullal_luoksemme*/ — nad tahavad tulla meie juurde.

5. Alaletütlevä kääne: *tälle pojalle* /*tällep_pojalle*/ — sellele poisile, *kullekin* /*kullekin*/ — igale, *ei sille voi mitään* /*ei sillev_voim_midään*/ — sinna pole midagi parata.

6. Kolmanda isiku possessiivsufiks: *ennen mies maansa myöpi kuin sanansa syöpi* /*maansam_müöbi* kuin *sanansas_süöbi*/ — ennemini mees oma maa müüb, kui sõna sööb, *tahtonsa mukaan* /*tahtonsam_mugaan*/ — oma tahtmist mööda.

7. tse-lõpulised prolatiivid: *meritsekö* /*meritsekkö*/ — kas merd mööda, *puhelimitsekin* /*puhelimitsekin*/ — telefonigi teel.

8. *ti-, lti-, sti-, nne-, mma-* ~ *mmä-lõpulis*ed määr sõnad: *olletikin* /*lloedikk*in/ — liiatigi, *laajalti tunnetu* /*laajaldit tunnetu*/ — laialt tuntud, *hyvästi sitten* /*hüvästis_sitten*/ — hüvasti siis, *sinnepäin* /*sinneppäin*/ — sinnapoole, *alemma'* — allapoole, *ylemmä'* — ülespoole.

9. Üksikud sõnad (neist mitmed määr sõnad): *itse'* — ise, *itsekin* /*itsekk*ugin/ — igaüks, *kolme'* — kolm, *kiiru'* — kiirus, *rutt*, *ori'* — täkk; *alle'* — alla, *asti'* — kuni, *kahdapäin* /*kahdappäin*/ — kahele poole, *kahdareisin* /*kahdarreisin*/ — kaksiratsa, *kahtia'* — pooleks, *kiinni'* — kinni, *kolmia'* — kolmeks, *kotia'* — koju, *luo'* — juurde, *päälle'* — peale, *taa'* — taha, *taakse'* — taha, *takia'* — tõttu, *toiste(kin)* /*toiste(kkin)*/ — teinekord(ki), *tyynni'* — täiesti.

Aspiratsioonid võib mõnikord ühiskeeles kuulda veel 1) tingiva kõneviisi eitavas kõnes, näit. *en lähtisi mihinkään* /*lähtisim_mihingään*/ — ma ei läheks kuskile, 2) passiivi II (mineviku) kesksõnas, näit. *tehty työ* /*tehtüt_tüö*/ — tehtud töö, 3) tegusõna mitmuse 1. ja 2. pöördes, näit. *saammepa* /*saammeppa*/ — eks me saa, *tulettepa* /*tuletteppa*/ — eks te tule, 4) üksikutes sõnades, näit. *yhä'* — üha, *paitsi'* — välja arvatud jt., 5) liitsõna *h*-ga algava järelosa puhul, näit. *kastehelmi* /*kastehhelmi*/ — kastepiisk.

Aspiratsioonist tingitud konsonandi kahekordistumist, mis neil juhtudel pole korrektse hääldamise seisukohast üldse vajalik, ei loeta veaks.

Kuigi aspiratsiooni tarvitamine on soome keele korrektse hääldamise seisukohast oluline, peavad mõned soomlased seda ise vähetahtsaks, sest aspiratsioon on hakanud mitmel pool, eriti helsinglaste keelest kaduma.

Viimasel ajal on koolideski loobutud aspiratsiooni nõudmisest juhtudel, kui järgnev sõna algab vokaaliga. Seega väljendeis *anna' olla* — lase olla ja *Anna oli* — Anna oli hääldatakse esimesed sõnad ühtemoodi. Kui aga järgnev sõna või liide algab konsonandiga, on selle kahekordne hääldamine kohustuslik kõigis eespool loetletud üheksas aspiratsioonirühmas.

VÄLDE

Soomepärane hääldamine eeldab veel vältesuhete õiget kasutamist. Kui eesti keeles eristatakse kolme vältet (lühike, pikk ja ülipikk: *kuri* — *kuuri* /*uks*/ — /*läks*/ *kuuri*), siis soome keele häälikuil on kaks vältet: lühike ja pikk. Viimane vastab umbes eesti ülipikale vältele (on ligem III-le kui II-le vältele), mistõttu

praktiliselt hääldatagu soome sõnad I ja III vältes, kusjuures II vältepikkusest tuleb hoiduda.

I välte sõnades on kõik häälikud lühikesed. III välte sõnu ise-loomustab pikk vokaal või konsonant, diftong või konsonantühend.

Lühike (= I) välde

sana — sõna
veli — vend
sisar — õde
kukat /kugat/ — lilled
kepit /kebit/ — kepid
hypätä /hübädä/ — hüpata
hakata /hagada/ — raiuda

Pikk (\approx III) välde

saanut — saanud
hampaat /hambaat/ — hambad
hammas — hammas
lapset — lapsed
koulut — koolid
temmata /temmada/ — tõmmata
saunassa — saunas

HAÄLDUSALUS

Soome keeles on raskemaid häälikuid ja häälikuühendeid kui eesti keeles. Nende täpne artikuleerimine nõuab kõneorganite suu-remat pingutust.

Lisaks üksikute häälikute moodustamisele tuleb pöörata tähelepanu veel hääldusalusele ehk artikulatsioonibaasile. Teatavasti sõltub hääldusalusest, mis eri keeltes on erinev, häälikute üldvarjund.

Soome hääldamise iseärasuseks on see, et ta toimub enam suu kesk- ja tagaosas, mis annab kõnele tumedama ja laiema kõla. Selle saavutamiseks tuleb hääldusorganid seada õigesse läheteisundisse, s. o. tuleb luua soome keelele kohane hääldusalus. Viimane seisab eelkõige selles, et keel tõmmatakse juba enne artikulatsiooni suus pisut tahapoole, mistõttu kõik moodustavad häälikud on tagapoolsemad kui eesti keeles. Tahapoole nihutatud hääldusaluse korral ei tekita raskusi ka soome helilise *d* /*δ*/, sahiseva *s*-i ja tumedakõlalise *l*-i omandamine.

Iseseisva õppimise puhul on soovitatav kuulata soomekeelseid raadiosaateid ja kontrollida juba õpitud sõnade kaudu oma hääldamisoskust. Kõige raskem on vabaneda emakeele hääldusalusest, seepärast püütagu võimalikult täpselt tabada soome häälikute tagapoolsemat üldvarjundit.

SOOME KEELE TÄHTEDE JA HÄÄLIKUTE TABEL
(kokkuvõte)

Tähed	Hääldamine	Näiteid
Vokaalid		
a, aa	a, aa ¹	alas — alla, saappaat — saapad
e, ee	e, ee	vesi — vesi, jokeen /jogeen/ — jökke
i, ii	i, ii	silta /silda/ — sild, riihi — rehi
o, oo	o, oo	talo — maja, sanoo — ütleb
u, uu	u, uu	tuli — tuli, tuuli — tuul
y, yy	ü, üü	ylös /ülös/ — üles, tyyni /tüüni/ — vaikne, tüün(e)
ä, ää	ä, ää	älä — ära, ääni — hääl
ö, öö	ö, öö	öljy — öli, eläköön /élägöön/ — elagu
au, äy	au, äü	rauha — rahu, näyttää /näüttää/ — näidata
ou, öy	ou, öü	koulu — kool, köyhä /kõühä/ — vaene
eu, iu	eu, iu	neula — nõel, kiuru — lõoke
uo, yö	uo, üö	nuori — noor, myös /müös/ — ka
ie, ei	ie, ei	vielä — veel, heinä — hein
ai, äi	ai, äi	sain — sain, näin — nägin
oi, öi	oi, öi	toin — tõin, söin — sõin
ui, yi	ui, üi	kuiva — kuiv, syitä /süidä/ — põhjusi
Konsonandid		
b	b ²	subjekti /subjekti/ — subjekt
d	ð	vedessä /vedessä/ — vees
g	g	traaginen /traaginen/ — traagiline, suggestio /suggestio/ — sugestioon
k, kk	g, kk	kuka /kuga/ — kes, kukka — lill
p, pp	b, pp	apu /abu/ — abi, keppi — kepp
t, tt	d, tt	sota /soda/ — sõda, ottaa — võtta
f, ff	f, ff	fasadi /fásaði/ — fassaad, suffiksi — sufiks
h	h	raha — raha
j	j	pojat — pojad, poisid
l, ll	l, ll ³	kala /kala/ — kala, kallio /kallio/ — kalju
m, mm	m, mm	lumi — lumi, tummä — tume, tõmmu
n, nn	n, nn	kana — kana, linna — loss
n(k), ng	ŋ, ŋŋ	kenkä /kengå/ — king, kengät /kenŋät/ — kingad
r, rr	r, rr	varas — varas, varras — varras
s, ss	s, ss	susi — hunt, kissa — kass
š, šš	š, šš	šakki — male, tušši — tušš
v	v	sivu — lehekül
z	z	Frunze
ž	ž	Voronež
—	,	tule tänne /tulet,tänne/ — tule siia

¹ Kõik pikad vokaalid, diftongid ja ka kaksikkonsonandid on soome keeles III vältes.

² Soome b /b/, d /ð/, g /g/ on helilised.

³ Soome l hääldub pisut tumedamalt kui eesti l sõnas kulmu.

Nagu eespool toodud näiteist selgub, on suur osa eesti ja soome keele sõnavarast oma põhiolemuselt ühesugune. Selliseid sõnapaare, nagu *lintu* — lind, *hyppäämään* — hüppama, *oppia* — õppida, *pensas* — põõsas, *männikössä* — männikus jt. õpime grammatikat tundmatagi kergemini mõistma ja meeles pidama, kui tutvume üksikasjalikumalt soome ja eesti keele häälikuliste erinevustega. Pikkade vokaalide püsimisest soome sõnade järgsilpides ning sise- ja lõpukao puudumisest oli juttu juba eespool (lk. 9).

Soome keele häälikuline koostis on eesti keelega võrreldes üldiselt arhailisem, kuid leidub ka uuemaid jooni. Järgnevalt kõrvutame soome ja eesti keele olulisemaid häälikulisi erinevusi, mida leidub nii vokalismis kui ka konsonantismis.

Vokalism

1. Soome keele *ä*-le (vokaalharmonia säilinud) vastab järgsilpides *a*, näit. *hätä* — häda, *isänmaa* — isamaa, *tyhjentävät* — tühjendavad, *vähentävät* — vähendavad.

2. Soome keele *y*-le vastab diftongis ja teises silbis *i*, näit. *täysi* — täis, *köysi* — köis, *käyn* — käin, *kysyttiin* — küsiti, *väsyä* — väsida.

Kolmandas silbis vastab soome keele *y*-le *u*, näit. *kysymys* — küsimus, *kysynyt* — küsinud, *väsytys* — väsimus, *väsynyt* — väsinud.

3. Soome keele *o*-le ja *ö*-le vastab järgsilpides *u*, näit. *teko* — tegu, *sitoo* — siduda, *kuusikossa* — kuusikus, *männikössä* — männikus.

4. Astmevahelduslikes sõnades on esimese silbi kõrged vokaalid *i* ja *u* püsinud, eesti keele diftongis madaldunud *e*-ks ja *o*-ks, näit. *viat* — vead, *siat* — sead, *luen* — loen, *tuot* — toed.

5. Eesti keele lühenenud vokaalile *h* ees vastab soome keeles pikk vokaal või diftong, näit. *maahan* — maha, *päähän* — pähe, *suohon* — sohu, *miehet* — mehed.

6. Soome *i*-le ja *u*-le diftongi järelkomponendina vastab eesti keeles *e*, näit. *laiva* — laev, *aika* — aeg, *kaivo* — kaev, *kaura* — kaer, *paula* — pael, *nauraa* — naerab.

7. Järgsilpides on *i*-lõpulised diftongid püsinud, eesti keeles on *i* kadunud, näit. *suomalainen* — soomlane, *eestiläinen* — eestlane, *nälkäinen* — näljane, *jaloissa* — jalus.

8. Järgsilpide erinevad vokaalid on soome keeles säilinud, eesti keeles sulanud esialgu pikkadeks vokaalideks ja siis lühene- nud, näit. *korkea* (vrd. murdeline *korkee*) — kõrge, *mäkeä* (murd. *mäkee*) — mäge, *piippua* (murd. *piippuu*) — piipu, *lapsia* (murd. *lapsii*) — lapsi.

9. Järgsilpide pikad vokaalid on soome keeles püsinud, eesti keeles lühenenud, näit. *saamaan* — saama, *saappaat* — saapad, *paiseet* — paised, *hyppäämään* — hüppama, *pesää* — pesa.

10. Soome keeles on teise silbi vokaal püsinud, eesti keeles pika esimese silbi järelt kadunud, näit. *kantanut* — kandnud, *antamaan* — andma, *suomalainen* — soomlane, *tyttäret* — tütred.

11. Soome keeles on vokaal püsinud ka sõna lõpus, eesti keeles aga mitte, näit. *lintu* — lind, *pelto* — põld, *suurta* — suurt, *metsässä* — metsas, *verkosta* — võrgust, *matala* — madal.

12. Eesti pikkadele vokaalidele *oo*, *öö*, *ee* ~ *õõ*, mis on algu- pärasemad, vastavad soome keeles diftongid *uo*, *yö*, *ie*, näit. *tuoli* — tool, *puoli* — pool, *työ* — töö, *vyö* — vöö, *siemen* — see- me, *vieras* — võõras, *riemu* — rõõm.

13. Eesti *õ*-le vastab soome keeles tavaliselt *e* või *o*, harve- mini *a*, näit. *verkko* — võrk, *merta* — mõrd, *leuka* — lõug, *oppia* — õppida, *polvi* — põlv, *sormi* — sõrm, *voi* — või, *sana* — sõna, *lanka* — lõng, *kaikki* — kõik.

Konsonantism -

1. Soome keele sulghäälikutele *k*, *p*, *t* vastavad eesti keeles *g*, *b*, *d*, näit. *lukea* — lugeda, *hampaat* — hambad, *siltaa* — silda, *puita* — puid.

2. Soome keeles on kaksikkonsonandid *ll*, *mm*, *nn*, *rr* pika esi- mese silbi järel ja järgsilpides püsinud, eesti keeles lühenenud, näit. *juomme* — joome, *maalle* — maale, *käännän* — käänan, *käänte* — kääne, *uurre* — uure, *isälle* — isale, *pojalla* — pojal, *annamme* — anname.

3. Lühikesed konsonandid on soome keeles püsinud, eesti keele lühikeses sisseütlevas aga pikenenud, näit. *jokeen* — jõkke, *käteen*

— kätte, *veteen* — vette, *eloon* — ellu, *tuleen* — tulle, *lumeen* — lumme, *mereen* — merre.

4. Eesti lühikesed kaksikkonsonandid *kk*, *pp*, *tt* (kirjas *k*, *p*, *t*) on algupärasemad kui soome *k*, *p*, *t*, mis on eelmistest lühenenud, näit. *lukot* — lukud (= lukkud), *kepit* — kepid (= keppid), *ratas* — ratas (= rattas).

5. Esimese silbi järel on *d* (*δ*) soome keeles püsinud, eesti keeles kadunud, näit. *kädet* — käed, *kohdata* — kohata, *juoden* — juues, *yhdessä kohdassa* — ühes kohas.

6. Seevastu kaugemal sõnas on *δ* soome keeles kadunud, aga eesti keeles esineb *d*-na, näit. *pimeässä* — pimedas, *istuessa* — istudes, *kirjoittaessa* — kirjutades, *oppia* — õppida, *lintuin* — lindre.

7. Soome keeles on *ks* nimisõnades püsinud, millele eesti kirja keeles vastab *s*, näit. *jänikset* — jänesed, *varikselle* — varesele, *harjoitukset* — harjutused, *teräksestä* — terasest.

8. Soome keeles on konsonantühend *ns* püsinud, eesti keeles on *n* muutunud eelneva vokaali sarnaseks, näit. *kansi* — kaas, *mansikka* — maasikas, *pensas* — põõsas, *kynsissä* — küüsis.

9. Soome keeles on sõnalõpuline *n* püsinud, eesti keeles üldiselt kadunud, näit. *sydän* — süda, *pojan* — poja, *mereen* — merre, *nainen* — naine, *laulamaan* — laulma. Erandlikult on *n* eesti keeles säilinud tegusõnade ainsuse 1. pöördes (maksan, võtsin).

10. Soome keeles on *h* konsonantide *n*, *l*, *r* järel püsinud, eesti keeles kadunud, näit. *vanha* — vana, *hanhet* — haned, *sulhanen* 'sulane' — peigmees, *karhu* — karu.

11. Soome keeles on *v* püsinud, eesti keeles *o* ja *u* eest kadunud, näit. *ulvoo* — ulub, *leivot* — lõo(kese)d, *arvo* 'väärtus' — aru, *itikat survoovat* — sääsed suruvad, *neuvo* — nõu.

12. Häälikuühend *tk* on soome keeles püsinud, eesti keeles mitte, näit. *temmatkaa* — tõmmake, *salatkoon* — salaku, *älkää vihatko* — ärge vihake, *vastatkaa* — vastake.

13. Soome keeles häälikuühend *sk* ei muutu, eesti keeles esineb astmevaheldus *sk* : *s*, näit. *leski* : *lesket* — lesk : lesed, *laiska* : *laiskan* — laisk : laisa, *tuisku* : *tuiskun* — tuisk : tuisu.

14. Seevastu astmevahelduslik on soome *nk* (= *ηk*) : *ng* (= *ηη*), eesti keeles esineb vaheldumatu *ng*, näit. *kenkä* : *kengät*

— king : kingad, lumihanki : lumihanget — lumehang : lumehanged.

15. Soome ja eesti keele astmevahelduse tähtsamad erinevused on järgmised: *rk* : *r* (*märkä* : *märän*) — *rg* : *rj* (*märg* : *märja*), *lke* : *lje* (*olkea* : *oljen*) — *lge* : *le* (*ölge* : *öle*), *rke* : *rje* (*kurkea* : *kurjen*) — *rge* : *re* (*kurge* : *kure*), *uku* : *uvu* (*puku* : *puvun* 'ülikond : ülikonna'), *yky* : *yvy* (*kyky* : *kyvyn* 'võime : võime').

Üksikasjalikumalt vt. Astmevahelduse tabel lk. 39.

Kordamiseks

1. Kus asetseb rõhk soome omades ja võõrsõnades?
2. Missugused on eesti keelest erinevad diftongid? Kirjutage vihikusse iga diftongi kohta 2 näidet. Hääldage neid algul aeglasemalt, siis kiiremini.
3. Mis on vokaalharmonia? Kirjutage vihikusse 3 ees- ja 3 tagavokaalset sõna.
4. Kuidas häälduvad soome *k*, *p*, *t* sõna sees, algul ja lõpul? Kirjutage vihikusse 5 näidet ja hääldage neid valjusti.
5. Kuidas hääldatakse soome *d*, *s*, *ng* ja *l*? Kirjutage vihikusse iga hääliku kohta 3 näidet ja hääldage neid valjusti.
6. Milles avaldub aspiratsioon? Hääldage valjusti kõiki aspiratsiooni kohta toodud näiteid.
7. Mis vältes on eesti sõnade *hammas*, *lapsed*, *koolid*, *tõmata*, *saanud* vasted soome keeles? Hääldage neid valjusti ja kirjutage vihikusse.
8. Mille poolest erineb soome keele hääldusalus eesti keele omast? Hääldage vaheldumisi eesti- ja soomepäraselt järgmisi sõnu: *rikas*, *tuli*, *puhun*, *hyvää päivää*, *banaani*, *geometria*, *kaunis*, *heitän*, *poika*, *kahdeksan*, *kissa*, *vaski*, *onki*, *onget*, *onni*, *tanssia*, *kallis*, *valmis*, *tule tänne*, *tervetuloa*, *anna olla*, *hammasta*.
9. Kuidas jaguneb soome sõnavara lähedusastmelt võrrelduna eesti keelega? Tooge näiteid.
10. Missugused soome häälikud vastavad eesti häälikuile *oo*, *ee*, *õõ*? Kirjutage vihikusse 6 sõnapaari.
11. Kuidas hääldatakse soome *y*, *yy*, *eu*? Tooge näiteid.
12. Mida tähendab soomekeelne lause *Teillä on kaunis puku ja hyvä maku*?
13. Tooge näiteid pikkade vokaalide püsimise kohta soome keele järgsilpides.
14. Missugused häälikud vastavad tavaliselt eesti konsonantidele *k*, *p*, *t* ja kuidas neid soome keeles hääldatakse? Tooge näiteid.
15. Kirjutage vihikusse 10 näidet sõnade kohta, kus *δ*, *ks* ja *tk* on püsinud. Millised häälikud vastavad neile eesti keeles?

1. ÖPPETUND

LUKUKAPPALE

— Hyvää päivää! Kuinka voit? — Kiitos, hyvin. Entä kuinka sinä jaksat? — Kiitos, mikäpä tässä. Kuka tuo nuori mies on? — Hän on ylioppilas Pekka Koskinen. — Kuka tuo nainen on? — Hän on eestiläinen (virolainen) opiskelija Leena Lepp. — Mitä ylioppilas Koskinen opiskelee? — Hän ja neiti Lepp opiskelevat suomea.

Minä olen opettaja. Minä kyselen ja he vastaavat. Me keskustelemme seuraavasti. *(neuvoston työssä)*

— Missä te asutte, neiti Lepp? Minä asun nyt Helsingissä, mutta kotini on Neuvosto-Eestissä (Eestin Sosialistisessa Neuvostotasavallassa). — Missä kaupungissa? Tallinnassako? — Ei, vaan Tartossa. — Missä te syötte, syöttekö baarissa (ravintolassa) vai kotona? — Tavallisesti me syömmme kotona.

— Kuka hän on? — Hän on tohtori Lauri Kallio. — Missä tohtori Kallio asuu? — Hän asuu hotelli «Vaakunassa». Se on hyvä hotelli.

— Mikä tämä on? — Se on huone. Siellä on ikkuna. Täällä on ovi. Pöydällä on kirja, paperia ja lyijykynä. Pöytä on korkea. Tuoli on matala. Tämä pieni kirja on punainen. Tuo iso kirja on harmaa. Tuo puku kaapissa on musta. Tämä puku on sininen. Minkä värinen seinä on? — Se on vihreä. Kaappi on keltainen, pöytä on ruskea. Paperi on valkoista ja ohutta.

— Alkaa jo pimetä. Pitää lähteä kotiin. Näkemiin! — Näkemiin! Terveisiä kotiin.

lu|ku, -vun lugemine; peatükk; arv
kappale, -en pala; tükk, peatükk
hyvää päivää! tere päevast!
kuinka voit? kuidas käsi käib?
kuinka kuidas
voi|da, -n võida, suuta; elada, end
tunda

kiito|s, -ksen tänu, tänan, aitäh
hyvin hästi
jaksaja -n jaksata; elada
mikäpä tässä pole viga, läheb hästi
tässä siin
kuka, kenen, mi t m. kutka kes
tuo too

lukea (õppima) luea

nuor|i, -en noor
mie|s, -hen mees
hän tema
ylioppila|s, -an üliõpilane
nai|nen, -sen naine; daam
eestiläi|nen, -sen = virolai|nen, -sen
eestlane; eesti
opiskelija (kõrgemas õppeasutuses)
õppija, üliõpilane
nei|ti, -din neiu, preili
opiskel|la, -en õppida
suomi|, -en soome keel
opettaja õpetaja
kysel|lä, -en küsitleda
vasta|ta, -an vastata
keskustel|la -en vestelda
seuraava järgmine
seuraavasti järgmisel viisil, järgmi-
selt
missä kus
asu|a, -n elada, elutseda; asuda
ko|ti, -din kodu
kotini minu kodu
Neuvosto-Eesti Nõukogude Eesti
Eestin Sosialistinen Neuvostotasavalta
Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vaba-
riik
kaupun|ki, -gin linn
-ko, -kö kas
Tallinnassako kas Tallinnas
vaan vaid, ainult; kuid, aga
syö|dä, -n süüa
baari (väike) söökla; baar
ravintola restoran; söökla, einelaud
vai või
kotona kodus
tavallisesti tavaliselt
tohtori doktor
hotelli hotell, võorastemaja

hyvä hea
mikä mis
tämä see
se see
huone, -en tuba
siellä seal
tuolla seal
ikkuna aken
täällä siin
ovi|, -en uks
pöy|tä, -dän laud
kirja raamat
paperi paber
lyijykynä pliiats
korkea kõrge
tuoli tool
matala madal
pieni|, -en väike
punai|nen, -sen punane
iso suur
harmaa hall
pu|ku, -vun ülikond; kostüüm; kleit
kaap|pi, -in kapp
musta must
väri värv
minkä värinen mis värv
seinä sein
vihreä roheline
keltai|nen, -sen kollane
ruskea pruun
valkoi|nen, -sen valge
ohu|t, -en õhuke
al|kaa, -an alata, hakata
pime|tä, -nen pimeneda
läh|teä, -den (ära) minna; minema
hakata; lahkuda
kotiin koju
näkemiin! nägemiseni!
terveiset tervised, tervitused

kyryä

elä

(suuri)

eli- elik meigatalo

kotona - kodus
kotoa - kodust

SANANLASKUJA

1. Alku aina hankala.
2. Järki miehen, terä veitsen kunnia.

sananlasku vanasõna
alku, -un algus, hakatus
aina alati
hankala raske, vaevaline, tülikas

järki, -jen mõistus, aru
terä tera
veitsi, -en nuga
kunnia au

PÖÖRAMINE

Verbil on soome keeles neli kõneviisi: kindel, tingiv ja käskiv kõneviis ning võimalikkust näitav potentsiaal.

Pööramine toimub kahes tegumoes: aktiivis ja passiivis.

AKTIIV

Pöördelõpud

Pöördelõpud on üldiselt samad kui eesti keeles, ainult ainsuse 3. pööre on lõputa.

Ainsus	Mitmus
1. pööre -n	-mme
2. „ -t	-tte
3. „ —	-vat, -vät

KINDEL KÕNEVIIS

Kindel kõneviis on nagu eestigi keeles ilma erilise tunnusetä.

Olevik

Ainsus	1. (minä) luen (loen)	teen	annan	hyppään
	2. (sinä) luet	teet	annat	hyppäät
	3. hän lukee	tekee	antaa	hyppää
Mitmus	1. (me) luemme	temme	annamme	hyppäämme
	2. (te) lulette	teette	annatte	hyppäätte
	3. he lukevat	tekevät	antavat	hyppäävät

Pandagu tähele, et astmevahelduslikel sõnadel on ainsuse ja mitmuse 3. pööre tugevas astmes. Tegusõna nendes pööretes on isikulise asesõna kasutamine alati kohustuslik.

Eitav kõne

Ainsus	1. minä en lue (ei loe)	tee	anna	hyppää
	2. sinä et lue	„	„	„
	3. hän ei lue	„	„	„
Mitmus	1. me emme lue	„	„	„
	2. te ette lue	„	„	„
	3. he eivät lue	„	„	„

Lihtminevik

tunnus i

Lihtmineviku tüvi moodustatakse i-tunnusega. Sõnatüübis *hyppäs/i/n* 'hüppasin' kuulub s tüvesse (varem **hüppäti-*).

Ainsus	1. minä lu/i/n (lugesin)	te/i/n	anno/i/n	hyppäs/i/n
	2. sinä luit	teit	annoit	hyppäsit
	3. hän luki	teki	antoi	hyppäsi

Mitmus	1. me luimme	teimme	annoimme	hyppäsimme
	2. te luitte	teitte	annoitte	hyppäsitte
	3. he lukivat	tekivät	antoivat	hyppäsivät

Eitav kõne

Ainsus	1. minä en lukenut	tehnyt	antanut	hypännyt
	2. sinä et lukenut	„	„	„
	3. hän ei lukenut	„	„	„

Mitmus	1. me emme lukeneet	tehneet	antaneet	hypänneet
	2. te ette lukeneet	„	„	„
	3. he eivät lukeneet	„	„	„

Ainsuses on *nud*-kesksõna *nut-*, *nyt*-lõpuline, mitmuses aga *neet*-lõpuline. Viisakusvormi *Teie* puhul säilib *nut-*, *nyt*-lõpp: *Te olette lukenut, tehnyt, antanut, hypännyt*.

Lihtmineviku tunnuse *i* kokkusulamise tõttu tegusõna tüvevokaaliga esineb tänapäeval pöördelõpu ees sageli ainult vokaal *i*; *osta|i-* > *osti-*, *meni|i-* > *meni-* jt. Mõnedes sõnatüüpides on tüvevokaal lühenenud või muutunud ning moodustab lihtmineviku tunnusega diftongi (*saa|i-* > *sai-*, *anta|i-* > *antoi-*). Esialgne tüvevokaal on säilinud ainult *u-*, *y-* ja *o-*tüvelistes verbides (*sano|i-* > *sanoi-* jt.).

Ülevaatliku pildi lihtmineviku moodustamisest sõnatüübiti annab järgnev tabel.

Sõnatüvi + i	Olevik	Lihtminevik	Esimeses silbis
--------------	--------	-------------	-----------------

Ühesilbilise tüvega verbid

aa + i > ai	saa n	sa i n (sain)
uo + i > oi	juo n	jo i n (jõin)
yö + i > öi	syö n	sö i n (sõin)
ie + i > ei	vie n	ve i n (viisin)

	Olevik	Lihtminevik	Esimeses silbis
--	--------	-------------	-----------------

Kahe- ja enamasilbilise tüvega verbid

a + i > i	osta n	ost i n (ostsin)	vokaal
a + i > oi	muista n	muist i n (mäletasin)	o või u
	kirjoita n	kirjoit i n (kirjutasin)	
	anna n	anno i n (andsin)	muu vok.
ä + i > i	kiitä n	kiit i n (tänasin)	kui o, u
e + i > i	mene n	men i n (läksin)	
i + i > i	salli n	sall i n (lubasin)	
u + i > ui	luovu n	luovu i n (loobusin)	
y + i > yi	syövy n	syövy i n (sööbisin)	
o + i > oi	sano n	sano i n (ütlesin)	

Kontraheerunud tüvega verbid¹

a + i > i	vastaa n (<*vasta dan)	vastas i n (vastasin)
ä + i > i	hyppää n (<*hüppä dän)	hyppäs i n (hüppasin)
	kerkiä n (<*kerki dän)	kerkis i n (jõudsin)

Abiverb *olla*

Eitav kõne

	Olevik	Lihtminevik
Ainsus	1. minä en ole (ei ole)	minä en ollut (ei olnud)
	2. sinä et ole	sinä et ollut
	3. hän ei ole	hän ei ollut
Mitmus	1. me emme ole	me emme olleet
	2. te ette ole	te ette olleet
	3. he eivät ole	he eivät olleet

Jaatavate vormide kohta vt. lk. 8.

Verbi liitvormid

Verbi korrapäraseiks liitvormideks on täis- ja enneminevik. Need moodustatakse nagu eestigi keeles *olla*-verbi oleviku või lihtmineviku ja II partitsiibi abil. Erinevuseks on vaid see, et soome mineviku kesksõna ainsuses on **nut-**, **nyt-**lõpuga, mitmuses **neet-**lõpuline.

¹ Kontraheerunud tüvega verbe iseloomustab vahekonsonandi δ kadu, mistõttu sõnatüvi lõpeb kahe vokaaliga.

Hän on sen tekevä ja Hän tulee sen tekemään mõtet tavalise olevikuga edasi anda hoopis ladusamalt ja soomepärasemalt: *Hän sen vielä kerran tekee* — Küll ta seda (üks)kord veel teeb.

Harjutusi

1. Pöörake kirjalikult olevikus ja lihtminevikus verbid *kysyä, kysyn, kysyin* (küside, küsin, küsisin); *pelätä, pelkään, pelkäsin* (karta, kardan, kartsin); *tulla, tulen, tulin* (tulla, tulen, tulin).

2. Moodustage samadest verbidest lihtmineviku eitava kõne vormid. Pange tähele, et *nud*-kesksõna on *kysynyt — kysyneet, pelännyt — pelänneet, tullut — tulleet*.

3. Tõlkige soome keelde.

1. Kes on õpetaja? 2. Mida sa küsitled? 3. Mida me vastame? 4. Me ei vasta. 5. Te vestlete. 6. Te ei vestle. 7. Kus ta elab? 8. Ta elab suures hotellis. 9. Kas te sööte sööklas? 10. Ei, me ei söö sööklas, me sööme kodus. 11. Mis see on? 12. See on tuba. 13. Tool on siin, laud on seal. 14. Laual on väike hall raamat. 15. Mis värv on ülikond? 16. Ülikond on pruun. 17. Kus on valge ja õhuke paber? 18. See on laual.

Te tunnete juba 94 soomekeelset sõna

2. ÖPPETUND

KESKUSTELU MATKASTA

— Hyvää huomenta! sanoi Ain Tukki, kun hän tapasi opiskelija Heino Karun. — Huomenta, huomenta! vastasi tämä. — Mihin sinä olet menossa? — Menen pukimoon (vaatetusliikkeeseen). Aion ostaa itselleni uuden puvun.

— Vai niin. Mitä sinulla on tuossa paketissa? — Siinä on kaksi paria uusia kenkiä. — Millaiset ne ovat? — Ne ovat muodikkaat. Niissä on terävät kärjet ja ne on tehty hyvin hyvästä nahasta. Ostin myös uudet kalossit, sillä sateisella ilmalla kuljen aina kalossit jalassa. — Oletpa sinä ollut ostotuulella! Mitä varten sinä nyt niin paljon ostat?

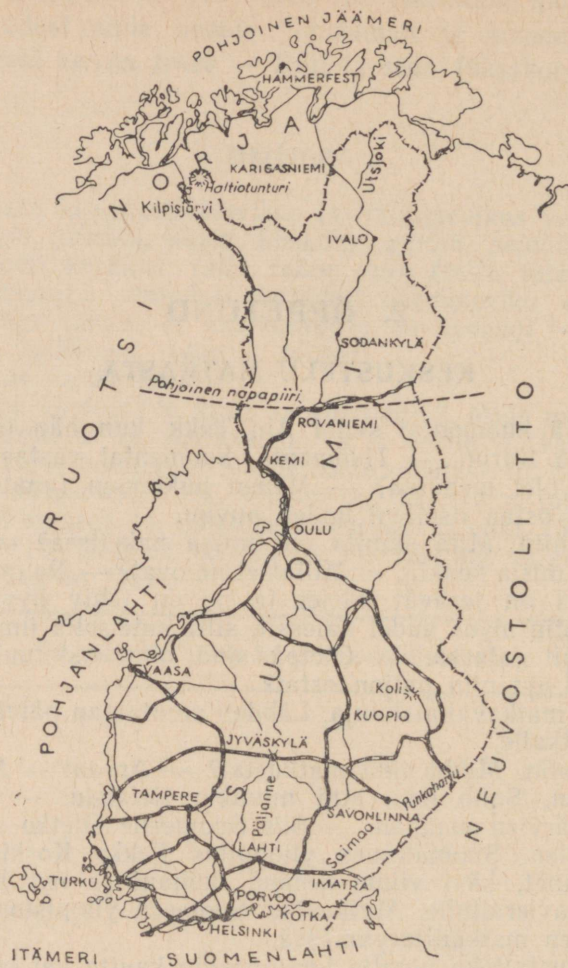
— Teen matkavalmisteluja. Lähten muutaman päivän kuluttua pitkälle matkalle.

— Vai niin. Mihin sinä matkustat? — Arvaa! — Mistä minä sen arvaisin. Sano heti, että minäkin tietäisin. — Matkustan tuhansien järvien maahan. — Siis Suomeen? Oletko saanut kutsun? — Olen. Suomalainen ylioppilas Pekka Koskinen, jonka sinäkin tunnet, kävi viime kesänä luonani ja nyt hän pyytää minua vastavierailulle. Matkustan Suomeen yliopistomme nuorisoliittolaisten matkailijaryhmässä.

— Matkustatteko junalla Leningradiin kautta vai laivalla suoraan Tallinnasta Helsinkiin? — Matkustamme Suomeen laivalla. Kolme viikkoa sitten ostin suomen kielen oppikirjan ja harjoitusvihon ja aloin opiskella suomea. Nousen joka aamu kello kuudelta ja luen yhden kappaleen. Näin olen tehnyt joka päivä, sillä minulla on aikaa vain aamuisin. Mutta näkemiin nyt! Minulla on kiire. — Hyvästi, hyvästi ja onnea matkalle (hyvää matkaa)!

keskustelu vestlus
matka reis; teekond; matk
sano|a, -n ütelda
kun kui
ta|vata, -paan kohata
mihin kuhu

nyt nüüd
meno minek, minemine
men|nä, -en minna
pukimo = vaatetusliik|e, -keen valmis-
riiete kauplus
vaat|e, -teen riie, rõivas

ai|koa, -on kavatseda
 osta|a, -n osta
 itse ise
 itse|leni endale
 uu|si, -den uus
 yksi, yhden üks
 nap|pi, -in nõõp
 rivi rida; rivi
 niin nii; siis
 paket|ti, -in pakk
 siinä selles; seal
 kaksi, kahden kaks

pari paar
 ken|kä, -gän king; saabas
 millai|nen, -sen milline
 ne need
 muodik|as, -kaan moodne, kaasaegne
 niissä nendes, neis
 terävä terav, teravaotsaline
 kär|ki, -jen ots; kinganina
 teh|ty, -dyn tehtu(d)
 hyvin väga; hästi
 nah|ka, -(k)an nahk
 myös ka, samuti

kalossi kaloss
sillä sest et, seepärast et
satei|nen, -sen vihmane, sajune
kul|kea, -jen käia, kõndida; kulgeda
ostotuulella ostmistujus, -tuhinas
mitä varten misjaoks, milleks
varten jaoks, tarvis
paljon palju
valmistelu ettevalmistus
muutama mõni, keegi
päivä päev
kuluttua möödudes, pärast
pitkä pikk
arva|ta, -an (ära) arvata; mõistatada
arvaa arva ära
mistä millest; kust
arvaisin arvaksin, mõistataksin
heti kohe
että et
tie|tää, -dän teada
matkusta|a, -n reisida; sõita; matkata
tuha|t, -nnen tuhat
järvi, -en järv
siis niisiis, järelikult; siis
kutsu kutse
suomalai|nen, -sen soomlane; soome
joka, -nka kes; mis; iga
tun|tea, -nen tunda
käy|dä, -n käia
kävi käis
viime möödunud; viimane

kesä suvi
luonani minu juures
pyy|tää, -dän paluda
vastavierailu vastukülaskäik
yliopisto ülikool
nuorisoliittolai|nen, -sen kommunistlik
noor, komnoor
matkailija turist; matkaja
ryhmä rühm
juna rong
kautta kaudu
laiva laev
suoraan otse
viik|ko, -on nädal
sitten siis; eest, tagasi
oppikirja õpperaamat, õpik
harjoitu|s, -ksen harjutus
vih|ko, -(k)on vihik
nous|ta, -en tõusta
kello kell
kuu|si, -den kuus
näin nii, niiviisi, nõnda
aika, ajan aeg
aamu hommik
aamuisin hommikuti
vain vaid, ainult
mutta aga
hyvästi hüvasti
kiire, -en kiire
onn|i, -en õnn
onnea matkalle! head reisi!

SANANLASKU

Joka on nuorena nopea, se on virkku vanhanakin.

nopea nobe, väle, kiire
virk|ku, -un virk, vilgas

vanha vana

Te tunnete juba 195 soomekeelset sõna

KÜSIV PARTIKKEL -ko ~ -kö

-ko ~ -kö liitub aluses tavaliselt esimese sõna lõppu ja tõlgitakse eesti keelde küsiva määrsonaga *kas? Matkustatko junassa? ~ Junassako matkustat? 'Kas sõidad rongiga?' Sinäkö itse? 'Kas sina ise?' Pieni tyttökö täällä kävi? 'Kas siin käis väike tüdruk?'*

-ko, -kö

Isä on jo kotona.
(Isa on juba kodus.)

Onko isä jo kotona?
Joko isä on kotona?
Isäkö on jo kotona?
Kotonako isä (jo) on?

Minä tulen mielelläni.
(Ma tulen meelsasti.)

Mielelläsikö sinä tulet?
Sinäkö tulet mielelläsi?

LIITEPARTIKKEL -kin, -kaan ~ -kään

Eesti *gi-*, *ki-*liitele vastab soome keele jaatavas lauses **-kin**, eitavas **-kaan** ~ **-kään**:

-kin

-kaan, -kään

Minäkin tulin.
(Minagi tulin.)

En **minäkään** tullut.
(Minagi ei tulnud.)
Hän ei tullut**kaan**.
(Ta ei tulnudki.)

TINGIV KÕNEVIISI

-isi-

Tingiva kõneviisi tunnuseks on soome keeles **-isi-** (eesti keeles *-ksi-*).

Olevik

1. minä lukisin (loeksin)	tekisin	antaisin	hyppäisin
2. sinä lukisit	tekisit	antaisit	hyppäisit
3. hän lukisi	tekisi	antaisi	hyppäisi
1. me lukisimme	tekisimme	antaisimme	hyppäisimme
2. te lukisitte	tekisitte	antaisitte	hyppäisitte
3. he lukisivat	tekisivät	antaisivat	hyppäisivät

Tingiva kõneviisi vormid on tugevas astmes.

Eitav kõne

1. minä en lukisi (ei loeks)	tekisi	antaisi	hyppäisi
2. sinä et lukisi	”	”	”
3. hän ei lukisi	”	”	”
1. me emme lukisi	”	”	”
2. te ette lukisi	”	”	”
3. he eivät lukisi	”	”	”

Täisminevik

1. minä olisin lukenut (oleksin lugenud)	tehnyt	antanut	hypännyt
2. sinä olisit lukenut	”	”	”
3. hän olisi lukenut	”	”	”
1. me olisimme lukeneet	tehneet	antaneet	hypänneet
2. te olisitte lukeneet	”	”	”
3. he olisivat lukeneet	”	”	”

Eitav kõne

1. minä en olisi lukenut (ei oleks lugenud)	tehnyt	antanut	hypännyt
2. sinä et olisi lukenut	”	”	”
3. hän ei olisi lukenut	”	”	”
1. me emme olisi lukeneet	tehneet	antaneet	hypänneet
2. te ette olisi lukeneet	”	”	”
3. he eivät olisi lukeneet	”	”	”

AINSUSE OMASTAV JA MITMUSE NIMETAV

Ainsuse omastava käändelõpuks on **-n**. Mitmuse nimetav moodustatakse ainsuse omastava põhjal samuti kui eesti keeles.

Astmevahelduslikel sõnadel on nagu eestigi keeles ainsuse omastav ja mitmuse nimetav vastupidises astmes kui ainsuse nimetav.

oleeline!

Astmevaheldus on soome keeles piiratum kui eesti keeles. Ta avaldub geminaatide *kk*, *pp*, *tt* vaheldumises üksikkonsonantidega ja *k*, *p*, *t* või neid sisaldavate konsonantühendite vaheldumises mõne muu konsonandi, konsonantühendi või kaoga. Seevastu teised konsonandid, pikad vokaalid ja diftongid astmevaheldusele ei allu.

Soome keeles esineb astmevaheldus igasuguses asendis — nii pearõhulise silbi järel kui ka kaugemal sõnas, näit. *silta* — *sillan* 'sild', *viheltää* — *vihellän* 'vilistada'.

Astmevahelduse tabel

Pähe!

Tugev aste	Nõrk aste	Näiteid	
		Noomenid	Verbid
kk	k	kukko — kukon (kukk)	nukkua — nukun (magada)
pp	p	kuppi — kupin (tass)	oppia — opin (õppida)
tt	t	aitta — aitan (ait)	ottaa — otan (võtta)
k	—	joki — joen (jõgi)	lukea — luen (lugeda)
lk	l	jalka — jalan (jalg)	alkaa — alan (alata)
rk	r	märkä — märän (märg)	virkoan — virota (virguda)
lke	lje	olki — oljen (õlg)	sulkea — suljen (sulgeda)
rke	rje	kurki — kurjen (kurg)	särkeä — särjen (purustada)
hke	hje	pohkeen — pohje (säätremari)	rohkenen — rohjeta (julgeda)
uku	uvu	puku — puvun (ülikond)	
yky	yvy	kyky — kyvyn (võime)	
nk	ng	kenkä — kengän (king)	lankean — langeta (langeda)
p	v	lupa — luvan (luba)	saapua — saavun (saabuda)
lp	lv	halpa — halvan (odav)	kelpaan — kelvata (kõlvata)
rp	rv	arpa — arvan (loos)	arpoa — arvon (loosida)
mp	mm	kampa — kamman (kamm)	lempiä — lemmin (armastada)
t	d	pata — padan (pada)	kutoa — kudon (kududa)
ht	hd	lehti — lehden (leht)	tahtoa — tahdon (tahta)
lt	ll	silta — sillan (sild)	viheltää — vihellän (vilistada)
rt	rr	kerta — kerran (kord)	kertoa — kerron (jutustada)

Astmevaheldust ei ole konsonantühenditel *tk*, *sk*, *st* ja *sp*, näit. *matka* — *matkat* (matk — matkad), *iskeä* — *isken* (lüüa — löön),

lastu — *lastun* (laast — laastu), *piispa* — *piispan* (piiskop — piiskopi).

Astmevaheldus on piiratud *hk* puhul. Kaugemal sõnas esineb alati vaheldumatus, näit. *pienehkö* — *pienehkön* (väheldane — väheldase). Esimese ja teise silbi piiril on *hk* vaheldumatus samuti üsna tavaline: *keuhko* — *keuhkot* (kops — kopsud) jt. Mõnedest sõnadest on tarvitusel nii astmevahelduslikud kui ka astmevahelduseta vormid, näit. *nahka* — *nahan* ~ *nahkan* (nahk — naha), *vihko* — *vihon* ~ *vihkon* (vihik — vihiku).

Erandlikult on *hk* alati astmevahelduslik, kui talle järgneb vokaal *e* (vt. tabelis *pohkeen* — *pohje*, *rohkenen* — *rohjeta*).

Astmevahelduseta on veel mitmed hilised laensõnad, näit. *auto* — *auton* (auto — auto), *paraati* — *paraatin* (paraad — paraadi), *muki* — *mukin* (tops — topsi).

Eesnimedes on vaheldumatus üldine: *Impi* — *Impin*, *Jouko* — *Joukon*, *Lempi* — *Lempin*, *Valto* — *Valton*.

Astmevahelduslike sõnade aste sõltub tüve lõppsilbi kinnisusest või lahtisusest. Lahtise silbi korral (lõpeb vokaaliga) on sõna tugevas astmes, kinnise silbi puhul (lõpeb konsonandiga) aga nõrgas astmes: *jalka* — *jalan* (jalg — jala), *tyttä-ren* — *tytär* (tütre — tütar).

Kõrvalepõiked sellest reeglist piirduvad peamiselt juhtumitega, kus vahekonsonandi kao tõttu kaks silpi on kokku tõmbunud üheks (kontraheerunud): *hyp-pään* (varem *hüppädän*), *veteen* (varem *vetehen*), *e-lõpulistel* sõnadel suleb aspiratsioon silbi, mistõttu nimetav on nõrgas astmes, näit. *pohje'* (sääremari), kuid omastav *pohkeen* (varem *pohkehen*).

Astmevaheldust ei esine käändsõnadel, mille ainsuse nimetav lõpeb pika vokaaliga, diftongi või vokaalühendiga, näit. *hakkuu* — *raiumine*, *raie*, *korkea* — *kõrge* jt. Nende kontraheerunud tüvi püsib muutumatuna kõigis käändeis.

Harjutusi

1. Pöörake kirjalikult tingiva kõneviisi jaatavas ja eitavas kõnes verbid:

matkustaa, *matkustaisin*; *voida*, *voisin*; *sanoa*, *sanoisin*.

2. Pöörake suuliselt.

1. Minä asun Tartossa. 2. Minä sain kutsun Suomeen. 3. Minä matkustan Helsinkiin. 4. Minä olen nyt kotona. 5. Minä en ole nyt hotellissa. 6. Minä olin Suomessa. 7. Minä en ollut Suomessa.

3. Vastake kirjalikult soome keeles.

1. Mihin opiskelija Karu meni, kun hän tapasi Ain Tukkin?
2. Minkä tähden hän sinne meni? 3. Mitä hänellä oli paketissa?
4. Millaiset ne olivat? 5. Minkä tähden hän osti kalossit? 6. Minkä tähden hän niin paljon osti? 7. Mihin hän aikoi matkustaa?
8. Milloin (millal?) hän alkoi opiskella suomea? 9. Minkä tähden hän opiskeli aamulla? 10. Mitä Tukk vastasi, kun Karu sanoi hyvästi?

4. Moodustage järgmistest sõnadest ainsuse omastav ja mitmuse nimetav:

kiitos, mies, nainen, neiti, koti, kaupunki, huone, ovi, pöytä, pieni, iso, harmaa, vihreä, veitsi.

3. ÖPPETUND

SUOMEA OPISKELEMASSA

Opiskelija Karu kiihuuttaa kotiin. Hän tahtoo oppia suomea mahdollisimman hyvin ja nopeasti. Tänään hän opiskelee suomea myös iltapäivällä. Ensin hän kääntää tekstin. Sitten hän koettaa oppia osan siitä ulkoa. Viimeiseksi hän käy läpi kieliopin ja tekee kirjalliset harjoituksensa. Opiskelija Karu ymmärtää jo vaikeatakin tekstiä.

Suomen kielioppi tuntuu eestiläisestä (virolaisesta) helpolta, mutta muutamien äänteiden ääntäminen tuottaa vaikeuksia. Kaikki ihmiset eivät myöskään opi yhtä helposti. Monet oppivat kyllä kieliopin, mutta eivät ääntämistä tai päinvastoin: oppivat ääntämisen, mutta eivät kielioppia.

Paljonko aikaa tarvitaan suomen kielen oppimiseen? Siihen on vaikeata vastata, sillä suomen omaksumiseen tarvitaan myös ahkeraa kirjallista ja suullista harjoittelua. Tosi asia kuitenkin on, että se, joka koettaa oppia oudot sanat ulkoa, oppii käyttämään suomen kieltä kymmenen kertaa lyhyemmässä ajassa kuin se, joka ei viitsi opetella sanoja ulkoa.

Tänään opimme ulkoa suomalaisen kansanlaulun.

KESÄILTA

Oi' kaunis kesäilta,
kun laaksossa kävelin.
Siell' kohtasin mä neidon,
jot' aina muistelen.
Hän kantelo soitti
ja laulun lauleli.
Se tunteheni voitti
ja heltyi syömmeni.

Kansanlaulu

kiiruh|taa, -dan kiirustada
 tah|toa, -don tahta, soovida
 mahdoll|inen, -sen võimalik
 mahdollisimman võimalikult
 nopeasti kiiresti, väledalt
 tänään täna
 iltapäivä õhtupoolik
 ensin esiteks
 kään|tää, -nän tõlkida
 koet|taa, -an katsuda, proovida
 siit sellest; sealt
 oppia ulkoa pähe õppida
 viimeiseksi lõpuks, viimasena
 käy läpi vaatab läbi
 kielio|pi, -in grammatika
 teh|dä, -en teha
 kirjalli|nen, -sen kirjalik
 ymmär|tää, -rän aru saada, mõista
 jo juba
 vaikea raske
 tun|tua, -nun tunduda
 help|po, -on kerge, hõlpus
 ään|ne, -teen häälik
 ään|tää, -nän hääldada
 ääntämi|nen, -sen hääldamine
 tuot|taa, -an põhjustada; toota
 vaikeu|s, -den raskus
 kaik|ki, -en kõik
 ihmi|nen, -sen inimene
 myöskään ka mitte
 yhtä helposti niisama kergesti
 mon|i, -en mitu
 monet paljud
 tai või
 päinvastoin vastupidi
 paljon palju
 paljonko kui palju
 tarvit|a, -sen vajada
 tarvitaan vajatakse

siihen sellesse; siin: sellele
 omaksu|a, -n omandada
 omaksumi|nen, -sen omandamine
 ahkera usin
 suulli|nen, -sen suuline
 harjoit|taa, -an harjutada
 harjoittelulle harjutamine, harjutus-
 tosiasia tõsiasi, fakt
 kuitenkin siiski
 ou|to, -don võõras
 sana sõna
 käyt|tää, -än tarvitada, kasutada
 kymmenen kümme
 ker|ta, -ran kord
 lyhy|t, -en lühike
 lyhyempi, -män lühem
 viitsi|ä, -n viitsida, tahta
 opet|ella, -telen õppida
 kansanlaulu rahvalaul
 il|ta, -lan õhtu
 kesäil|ta, -lan suveõhtu
 ol' = oli
 laakso org
 kävel|lä, -en kõndida, käia, jalutada
 siell' = siellä
 mä = minä
 nei|to, -don neiu
 jot' = jota keda
 muistel|la, -en meelde tuletada
 kantelo kannel, kandleke
 soit|taa, -an mängida; helistada
 laulu laul
 laulel|la, -en laulda, laulu ümiseda
 tun|ne, -teen tunne
 tunteheni = tunteeni minu tunded
 voit|taa, -an võita
 hel|tyä, -lyn hellida, õrnuda, tundeli-
 seks muutuda
 sydä|n, -men süda
 syömmeini = sydämeni minu süda

ARVOITUKSIA

1. Nimi on, henkeä ei ole,
veri kulkee lävitse?

(Sormus.)

2. Neljä silmää, neljä korvaa,
kaksi kättä, kuusi jalkaa?

(Ratsastaja ja hevonen.)

3. Perhe syö, pöytä laulaa?

(Sian porsaatt imevät
emäänsä, joka röhkii.)

4. Hakkaa yöt, hakkaa päivät,
ei koskaan lastua saa?

(Seinäkello.)

arvoitu|s, -ksen mõistatus
hen|ki, -gen hing
ver|i, -en veri
lävitse läbi
sormu|s, -ksen sõrmus
neljä neli
silmä silm
korva kõrv
kä|si, -den käsi
ratsastaja ratsutaja, ratsanik

hevo|nen, -sen hobune
perhe, -en pere
si|ka, -an siga
porsa|s, -an põrsas
ime|ä, -n imeda
emä emis; emasloom
rõhki|ä, -n rõhkida
hak|ata, -kaan raiuda
yö öö
ei koskaan mitte kunagi
lastu laast

Te tunnete juba 295 soomekeelset sõna

KÄÄNAMINE

Soome keeles on 14 käänet¹, kusjuures enamik käändelõppe on põhiliselt samad kui eesti keeles. Täiesti erinev on kaasaütleva moodustamine, kuid vähe sarnasust on ka mõnedel teistel mitmuse käänetel, millele pööratagu erilist tähelepanu.

Järgnevalt vaatleme astmevaheldusliku sõna *jalka*—*jalan* käänamist.

Käänded	Ainsus		Mitmus	
1. Nimetav	jalka	jalg	jala t	jalad
2. Omastav	jala n	jala	jalkoi en	jalgade
3. Osastav	jalka a	jalga	jalkoi a	jalgu
4. Sisseütlev	jalka an	jalasse	jalkoi hin	jalgadesse
5. Seesütlev	jala ssa	jalas	jalo ssa	jalgades
6. Seestütlev	jala sta	jalast	jalo sta	jalgadest
7. Alaleütlev	jala lle	jalale	jalo lle	jalgadele
8. Alalütlev	jala lla	jalal	jalo lla	jalgadel
9. Alaltütlev	jala lta	jalalt	jalo lta	jalgadelt
10. Saav	jala ksi	jalaks	jalo ksi	jalgadeks
11. Olev	jalka na	jalana	jalkoi na	jalgadena
12. Ilmaütlev	jala tta	jalata	jalo tta	jalgadeta
13. Kaasaütlev		jalaga	jalkoi ne-	jalgadega
14. Viisiütlev	jalan	(jala)	jalo n	(jalu)

¹ Soome kooligrammatikais esineb veel sihitav (akusatiiv), mis täisobjekti käändena on ainsuses sarnane nimetava ja omastavaga, mitmuses nimetavaga. Eriline akusatiivi käändelõpp on vaid mõnedel asesõnadel (vt. lk. 61 ja 122).

Ainsused on tugevas astmes nimetav, osastav, sisseütlev ja olev; mitmused omastav, osastav, sisseütlev, olev ja kaasaütlev.

Rajav kääne (*kelleni?*, *milleni?*) puudub soome keeles. Sellele vastab tavaliselt sisseütlev või alaleütlev + *saakka* ~ *asti*, näit. *metsään saakka* (~*asti*), 'metsani', *iltaan saakka* (~*asti*) 'õhtuni', *rajalle asti* 'piirini'.

Soome kaasaütlev ehk komitatiiv esineb ainult mitmuse vormis, kuid sisult tähendab ta nii ainsust kui mitmust, näit. *Mies tuli vaimoinensa ja lapsinensa* 'Mees tuli oma naise ja lastega'. Oma-dussõnade lõpuks on ainult **-ne**, kuid nimisõnadel liitub sellele veel vastav possessiivsufiks, näit. *Tämä maa kauniine metsineen*, *kirkkaine järvineen* ja *sinisine taivaineen* oli painunud hänen *sydämeensä* 'See maa oma kaunite metsade, kirkaste järvede ja sinise taevaga oli kasvanud tema südamesse'.

PÕHIKÄÄNDED

Põhikäändeid on soome keeles kolm: ainsuse omastav ja osastav ning mitmuse osastav. Nende varal saab moodustada kõik ülejäänud käänded. Ainsuse nimetavat põhikäänete hulka ei arvata, sest see pole aluseks teiste käänete moodustamisel.

Ainsuse omastav on nagu eestigi keeles põhikäändeks kogu ainsusele alates sisseütlevast ja ka mitmuse nimetavale. Seejuures tuleb silmas pidada, et sisseütlev, olev ja kaasaütlev kääne on soome keeles alati tugevas astmes (vt. eespool sõna *jalka* käänamist).

Ainsuse osastava põhjal moodustatakse ainsusetüveline mitmuse omastav (*jalka/a* → *jalka/in*) ja konsonanttüveline mitmuse omastav (*hammas/ta* → *hammas/ten*).

Mitmuse osastav on põhikäändeks kogu mitmusele, välja arvatud ainult nimetav. Osastava käände vokaalidevaheline *j* muutub konsonandi ees jällegi *i*-ks (*jalkoj/a* → *jalkoi/hin*).

	Ainsus	Mitmus
Nimetav	hammas	hampaa t
Omastav	hampaa n	hammas ten
Osastav	hammas ta	hampai den, -tten hampai ta
Sisseütlev	→ hampaa seen	→ hampai siin, -hin
Seesütlev	→ hampaa ssa	→ hampai ssa
Seestütlev	→ hampaa sta	→ hampai sta
	→ jne.	→ jne.

Erinevused sõnade käänamisel on tingitud sõna tüvest ning erinevate käändelõppude kasutamisest omastavas, osastavas ja sisseütlevas.

Mõned näited.

	maa maa		poika poeg, poiss	
Nimet.	maa	maat	poika	pojat
Omast.	maan	{ maiden ~ maitten	pojan	{ poikien poikain
Osast.	maata	maita	poikaa	poikia
Sisseütlev	maahan	mai hin	poikaan	poikiin
Seesütlev	maassa	maissa	pojassa	pojissa
		jne.		jne.

	joki jõgi		keppi kepp	
Nimet.	joki	joet	keppi	kepit
Omast.	joen	{ jokien (jokein)	kepin	{ keppien (keppein)
Osast.	jokea	jokia	keppiä	keppejä
Sisseütlev	jokeen	jokiin	keppiin	keppeihin
Seesütlev	joessa	joissa	kepissä	keppeissä
		jne.		jne.

	tyttö tüdruk		hammas hammas	
Nimet.	tyttö	tytöt	hammas	hampaat
Omast.	tytön	{ tyttöjen (tyttöin)	hampaan	{ hampaiden ~ hampaitten hammasten

Osast.	tyttöä	tyttöjä	hammasta	hampaita
Sisseütl.	tyttöön	tyttöihin	hampaaseen	hampaisiin
Seesütl.	tytössä	tytöissä	hampaassa	hampaissa
	jne.		jne.	

Mis puutub mitmuse tüve iseärasustesse sõnatüübiti, siis tutvume nendega eraldi 8. õppetunnis (vt. lk. 84). Seal vaatleme ligemalt ka soome keele keerukaimat käännet — mitmuse omastavat.

Täielik ülevaade soome keele käändtüüpidest on lk. 171 jj.

Harjutusi

1. Käänake kirjalikult kõigis käänetes sõna *velka* — *velan* 'võlg — võla'.

2. Käänake suuliselt 5 esimeses käändes sõnad:

1. *puu* — *puun*, 2. *muna* — *munan*, 3. *ovi* — *oven* 'uks', 4. *passi* — *passin* 'pass', 5. *pelto* — *pellon*, 6. *saapas* — *saappaan*.

③. Tõlkige soome keelde.

1. Me kiirustame koju. 2. Me tahame õppida soome keelt võimalikult hästi ja kiiresti. 3. Soome keele grammatika tundub eestlasele kerge. 4. Soome keele omandamiseks vajatakse ka kirjalikku ja suulist harjutamist. 5. Mõnede soome keele häälikute hääldamine tekitab siiski eestlasele raskusi. 6. Ma kavatsen sõita Soome, tuhandete järvede maale. 7. Tere päevast, seltsimees Kallio. Mis uuemat? 8. Seal oli meeldiv olla. 9. Meil on väga kahju, et me ei saanud tulla. 10. Õelge meie poolt tervitusi oma töökaaslastele.

4. Hääldage puhtalt ja energiliselt:

u-o-u-o-u-o-u-o	uo, uo, uo, uo, uo	nuori, puoli
y-ö-y-ö-y-ö-y-ö	yö, yö, yö, yö, yö	työ, syö
i-e-i-e-i-e-i-e	ie, ie, ie, ie, ie	kieli, vielä
ä-y-ä-y-ä-y-ä-y	äy, äy, äy, äy, äy	käytän, näytän
ö-y-ö-y-ö-y-ö-y	öy, öy, öy, öy, öy	löyly, köyhä
e-u-e-u-e-u-e-u	eu, eu, eu, eu, eu	neula, seura

4. ÖPPETUND

YLEISIÄ PUHETAPOJA

Miten suomalaiset tervehtivät toisiaan? He tervehtivät toisiaan seuraavasti: aamulla he toivottavat toisilleen «hyvää huomenta», päivällä «hyvää päivää» ja illalla «hyvää iltaa». Näin he tervehtivät ainoastaan tavatessaan. Hyvästellessään he sanovat tavallisesti «näkemiin». Vanha hyvästelysana «hyvästi» («jääkää hyvästi») on miltei jäänyt pois käytöstä. Myöhään illalla erotessa toivotetaan «hyvää yötä», Hyvien tuttavien, varsinkin nuorten kesken käytetään yleisesti sanoja «terve» tai «hei» sekä tavatessa että erotessa. Usein suomalaiset lisäävät hyvästellessään: «Sanokaa myös puolisolenne (vaimolenne, veljellenne, sisarelle) terveisiä minulta,» taikka: «Käykää katsomassa.»

Kun kävelette kadulla, saattaa joku kääntyä teidän puoleenne ja kysyä: «Anteeksi, voitteko sanoa minulle, missä Runeberginkatu on?» Jos ette tiedä, missä se on, vastaatte hänelle: «Valitettavasti en tiedä; olen itsekin vieras täällä.» — «Anteeksi!» kysyjä sanoo silloin ja jatkaa matkaansa. Mutta jos te sanotte hänelle, mihin suuntaan hänen on mentävä, niin hän kiittää teitä sanomalla: «Paljon kiitoksia.» «Ei kestä,» kuuluu vastauksenne. Tavallisesti hän vielä lisää: «Suokaa anteeksi, että vaivasin teitä!» — «Ei se mitään,» vastaatte te silloin.

Istuessamme rautatievaunussa saattaa joku kysyä meiltä: «Anteeksi, onko tämä paikka vapaa?» — «On kyllä, olkaa hyvä!» taikka «ei ole,» me vastaamme. Mutta jos joku istuu viereemme, eikä paikka ole vapaa, silloin sanomme hänelle: «Anteeksi, se paikka ei ole vapaa, se on varattu.»

Jos olemme olleet vierailulla suomalaisessa kodissa ja tapamme sen jälkeen ystävämme kadulla tai soitamme hänelle, niin sanomme: «Kiitoksia viimeisestä!»

ylei|nen, -sen üldine
puhe, -en kõne, vestlus, jutt
miten kuidas

terveh|tiä, -din tervitada
he nemad, nad
ta|vata, -paan kohata

toivot|taa, -an soovida
hyvää iltaa! tere õhtust!
silloin siis
hyvästel|lä, -en hüvasti jätta
tavallisesti harilikult, tavaliselt
vanha vana
hyvästely hyvästijätt
miltei peaaegu
pois ära; välja
käyt|tö, -ön tarvitamine, tarvitus
myöhään hilja
illalla õhtul
erol|ta, -an lahkuda; lahku minna
hyvää yötä! head ööd!
tuttava tuttav
kesken vahel; seas, hulgas
käyt|tää, -än tarvitada, kasutada
yleisesti üldiselt
terve! tere!, tervist! — jääme näge-
miseni!
usein sageli
lisä|tä, -än lisada
puoliso abikaasa
vaimo abielunaine
vel|ji, -jen vend
sisar, -en õde
katso|a, -n vaadata
kun kui
ka|tu, -dun tänav
saat|taa, -an võida; saata
joku, jonkun keegi
kään|tyä, -nyn pöörduda
puol|ji, -en pool
puoleenne teie poole
kysy|ä, -n küsida
anteeksi! vabandust!
valitettavasti kahjuks
tie|tää, -dän teada
viera|s, -an võõras

(suokaa) anteeksi! andke andeks!
suo|da, -n anda; lubada, sallida
jatka|a, -n jätkata
jatkaa matkaansa jätkab oma teed
suun|ta, -nan suund
mihin suuntaan (sisseütl.) mis suu-
nas
hänen on mentävä tal tuleb minna,
ta peab minema
kiit|tää, -än tänada; kiita
sanomalla öeldes
paljon kiitoksia! suur tänu!
ei kestä (kiittää)! pole tänu väärt!
kuulu|a, -n kuuluda
vastau|s, -ksen vastus
vielä veel
vaiva|ta, -an tülitada; vaevata
istu|a, -n istuda
istuessamme kui meie istume
rautatie raudtee
vaunu vagun
paik|ka, -an koht, paik
vapaa vaba
olkaa hyvä! olge hea; palun!
vier|ji, -en veer, äär
viereemme meie kõrvale
eikä ega
varattu reserveeritud, ära võetud, kin-
ni pandud
vierailu külaskäik, visiit
olla vierailulla võõrsil olla, külas
olla
sen jälkeen seejärel
ystävä sõber
soit|taa, -an helistada, telefoneerida
viime|nen, -sen viimane, viimne
kiitoksia viimeisestä! suur tänu viima-
sel korral osutatud (külalis)lahkuse
eest!

KEHTOLAULU

Tuuti, tuuti tuomen marja,
liiku, liiku lempilehti, *arinasidulehti*
nuku nurmilintuseni,
väsy västäräkkiseni;
nuku, kun minä nukutan,
väsy, kun minä väsyttän!

keh|to, -don häll
kehtolaulu hällilaul

tuuti! äiu! kussu!
tuom|ji, -en toomingas

marja mari
 liik|kua, -un liikuda
 lem|pi, -men armastus; lemmik-, sü-
 dame-
 leh|ti, -den leht
 nuk|kua, -un magada; uinuda
 nurm|ji, -en muru; aas, niit

lin|tu, -nun lind
 lintu|nen, -sen linnuke
 väsy|ä, -n väsida
 västäräk|ki, -in linavästrik
 nukut|taa, -an uinutada; magama pan-
 na
 väsy|tää, -än väsitada

SANANLASKU

Ei oppia ostamalla saada.

op|pi, -in tarkus; õpetus

ostamalla ostes, ostmisega

Te tunnete juba 394 soomekeelset sõna

POSSESSIIVSUFIKSID

Eesti keelest täiesti erinevalt kasutatakse soome keeles laialdaselt possessiivsufikseid ehk omastusliiteid, milledega väljendatakse isikut, kellele midagi kuulub.

Ainsus	Mitmus
1. -ni	1. -mme
2. -si	2. -nne
3. -nsa, -nsä	3. -nsa, -nsä
~ pikk vokaal + n	~ pikk vokaal + n

Nimetavas ja omastavas nii ainsuses kui ka mitmuses liituvad possessiivsufiksid sõna tugevaastmelisele tüvele, astmevahelduseta sõnade puhul ains. omastava tüvele (*hevose|ni* — minu hobune, minu hobuse, minu hobused).

Ainsuse ja mitmuse nimetav

poika, pojan poeg

1. poika/ ni	minu poeg, pojad	1. poika/ mme	meie poeg, pojad
2. poika/ si	sinu „ „	2. poika/ nne	teie „ „
3. poika/ nsa	tema „ „	3. poika/ nsa	nende „ „

käsi, käden käsi

1. käte/ ni	minu käsi, käed	1. käte/ mme	meie käsi, käed
2. käte/ si	sinu „ „	2. käte/ nne	teie „ „
3. käte/ nsä	tema „ „	3. käte/ nsä	nende „ „

hevonen, hevosen hobune

1. hevose/ ni	minu hobune, hobused
2. hevose/ si	sinu „ „
3. hevose/ nsa	tema „ „
1. hevose/ mme	meie hobune, hobused
2. hevose/ nne	teie „ „
3. hevose/ nsa	nende „ „

Pandagu tähele, et nimetavas käändes pole omastava (isiku või eseme) ainsuse ja mitmuse vahel võimalik vahet teha: 'minu poeg' ja 'minu pojad' kõlab soome keeles ühtmoodi — *poikani*. Sama vormiga väljendatakse veel ainsuse omastavat: *poikani* 'minu poja'.

Teised käänded

Kõigis teistes käänetes liidetakse possessiivsufiksids käändelõpule, kusjuures sõna on samas astmes kui omandusliiteta vormides. Saava käände lõpp *ksi* asendub possessiivsufiksi ees lõpuga *kse*. Sisseütlevas ja mitmuse omastavas langeb ära käändelõpu *n*, nii et possessiivsufiks liitub vokaalile.

Vaatleme possessiivsufiksitate kasutamist sõnas *jalka*. Oluliseks erinevuseks tavalise käänamisega võrreldes (vt. lk. 44) on nõrga astme puudumine ainsuse omastavas ja mitmuse nimetavas.

Käänded	Ainsus		Mitmus	
1. Nimetav	jalka ni	minu jalg (-si, -nsa jne.)	jalka ni	minu jalad (-si, -nsa jne.)
2. Omastav	jalka ni	minu jala	jalko je ni	minu jalgade
3. Osastav	jalkaa ni	minu jalga	jalko ja ni	minu jalgu
4. Sisseütlev	jalkaa ni	minu jalasse	jalkoi hi ni	minu jalgadesse
5. Seesütlev	jalassa ni	minu jalas	jaloissa ni	minu jalgades
6. Seestütlev	jalasta ni	minu jalast	jaloista ni	minu jalgadest
7. Alaleütlev	jalalle ni	minu jalale	jaloille ni	minu jalgadele
8. Alalütlev	jalalla ni	minu jalal	jaloilla ni	minu jalgadel
9. Alaltütlev	jalalta ni	minu jalalt	jaloita ni	minu jalgadelt
10. Saav	jalakse ni	minu jalaks	jaloikse ni	minu jalgadeks
11. Olev	jalkana ni	minu jalana	jalkoina ni	minu jalgadena
12. Ilmaütlev	jalatta ni	minu jalata	jaloitta ni	minu jalgadeta
13. Kaasaütlev	—	—	jalkoine ni	minu jalgadega
14. Viisiütlev	—	—	(omin lupinsa oma loaga) (omin ruokinsa omal toidul)	

Tähelepanu! Määrsõnadeks kivistunud possessiivsufiksilistes vormides on ka viisiütlev erandlikult tugevas astmes.

Kolmanda isiku possessiivsufiksi kaksikkuju

-nsa, -nsä ~ vokaali pikenemine + n

Üldiselt kasutatakse possessiivsufiksit **-nsa, -nsä**, kuid vokaaliga lõppevais käänetes (välja arvatud ains. nimetav) on võimalik ka **vokaali pikenemine + n**¹. Nende vormide tarvitamine eri käändeis nõuab hoolsat harjutamist.

Näiteid:

O s a s t a v

vihkoansa ~ vihkoaan — tema, nende vihikut	vihkojansa ~ vihkojaan — te- ma, nende vihikuid
kättänsä ~ kättään — tema, nende kätt	käsiänsä ~ käsiään — tema, nende käsi

¹ Praegune *pikk vokaal + n* on tekkinud käändelõpu vokaali ja varasema *hen-kujulise* possessiivsufiksi ühtesulamisest: *talossahen* > *talossaan* 'tema, nende majas'.

Seesütlev

jalassansa ~ jalassaan — tema, nende jalas	jaloissansa ~ jaloissaan — tema, nende jalgades
kädessänsä ~ kädessään — tema, nende käes	käsissänsä ~ käsissään — tema, nende kätes

Seestütlev

talostansa ~ talostaan — tema, nende majast	taloistansa ~ taloistaan — tema, nende majadest
huoneestansa ~ huoneestaan — tema, nende toast	huoneistansa ~ huoneistaan — tema, nende tubadest

Alaleütlev

ystävällensä ~ ystävälleen — tema, nende sõbrale	ystävillensä ~ ystävilleen — tema, nende sõpradele
hampaallensa ~ hampaalleen — tema, nende hambale	hampaillensa ~ hampailleen — tema, nende hammastele

Alalütlev

veljellänsä ~ veljellään — tema, nende vennal	veljillänsä ~ veljillään — tema, nende vendadel
tyttärellänsä ~ tyttärellään — tema, nende tütrele	tyttärillänsä ~ tyttärillään — tema, nende tütardele

Alaltütlev

enoltansa ~ enoltaan — tema, nende onult	enoiltansa ~ enoiltaan — tema, nende onudelt
sedältänsä ~ sedältään — tema, nende lellet	sediltänsä ~ sediltään — tema, nende lelledelt

Olev

hevosenansa ~ hevosenaan — tema, nende hobusena	hevosinansa ~ hevosiinaan — tema, nende hobustena
keppinänsä ~ keppinään — tema, nende keppina	keppeinänsä ~ keppeinään — tema, nende keppidena

S a a v

sormeksensa ~ sormekseen — tema, nende sõrmeks		sormiksenha ~ sormikseen — tema, nende sõrmedeks
saappaaksensa ~ saappaakseen — tema, nende saapaks		saappaiksenha ~ saappaikseen — tema, nende saabas- teks

I l m a ü t l e v

kirjattansa ~ kirjattaa — tema, nende raamatuta		kirjoittansa ~ kirjoittaa — tema, nende raamatuteta
lennuttansa ~ lennuttaa — tema, nende linnuta		lennuittansa ~ lennuittaa — tema, nende lindudeta

K a a s a ü t l e v

_____		vaimoinensa ~ vaimoineen — oma naisega, naistega
_____		tyttärinensä ~ tyttäreinen — oma tütrega, tütardega

Peale nimisõnade tarvitatakse possessiivsufikseid ka verbi käändelistes vormides ning taga- ja määrsõnades: *oppiakseni* 'selleks et ma õpiksin', *hänen rinnallaan* 'tema kõrval', *ainoastaan* 'ainult'.

Harjutusi

1. Tõlkige soome keelde.

1. Minu sõber, sinu sõber, tema sõber. 2. Meie õde, meie õe, meie õed. 3. Sinu toas, teie toas, nende toas. 4. Minu kätest, sinu kätest, nende kätest. 5. Meie majja, teie majja, nende majja. 6. Tema hobune, tema hobuse, tema hobused. 7. Minu lellel, sinu lellel, nende lellel. 8. Minu vendadele, sinu vendadele, teie vendadele. 9. Meie raamatutega, teie raamatutega, nende raamatutega. 10. Minu pojaks, teie pojaks, nende pojaks. 11. Minu tuppa, sinu tuppa, nende tuppa. 12. Mees oma naisega.

2. Õelge järgnevad näited peast 1., 2. ja 3. isiku possessiivsufiksitiga.

1. Nyt on minun vuoro/ni. 2. Se on minun oma syy/ni. 3. Minä sanoin sen suutuspuissä/ni. 4. Tulin tänne saadakse/ni kirjoja.

5. Minä olin viluissa/ni. 6. Olen tehnyt voitava/ni. 7. Olin juuri lähtemäisillä/ni.

Tõlge. 1. Nüüd on minu kord. 2. See on minu oma süü. 3. Ma ütlesin seda südametäiega. 4. Tulin siia, et saada raamatuid. 5. Mul oli külm. 6. Olen teinud, mida võisin. 7. Ma olin just minemas.

3. Vastake kirjalikult soome keeles.

1. Miten suomalaiset tervehtivät toisiaan? 2. Mitä sanoja he käyttävät hyvästellessään? 3. Kutka käyttävät sanaa «terve»? 4. Mitä joku saattaa kysyä teiltä rautatievaunussa? 5. Kuinka te vastaatte? 6. Jos olette ollut vierailulla suomalaisessa perheessä, mitä te sen jälkeen sanotte ystävällemme?

5. ÖPPETUND

KESKUSTELUA

— Mitä kieltä te nyt opiskelette? — Opiskelen suomea. — Joko te puhutte suomea? — Jo. Osaan myös kirjoittaa suomea. — Puhutteko venäjää? — Puhun. — Osaatteko myös ruotsia? — En. — Onko suomi vaikea kieli? — Suomi on aika helppo kieli, sillä eesti (viro) ja suomi ovat suku(lais)kieliä. — Te ymmärrätte kai saksaakin? — Ymmärrän kyllä, mutta en osaa puhua. — Minkä kielen oppikirja tämä on? — Tämä on englannin kielen oppikirja.

— Kumman kaupungin te tunnette paremmin, Helsingin vai Tampereen? — En tunne vielä kumpaakaan. — Ymmärrättekö kaiken, mitä puhun? — Valitettavasti en ymmärrä kaikkea. Olkaa ystävällinen ja puhukaa vähän hitaammin.

— Mikä on osoitteenne? — Tässä on nimikorttini. — Haluaisitteko viettää muutamia päiviä luonamme? — Mielihyvin, mutta aikani on kovin varattu. — Mihin te nyt matkustatte? — Matkustan aluksi Jyväskylään ja sitten Lappiin. — Kun palaatte Neuvostoliittoon, sanokaa terveisiä hyvälle ystävälleni rauhanpuolustaja Tiit Lajalle.

kiel|j, -en keel
joko kas juba
puhu|a -n rääkida, kõnelda
osa|ta, -an osata, mõista
kirjoit|taa, -an kirjutada
venä|jä vene keel
ruotsi rootsi keel
aika üsna, õige, päris
kai vist, küllap
saksa saksa keel
englan|ti, -nin inglise keel
kum|pi, -man kumb
ystävälli|nen, -sen sõbralik, lahke
vähän vähe, pisut
hi|das, -taan aeglane
suku(lais)kiel|j, -en sugulaskeel
hitaammin aeglasemalt

osoit|e, -teen adress
nim|j, -en nimi
kort|ti, -in kaart
nimikort|ti, -in nimekaart
halu|ta, -an soovida
viet|tää, -än veeta
mielihyvin meelsasti, hea meelega
kovin väga
aluksi algul, esmalt
Lappi, -in Lapimaa
pala|ta, -an tagasi tulla, tagasi pöör-
duda, naasta
Neuvostoliit|to, -on Nõukogude Liit
sanokaa terveisiä tervitage
rauha rahu
rauhanpuolustaja rahupooldaja, -kaits-
ja

LEIKKISATU

Olipa kerran pieni kalanen, joka leikki päivänpaisteisessa purossa. Tulipa siihen suuri lehmä. Se tarkasteli suurilla silmillään, avasi suunsa ja alkoi ahneesti juoda vettä. Kalanen tuli vihaiseksi ja huusi: Kuinka sinä uskallat tulla juomaan minun puroani tyhjäksi!

Lehmä ei huomannut mitään, vaan joi edelleen ja mumisi: Mitä minä sinun purostasi! Katso etten minä sinua itseäsi nielaise!

Nyt kalanen suuttui. Se pisti päänsä ylös vedestä, aukaisi suunsa niin auki kuin voi ja nielaisi lehmän.

Se oli lehmälle sopiva rangaistus. Miksi se meni juomaan kalasen puroa tyhjäksi.

leik|ki, -in nali; mäng
sa|tu, -dun muinasjutt
leikkisa|tu, -dun naljamuinasjutt
-pa, -pä nimelt, ju; ometi
olipa oli nimelt
kerran kord; ükskord, kunagi
kala|nen, -sen kalake
leik|kiä, -in mängida
päivänpaistei|nen, -sen päikesepaiste-
line
puro oja
puro|nen, -sen ojake
siihen sellesse; sinna
suur|i, -en suur
lehmä lehm
tarkastel|la, -en vaadelda, silmitseda
ava|ta, -an avada
ahneesti ahnelt
vesi, -den vesi
juo|da, -n juua
vihai|nen, -sen vihane

huu|taa, -dan hüüda, hõigata; karju-
da
uskal|taa, -lan julgeda, sõandada;
usalda
tyhjä tühi
huoma|ta, -an märgata
ei mitään mitte midagi
vaan vaid
edelleen edasi
mumis|ta, -sen mõmiseda
etten et ma ei
itseäsi sind ennast
nielais|ta, -en neelata
suut|tua, -un vihastuda
pistä|ä, -n pista
ylös üles; siin: välja
aukais|ta, -en avada
auki lahti
sopiva sobiv, sünnis
rangaistu|s, -ksen karistus
miksi miks

OI, JOS OISIT

Oi, jos oisit sydämeni,
raitis niin kuin uusi oras,
puhdas kuin kehdon lapsi,
kirkas kuin lähteen silmä!
Niin jos oisit sydämeni.

oisit = olisit
rait|is, -tiin karske; värske, rikkumata,
puhas

ora|s, -an oras
puhdas, -taan puhas
kuin kui, nagu

laps|**i**, -en laps
 kirk|**as**, -kaan kirgas, hele; särav;
 selge

läh|**de**, -teen allikas, läte

Te tunnete juba 474 soomekeelset sõna

KÄSKIV KÕNEVIIS

Käskival kõneviisil on kaks aega: olevik ja täisminevik.

Olevik

Ainsus		Mitmus	
2.	—	1.	-kaa mme, -kää mme
3.	-koo n, -köö n	2.	-kaa, -kää
		3.	-koo t, -köö t

Käskiva kõneviisi ainsuse 2. pööre lõpeb aspiratsiooniga: *lue'*, *näe'*, *tee'*. Alates ainsuse 3. pöördest esineb kahtüvelistel verbidel käskiva kõneviisi tunnuse ees konsonant: *hüpät|köön*, *teh|köön* jt.

Tugeva ja nõrga astme vahekord on käskivas kõneviisis sama kui eesti keeles.

Ühetüvelised

lukea, luen

2. lue	loe	1. luke kaamme	lugegem
3. luke koon	lugegu	2. luke kaa	lugege
		3. luke koot	lugegu

antaa, annan

2. anna	anna	1. anta kaamme	andkem
3. anta koon	andku	2. anta kaa	andke
		3. anta koot	andku

kysyä, kysyn

2. kysy	küsi	1. kysy käämme	küsigem
3. kysy köön	küsigu	2. kysy kää	küsige
		3. kysy köö	küsigu

Kahetüvelised

hypätä, hyppään

			1. hypät käämme	hüpakem
2. hyppää	hüppa		2. hypät kää	hüpake
3. hypät kõön	hüpaku		3. hypät kõöt	hüpaku

iloita, iloitsen

			1. iloit kaamme	rõõmutsegem
2. iloitse	rõõmutse		2. iloit kaa	rõõmutsege
3. iloit koon	rõõmutsege		3. iloit koot	rõõmutsegu

tehdä, teen

			1. teh käämme	tehkem
2. tee	tee		2. teh kää	tehke
3. teh kõön	tehku		3. teh kõöt	tehku

mennä, menen

			1. men käämme	mingem
2. mene	mine		2. men kää	minge
3. men kõön	mingu		3. men kõöt	mingu

Eitav kõne

Eitavas kõnes lõpeb ainsuse 2. pööre aspiratsiooniga nagu jaatavaski kõnes: *älä lue'*, *näe'*, *tee'*. Teistes pöördevormides esineb tunnus **-ko**, **-kö**, kusjuures eesti keelest erinevalt pöördub ainult eitusverb.

Ühetüvelised

			1. ä käämme luke ko	ärgem lugegem
2. älä lue	ära loe		2. ä kää luke ko	ärge lugege
3. ä kõön luke ko	ärgu lugegu		3. ä kõöt luke ko	ärgu lugegu

		1. ä käämme kysy kö ärgem küsigem
2. älä kysy	ära küsi	2. ä kää kysy kö äрге күсиге
3. ä kõõn kysy kö	ärgu küsigu	3. ä kõõt kysy kö ärgu küsigu

Kahetüvelised

		1. ä käämme hypät kö ärgem hüpakem
2. älä hyppää	ära hüppa	2. ä kää hypät kö äрге хүпаке
3. ä kõõn hypät kö	ärgu hüpaku	3. ä kõõt hypät kö ärgu хүпаку
		1. ä käämme men kö ärgem mingem
2. älä mene	ära mine	2. ä kää men kö äрге мinge
3. ä kõõn men kö	ärgu mingu	3. ä kõõt men kö ärgu мingu

Täisminevik

Käskiva kõneviisi täisminevik on liitvorm, mis koosneb *olla*-verbi vormidest ja II partitsiibist (*nud*-kesksõnast). Seda kasutatakse harva ja ainult 3. pöördes.

3. ol koon lukenut ta olgu lugenud	3. ol koot lukeneet nad olgu lugenud
3. ol koon hypännyt ta olgu hüpanud	3. ol koot hypänneet nad olgu hüpanud

Eitav kõne

3. ä kõõn ol ko lukenut ta ärgu olgu lugenud	3. ä kõõt ol ko lukeneet nad ärgu olgu lugenud
3. ä kõõn ol ko hypännyt ta ärgu olgu hüpanud	3. ä kõõt ol ko hypänneet nad ärgu olgu hüpanud

ISIKULISED ASESÕNAD

Isikulised asesõnad käänduvad mõnevõrra teisiti kui eesti keeles. Nii moodustatakse *t*-lõpu abil täisobjekti kääne sihitav (akusatiiv). Ühtlasi pandagu tähele, et mitmuslike asesõnade omastav on *dän*-lõpuline.

Isikulised asesõnad *minä, sinä, hän* 'tema', *me, te, he* 'nemad' käänduvad järgmiselt.

A i n s u s

Nimetav	minä	sinä	hän
Omastav	minun	sinun	hänen
Sihitav	minut	sinut	hänet
Osastav	minua	sinua	hântä
Sisseütlev	minuun	sinuun	häneen
Seesütlev	minussa	sinussa	hänessä
	jne.	jne.	jne.

M i t m u s

Nimetav	me	te	he
Omastav	meidän	teidän	heidän
Sihitav	meidät	teidät	heidät
Osastav	meitä	teitä	heitä
Sisseütlev	meihin	teihin	heihin
Seesütlev	meissä	teissä	heissä
	jne.	jne.	jne.

Kõnekeeles ja luuletustes tarvitatakse ka lühemaid vorme: *ma ~ mä, sa ~ sä*, omast. *mün, sun*, osast. *mua, sua*, alaleütl. *mulle, sulle, hälle*, alalütl. *mulla, sulla, hällä*, alaltütl. *multa, sulta, hättä*.

ENESEKOHANE ASESÕNA

Enesekohane asesõna *itse* 'ise' käändub ainult koos possessiiv-sufiksitega.

A i n s u s

Nimetav	—	—	—
Omastav	itseni	itsesi	itsensä

Osastav	itseäni	itseäsi	itseänsä ~ itseään
Sisseütlev	itseeni	itseesi	itseensä
Seesütlev	itsessäni jne.	itsessäsi jne.	itsessänsä ~ itsessään jne.

Mitmus

Nimetav	—	—	—
Omastav	itseemme	itsenne	itseensä
Osastav	itseämme	itseänne	itseänsä ~ itseään
Sisseütlev	itseemme	itseenne	itseensä
Seesütlev	itsessäimme jne.	itsessäinne jne.	itsessänsä ~ itsessään jne.

Kansa tekee työtä itseään varten. Rahvas teeb tööd enda jaoks.
Emme elä vain itseemme vuoksi. Me ei ela ainult endi jaoks.

Harjutusi.

1. Pöörake kirjalikult käskiva kõneviisi jaatavas ja eitavas kõnes verbid:

katsoa, katson; kiittää, kiitän; nukkua, nukun; hakata, hakkaan; kävellä, kävelen; tulla, tulen.

2. Pöörake suuliselt. 1. Avaa ovi! 2. Pane ikkuna kiinni! 3. Kiirehdi kotiin! 4. Pese kasvosi! 5. Minä pesen itseni. 6. Minun täytyy kiirehtiä.

3. Vastake soome keeles.

1. Mitä kieliä te osaatte? 2. Minkä kielen oppikirja tämä on?
3. Missä kalanen leikki? 4. Kuka siihen tuli? 5. Mitä lehmä teki?
6. Kuka nielaisi lehmän? 7. Minkälainen oli rangaistus?

6. ÖPPETUND

AIKA

Monesko päivä tänään on? — Tänään on helmikuun ensimmäinen päivä. — Aivan niin, nyt muistan: eilenhän oli tammikuun viimeinen. — Mutta mikä viikonpäivä tänään on? — Tänään on maanantai. Eilen oli sunnuntai. Huomenna on tiistai. Ylihuomenna on keskiviikko.

Ajan me jaamme vuosiin, kuukausiin, viikkoihin, vuorokausiin, minuutteihin ja sekunteihin. Vuosi on se aika, jonka kuluessa maa kiertää kerran auringon ympäri. Se tapahtuu kolmessasadassa kuudessakymmenessä viidessä vuorokaudessa, viidessä tunnissa, neljässäkymmenessä kahdeksassa minuutissa ja neljässäkymmenessä kuudessa sekunnissa.

Vuodessa on kaksitoista kuukautta eli viisikymmentä kaksi viikkoa. Viikossa on seitsemän päivää.

Vuorokauden me jaamme kahteenkymmeneen neljään tuntiin, tunnin kuuteenkymmeneen minuuttiin ja jokaisen minuutin kuuteenkymmeneen sekuntiin. Jokapäiväisessä elämässä me kuitenkin jaamme vuorokauden kahteen yhtä suureen osaan, päivään ja yöhön, jotka ovat kaksitoista tuntia pitkät.

Vuodessa on neljä vuodenaikaa. Ensimmäinen vuodenaika on kevät, joka Suomessa alkaa tavallisesti neljännessä kuussa eli huhtikuussa. Silloin lumi sulaa, ja toukokuussa paistaa aurinko jo oikein lämpimästi. Kesä, joka alkaa kesäkuussa, on ehkä miellyttävin vuodenaika Suomessa. Syyskuussa alkaa syksy, joka on varsinkin Etelä-Suomessa useim^{osin} hyvin sateinen. Talven pituus ja kovuus vaihtelee suuresti eri vuosina. Talven aikana Suomessa sataa paljon lunta. Järvet, joet ja merikin ovat jäässä.

sate-aikaa

mones, -nnen mitmes
monesko = kuinka mones (kui) mitmes
helmikuu veebruar
ensimmäinen, -sen esimene

aivan niin täiesti nii, väga õige
muista, -n mäletada
eilen eile *hän - ju*
-han, -hän ju, küllap, ometi; ehk,
vahest

tammikuu jaanuar
 viikonpäivä nädalapäev
 maanantai esmaspäev
 sunnuntai pühapäev
 huomenna homme
 tiistai teisipäev
 ylihuomenna ülehomme
 keskiviik|ko, -on kesknädal, kolma-
 päev
 ja|kaa, -an jagada, jaotada
 vuoksi, -den aasta
 vuoro kord; voor
 kau|si, -den ajajärk, periood
 vuorokau|si, -den ööpäev
 minuut|ti, -in minut
 sekun|ti, -nin sekund
 kulu|a, -n mööduda, kuluda
 kier|tää, -rän tiirelda, pöörelda
 aurin|ko, -gon päike
 ympäri ümber
 tapah|tua, -dun toimuda, juhtuda
 tun|ti, -nln tund
 kuukau|si, -den kuu
 eli ehk
 jokai|nen, -sen igaüks; iga
 jokapäiväi|nen, -sen igapäevane

elämä elu
 yhtä suureen osaan niisama suureks,
 ühesuuruseks osaks
 vuodenaika, -ajan aastaaeg
 kevät|t, -än kevad
 huhtikuu aprill
 lumi|j, -en lumi
 sulaja, -n sulada
 toukokuu mai
 paista|a, -n paista
 oikein õige, väga
 lämpimästi soojalt
 kesäkuu juuni
 ehkä ehk, võib-olla
 miellyttävin kõige meeldivam
 syyskuu september
 syksy sügis
 Etelä-Suomi Lõuna-Soome
 talvi|j, -en talv
 pituus|s, -den pikkus
 kovuus|s, -den kõvadus; karmus
 vaihdella, -telen vahelduda
 suuresti tublisti, väga suurel määral
 sa|taa, -dan sadada
 jo|ki, -en jõgi

KUUKAUDET

Vuoden alku *tammikuussa*,
 vielä talvi *helmikuussa*,
maalikuussa lumi sulaa,
huhtikuussa kurjet palaa,
 käki kukkuu *toukokuussa*,
 juhannus on *kesäkuussa*,
heinäkuussa heinää tehdään,
elokuussa eloon mennään,
syyskuu on koulukuusi,
lokakuussa talvi uusi,
 järvet jäätyy *marraskuussa*,
 vuosi loppuu *joulukuussa*.

maaliskuu märts
 kur|ki, -jen kurg
 kä|ki, -en kägu
 kuk|kua, -un kukkuda
 juhannus|s, -ksen jaanipäev
 heinäkuu juuli
 te|hdä, -en teha
 elokuu august

elo lõikus; vili
 koulu kool
 koulukuusi sinu koolikuu
 lokakuu oktoober
 jää|tyä, -dyn jäätuda, külmuda
 marraskuu november
 lop|pua, -un lõppeda
 joulukuu detsember

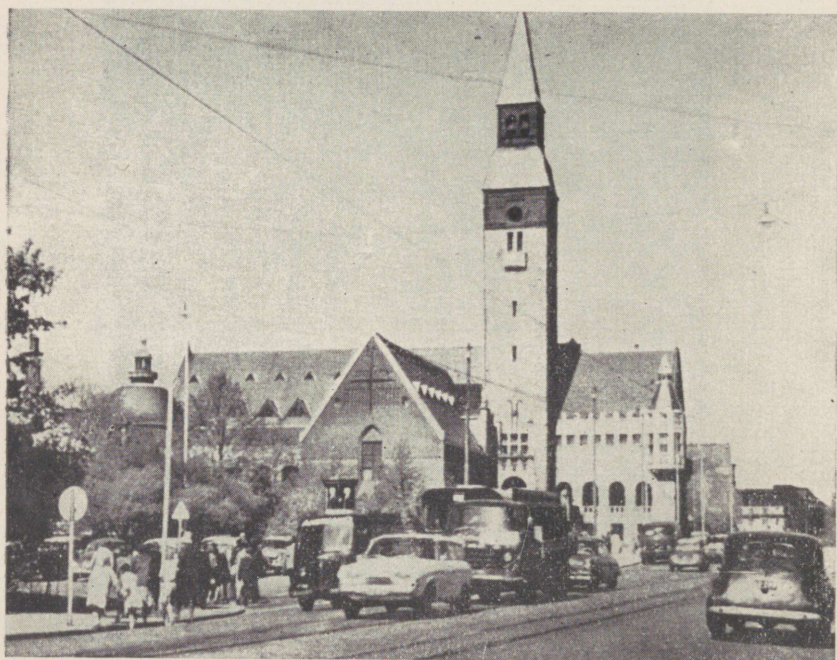
Suomi on tuhansien järvien maa

Helsingin yliopisto

Eduskuntatalo

Kansallismuseo

VIIKONPÄIVÄT

Maanantaina makkarat tehtiin,
tiistaina tikut vuoltiin,
keskiviikkona keitto keitettiin,
torstaina tupaan tuotiin,
perjantaina perheelle annettiin,
lauantaina liemi latkittiin,
sunnuntaina suu pyyhittiin.

makkara vorst
tik|ku, -un ork, tikk
vuol|la, -en voolida
keit|to, -on supp
keit|tää, -än keeta
torstai neljapäev
tu|pa, -van (pere)tuba, tare

tuo|da, -n tuua
perjantai reede
an|taa, -nan anda
lauantai laupäev
liem|i, -en supp; leem; puljong
latkija, -n lakkuda; limpsida
pyyh|kiä, -in pühkida

ARVOITUS

Yksi puu,
kaksifoista oksaa,
joka oksassa neljä pesää,
joka pesässä seitsemän munaa,
joka munassa kaksikymmentä neljä poikaa?

(*Vuosi, kuukaudet, viikot,
päivät ja tunnit.*)

SANANLASKU

Aika vanhin, avaruus suurin.

vanhin vanim
avaruus|s, -den avarus; ilmaruum, kos-
mos

suurin suurim

Te tunnete juba 566 soomekeelset sõna

ARVSÕNAD

Kuigi soome keele arvsõnade moodustamine ja käänamine on üsna sarnane eesti keelega, tekitab nende ladus kasutamine

eastlastele raskusi. Peamiseks komistuskiviks on liitarvsõnade, eriti järgarvsõnade käänamine.

Põhiarvsõnad vastavad küsimusele *kuinka monta?* 'kui palju?', järgarvud — *kuinka mones?* 'mitmes?'.

Põhiarvsõnad

Liitarvsõnadel, välja arvatud 11—19, käänduvad täielikult kõik arvosad (eesti keeles ainult viimane).

Liitarv- sõnad	Ainsuse omastav, osastav, sisseütlev, seesütlev	Mitmuse seesütlev
0 nolla	nollan, nollaa, nollaan, nolla/ssa	nolli/ssa
1 yksi	yhden, yhtä, yhteen, yhde/ssä	yksi/ssä
2 kaksi	kahden, kahta, kahteen, kahde/ssa	kaksi/ssa
3 kolme	kolmen, kolmea, kolmeen, kolme/ssa	kolmi/ssa
4 neljä	neljän, neljää, neljään, neljä/ssä	nelji/ssä
5 viisi	viiden, viittä, viiteen, viide/ssa	viisi/ssä
6 kuusi	kuuden, kuutta, kuuteen, kuude/ssa	kuusi/ssa
7 seitsemän	seitsemän, seitsemää ~ seitsentä, seitsemään, seitsemä/ssä	seitsemi/ssä
8 kahdeksan	kahdeksan, kahdeksaa, kahdeksaan, kahdeksa/ssa	kahdeksi/ssa
9 yhdeksän	yhdeksän, yhdeksää, yhdeksään, yhdeksä/ssä	yhdeksi/ssä
10 kymmenen	kymmenen, kymmentä, kymmeneen, kymmenesse/ssa	kymmeni/ssä
100 sata	sadan, sataa, sataan, sada/ssa	sadoi/ssa
1000 tuhat	tuhannen, tuhatta, tuhanteen, tuhanne/ssa	tuhansi/ssa
1 000 000 miljoona	miljoonan, miljoonaa, miljoonaan, miljoonana/ssa	miljooni/ssa

Liitarvsõnad 11—19	Ainsuse osastav ja seesütlev
11 yksitoista	yhtätoista, yhdessätoista
12 kaksitoista	kahtatoista, kahdessa toista
13 kolmetoista	kolmeatoista, kolmessatoista
14 neljätoista	neljätoista, neljässätoista
15 viisitoista	viittätoista, viidessätoista
16 kuusitoista	kuuttatoista, kuudessa toista
17 seitsemäntoista	seitsemätoista, seitsemässätoista
18 kahdeksantoista	kahdeksatoista, kahdeksassa toista
19 yhdeksäntoista	yhdeksätoista, yhdeksässätoista

Liitarvsõnad 20—90	Ainsuse osastav ja seesütlev
20 kaksikymmentä	kahtakymmentä, kahdessakymmenessä
30 kolmekymmentä	kolmeakymmentä, kolmessakymmenessä
40 neljäkymmentä	neljääkymmentä, neljässäkymmenessä
50 viisikymmentä	viittäkymmentä, viidessäkymmenessä
60 kuusikymmentä	kuuttakymmentä, kuudessakymmenessä
70 seitsemänkymmentä	seitsemääkymmentä, seitsemässäkymmenessä
80 kahdeksankymmentä	kahdeksaakymmentä, kahdeksassakymmenessä
90 yhdeksänkymmentä	yhdeksääkymmentä, yhdeksässäkymmenessä

21—99	Liitarvsõnad 21—99
21	kaksikymmentä yksi ~ yksikolmatta kahdessakymmenessä yhdessä yhdessäkolmatta
22	kaksikymmentä kaksi ~ kaksikolmatta kahdessakymmenessä kahdessa kahdessa kolmatta
33	kolmekymmentä kolme ~ kolmeneljättä
44	neljäkymmentä neljä ~ neljäviidettä
55	viisikymmentä viisi ~ viisikuudetta
66	kuusikymmentä kuusi ~ kuusiseitsemättä
77	seitsemänkymmentä seitsemän ~ seitsemänkahdeksatta
88	kahdeksankymmentä kahdeksan ~ kahdeksanyhdeksättä
99	yhdeksänkymmentä yhdeksän ~ yhdeksänkymmenettä yhdeksän yhdessäsadatta

Liitarvsõnade moodustamise lühemat võimalust *yksikolmatta* (s. o. üks kolmandast kümnest) jt. kasutatakse harva.

Järgarvsõnad

Järgarvsõnad moodustatakse nagu eestigi keeles nimetavas tunnusega -s, mis liitub põhiarvsõna vokaaltüvele: *viide(n) + s > viides*. Järgarvsõna vokaaltüvi on kõigis teistes käänetes nõrgas astmes **nne-**, tugevas astmes **nte-** lõpuline: *viidenne*|ssä 'viiendas', *viidente*|nä 'viiendana'. Ainult lihtarvsõnadel *ensimäinen* 'esimene' ja *toinen* 'teine' on eri tüvi nagu eestigi keeles.

Lihtarvsõnad	Ainsuse omastav; osastav ja seesütlev
1. esimmine	ensimmaisen, esimmaista, esimmaise/ssa
2. teine	toisen, toista, toise/ssa
3. kolmas	kolmannen, kolmatta, kolmanne/ssa
4. neljas	neljannen, neljatta, neljanne/ssa
5. viies	viidennen, viidetta, viidenne/ssa
6. kuues	kuudennen, kuudetta, kuudenne/ssa
7. seitsemäs	seitsemannen, seitsematta, seitsemanne/ssa
8. kahdeksas	kahdeksannen, kahdeksatta, kahdeksanne/ssa
9. yhdeksäs	yhdeksannen, yhdeksatta, yhdeksanne/ssa
10. kymmenes	kymmenennen, kymmenetta, kymmenenne/ssa
100. sadas	sadannen, sadatta, sadanne/ssa
1000. tuhannes	tuhannennen, tuhannetta, tuhannenne/ssa
1 000 000. miljoonas	miljoonannen, miljoonatta, miljoonanne/ssa

Lihtarvsõnad 11.—19.	Ainsuse osastav ja seesütlev
11. yhdestoista	yhdeettaoista, yhdennessaoista
12. kahdestoista	kahdeettaoista, kahdennessaoista
13. kolmastoista	kolmattaoista, kolmannessaoista
14. neljastoista	neljattaoista, neljännessaoista
15. viidestoista	viidettaoista, viidennessaoista
16. kuudestoista	kuudettaoista, kuudennessaoista
17. seitsemästoista	seitsemattaoista, seitsemännessaoista
18. kahdeksastoista	kahdeksattaoista, kahdeksännessaoista
19. yhdeksästoista	yhdeksattaoista, yhdeksännessaoista

Lihtarvsõnad 20.—90.	Ainsuse osastav ja seesütlev
20. kahdeskymmenes	kahdeetakymmenetta, kahdennessakymmenennessa
30. kolmaskymmenes	kolmatakymmenetta, kolmannessakymmenennessa
40. neljäskymmenes	neljatakymmenetta, neljännessakymmenennessa
50. viideskymmenes	viidetakymmenetta, viidennessakymmenennessa
60. kuudeskymmenes	kuudetakymmenetta, kuudennessakymmenennessa
70. seitsemäskymmenes	seitsematakymmenetta, seitsemännessakymmenennessa
80. kahdeksaskymmenes	kahdeksatakymmenetta, kahdeksännessakymmenennessa
90. yhdeksäskymmenes	yhdeksatakymmenetta, yhdeksännessakymmenennessa

21.	kahdeskymmenes yhdes kahdennessakymmenen- nessä yhdennessä	~ yhdeskolmatta yhdennessäkolmatta
22.	kahdeskymmenes kahdes kahdennessakymmenen- nessä kahdennessa	~ kahdeskolmatta kahdennessakolmatta
33.	kolmaskymmenes kolmas	~ kolmasneljättä
44.	neljäskymmenes neljäs	~ neljäsviidettä
55.	viideskymmenes viides	~ viideskuudetta
66.	kuudeskymmenes kuudes	~ kuudesseitsemättä
77.	seitsemäskymmenes seitsemäs	~ seitsemäskahdeksatta
88.	kahdeksaskymmenes kahdeksas	~ kahdeksasyhdeksättä
99.	yhdeksäskymmenes yhdeksäs	~ yhdeksäskymmenettä yhdeksässadatta

Lühemat võimalust *yhdeskolmatta* (s. o. esimene kolmandast kümnest) jt. kasutatakse harva, eriti käänamisel.

Pikemate liitarvsõnade käänamist on viimasel ajal püütud lihtsustada, nii et käänatakse ainult arvsõna viimast osa; kõik eelnevad arvosad jäävad kas põhiarvsõna ainsuse nimetavasse või omastavasse.

Viimast, s. o. eestipärast käänamisviisi soovivad mõned grammatikud rakendada järgarvsõnade puhul. Näit.:

2578 (seesütl.)

1) kahdessatuhannessa viidessasadassa seitsemässäkymmenessä kahdeksassa,

2) kaksituhatta viisisataa seitsemänkymmentä kahdeksassa,
2578. (seesütl.)

1) kahdennessatuhannenessa viidennessäsadannessa seitsemännessäkymmenenessä kahdeksannessa,

2) kaksituhatta viisisataa seitsemänkymmentä kahdeksannessa,

3) kahdentuhannen viidensadan seitsemänkymmenen kahdeksannessa.

Murdarvsõnad

Murdarvsõna tunnuseks on nimetavas -s, teistes käänetes -kse-, mis liitub järgarvsõna nõrgaastmelisele tüvele, näit. kolma|*nne*(n) + s > kolmannes ($\frac{1}{3}$). Murdarvsõnu väljendatakse ka sõna osa abil.

$\frac{1}{3}$ kolmannes	~ yksi kolmasosa
$\frac{1}{4}$ neljannes	~ yksi neljäsosa
$\frac{1}{5}$ viidennes	~ yksi viidesosa
$\frac{1}{10}$ kymmenennes	~ yksi kymmenesosa
$\frac{1}{100}$ sadannes	~ yksi sadasosa
$\frac{1}{1000}$ tuhannes	~ yksi tuhannesosa
$\frac{2}{3}$ kaks kolmannesta	~ kaksi kolmasosaa
$\frac{3}{4}$ kolme neljännestä	~ kolme neljäsosaa
$\frac{4}{5}$ neljä viidennestä	~ neljä viidesosaa
$\frac{1}{2}$ puoli, $1\frac{1}{2}$ puolitoista,	$2\frac{1}{2}$ kaksi ja puoli

K a k ü m m e n d m u r d e väljendatakse sõnades kahel viisil, näit.

0,1 nolla kokonaista yksi	~ nolla pilkku yksi
0,2 nolla kokonaista kaksi kymmenesosaa	~ nolla pilkku kaksi kymmenesosaa
0,25 nolla kokonaista kaksi kymmentä viisi sadaosaa	~ nolla pilkku kaksi kymmentä viisi sadaosaa
2,34 kaksi kokonaista kolme kymmentä neljä sadasosaa	~ kaksi pilkku kolme kymmentä neljä sadasosaa

Näiteid arvsõnade kasutamise kohta

Mikä on osoitteenne?	Mis on teie aadress?
Osoitteeni on Kalevankatu 10 A 17, Helsinki.	Minu aadress on Helsingi, Kalevankatu 10 A 17.
Ja puhelinnumeronne?	Ja teie telefoninumber?
Puhelinnumeroni on 1245-60 (yksi-kaksi-neljä-viisi-kuusi-nolla).	Minu telefoninumber on 1245-60.
Soittakaa 378-91:een (kolme-seitsemän-kahdeksan-yhdeksän-yhteen).	Helistage numbril 378-91.

- Kuinka paljon tämä sanakirja maksaa?
- Se maksaa kuusi markkaa kaksikymmentä viisi penniä.
- Kirjan hinta on 6.25.
- Hämeenlinnaan saapuvat junat 9.34, 13.58, 17.03, 22.30.
- Helsingistä Jyväskylään on 379 km (kolmesataa seitsemänkymmentä yhdeksän kilometriä).
- Toisen luokan matkalippu Helsingistä Joensuuhun maksaa yhdeksäntoista markkaa ja neljäkymmentä penniä.
- Ensimmäisen luokan matkalippu Helsingistä Rovaniemelle maksaa 43 markkaa ja 50 penniä.
- Miltä vuosisadalta tämä talo on?
- Tämä talo on 1600-luvulta (tuhat kuusisataa luvulta) ~ 17:nneltä vuosisadalta (seitsemänneltätoista vuosisadalta).
- Aleksis Kivi, suuri suomalainen kirjailija, eli vuodesta 1834 vuoteen 1872 (vuodesta kahdeksantoistasataa kolmekymmentä neljä vuoteen kahdeksantoistasataa seitsemänkymmentä kaksi).
- Hän eli vv. 1834—1872 (vuosina kahdeksantoistasataa kolmekymmentä neljä [viiva] kahdeksantoistasataa seitsemänkymmentä kaksi).
- Kui palju see sõnaraamat maksab?
- See maksab kuus marka kaksikümmend viis penni.
- Raamatu hind on 6.25.
- Hämeenlinna saabuvad rongid 9.34, 13.58, 17.03, 22.30.
- Helsingist Jyväskylässe on 379 km.
- Teise klassi pilet Helsingist Joensuuusse maksab üheksateist marka ja nelikümmend penni.
- Esimese klassi pilet Helsingist Rovaniemisse maksab 43 marka ja 50 penni.
- Mis sajandist see maja on?
- See maja on XVII sajandist.
- Aleksis Kivi, suur soome kirjanik, elas aastast 1834 aastani 1872.
- Ta elas aastail 1834—1872.

Helsingissä marraskuun 25. pnä Helsingis 25. novembril 1969.
1969. ~ Helsingissä 25.
(pnä) marraskuuta 1969.

<i>Laskuja</i>		<i>Arveid</i>	
2 päivällistä	7.60	2 lõunat	7.60
(seitsemän markkaa kuusi- kymmentä penniä)			
1 pullo viiniä	12.—	1 pudel veini	12.—
2 sikaaria	0.90	2 sigarit	0.90
$\frac{1}{2}$ kg makkaraa	5.60	$\frac{1}{2}$ kg vorsti	5.60
($\frac{1}{2}$ kiloa — kilogrammaa)			
$\frac{1}{2}$ kg kinkkua	6.—	$\frac{1}{2}$ kg sinki	6.—
1 kg juustoa	4.80	1 kg juustu	4.80
(1 kilo ~ kilogramma)			
2 kg voita	12.—	2 kg võid	12.—

Harjutusi

1. Käänake kirjalikult 5 esimeses käändes põhiarvsõna 2348 ja järgarvsõna 5679.

2. Moodustage lühemal kujul arvsõnad 26, 37, 48, 52, 63, 74, 85 ja 96.

3. Õelge soome keeles.

1. Põhiarvsõnad 25-s, 37-st, 43-le, 256-lt. 2. Järgarvsõnad 25-ndas, 37-ndast, 43-ndale, 256-ndalt.

4. Kirjutage sõnadega:

1) $11 + 8 = 19$, $5 + 7 = 12$, $14 + 15 = 29$; 2) $15 - 7 = 8$, $26 - 12 = 14$, $7 - 5 = 2$; 3) $4 \times 6 = 24$, $3 \times 7 = 21$, $5 \times 8 = 40$; 4) $20 : 5 = 4$, $18 : 3 = 6$, $12 : 4 = 3$; 5) $3\frac{1}{2}$, $\frac{3}{5}$; 3,48.

5. Tõlkige soome keelde.

1. Mis kuupäev täna on? 2. Täna on 17. oktoober. 3. Olen sündinud Tartus 4. jaanuaril 1947. aastal. 4. Helistage numbril 3280. 5. See soome keele sõnaraamat maksab 3 rubla 50 kopikat. 6. Need majad on XIX sajandist. 7. Lydia Koidula elas aastast 1843 aastani 1886. 8. Tallinnas 27. augustil 1965. aastal. 9. Helsingist Rovaniemisse on 973 km. 10. Esimese klassi pilet Helisngist Jyväskylässe maksab 19 marka 50 penni.

7. ÖPPETUND

PALJONKO KELLO ON?

Yhtä hyvin voimme kysyä «Mitä kello on?» tai «Kuinka paljon kello on?»

Kello osoittaa meille ajan. Kellossa on kaksi osoitinta (viisaria): lyhyempi on tuntiosoitin ja pitempi on minuuttiosoitin. Jos tuntiosoitin osoittaa kahta ja minuuttiosoitin kahtatoista, niin kello on täsmälleen kaksi; mutta jos minuuttiosoitin osoittaa yhtätoista, niin kello on viisi minuuttia (viittä) vailla kaksi. Jos taas molemmat osoittimet ovat kahden päällä, niin kello on kymmenen minuuttia yli kahden. Nyt kello on neljännestä vailla (vaille) viisi, mutta puolen tunnin kuluttua se on neljänneksen (neljännestä) yli viiden. Neljännestunti sitten se oli puoli viisi. Kun kello on kaksikymmentä viisi minuuttia (kahtakymmentäviittä) vailla yksi, niin me sanomme usein, että se on viisi minuuttia yli puoli yhden. Viittä vailla puoli yksi merkitsee, että kello on kaksikymmentä viisi yli kahdeksatoista.

Tavallisesti herään täsmälleen kello kuusi. Peseydyn, pukeudun nopeasti ja puoli seitsemältä olen jo valmis.

Minä teen työtä kello kahdeksasta kahteentoista aamupäivällä ja puoli kahdesta puoli neljään iltapäivällä. Neljältä (kello neljä) syön päivällistä, puoli yhdeksältä illallista ja noin kymmenen aikaan menen nukkumaan.

Minun rannekelloni käy oikein, mutta seinäkellomme edistää kymmenen minuuttia. Ystäväni kello on kultaa, mutta se ei käy tarkkaan: se jättää joka päivä muutaman minuutin. Hänen kellonsa käy väärin.

Olen unohtanut vetää kelloni. Se on pysähtynyt. Mikä on oikea aika? Kello on kohta kaksitoista. Kello lyö (löi) juuri kaksitoista.

tasan

12.00. Kello on tasan (täsmälleen, juuri) kaksitoista.
(Kell on täpselt kaksteist.)

yli

- 12.15. Neljänneksen (neljän-
nestä) yli kahdentoista
~ Viisitoista minuuttia
yli kahdentoista.
6.05. Kello on viisi minuuttia
yli kuuden.
6.10. Kymmenen minuuttia yli
kuuden.
6+. Kello on hiukan yli kuu-
den. (Kell on pisut üle
kuue, veidi kuus läbi.)

puoli

- 12.30. Kello on puoli yksi.
(Kell on pool üks.)

Vajaduse korral saab kellaega väljendada ka ilma abisõnada, näit. *Kello on kaksitoista nolla nolla* (12.00), *kuusi kolmekymmentä* (6.30), *seitsemän neljäkymmentä viisi* (7.45), *kaksikymmentä nolla yksi* (20.01) jne.

vailla

- 11.45. Neljännestä vailla kaksi-
toista ~ Viisitoista mi-
nuuttia vailla kaksitoista.
5.40. Kaksikymmentä minuut-
tia vailla kuusi.
5.55. Kello on viisi minuuttia
vailla kuusi.
-6. Vähän vailla kuusi.
(Vähe puudub kuuest.)

välillä

- 5—6. Viiden ja kuuden välillä.
(Viie ja kuue vahel.)

paljonko kui palju
yhtä hyvin niisama hästi
osoit|taa, -an näidata, osutada
osoit|in, -timen osuti
viisari osuti
lyhyem|pi, -män lähem
pitem|pi, -män pikem
täsmälleen täpselt
niin siis; nii
vailla (vaille) puudu
taas taas, jällegi
molemmat mõlemad
neljänne|s, -ksen veerand, neljandik
yli üle
sitten eest, tagasi; siis
merkit|ä, -sen tähendada; märkida
herät|tä, -än ärgata
pese|tyä, -dyn end pesta
pukeu|tua, -dun riietuda
työ töö

aamupäivä hommikupoolik
päivälli|nen, -sen lõunasöök
illalli|nen, -sen õhtusöök
noin umbes; nõnda
nuk|kua, -un magada, uinuda
rannekello käekell
kello edistää kell käib ette
kul|ta, -lan kuld
mutta aga
tarkkaan täpselt
kello jätättää kell jääb taha
väärin valesti
unoh|taa, -dan unustada
ve|tää, -dän vedada, tõmmata
vetää kello kella üles keerata
pysäh|tyä, -dyn peatuda
oikea õige
kohta (otse)kohe; varsti
lyöd|ä, -n lüüa
juuri just

AKKA JA LÄÄKÄRI

Akka on kovin sairas, niin että hänen täytyy mennä lääkäriin (lääkarille). Lääkäri tutkii ja kyselee.

— Syöttekö te?

— No minä syön kuin hevonen, sanoo akka.

— No nukutteko? kysyy lääkäri.

— Minä makaan kuin lehmä, vastaa akka.

— Jaaha, jaaha! sanoo lääkäri. Olkaa hyvä ja menkää eläinlääkäriin.

akka, -an eit, vanamoor

lääkäri arst

lääkäriin = lääkäriin arsti juurde

tutkija, -n läbi vaadata; uurida

jaaha! ah nii!

eläinlääkäri loomaarst

MIES PARKA

Ajatelkaa, tänä aamuna tapasin erään nuoren miehen, jolla oli musta puku ja musta korkea silkkihattu ja joka oli — en laske leikkiä — avojaloin.

— Mies parka oli varmaankin hullu?

— Ei, hän oli nokikolari.

parka vaeseke

ajatella, -telen mõelda

tänä aamuna täna hommikul

eräs, -än keegi, mingi, üks

silkki, -in siid

hatu, -un kübar, müts

laskeja, -n lasta

laskea leikkiä nalja teha

avojaloin paljajalu

varmaan(kin) kindlasti

hullu hull

nokikolari korstnapühkija

ARVOITUKSIA

1. Yksi tupa, tuhannen akkunaa?

(Seula.)

2. Läpi näkyy, lämpimän pitää?

(Ikkunalasi.)

3. Yksi vyö, kymmenen päätä,
eikä yhtään solmua?

(Kädet, kun syleilevät.)

4. Valkea pelto, mustat siemenet,
kylvää ken taitaa, taitamaton ei kylvä?

(Paperi, muste ja kirjoitus.)

tuhannen = tuhat
 akkuna = ikkuna aken
 seula sõel
 läpi läbi
 nä|kyä, -yn paista; näida
 läm|min, -pimän soe; soojus
 p|itää, -dän pidada
 lasi klaas
 ikkunalasi aknaklaas
 vyö vöö
 solmu sõlm

syleil|lä, -en sülelda, kaisutada
 valkea valge
 pel|to, -lon põld
 siemen, -en seeme
 kylv|ä, -n külvata, külida
 ken, -en = kuka
 tai|taa, -dan osata; võida
 taitamat|on, -toman oskamatu
 muste, -en tint
 kirjoitu|s, -ksen kirjutamine; kirjutis

Te tunnete juba 645 soomekeelset sõna

OMADUSSÕNADE VÖRDLEMINE

Keskvõrre

-mpi

Keskvõrde tunnus on nimetavas käändes **-mpi**, mis liitub algvõrde omastava tüvele: *helpo(n) + mpi > helpompi* 'kergem, hõlpsam', *rikkaa(n) + mpi > rikkaampi* 'rikkam'.

Kahesilbilistes *a-* ja *ä-*tüvedes esineb keskvõrde tunnuse ees **e**, näit. *laiska — laiskempi* 'laisem', *märkä — märempi* 'märjem'. Seevastu *u-* ja *y-*tüvedes tüvevokaal säilib: *paksu — paksumpi* (vrd. eesti 'paksem').

Sõna- tüüp	Algvõrre		Keskvõrre		
	Nimetav	Omastav	Nimetav	Ains. seesütlev	Mitm. seesütlev
a	vanha (vana) matala (madal)	vanha/n matala/n	vanhempi matalampi	vanhemmassa matalammassa	vanhemmissa matalammissa
ä	köyhä (vaene)	köyhä/n	köyhempi	köyhemmassä	köyhemmissä
e	suuri (suur)	suure/n	suurempi	suuremassa	suuremissa
i	siisti (puhas)	siisti/n	siistimpi	siistimmässä	siistimmissä
u, y	paksu (paks)	paksu/n	paksumpi	paksummassa	paksummissa
o, ö	heikko (nõrk)	heiko/n	heikempi	heikommassa	heikommissa

Sõna- tüüp	Algvõrre		Keskvärre		
	Nimetav	Omastav	Nimetav	Ains. seesütlev	Mitm. seesütlev
aa	rikas (rikas)	rikkaa/n	rikkaampi	rikkaammassa	rikkaammissä
ää	älykäs (arukas)	älykkää/n	älykkäämpi	älykkäämmässä	älykkäämmissä
ee	terve (terve)	tervee/n	terveempi	terveemmässä	terveemmissä
ii	kallis (kallis)	kallii/n	kaliimpi	kalliimmassa	kalliimmissä

-mpa-, -mma- -mpä-, -mmä-	}	-mpi, -mmi-
------------------------------	---	-------------

Käänamisel on keskvärde ainsuse tugev tüvi *mpa- ~ mpä-*, nõrk *mma- ~ mmä-* lõpuline; mitmuses vastavalt *mpi-* ja *mmi-* lõpuline: *helpompa/na, helpomma/ksi* — *helpompi/na, helpommi/ksi*.

Hän on pitempi kuin minä.

Ta on pikem kui mina.

Minä olen vanhempi kuin hän.

Mina olen vanem kui tema.

~ *Minä olen häntä* (osast.) *vanhempi*. Mina olen temast vanem.

Ülivõrre

-in

Ülivõrde tunnus on **-in**: *helpo(n) + in > helpoin* 'kõige kergem, kõige hõlpsam'. Tunnuse **-in** liitumisel algvärde tüvele sõna tüvevokaal säilib või muutub üldiselt samal viisil nagu mitmuse tunnuse *i* ees, näit. *heikoi/n* — *heikoi/ssa*, *matali/n* — *matali/ssa*, *rikkai/n* — *rikkai/ssa*, *tervei/n* — *tervei/ssa*.

Sõna- tüüp	Algvõrre		Ülivõrre		
	Nimetav	Omastav	Nimetav	Ains. seesütle	Mitm. seesütle
a	vanha (vana)	vanha/n	vanhin	vanhimmassa	vanhimmissa
	matala (madal)	matala/n	matalin	matalimmassa	matalimmissa
ä	köyhä (vaene)	köyhä/n	köyhin	köyhimmässä	köyhimmissä
e	suuri (suur)	suure/n	suurin	suurimmassa	suurimmissa
i	siisti (puhas)	siisti/n	siiste/in (siistin)	siisteimmässä (siistimmässä)	siisteimmissä (siistimmissä)
u, y	paksu (paks)	paksu/n	paksu/in	paksuimmassa	paksuimmissa
o, ö	heikko (nõrk)	heiko/n	heiko/in	heikoimmassa	heikoimmissa
aa	rikas (rikas)	rikkaa/n	rikka/in	rikkaimmassa	rikkaimmissa
ää	älykäs (arukas)	älykkää/n	älykkä/in	älykkäimmässä	älykkäimmissä
ee	terve (terve)	tervee/n	terve/in	terveimmässä	terveimmissä
ii	kallis (kallis)	kallii/n	kalle/in (kalliin)	kalleimmassa (kalliimmassa)	kalleimmissa (kalliimmissa)

i-tüveliste sõnade *siistin*-tüüp on vananenud ja esineb harva. Luulekeele *kalliin*-vormi kõrval on võimalik ka *h*-line *kallehin*; samuti *rikkahin*, *tervehin* jt.

-impa-, -imma- -impä-, -immä-	}	-impi-, -immi-
----------------------------------	---	----------------

Käänamisel esineb nagu keskvärdeski konsonantide *mp* ja *mm* vaheldumine: ainsuses on ülivõrde tunnuseks **-impa-**, **-imma-** või **-impä-**, **-immä-**, mitmuses **-impi-**, **-immi-**.

Ülivõrde rõhutamiseks kasutatakse vahel sõnu *kaikkein*, *kai-kista* 'kõige' ja *mitä* 'väga, kõige'.

*Koira on kotieläimistä uskol-
lisin.* Koer on koduloomadest kõige
truum.

Suomen suurimmat kaupungit ovat Helsinki ja Turku. Soome suurimad linnad on Helsingi ja Turu.

Kaikkein suurimmatkin vaikeudet on voitettava. Kõige suuremadki raskused tuleb võita.

Mieliala oli mitä hilpein. Meeleolu oli kõige lõbusam.

Erandlikke kesk- ja ülivõrde vorme

hyvä (hea)	parempi	paras, parhain (parim)
pitkä (pikk)	pitempi	pisin (kõige (pikem))
paljo (palju)	enempi	enin
moni, usea (mitu, palju)	useampi	usein

MÄÄRSÕNADE VÕRDLEMINE

Keskvõrre

-mmin

Ülivõrre

-immin

Kõige sagedamini moodustatakse kesk- ja ülivõrre **mmin-** ja **immin-**tunnusega neist määrsõnadest, mil algvõrre on **sti-lõpuline**. Sel teel saadud vormid on sarnased omadussõnade kesk- ja ülivõrde viisiütleva käändega, mida nad algselt ongi: (*hauska* >) *hauskemmin* 'lõbusamini' — *hauskimmin* 'kõige lõbusamini'.

Sõnatüüp	Algvõrre	Keskvõrre	Ülivõrre
a	kovasti (kõvasti)	kovemmin (kõvemini)	kovimmin (kõige kõvemini)
ä	lämpimästi (soojalt)	lämpimämmmin	lämpimimmin
e	levollisesti (rahulikult)	levollisemmin	levollisimmin
i	siististi (puhtalt)	siistimmin	siisteimmin
u, y	visusti (täpselt)	visummin	visuimmin
o, ö	huonosti (halvasti)	huonommin	huonoimmin
aa	reippaasti (reipalt)	reippaammin	reippaimmin
ää	älykkäästi (arukalt)	älykkäämmmin	älykkääimmin
ee	ahneesti (ahnel)	ahneemmin	ahneimmin
ii	kauniisti (ilusasti)	kauniimmin	kauneimmin

Erandlikke kesk- ja ülivõrde vorme

hyvin (hästi)
paljon (palju)

paremmin
enemmän

parhaimmin, parhaiten
enemmän, eniten

Pekka osaa aina hyvin läksynsä.

Pekka õpib ('oskab oma õpetükke') alati hästi.

Kalle osaa paremmin kuin kaikki hänen luokkatoverinsa.

Kalle õpib ('oskab') paremini kui kõik tema klassikaaslased.

Pentti on koulun ahkerin oppilas, hän osaa läksynsä parhaiten.

Pentti on kooli kõige hoolsam õpilane, ta õpib ('oskab oma õppetükke') kõige paremini.

Pekalla oli enemmän rahaa kuin Kallella, mutta Pentillä oli eniten.

Pekkal oli rohkem raha kui Kallel, aga Pentil oli kõige rohkem.

Harjutusi

1. Tõlkige soome keelde.

1. Ta ärkas täna hommikul kell viis. 2. Minu käekell käib täpselt. 3. Seinakell lõi just üksteist. 4. Rong saabub 9.45, 10.15, 8.07, 5.57. 5. Õhtupoolikul me töötame kella kahest poole viieni. 6. Nad söövad õhtust kell üheksa. 7. Mis kell on? Mis kuupäev täna on?

2. Vastake soome keeles.

1. Mitkä ovat kuukausien nimet? 2. Montako (mitu) viikkoa on kuukaudessa? 3. Montako päivää on viikossa? 4. Mitkä ovat viikonpäivien nimet? 5. Montako tuntia on vuorokaudessa? 6. Kuinka moneen osaan me tavallisesti jaamme vuorokauden? 7. Montako sekuntia on minuutissa?

3. Moodustage järgmistest omadussõnadest kesk- ja ülivõrde ainsuse nimetav, olev ja mitmuse alaleütlev:

pieni, nuori, hyvä, ruskea, vihreä, valkoinen, harmaa, unohtumaton (omast. unohtumattoman), raitis, mainio, rakas, tavallinen.

4. Moodustage samadest sõnadest ülivõrde ainsuse ja mitmuse nimetav.

5. Moodustage järgmistest määrsõnadest kesk- ja ülivõrre: onnellisesti, hauskasti, miellyttävästi, lämpimästi, ystävällisesti, varmasti, kauniisti, hyvin.

8. ÖPPETUND

LAIVALLA HELSINKIIN

Neuvostoliitosta pääsee Suomeen millä kulkuneuvolla tahansa: laivalla, junalla, lentokoneella, (auto)bussilla tai henkilöautolla. Valinta riippuu lähinnä matkustajan mausta ja tietysti varoistakin.

Opiskelija Heino Karu — kuten useat muutkin eestiläiset (virolaiset) turistit — matkustaa Suomeen laivalla. Hän on nyt Tallinnan rautatieasemalla. Hän ottaa taksin ja sanoo: Satamaan, olkaa hyvä; Suomeen lähtevälle laivalle! Taksi vie opiskelija Karun ja hänen tavaransa satamaan. Laivaan voi jo mennä. Laiva lähtee 11.45, joten aikaa on vielä parikymmentä minuuttia. Laivoika vie opiskelija Karun matkatavarat laivaan.

Täsmälleen kello 11.45 neuvostoliittolainen höyrylaiva irtoaa laiturista ja matka alkaa. Sää on ihana, ruoka on oivallista ja elämä laivalla hauskaa. Laivassa on suuri ruokasali, ensiluokan kahvila, kodikas tupakkahuone ja pieni musiikkisalonki. Heino Karu makaa suuressa kansituolissa ja polttaa savuketta. Hän valokuvaa, soittaa pianoa ja kuuntelee, kun joku toinen soittaa. Matka kestää neljä tuntia, sitten laiva saapuu Helsinkiin. Heino Karu on Suomessa.

Sataman laiturilla on useita suomalaisia ylioppilaita, heidän joukossaan myös Heinin ystävä Pekka Koskinen. Heino Karu menee passitoimistoon. Hän esittää passinsa leimattavaksi. Sitten hän esittää matkatavaransa tullimiehille tarkastettavaksi. Hänen henkilökohtaiset esineensä *bona fide* jätetään tarkastamatta. Tullitarkastus kestää vain muutamia minuutteja. Pian Heino Karu poistuu tullihuoneesta ja tervehtii ystäväänsä. Pekka sanoo: Tervetuloa Suomeen! ja Heino kiittää häntä kutsusta. Pekka ja Heino astuvat taksiin ja ajavat hotelli «Finlandiaan». Se on suuri hotelli kaupungin keskustassa. Pekka ja Heino ovat iloisia tavatessaan jälleen toisensa. He muistelevat aikaa, jolloin he olivat yhdessä Tartossa. Heino kertoo myös kauniista merimatkasta, sitten he neuvottelevat tulevasta matkaohjelmasta. He päättävät jäädä Helsinkiin muutamaksi päiväksi. Pekka on ylpeä Suomesta

ja tahtoo näyttää Heinolle sen kauniin pääkaupungin. Heino puolestaan tuo tuoreita uutisia Tarton ylioppilaselämästä, joten ystävillä on paljon kerrottavaa toisilleen:

Mitä enemmän ihmiset saavat tietää toisistaan, sitä paremmin he alkavat ymmärtää toisten kansojen erikoispiirteitä. Henkilökohtainen kosketus onkin paras keino yhteisymmärryksen ja ystävyuden rakentamiseksi.

pääs|tä, *-en* pääseda; jõuda
kulkuneuvo liiklusvahend
tahansa tahes, ükskõik
lentokone, *-en* lennuk
(auto)bussi autobuss
henkilõauto sõiduauto
valin|ta, *-nan* valik
riip|puu, *-un* sõltuda; rippuda
lähinnä esmajoones; kõige lähemal
matkustaja reisija, turist; matkaja
ma|ku, *-un* maitse
tietysti muidugi, teadagi
vara (raha) tagavara; varandus;
jõukus
kuten nagu
rautatie raudtee
asema jaam
ot|taa, *-an* võtta
taksi takso
vie|dä, *-n* viia
satama sadam
lähtevä minev
tavara vara, kraam; kaup
tavarat reisipakid, pagas
joten nii et, niisiis; mistõttu
laivapõjika, *-jan* laevapoiss
matkatavarat mitm. pagas
neuvostoliittolainen, *-sen* Nõukogude,
Nõukogude Liidu
höyry aur
höyrylaiva aurulaev
ir|rota, *-toan* eralduda
laituri sadamasild; perroon; platvorm
sää ilm
ihana imekena, tore; vaimustav
ruo|ka, *-an* toit, söök, roog
oivallinen, *-sen* oivaline, suurepärane,
võrratu
hauska meeldiv, tore; huvitav; lõbus
sali saal
ruokasali söögisaal
luok|ka, *-an* klass
ensiluokan esmaklassiline
kahvila kohvik
kodik|as, *-kaan* kodune, mõnus, mugav
tupak|ka, *-an* tubakas
tupakkahuone, *-en* suitsetamisruum

musiik|ki, *-in* muusika
salon|ki, *-gin* salong
kan|si, *-nen* (laeva)tekk; kaas
polt|taa, *-an* põletada
polttaa savuketta suitsetada
valokuvail|la, *-len* fotografeerida
soit|taa, *-an* mängida (muusikainstru-
menti); helistada
piano klaver, piamiino
kuun|nella, *-telen* kuulata
saapu|a, *-vun* saabuda, pärale jõuda
jouk|ko, *-on* rühm, salk
toimisto büroo; kontor; (ajalehe)toime-
tus
esit|tää, *-än* esitada
passi pass
leima|ta, *-an* tembeldada
tulli toll
tarkasta|a, *-n* kontrollida
henkilõ isik
henkilõkohtai|nen, *-sen* isiklik, era-
esine, *-en* ese, asi
tarkastu|s, *-ksen* kontroll
pian varsti
poistu|a, *-n* lahkuda, ära minna
tervetuloa tere tulemast
astu|a, *-n* astuda; kõndida, käia
aja|a, *-n* sõita; ajada; vedada
kaupun|ki, *-gin* linn
keskusta = keskus keskus, tsentrum
iloi|nen, *-sen* rõõmus
jälleen jälle
muistel|la, *-en* meelde tuletada, mee-
nutada
jolloin millal, kunas
yhdessä ühes, koos
ker|toa, *-ron* jutustada
kauni|s, *-in* ilus, kaunis
mer|i, *-en* meri
neuvot|ella, *-telen* nõu pidada, aru pi-
dada, arutada
ohjelma kava; programm
päätt|ää, *-än* otsustada
jääd|ä, *-n* jääda
muu|(d)an, *-taman* mõni; keegi, miski
ylpeä uhke; ülbe
näyt|tää, *-än* näidata

pääkaupun|ki, -gin pealinn
puolestaan omalt poolt
tuore, -en värsk
uuti|nen, -sen uudis
elämä elu
mitä... sitä mida... seda
enemmän enam
paremmin paremini
erikoi|nen, -sen isesugune; eriline,
spetsiaalne
piir|re, -teen joon, kriips, jutt

kosketu|s, -ksen kontakt, kokkupuude;
puudutus
par|as, -haan parim
keino vahend, abinõu
yhteil|nen, -sen ühine
ymmärry|s, -ksen arusaamine; mõistus
yhteisymmärry|s, -ksen vastastikune
arusaamine; üksmeel
ystävy|s, -den sõprus
raken|taa, -nan ehitada
kansa rahvas

KUKA ON SIELLÄ ALHAALLA?

Kapteeni: Kuka on siellä alhaalla?

Vilho: Matruusi Vilho!

Kapteeni: Mitä sinä teet?

Vilho: En mitään!

Kapteeni: Onko myös matruusi Tuomas siellä?

Vilho: On!

Kapteeni: Mitä hän toimittaa?

Tuomas: Autan Vilhoa!

alhaalla all
kapteeni kapten

toimit|taa, -an toimetada, teha
aut|taa, -an aidata

PIKKU POIKA JA ÄITI

— Äiti, pidä huomenna kello kymmenen silmäsi auki!

— Miksi niin?

— Muuten et näe.

pikku väike
poj|ika, -jan poeg; pois

äil|ti, -din ema
muuten muidu; muide, muuseas

SANANLASKUJA

1. Oma maa mansikka,
muu maa mustikka.
2. Maassa maan tavalla,
tai maasta pois.
3. Toinen tupa, toinen tapa.

mansik|ka, -an maasikas
muu muu, teine

mustik|ka, -an mustikas
pois ära; välja

MITMUSE TÜVI

tunnus *i*

Mitmuse tüvi moodustatakse *i*-tunnusega. Erinevused mitmuse vormides on tingitud sellest, kas tunnuse *i* ees on tüvevokaal säilinud või muutunud.

Tüvevokaali ja mitmuse tunnuse ühtesulamise tagajärjel esineb *ä*-, *e*- ja osal *a*-tüvelistel sõnadel käändelõpu ees tänapäeval ainult *i*: *metsä* + *i* > *metsi/ssä* 'metsades', *joe* + *i* > *joi/ssa* 'jõgedes', *korva* + *i* > *korvi/ssa* 'kõrvades'; *u*-, *y*- ja *o*-, *ö*-tüvedes on tüvevokaal säilinud: *lintu* + *i* > *lintui/na* 'lindudena', *iso* + *i* > *isoi/ssa* 'suurtes'. *i*-tüvedel vastab ainsuse *i*-le mitmuses *ei*: *siisti/ssä* 'puhtas' — *siistei/ssä* 'puhtais'. Ühesilbilistel, kontraheerunud ja osal *a*-tüvelistel sõnadel lõpeb mitmuse tüvi diftongiga: *maa/* — *mai/ssa* 'maades', *hampaa/* — *hampai/ssa* 'hammastes', *jala/* — *jaloi/ssa* 'jalgades'.

Kaheasilbilistel *a*-tüvedel on nagu eestigi keeles määrav esimese silbi vokaal: *o* või *u* puhul lõpeb mitmuse tüvi *i*-ga, muil juhtumel *oi*-ga, näit. *poji/lla* 'poegadel', *musti/ssa* 'mustades', kuid *jaloi/ssa* 'jalgades'. Enamasilbilistel *a*-tüvedel on sageli võimalikud mõlemad mitmuse tüved: *peruni/ssa* ~ *perunoi/ssa* 'kartulites', *omeni/ssa* ~ *omenoi/ssa* 'õuntes'. Kui aga mitmuse tunnuse ees on mingi huulhäälik (*m*, *p*, *v*) või sõna on *isa*-lõpuline, siis *oi*-list vormi ei kasutata: *suuremmi/ssa* 'suuremates', *saapuvi/ssa* 'saabu-vates', *lukuisi/ssa* 'arvukates'. Ka enamasilbilistest *ä*-tüvedest on kasutusel kaks mitmuse tüve: nii *i*- kui *öi*-lõpuline vorm: *petäji/ssä* ~ *petäjöi/ssä* 'mändides', *miniöi/llä* 'miniatel'.

Lõpuks märgitagu, et nii mitmuse kui ka lihtmineviku tüve moodustamine alistub üldjoontes samadele reeglitele (vt. lk. 29).

Sõnatüvi + i	Ainsus	Mitmus	Esimeses silbis
--------------	--------	--------	-----------------

Ühesilbilised sõnad

aa + i > ai	maa/ssa	mai/ssa (maades)	
uo + i > oi	suo/ssa	soi/ssa (soodes)	
yö + i > öi	työ/ssä	töi/ssä (töödes)	
ie + i > ei	tie/ssä	tei/ssä (teedes)	
ii + i > ii	pii/ssä	pii/ssä (piides)	

Kahe- ja enamasilbilised sõnad

a + i > i	poja/ssa	poji/ssa (poegades)	vokaal o või u
	musta/ssa	musti/ssa (mustades)	
	matala/ssa	matali/ssa (madalates)	
a + i > oi	jala/ssa vela/ssa kirja/ssa kulkija/ssa	jalo/ssa (jalgades) velo/ssa (võlgades) kirjo/ssa (raamatutes) kulkijo/ssa (rändurites)	vokaal a, e või i
ä + i > i	sedä/ssä lämpimä/ssä	sedi/ssä (lelledes) lämpimi/ssä (soojades)	
ä + i > öi	myymälä/ssä	myymälöi/ssä (kauplustes)	
e + i > i	joe/ssa	joi/ssa (jõgedes)	
i + i > ei	kepi/ssä	kepei/ssä (keppides)	
u + i > ui	linnu/ssa	linnu/ssa (lindudes)	
y + i > yi	kävy/ssä	kävyi/ssä (käbides)	
o + i > oi	pello/ssa	pello/ssa (põldudes)	
ö + i > öi	tytö/ssä	tytöi/ssä (tüdrukutes)	

Kontraheerunud sõnad

aa + i > ai	hampaa/ssa	hampai/ssa (hammastes)	
ää + i > äi	älykkää/ssä	älykkäi/ssä (arukates)	
ee + i > ei	oppinee/ssa	oppinei/ssa (õppinutes)	
ii + i > { ii ei	kallii/ssa	{ kallii/ssa (kallistes) kallei/ssa (kallistes)	
uu + i > ui	kehruu/ssa	kehrui/ssa (ketrustes)	
oo + i > oi	talkoo/ssa	talkoi/ssa (talgutes)	
ea + i > ei	korkea/ssa	korkei/ssa (kõrgetes)	
eä + i > ei	pimeä/ssä	pimei/ssä (pimedates)	
ue + i > ui	ohue/ssa	ohui/ssa (õhukestes)	
ye + i > yi	impye/ssä	impyi/ssä (neidudes)	

Erandlikult käänduvad sõnad *suola* 'sool' ja *puola* 'pohl', mil-
 lede mitmuse tüvi moodustatakse *oi*-diftongi abil: *suoloi/ssa* 'soo-
 lades', *puoloi/ssa* 'pohlades'. Sel teel välditakse kokkulangemine
 sõnadega *suoli* — *suolissa* 'sooltes' ja *puoli* — *puolissa* 'pooltes'

Luulekeeles tarvitatakse vahel soome idamurdeist tuntud mit-
 muse tunnust *loi*, *löi*, mis liitub ainsuse nimetavale: *torni/loi/ssa*
 'tornides', *tyttö/löi/llä* 'tüdrukutel'.

MITMUSE OMASTAV

Mitmuse omastav on soome keeles komplitseeritumaid käändeid.
 Rikkalikud paralleelvormid esitatakse grammatikais tavaliselt
 samaväärseina, kuid mitmelgi neist on arhailine varjund või neid
 kasutatakse ainult luulekeeles. Nii näiteks kuulub sõnast *sankari*
 (sangar, kangelane) igapäevasesse keelepruuki mitm. omastav
sankarien, kuna luulekeel viljeleb vormi *sankarten*. Arhailise var-
 jundiga on omastava kuju *sankarein*. *in*-lõpulised vormid on teis-
 testki sõnatüüpidest taandumas.

Soome keeles on mitmuse genitiivi lõppudeks **-en**, **-in**, **-ten**,
-den ~ **-tten**. Kaht viimast käändelõppu kasutatakse samaväär-
 seinena.

Uhesilbilised sõnad

-den ~ -tten

maa-:	mai/den	~	mai/tten	(maade)
suo-:	soi/den	~	soi/tten	(soode)
työ-:	töi/den	~	töi/tten	(tööde)
tie-:	tei/den	~	tei/tten	(teede)
pii-:	pii/den	~	pii/tten	(piide)

Kahe- ja enamasilbilised sõnad

-en, -in, -ten, -den ~ -tten

Kui mitmuse tüvi lõpeb diftongiga, muutub *i* käändelõpu **-en**
 ees *j*-ks: *lintui/en* > *lintujen* 'lindude'. Käändelõpp **-ten** liitub
 alati konsonanttüvele, näit. *mies/ten* 'meeste', *vet/ten* 'vete'.

Eri sõnatüüpidest on võimalikud järgmised mitmuse omastava vormid, milledest sulgudes märgitud esinevad harva.

Sõnatüüp	Ainsuse tüvi	Mitmuse omastav
a (o, u)	poika- musta-	poiki/en ~ poika/in (poegade) musti/en ~ musta/in (mustade)
	matala-	matali/en ~ matala/in (madalate)
a (a, e, i)	jalka- velka- kirja-	jalkoj/en ~ jalka/in (jalgade) velkoj/en ~ velka/in (võlgade) kirjoj/en ~ kirja/in (raamatute)
	kulkija-	kulkijoi/den ~ kulkijoi/tten ~ kulkija/in (rändurite)
ä	setä- lämpimä-	seti/en ~ setä/in (lellede) lämpimi/en ~ lämpimä/in (soojade)
	myymälä	myymälöi/den ~ myymälöi/tten ~ myymälöj/en ~ myymälä/in (kaupluste)
e	joke- hevose- tyttö-	joki/en (~ joke/in) (jõgede) hevosi/en ~ hevos/ten (hobuste) tyttöari/en ~ tytär/ten (tütarde)
i	keppi- professori-	keppi/en (~ keppe/in) (keppide) professori/en (~ professorei/den ~ professorei/tten ~ professore/in) (professorite)
u, y	lintu- arvelu-	lintuj/en (~ lintu/in) (lindude) arveluj/en ~ arvelui/den ~ arvelui/tten (~ arvelu/in) (arvamuste)
o, ö	pelto- aurinko-	peltoj/en (~ pelto/in) (põldude) aurinkoj/en ~ auringoi/den ~ auringoi/tten. (~ aurinko/in) (päikeste)

Eesti mitmuse omastava **de**-lõpule vastab soome keeles nii **-den** kui ka **-en** (<**-den*) ja **-in**. Kaks esimest liituvad mitmuse tüvele (*mai/den*, *poiki/en*), viimane aga ainsuse tüvele: *poika/in* (< *poika/en* < **poika/den*), olles seega eesti *p o e g a d e*-tüübi lähimaks vasteks.

Kontraheerunud sõnad

-den ~ -tten, -ten

Kolmesilbiliste omadussõnade *korkea* 'kõrge', *pimeä* 'pime' tüü-
bist kasutatakse eelmise rühma eeskujul erandlikult ka *in-lõpulis*
vorme.

hampaa-: hampai/den ~ hampai/tten ~ hammas/ten (ham-
maste)

älykkää-: älykkäi/den ~ älykkäi/tten ~ älykäs/ten (arukate)

oppinee-: oppinei/den ~ oppinei/tten (~ oppinut/ten) (õppi-
nute)

kallii-: kalli/den ~ kallii/tten ~ kallis/ten (~ kallei/den ~
kallei/tten) (kalliste)

kehruu-: kehrui/den ~ kehrui/tten (ketruste)

talkoo-: talkoi/den ~ talkoi/tten (talgute)

korkea-: korkei/den ~ korkei/tten ~ korkea/in (~ korkeoi/-
den ~ korkeoi/tten) (kõrgete)

pimeä-: pimei/den ~ pimei/tten ~ pimeä/in (~ pimeöi/den
~ pimeöi/tten) (pimedate)

ohue-: ohui/den ~ ohui/tten (~ ohut/ten) (õhukeste)

impye-: impyi/den ~ impyi/tten (~ immyt/ten) (neidude)

Harjutusi

1. Vastake soome keeles.

1. Millä kulkuneuvoilla pääsee Neuvostoliitosta Suomeen?
2. Miten opiskelija Karu matkustaa Suomeen? 3. Milloin laiva läh-
tee laiturista? 4. Montako tuntia matka kestää? 5. Kuka odottaa
sataman laiturilla? 6. Mistä Pekka on ylpeä? 7. Mikä on paras
keino yhteisymmärryksen ja ystävyyden rakentamiseksi kansojen
välillä?

2. Millised järgnevaist sõnadest on eesvokaalsed, millise
tagavokaalsed? Parandage häälikuvead:

lähto, hyvasti, jalkä, täma, hauskä, suomaläinen, viroläinen,
asemä, aurinkö, heräta, hyvä, jättää, kaupungissä, kävellä
lähinna, lähtenüt, lääkäri, mainiö, miellyttävä, musiikistä, mat-
ruusillä, napistä, raittiistä, päivällisella, pistänut, pukeytynyt,
täsmälleen, ylioppiläs.

88
Tupak

(jalkä)
(miellyttävä)
(Korkeus)
(mielensä)

3. Missuguseil sõnatüüpidel lõpeb mitmuse tüvi diftongiga, missuguseil ainult *i*-ga?

4. Moodustage järgmistest sõnadest kõik võimalikud mitmuse omastava vormid, kusjuures harva esinevad paigutage sulgudesse: suunta, oppikirja, opettaja, ohjelma, mansikka, pöytä, mies, nuori, rangaistus, nappi, matruusi, leikki, satu, helppo, ylioppilas, raitis, kaunis, lyhyt, kuollut.

9. ÖPPETUND

HOTELLISSA

— Hyvää päivää! Onko teillä vapaita huoneita? — Kyllä on. Yhden vai kahden hengen? — Yhden. Onko joka huoneessa lämmin vesi? — On. Ja kaikissa huoneissa on puhelin. — Hyvä on, otan huoneen. — Huoneenne numero on 692, iso kaunis kadunpuoleinen huone, kuudes kerros. — Hyvä. Mistä voin ostaa kaupungin kartan? — Kartan saatte meiltä. Ottakaa kartta tältä pöydältä, ennen kuin lähдете ostoksille. Aivan lähellä hotellia on paljon hyviä liikkeitä. — Hyvä on. Haluaisin ensin vähän syödä ja levätä.

— Tässä on hotellin kortti. Olkaa hyvä ja täyttäkää se. Heino Karu kirjoittaa ja on iloinen, kun hän on valmis. Hän antaa kortin takaisin. — Kauanko herra aikoo viipyä? Voinko saada myös passinne? — Olen täällä korkeintaan viikon. Anteeksi, missä on hissi? — Hissi on tuolla oikealla. Hissipoika tuo kyllä nuo matkalaukut.

Opiskelija Karu ajaa hotellipojan kanssa ylös. Ylhäällä hotelli-poika avaa huoneen oven ja asettaa matkatavarat oven viereen. — Onko kaikki kunnossa? hän kysyy. — Kiitos, kaikki on niin kuin pitääkin.

Hotellipoika poistuu. Heino avaa huoneen ikkunan ja katselee ulos. Täältä näkyy meri ja Helsingin graniittiranta. Autojen virta vyöryy kaduilla. On kaunis kesäilta. Lämmin ilma virtaa ikkunas-ta sisään.

Huomisaamusta alkaen Heinolla ja Pekalla on tiivis ohjelma. He aikovat katsella Helsinkiä Stadionin tornista, käydä ostoksilla, mennä elokuvaan ja sinfoniakonserttiin. Konsertista he menevät ravintolaan, syövät lohta ja muuta hyvää suomalaista ruokaa. Ylihuomenna he tutustuvat Suomi—Neuvostoliitto Seuran ja nuori-soliittolaisten toimintaan. Torstaina he menevät oopperaan ja perjantaina teatteriin. Lauantai-iltapäivän he viettävät suomalaisen perheen parissa ja illalla käyvät suomalaisessa saunassa. Sunnuntaina he ajavat autolla Helsingistä Turkuun; Pekalla on siellä ystäviä.

Ensi viikolla Heino ja Pekka matkustavat lentokoneella Ouluun ja sieltä Lappiin. Lapissa he voivat olla vain pari päivää, ja sitten heidän täytyy palata Helsinkiin. Helsingistä Heino Karu matkustaa takaisin Neuvostoliittoon.

puheli/n, -men telefon
ot|taa, -an votta
numero number
kadunpuolei|nen, -sen tänavapoolne
kerro/s, -ksen korrus
mistä kust
kart|ta, -an kaart; plaan
osto|s, -ksen (sisse)ost
käydä ostoksilla sisseoste teha
lähellä lähedal
liik|e, -keen kauplus, äri
le|vätä, -pään puhata
täyt|tää, -än täita
takaisin tagasi
kauanko kui kaua
viil|pyä, -vyn viibida; siin: peatuda
korkeintaan kõige enam, kõige rohkem
hissi lift
oikealla paremal
nuo nood
matkalauk|ku, -un kohver
ylhää|llä üleval
aset|taa, -an asetada, panna
kun|to, -non kord; seisukord
on kunnossa on korras
poistu|a, -n lahkuda, ära minna,
eemalduda
katsel|la, -en vaadata; vaadelda

sieltä sealt
ulos välja
täältä siit
graniit|ti, -in graniit
ran|ta, -nan rand
vir|ta, -ran vool; (suur) jõgi
vyöry|ä, -n veereda
ilma õhk; ilm
vir|rata, -taan yoolata, hoovata
sisään sisse
huomisaamuna homme hommikul
huomisaamusta alkaen homme
hommikust alates
tiiv|s, -in tihe
torni torn
elokuva|t, -ien kino
sinfonia sümfoonია
konsert|ti, -in kontsert
loh|ji, -en löhe
seura selts; seltskond
nuorisoliit|to, -on noorsooühing
toimin|ta, -nan tegevus
ooppera ooper
teatteri teater
parissa üheskoos, seltsis
sauna saun
ensi viikolla tuleval nädalal

SUOMEN ASUKKAISTA

Suomen suomalaiset ovat joko varsinaissuomalaisia, hämäläisiä, karjalaisia, savolaisia tai pohjalaisia. Varsinaissuomalaiset asuvat Lounais-Suomessa. Lounaismurteissa on erikoisuuksia, jotka suuresti muistuttavat merentakaisista eestin kieltä. Hämäläiset asuvat Suomen läntisessä ja eteläisessä osassa, itäisen ja osaksi pohjoisenkin osan asukkaat taas ovat karjalaisia ja savolaisia.

Ennen olivat hämäläiset ja karjalaiset usein vihollisia keskenään, mutta nyt he ovat hyviä ystäviä, jotka elävät rauhassa samojen lakien suojassa ja tietävät olevansa samaa kansaa. Hämäläisiin verrattuina ovat karjalaiset avosydämisempiä ja iloisempia. Karjalaiset rakastavat laulua ja soittoa ja he ovat usein hyviä laulajia. Heiltä Lönnrot sai suuren joukon vanhoja runoja. Hämäläiset taas ovat hiljaista ja vakaamielistä kansaa. Savolaisilla on aina vastaus valmiina ja heistä kerrotaan enemmän

juttuja kuin kaikista muista suomalaisista yhteensä. Pohjanmaan rannikkoalueella asuvat pohjalaiset ovat pitkäkä, ylpeää kansaa, joka on tunnettua vapaudenrakkaudesta.

Suomalaisten lisäksi Suomessa asuu vielä ruotsalaisia, venäläisiä, juutalaisia ja mustalaisia.

asuk|as, *-kaan* elanik
joko... tai kas ... või
varsinaisuomalai|nen, *-sen* pärissoom-
lane, edelasoomlane
Lounais-Suomi Edela-Soome
hämäläi|nen, *-sen* hämelane
karjalai|nen, *-sen* karjalane
savolai|nen, *-sen* savolane
pohjalai|nen, *-sen* pohjalane
mur|re, *-teen* murre; murrak
erikoisuu|s, *-den* iseärasus
muistut|taa, *-an* meelde tuletada, mee-
nutada
merentakai|nen, *-sen* meretagune
länti|nen, *-sen* läänepoolne, lääne-
eteläi|nen, *-sen* lõunapoolne, lõuna-
itäi|nen, *-sen* idapoolne, ida-
pohjoi|nen, *-sen* põhjapoolne, põhja-
enne enne, varem
viholli|nen, *-sen* vaenlane
elä|ä, *-n* elada
la|ki, *-in* seadus
suoja kaitse, vari
tietävät olevansa teavad olevat

verrattuina võrreldes
avosydämi|nen, *-sen* = avomieli|nen,
-sen avameelne
iloi|nen, *-sen* rõõmus
rakasta|a, *-n* armastada
soit|to, *-on* mäng; helin
laulaja laulja
jouk|ko, *-on* hulk; rühm
runo rahvalaul, runo; luuletus
hiljai|nen, *-sen* vaikne, tasane
vakaamieli|nen, *-sen* tõsine
vastau|s, *-ksen* vastus
kerrotaan jutustatakse
jut|tu, *-un* jutt; lugu
yhteensä (ühte)kokku
rannik|ko, *-on* rannik
alue, *-en* (maa)ala, piirkond
tunnet|tu, *-un* tuntud; kuulus
vapau|s, *-den* vabadus
rakkau|s, *-den* armastus
lisäksi lisaks, peale selle
ruotsalai|nen, *-sen* rootslane; rootsi
juutalai|nen, *-sen* juut; juudi
mustalai|nen, *-sen* mustlane

KAUKAISIA SUKULAISIA

— Oletteko te Simo Hannikaisen sukulainen, kun sukuni-
menne on sama kuin hänen?

— Me olemme kaukaista sukua. Simo on minun vanhempieni
ensimmäinen lapsi, minä neljästoista.

kaukai|nen, *-sen* kauge
sukulai|nen, *-sen* sugulane
su|ku, *-vun* sugu; suguselts
sukunimi, *-en* perekonnanimi

olemme kaukaista sukua oleme kaugelt
sugulased
vanhem|mat, *-pien* vanemad

TAIVAS ON SININEN JA VALKOINEN

Taivas on sininen ja valkoinen
ja tähtösiä täynnä.
Niin on nuori sydämeni
ajatuksia täynnä.

Kansanlaulu

taiva|s, -an taevas
täht|ti, -den täht
tähtö|nen, -sen täheke

täynnä täis
ajatu|s, -ksen mõte; arvamus

Te tunnete juba 873 soomekeelset sõna

POTENTIAAL

Potentsiaalil on kaks aega: olevik ja täisminevik.

Olevik

Potentsiaal väljendab soome keeles võimalikkust, näit. *tietä/ne/n* 'ma vist tean', *anta/ne/mme* 'me vist anname'. Tunnus **-ne** liitub tugevaastmelisele tüvele, kahetüvelistes sõnades konsonant-tüvele. Viimasel puhul asendub potentsiaali tunnuse *n* üldiselt sama konsonandiga, millega lõpeb verbi tüvi; erandiks on vaid $t + n > nn$. Nähtus on seega sama kui II partitsiibis (*nud*-kesk-sõnas).

$l + n > ll$: tullen (ma vist tulen)	— tullut (tulnud)
$r + n > rr$: purren (ma vist hammus-tan)	— purrut (hammus-tanud)
$s + n > ss$: pessen (ma vist pesen)	— pessyt (pesnud)
$t + n > nn$: vastannen (ma vist vas-tan)	— vastannut (vasta-nud)

sanoa, sanon

Jaatav kõne

Eitav kõne

1. sano/**ne**/n (ma vist ütlen) en sano/**ne** (ma vist ei ütle)

2. sano/ ne /t	et sano/ ne
3. sano/ ne /e	ei sano/ ne
1. sano/ ne /mme	emme sano/ ne
2. sano/ ne /tte	ette sano/ ne
3. sano/ ne /vat	eivät sano/ ne .

vastata, vastaan

Ja atav kõne	Eitav kõne
1. vastan/ ne /n (ma vist vastan)	en vastan/ ne (ma vist ei vasta)
2. vastan/ ne /t	et vastan/ ne
3. vastan/ ne /e	ei vastan/ ne
1. vastan/ ne /mme	emme vastan/ ne
2. vastan/ ne /tte	ette vastan/ ne
3. vastan/ ne /vat	eivät vastan/ ne

Verbi *olla* potentsiaali olevik moodustatakse tüvest **lie-**.

Ja atav kõne	Eitav kõne
1. lie/ ne /n (ma vist olen)	en lie/ ne (ma vist ei ole)
2. lie/ ne /t	et lie/ ne
3. lie/ ne /e	ei lie/ ne
1. lie/ ne /mme	emme lie/ ne
2. lie/ ne /tte	ette lie/ ne
3. lie/ ne /vät	eivät lie/ ne

Täisminevik

Täisminevik moodustatakse *olla*-verbi potentsiaali olevikust ja peaverbi II partitsiibist.

Ja atav kõne	Eitav kõne
1. lie/ ne /n sanonut, vastannut
(ma olen vist öelnud, vastanud)	en lie/ ne sanonut, vastannut
(ma ei ole vist öelnud, vastanud)
2. lie/ ne /t sanonut, vastannut	et lie/ ne sanonut, vastannut
3. lie/ ne /e „ „ „ „	ei lie/ ne „ „ „ „

1. lie/ne/mme sanoneet, vastanneet	emme lie/ne sanoneet, vastanneet
2. lie/ne/tte sanoneet, vastanneet	ette lie/ne sanoneet, vastanneet
3. lie/ne/vät sanoneet, vastanneet	eivät lie/ne „ „

Täällä *asune*e kalastajia.
 Hän *voittane*e helposti
 kaikki vaikeudet.
 He *lienev*ät jo kotona.

Siin elavad vist kalamehed.
 Ta võidab vist hõlpsasti kõik
 raskused.
 Nad on vist juba kodus.

Potentsiaaliga samaväärsed väljendid

-ne- = kai(keti), ehkä

Tietä net , että hän on jo kotona.	= Tiedüt <i>kai</i> , että hän on jo kotona.
Muista nette , mikä hänen nimensä on.	= <i>Ehkä</i> muistatte, mikä hänen nimensä on.
<i>Lienee</i> .	= Taitaa olla. ~ Saattaa olla.

NÄITAVAD ASESÖNAD

tämä — tuo — se

Näitavaid lihtasesõnu on soome keeles kolm: **tämä**, **tuo** ja **se**. Asesõnade *tämä* 'see siin' — *nämä* 'need siin', *tuo* 'too, see seal' — *nuo* 'nood, need seal', *se* 'see, tema', — *ne* 'need, nemad' kasutamine tekitab eestlasele raskusi.

Algselt on asesõna *tämä* viidanud kõige ligemale, *tuo* kõige kaugemale ja *se* vahepealsele objektile. Selline tähendus on neil asesõnadel osalt veel praegugi.

<i>Tämä</i> puu tässä.	See puu siin (lähedal).
<i>Se</i> puu siinä (siellä).	See puu seal (eemal).
<i>Tuo</i> puu tuolla.	Too puu seal (kaugel).

Aja jooksul on aga sõnadele *tämä* ja *tu* kinnistunud tugevam näitav tähendus kui asesõnale *se*, mistõttu ka *tu* võib tähendada võrdlemisi lähedal olevat objekti, näit. *Tuo kirja tuossa edessäsi*. See raamat siin sinu ees.

Kõige rangemini on piiratud asesõna *tämä* tarvitamine, mis tähendab kõneleja vahetus läheduses olevat, aga ka äsja mainitud asja või isikut. Näit.

<i>Tämä hattu sopii minulle.</i>	See kübar sobib minule.
<i>Ota sinä tämä kynä, minä otan tuon.</i>	Võta sina see pliiats, mina võtan tolle.
<i>Näistä asioista ei hänellä ole aavistustakaan.</i>	Neist (siin räägitud) asjadest ei ole tal aimugi.

Asesõna *tu* tähendab mingit kaugemat või varem mainitud või ka kuulajale teada olevat isikut või asja. Näit.

<i>Kuka tuo tyttö on?</i>	Kes too (see seal olev) tüdruk on?
<i>Noihin ihmisiin voi luottaa.</i>	Neid (seal olevaid) inimesi võib usaldada.

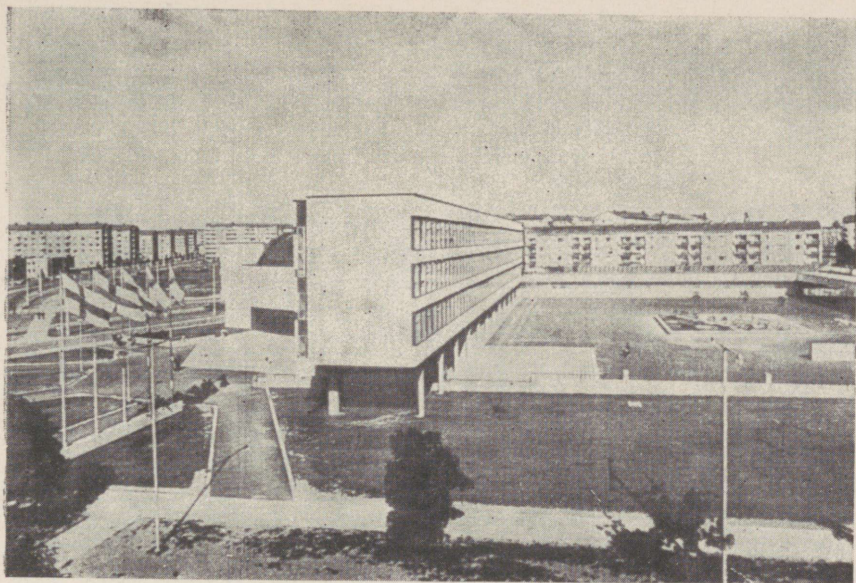
Asesõnaga *se* märgitud objekt asetseb üldiselt kõneleja läheduses ning on tuntud, kuid sellele ei osutata. Näit.

<i>Älä sitä vie, se on minun.</i>	Ära seda vii, see on minu.
<i>Mikä tämä on? — Se on kirja.</i>	Mis see on? — See on raamat.

Se viitab sageli tagasi sellele, millest on juttu olnud, või millest kohe juttu tuleb. Näit.

<i>Sitä minä en olisi uskonut.</i>	Seda poleks ma uskunud.
<i>Se on totta.</i>	See on tõsi.
<i>Sinä yönä ei nukuttu.</i>	Sel ööl ei magatud.

Näitavate asesõnade käänamine on eesti keelest mitmeti erinev. Asesõnal *se* on ainsuses kolm tüve: *se-*, *si-* ja *sii-*, mitmuses kaks — *ne-* ja *nii-*. Mitmuse nimetav on kõigil kolmel asesõnal ilma *t*-ta.

Modernia arkkitehtuuria: Sampola (Tampereen Työäenopiston ja Kalevalan Kansalaiskoulun yhteinen koulutalo)

Turun linna (rakennettu 1200—1600 luvulla). Linnassa on lähes sata huonetta käsittävä kulttuurihistoriallinen museo

Voimalaitos Oulujoen Pyhäkoskessa

Lappalainen poroineen

A i n s u s

Nimetav	tämä (see siin)	se (see, tema)	tuo (too, see seal)
Omastav	tämän	sen	tuon
Osastav	tätä	sitä	tuota
Sisseütlev	tähän	siihen	tuohon
Seesütlev	tässä	siinä	tuossa
Seestütlev	tästä	siitä	tuosta
Alaleütlev	tälle	sille	tuolle
Alalütlev	tällä	sillä	tuolla
Alaltütlev	tältä	siltä	tuolta
Saav	täksi	siksi	tuoksi
Olev	tänä	sinä	tuona
Ilmaütlev	—	—	—
Kaasaütlev	—	—	—

M i t m u s

Nimetav	nämä	ne	nuo
Omastav	näiden ~ näitten	niiden ~ niitten	noiden ~ noitten
Osastav	näitä	niitä	noita
Sisseütlev	näihin	niihin	noihin
Seesütlev	näissä	niissä	noissa
Seestütlev	näistä	niistä	noista
Alaleütlev	näille	niille	noille
Alalütlev	näillä	niillä	noilla
Alaltütlev	näiltä	niiltä	noilta
Saav	näiksi	niiksi	noiksi
Olev	näinä	niinä	noina
Ilmaütlev	näittä	niittä	noitta
Kaasaütlev	näine	niine	noine

Ilma- ja kaasaütlevat ainsuses ei kasutata. Vajaduse korral tuginetakse ees- ja tagasõnalistele väljenditele: ilmaütleva puhul *ilman* + *osastav* (*ilman tätä, sitä, tuota*), kaasaütleva puhul *omastav* + *kanssa* '-ga; ühes, koos, kaasas' (*tämän, sen, tuon kanssa*).

Ainsuse sees- ja seestütleva vorme tarvitatakse ka mäarsõnadena: *tässä* 'siin', *tästä* 'siit'; *siinä* 'seal', *siitä* 'sealt'; *tuossa* 'seal', *tuosta* 'sealt'.

Rahvakeeles ja luules võib kohata vorme *tää* = *tämä*, omast. *tään* ~ *tän* ja mitmuses *nää* = *nämä*.

Harjutusi

1. Pöörake kirjalikult.

1. Minä *matkustanen* jo huomenna ystäväni luo. 2. *Ottanen* veljenikin mukaan. 3. *Halunnen* vettä. 4. En *liene* sanonutkaan mitään. 5. Minä en *aikonekaan* matkustaa.

2. Tõlkige soome keelde.

1. Tuleb vist ilus ilm. 2. Te elate vist siin. 3. Me ei või vist midagi teha. 4. Ta on vist juba kodus. 5. Seal elavad vist üliõpilased. 6. Igas toas on telefon ja soe vesi. 7. Tal ei ole veel hotellituba. 8. Ta läheb hotelli «Finlandia». 9. Sooviksin algul süüa ja puhata. 10. Reedel me kavatseme minna sümfooniakontserdile.

3. Käänake viies esimeses käändes ainsuses ja mitmuses:

1. Tämä nuori mies. 2. Se kaunis tyttö. 3. Tuo musta puku.

4. Häädage õigesti soome keele heliline **d**:

Veden, vedessä; äidin, äidillä; käden, kädessä; uuden, uudessa; viiden, viidellä; kuuden, kuudella; yhden, yhdessä; kahden, kahdessa; kahdeksan, kahdeksas, kahdeksannes; yhdeksän, yhdeksäs, yhdeksännes; sadan, sadas, sadannes; tahdon, tahdomme; vihdoin, mahdollinen.

10. ÖPPETUND

KATSELEMME HELSINKIÄ

Seuravana päivänä ystävykset ovat jo varhain aamukahvilla. Heino ja Pekka ovat hyvällä tuulella. Pekka ehdottaa Heinolle kävelyä kaupungin halki ja Heino suostuu siihen mielihyvin. Mennessään suuren Rautatien yläpuolelle he näkevät oikealla arkkitehti Eliel Saarisen suunnitteleman Rautatieaseman ja sen vieressä olevan Kansallisteatterin. Kansallisteatteri on Rautatien pohjoispuolella. Teatterin edessä on Aleksis Kiven, suuren suomalaisen kirjailijan muistopatsas. Pian Heino ja Pekka kääntyvät vasemmalle ja ovat liikennekeskuksessa: leveän Esplanadikadun toisessa päässä. Siellä Helsinki näyttää jo suurkaupungilta. Lukuisat bussit ja raitiovaunut, kuorma- ja henkilöautot ajavat ohi. Kadut ovat leveitä ja siistejä, liikkeet moderneja. Kuten Neuvostoliitossakin liikenne kulkee Suomessa oikeaa puolta ja ohitus on vasemmalta.

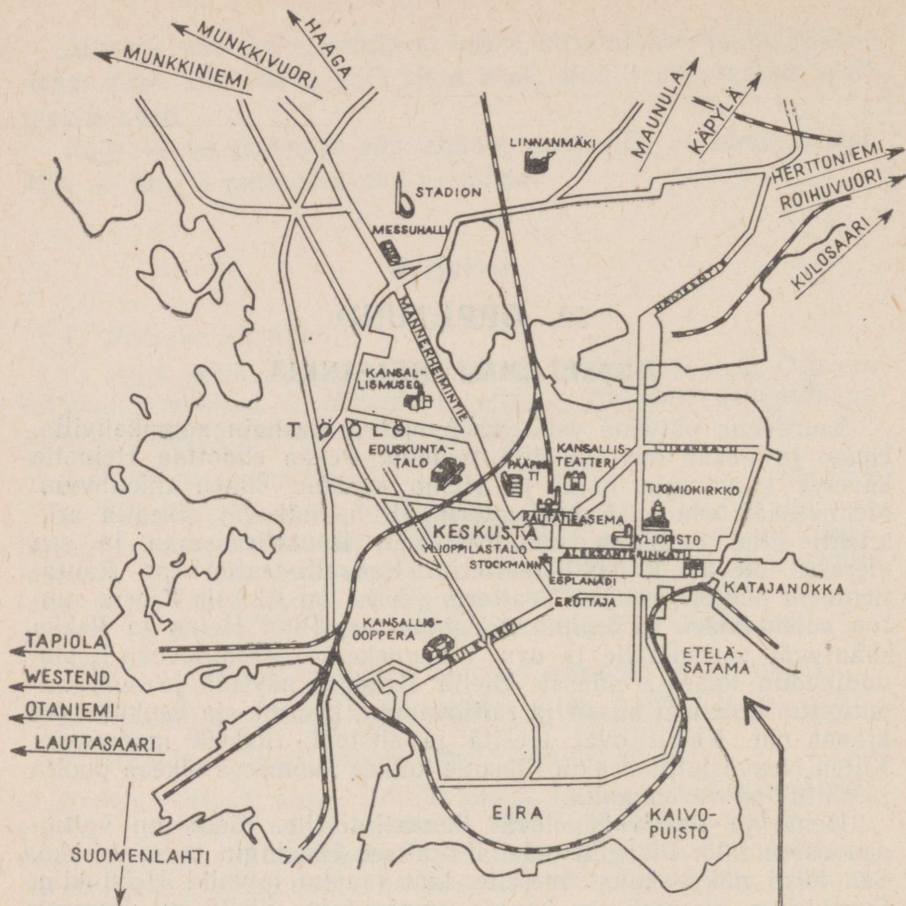
Heino ja Pekka kävelevät Senaatintorille. Siellä on valtioneuvoston talo. Pienellä mäellä sijaitsee Helsingin tuomiokirkko. Sen torni näkyy kauas merelle, kun saapuu laivalla Helsinkiin. Suurkirkon vieressä on kaunis empire-talo. Siellä on Suomen pankki. Senaatintorilta Heino ja Pekka saapuvat kapean kadun kautta Kauppatorille. Kauppatori on meren rannalla. He pysähtyvät merenneidon suihkukaivon viereen. Lähellä Kauppatoria on myös Eteläsatama. Sinne Heinonkin laiva saapui. Tämä on vanhin Helsinki.

— Mikä tuo talo on? — Se on postitalo. Tuossa isossa talossa on kahvila. Tämän kadun varrella on myös Eduskuntatalo. Siitä on vain lyhyt matka Kansallismuseoon.

— Missä Stadion on?

Heino ja Pekka kävelevät kauniin puiston ohi, astuvat taksiin ja ovat pian perillä. Stadionin torni on avoinna. He maksavat pääsymaksun ja nousevat ylös.

— No niin, täällä me nyt olemme. Tämä on Helsingin korkein rakennus. — No, täältä on sitten varmasti paras ja kaunein näköala yli koko kaupungin. Missä päin on etelä?

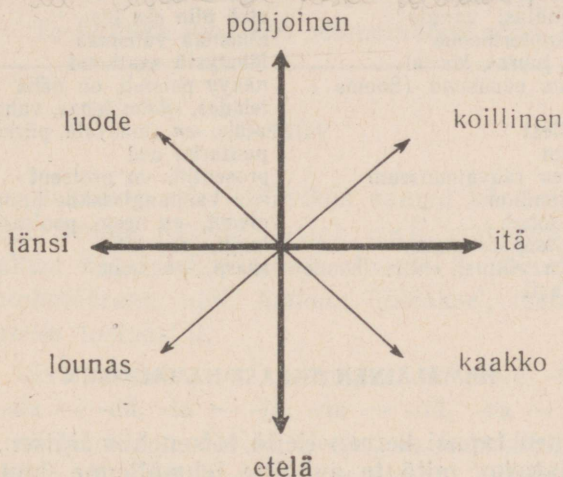
— Tuolla päin. Etelässä on meri, Suomenlahti. Tuolla on siis pohjoinen, tuolla itä ja tuolla länsi. — Mikä on tuo suuri matala rakennus aivan Stadionin lähellä? — Se on Messuhalli. — Sitten tuo katu on tietysti Mannerheimintie. — Niin on, Helsingin pisin katu. Kun menemme sitä pitkin Töölöstä keskustaan päin, jää Kansallismuseo oikealle puolelle. Ja sitten on Eduskuntatalo. Sitten olemmekin aivan keskustassa. — Ahaa, tuolla on rautatieasema. Tunnen sen tornin. — Mannerheimintieltä vasemmalle lähtee Aleksanterinkatu. — Helsingin tärkein liiketie, eikö niin? — Kyllä, mutta myös Esplanadi on tärkeä. Sen toisessa päässä on Kauppatori. Tuo laaja vihreä alue on Kaivopuisto. Siellä on useita ulkomaiden lähetystöjä.

— Tuomiokirkon pohjoispuolella näkyy pari siltaa. — Sieltä alkaa suuri tehdaskaupunginosa. Idässä ja pohjoisessa on esi-

kaupunkialueita: Herttoniemi, Roihuvuori, Kulosaari, Käpylä, Maunula, Haaga ja niin edelleen. — Entä lännessä? — Myös esikaupunkialueita: Munkkiniemi, Munkkivuori, Lauttasaari, Otaniemi, Tapiola ym. Tapiolan puutarhakaupunki on ulkomailakin tunnettu.

Helsinki, Suomen pääkaupunki, on myös maan suurin kaupunki. Siellä on melkein 500 000 asukasta, noin 10 prosenttia Suomen asukkaista. Se on myös tärkein tehdas-, kauppa- ja satamakaupunki. Se on noin 400 vuotta vanha. Helsinki sijaitsee Suomenlahden rannalla. Kaupungin lähellä ja itse kaupungissakin on paljon niemiä, lahtia ja saaria.

Näköalat yli kaupungin ovat hyvin kauniita.

ystävyydet mitm. sõbrad
 varhain vara, varakult
 kahvi kohvi
 tuuli, -en tuul; tuju, meeoluolu
 olla hyvällä tuulella heas, lõbusas
 tujus olla
 ehdottaa, -an soovitada, ette panna
 kävely jalutus(käik), jalutamine, kõn-
 dimine
 halki läbi; lõhki
 suostua, -n nõustuda, soostuda
 tori turg; väljak, plats
 arkkitehti, -din arhitekt
 suunnitella, -telen kavandada; projek-
 teerida; plaanitseda
 vieressä kõrval, ääres
 kansallinen, -sen rahvuslik
 Kansallisteatteri Rahvusteater
 pohjoispuolella põhja pool

edessä ees
 kirjailija-kirjanik
 muistopatsas, -an mälestussammas
 vasemmalle vasakule
 liikenne, -teen liiklus; transport
 leveä lai
 näyttää, -än näida; näidata
 suurkaupunki, -gin suurlinn
 lukuisa arvukas, rohke
 bussi = autobussi
 raitiovaunu tramm
 ohii mööda; möödas
 liike, -keen kauplus, äri
 moderni moodne, modernne
 ajoneuvo sõiduk, sõiduriist
 oikeaa puolta paremat kätt
 ohittaa, -an mööduda, mööda minna
 ohitus, -ksen möödamine, möödasõit
 senaatti, -in senat

valtio riik
 valtioneuvosto riiginõukogu; valitsus
 sijait|a, -sen asetseda
 tuomiokirk|ko, -on toomkirik
 kauas kaugele
 empire-talo ampiirstiilis maja
 pank|ki, -in pank
 kaup|pa, -an kaup; kauplus; kaubandus
 kauppatori (kauba)turg, turuplats
 merennei|to, -don näkineid
 suihkukaivo purskkaev
 lähellä lähedal, ligidal
 etelä lõuna
 sinne sinna
 vanhin vanim
 president|ti, -in president
 linna loss; kindlus; vangla
 postitalo postkontorihoone
 varrella ääres; juures, kõrval
 eduskun|ta, -nan eduskund (Soome
 parlament)
 siitä sealt; sellest
 museo muuseum
 kansallismuseo rahvamuuseum
 stadion, -in staadion
 perillä päral, kohal
 pääsymaksu sissepääsumaks
 rakennu|s, -ksen ehitus; ehitis, hoone
 varmasti kindlasti

näköala vaade, vaatepilt, väljavaade
 koko kogu, kõik, terve
 missä päin kuspool
 tuolla päin sealpool
 pohjois|nen, -sen põhi; põhja-; põhja-
 poolne
 itä, idän ida
 länsi, -nen lääs
 messu mess; missa
 messuhalli messihall, näitusepaviljon
 halli hall, saal
 sitten siis
 pisin pikim, kõige pikem
 pitkin mööda, piki
 rautatieasema raudteejaam
 tärkeä tähtis
 eikö niin eks ole
 ulkomaat välismaa
 lähety|stö saatkond
 näkyy paistab, on näha
 teh|das, -daan tehas, vabrik, tööstus
 alu|e, -en (maa)ala, piirkond
 puutarha aed
 prosent|ti, -in protsent
 itse kaupungissakin linnas endaski
 niemi, -en neem, poolsaar
 lah|ti, -den laht
 saar|i, -en saar

HÄMÄLÄINEN TAPASI HÄMÄLÄISEN

Hämäläinen tapasi kerran tiellä toisen hämäläisen.

— Muistatteko, mitä te annoitte lehmällemme, kun se sairastui vuosi sitten? hän kysyi.

— Tärpättiä, vastasi toinen.

Pari viikkoa myöhemmin he tapasivat taas. Ensimmäinen sanoi:

— Minä annoin sille tärpättiä, mutta se kuoli.

— Niin minunkin, vastasi toinen.

sairastu|a, -n, haigestuda
 tärpä|ti, -in tärpentin

myöhemmin hiljem(ini)
 minunkin minugi (oma)

ISÄ JA POIKA

— Poikani, on parempi pitää suunsa kiinni ja antaa ihmisten luulla hölmöksi kuin avata se ja saada kaikki siitä vakuuttuneiksi.

isä isa
 luul|la, -en arvata, mõtelda
 hölmö tobu, tola

vakuut|tua, -un veenduda
 olen vakuuttunut siitä (seestütl.) olen
 selles veendunud

KINDEL KÕNEVIIS

Olevik

vokaali pikenemine + n

Kindla kõneviisi olevik moodustatakse osal sõnadel nagu eestigi keeles *da*-tegevusnimest (I infinitiivist). Eesti *kse*-tunnusele vastab soome keeles **vokaali pikenemine + n¹**, näit.

juustaan (joostakse)	saadaan (saadakse)	tullaan (tullakse)	pannaan (pannakse)	surraan (leina- takse)
hypätään (hüpa- takse)	syödään (süüakse)	katsellaan (vaada- takse)		

Muil juhtumel on passiivi kindla kõneviisi olevik *taan-*, *tään-* lõpuline.

luetaan (loetakse)	annetaan (antakse)	muistetaan (mäleta- takse)	vedetään (veetakse)
-----------------------	-----------------------	----------------------------------	------------------------

Eitav kõne

Eitav kõne moodustatakse põhiliselt samuti kui eesti keeles: **ei + passiivi tüvi**. Täiesti reeglipärane, kuid eesti keelest erinev on *tulla-*, *panna-*, *surra-tüüp*.

ei lueta (ei loeta)	ei saada (ei saada)	ei tulla — ei tulda
ei anneta (ei anta)	ei syödä (ei sööda)	ei panna — ei panda
ei hypätä (ei hüpata)	ei viedä (ei viida)	ei surra — /ei surda/ (ei leinata)

¹ Praegune pikk vokaal + n on nii olevikus kui lihtminevikus tekkinud *hen*-tunnuse ühtesulamisest eelneva vokaaliga: *saadaan* < *saadahan* < *saadahan*, *saatiin* < *saatihin* < *saatihen*.

Lihtminevik

-iin

Lihtminevikus on passiivi tunnus tugevas astmes, s. o. **-tti** või **-ti**.

luettiin (loeti)	saatiin (saadi)
annettiin (anti)	tulitiin (tuldi)
elettiin (elati)	pantiin (pandi)

Eitav kõne

Eitav kõne moodustatakse üldiselt samuti kui eesti keeles. Erinevuseks on vaid *tud*-kesksõna (II partitsiip), mis lõpeb vokaaliga (-u, -y).

-ttu ~ -tty		-tu ~ -ty	
ei	$\left\{ \begin{array}{l} \text{luettu} \\ \text{annettu} \\ \text{eletty} \end{array} \right.$	ei	$\left\{ \begin{array}{l} \text{loetud} \\ \text{antud} \\ \text{elatud} \end{array} \right.$
		ei	$\left\{ \begin{array}{l} \text{saatu} \\ \text{tultu} \\ \text{menty} \end{array} \right.$
			$\left\{ \begin{array}{l} \text{saadud} \\ \text{tuldud} \\ \text{mindud} \end{array} \right.$

Täisminevik

Täis- ja enneminevik on verbi liitvormid. Nende moodustamisviis on seega sama kui eesti keeles.

Jaatav kõne		Eitav kõne	
on	$\left\{ \begin{array}{l} \text{luettu} \\ \text{annettu} \\ \text{saatu} \\ \text{tultu} \end{array} \right.$	on	$\left\{ \begin{array}{l} \text{loetud} \\ \text{antud} \\ \text{saadud} \\ \text{tuldud} \end{array} \right.$
		ei ole	$\left\{ \begin{array}{l} \text{luettu} \\ \text{annettu} \\ \text{saatu} \\ \text{tultu} \end{array} \right.$
		ei ole	$\left\{ \begin{array}{l} \text{loetud} \\ \text{antud} \\ \text{saadud} \\ \text{tuldud} \end{array} \right.$

Enneminevik

Ennemineviku puhul eitavas kõnes kasutati varem vorme, kus ka abiverb *olla* esines passiivis: *ei oltu luettu* 'ei olnud loetud'. Praegune moodustamisviis on samasugune nagu eesti keeles.

oli	$\left\{ \begin{array}{l} \text{luettu} \\ \text{annettu} \\ \text{saatu} \\ \text{tultu} \end{array} \right.$	oli	$\left\{ \begin{array}{l} \text{loetud} \\ \text{antud} \\ \text{saadud} \\ \text{tuldud} \end{array} \right.$
		ei olnud	$\left\{ \begin{array}{l} \text{luettu} \\ \text{annettu} \\ \text{saatu} \\ \text{tultu} \end{array} \right.$
		ei olnud	$\left\{ \begin{array}{l} \text{loetud} \\ \text{antud} \\ \text{saadud} \\ \text{tuldud} \end{array} \right.$

TINGIV KÖNEVIIS

Tingiva kõneviisi tunnus **-isi** liitub passiivi **tta-** ~ **ttä-** või **ta-** ~ **tä-** tüvele. Olevik on *isiin*-lõpuline (tingiva kõneviisi tunnuse *vokaali pikenemine* + *n*), täisminevik aga verbi liitvorm: *olisi* + passiivi II partitsiip (*tud*-kesksõna).

Olevik

-isiin

luettaisiin annettaisiin saataisiin tultaisiin	loetaks antaks saadaks tuldaks	ei	{ luettaisi annettaisi saataisi tultaisi	ei	{ loetaks antaks saadaks tuldaks
---	---	----	---	----	---

Täisminevik

olisi	{ luettu annettu saatu tultu	oleks	{ loetud antud saadud tuldud	ei olisi	{ luettu annettu saatu tultu	ei oleks	{ loetud antud saadud tuldud
-------	---------------------------------------	-------	---------------------------------------	----------	---------------------------------------	----------	---------------------------------------

KÄSKIV KÖNEVIIS

Olevikus pikeneb käskiva kõneviisi tunnuse *ko*, *kö* vokaal, millele liitub *n*. Täismineviku jaatav kõne moodustatakse abiverbi *olla* käskiva kõneviisi vormi *olkoon* + passiivi II partitsiibi (*tud*-kesksõna) abil, eitav kõne vastavalt vormide *älkөөn olko* + passiivi II partitsiibi abil.

Olevik

-koon ~ -kөөn

luettakoon annettakoon saatakoon tultakoon	loetagu antagu saadagu tuldagu	älkөөn	{ luettako annettako saatako tultako	ärgu	{ loetagu antagu saadagu tuldagu
---	---	--------	---	------	---

Täisminevik

olkoon	$\left\{ \begin{array}{l} \text{luettu} \\ \text{annettu} \\ \text{saatu} \\ \text{tultu} \end{array} \right.$	olgu	$\left\{ \begin{array}{l} \text{loetud} \\ \text{antud} \\ \text{saadud} \\ \text{tuldud} \end{array} \right.$		älköön	olko	$\left\{ \begin{array}{l} \text{luettu} \\ \text{annettu} \\ \text{saatu} \\ \text{tultu} \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{ärgu} \\ \text{olgu} \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{loetud} \\ \text{antud} \\ \text{saadud} \\ \text{tuldud} \end{array} \right.$
--------	--	------	--	--	--------	------	--	---	--

POTENTIAAL

Ka potentsiaali tunnus **-ne** liitub passiivi **tta-** ~ **ttä-** või **ta-** ~ **tä-**tüvele. Olevik on *neen*-lõpuline, täisminevik verbi liitvorm: *lienee* + passiivi II partitsiip.

Olevik

-neen

luettaneen	vist loetakse		ei	$\left\{ \begin{array}{l} \text{luettane} \\ \text{annettane} \\ \text{saatane} \\ \text{tultane} \end{array} \right.$	vist ei	$\left\{ \begin{array}{l} \text{loeta} \\ \text{anta} \\ \text{saada} \\ \text{tulda} \end{array} \right.$
annettaneen	vist antakse					
saataneen	vist saadakse					
tultaneen	vist tullakse					

Täisminevik

lienee	$\left\{ \begin{array}{l} \text{luettu} \\ \text{annettu} \\ \text{saatu} \\ \text{tultu} \end{array} \right.$	on	$\left\{ \begin{array}{l} \text{loetud} \\ \text{antud} \\ \text{saadud} \\ \text{tuldud} \end{array} \right.$	ei	liene	$\left\{ \begin{array}{l} \text{luettu} \\ \text{annettu} \\ \text{saatu} \\ \text{tultu} \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{ei ole} \\ \text{vist} \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{loetud} \\ \text{antud} \\ \text{saadud} \\ \text{tuldud} \end{array} \right.$
--------	--	----	--	----	-------	--	---	--

Kõnekeeles kasutatakse passiivi vorme sageli aktiivi tähenduses, eriti käskiva kõneviisi puhul:

<i>Lähdetäänhän!</i>	Eks hakakem (hakkame) minema!
<i>Mennään kotiin!</i>	Mingem (lähme) koju!

Harjutusi

1. Tõlkige soome keelde.

1. Me kõik oleme heas tujus. 2. Presidendi loss asetseb Kauppatori põhjapoolsel küljel. 3. Nad pöörduvad paremale ja tulevad kitsa tänava kaudu Senaatintorile. 4. Te vaatlesite «Näkiineu» purskkaevu. 5. Tolle tänava ääres on postkontorihooned ja suur kohvik. 6. Staadioni torn on Helsingi kõrgeim ehitis, seal on parim vaade üle kogu linna. 7. Helsingi on Soome tähtsaim tööstus-, kaubandus- ja sadamalinn. 8. Me sõidame Helsingisse sel suvel, aga meie sõbrad sõidavad sinna tuleval talvel. 9. Helsingi tänavad on laiad ja puhtad; seal sõidavad bussid, trammid, veo- ja sõiduautod. 10. Sõidukid sõidavad paremat kätt ja mööduvad vasakult.

2. Asetage järgnevate lausete verbid passiivi kindla kõneviisi olevikku:

1. Olemme jo perillä. 2. Täällä voimme nähdä kauniita näköaloja. 3. Istumme vähän ja juomme kahvia. 4. Ehkä syömmme illalistakin. 5. Keskustelemme hauskasti. 6. Vihdoin lähdemme. 7. Menemme kello kymmenen maata. 8. Nukumme hyvin. 9. Aamulla nousemme varhain ylös.

3. Asetage eelmise harjutuse verbid passiivi lihtminevikku ja potentsiaali olevikku.

4. Asetage järgnevate lausete verbid tingivasse kõneviisi:

1. Kun tämä työ saadaan valmiiksi, niin mitä sitten tehdään? 2. Mitähän syödään, kun eväs loppuu? 3. Täällä tarvitaan lisää ruokaa. 4. Joko lähdetään?

11. ÖPPETUND

RAVINTOLASSA

On päivällisaika. Heino ja Pekka astuvat suureen Oopperakelari-nimiseen ravintolaan. Se on iso kaunis ravintola Helsingin keskustassa. Ruokasalissa on paljon ihmisiä. Nyt tulee tarjoilija.

— Tarjoilija, haluaisimme syödä päivällistä. Saanko ruokalistan? Mitä voisitte suositella? — Pihvi on tänään oikein hyvää.

Heino ja Pekka valikoivat ruokalistasta haluamansa ruoat; sitten he menevät suuren voileipäpöydän ääreen, joka on keskellä salia. Pöydällä on suuri joukko herkkuja, salaatteja, kalasäilykkeitä, makkaraa, kinkkua ja juustoa. He valikoivat kiinnostuneina ja poimivat lautasilleen palan sieltä, toisen täältä. Alkupalojen kera he syövät leipää ja voita ja juovat olutta. Eturuoan jälkeen he saavat kalapaistosta, lihamuhennosta vihanneksien ja perunoiden kera, jäätelöä ja kupin kahvia. Kaikki maistuu heistä mainiolt. Sitten Heino tarjoaa Pekalle hyvän savukkeen.

Tarjoilija toi juuri laskun, kun ravintolaan astui tohtori Lauri Aarnio ja joukko ulkomaalaisia, etupäässä yliopiston opiskelijoita ja opettajia. Siinä on hymyilevä nuori opiskelijatyttö Leena Lepp Tartosta, kaksi suomea puhuvaa venäläistä ylioppilasta Moskovaasta sekä useita muita, jotka edustavat eri maita ja kansallisuksia.

kellari kelder
nimi|nen, -sen nimeline
tarjoilija ettekandja, kelner
ruokalista menüü, toidukaart
suosit|ella, -telen soovitada
pihvi biifsteek
valit|a, -sen valida
haluamansa (nende) soovitud
voi või
lei|pä, -vän leib
äär|i, -en äär
keskellä keskel
sali saal
herk|ku, -un delikatess, hõrgutis

salaat|ti, -in salat
säilyk|e, -keen konserv
kink|ku, -un sink
juusto juust
valikoij|da, -n (välja) valida
kiinnostu|a, -n huvi tunda, huvituda
poimija, -n koguda; korjata, noppida
lauta|nen, -sen taldrik
pala tükk, pala
sieltä sealt
täältä siit
alkupalat mit m. külmlaud, suupisted,
külmad toidud
kera = kanssa -ga; koos, ühes, kaasas

olu|t, -en õlu
 etu- esi-, eel-
 eturuo|ka, -an eeltoit, suupisted
 kalapaisto|s, -ksen kalavorm
 muhenno|s, -ksen hautis
 lihamuhenno|s -ksen hautatud liha
 vihanneks|et, -ien juurvili
 peruna kartul
 jäätelö jäätis
 kup|pi, -in tass
 maistu|a, -n maitseda
 mainio suurepärane, tore
 tarjo|ta, -an pakkuda; serveerida

savuk|e, -keen sigaret; pabeross
 lasku arve
 ulkomaalain|nen, -sen välismaalane; vä-
 lismaine
 etupäässä esijoones; kõigepealt; pea-
 miselt
 yliopisto ülikool
 siinä seal; selles
 hymyillä, -en naeratada; muiata
 tyt|tö, -ön tütarlaps, tüdruk; (harva)
 tütar
 edusta|a, -n esindada
 kansallisuus|s, -den rahvus

HAASTATTELU

— Professori Mikola, vastaisitteko muutamiin kysymyksiin, jotka kiinnostavat lehteni lukijoita? kysyy «Kansan Uutisten» toimittaja Aarnio. — Mielelläni, vastaa professori Mikola. — Mistä te olette kotoisin ja missä yliopistossa luennoitte kotimaas-
 sanne? — Kotikaupunkini on Szeged, keskikokoinen kaupunki Etelä-Unkarissa. Mutta nykyisin olen unkarilaisen kirjallisuuden professorina Budapestin yliopistossa. — Ja mitä aiotte tehdä meidän maassamme? — Luennoin unkarilaisesta kirjallisuudesta Helsingin yliopistossa. Pidän muutamia luentoja viikossa ja lisäksi pari seminaaria.

— Entä mikä on tuonut teidät Suomeen, tohtori Popov? — Olen historiantutkija. Erikoisalani on Skandinavia. Tutkin tämän lukuvuoden aikana Suomen ulkopolitiikkaa maailmansotien välillä. — Teidän on sitten työskenneltävä paljon kirjastoissa. — Niin kai. Toivottavasti minulle kuitenkin jää aikaa myös tutustua Suomeen ja suomalaisiin.

— Neiti Nyberg, miksi te olette lähtenyt kauniista maastanne? — Ihailen suuresti Sibeliuksen musiikkia, ja siksi halusin opiskella Sibelius-Akatemiassa. — Vai niin! No miltä teistä tuntuu aloittaa opinnot vierassa maassa? — Kaikki on uutta ja jännittävä: alkava lukukausi, uudet ystävät, uudet tavat ja uusi kieli. — Uuden kielen oppiminen saattaa olla vaikeaa. — Minä asun suomalaisessa perheessä. Perheessä asuminen tekee kielen oppimisen paljon nopeammaksi.

— Herra Müller, mistä syystä te olette Suomessa? — Alani on filologia. Aion opiskella kieltänne. Matkustaminen on erikoisharrastukseni. — Niin, nuoret pitävät matkustamisesta.

Pekka esittelee Heinon toimittaja Aarniolle.

— Tervetuloa Suomeen. Kuinka viihdytte täällä? — Oikein hyvin. — Mikä on teidän harrastuksenne? — Tällä hetkellä ennen kaikkea kirjoittaminen. Kirjoitan artikkeleja Suomesta eestiläisille (virolaisille) lehdille. — Saanko kysyä lopuksi, mitä mieltä

olette suomalaisesta saunasta? — Kysymykseenne tulee hiukan liian aikaisin. Menen ensi kertaa suomalaiseen saunaan vasta tänä iltana. — No, toivottavasti nautitte siitä.

— Kiitoksia ja näkemiin!

haastattelu intervjuu
kysymy|s, -ksen kysimus
kiinnosta|a, -n huvitada
lukija lugeja
uuti|nen, -sen uudis
miehelläni meelsasti
kotoisin pärit
luennoi|da, -n loenguid pidada, lugeda
kotimaa kodumaa
kotikaupun|ki, -gin kodulinn
keskikokoi|nen, -sen keskmise suuru-
sega; keskmist kasvu
Etelä-Unkari Lõuna-Ungari
nykyisin praegu, nüüdsel ajal
unkarilai|nen, -sen ungari; ungarlane
kirjallisuus|s, -den kirjandus
professori professor
luen|to, -non loeng
lisäksi lisaks, peale selle
seminaari seminar
historia ajalugu
tutkija uurija
erikoisala eriala, spetsialiteet
lukuvuo|si, -den õppeaasta
ulkopoliitik|ka, -an välispoliitika
maailmanso|ta, -dan maailmasõda
välillä vahel
työskennellä, -telen tööd teha, töötada
kirjasto raamatukogu

toivottavasti loodetavasti
tutustu|a, -n tutvuda
ihail|la, -en imetleda, ihaleda, olla
vaimustatud; austada
akatemia akadeemia
aloit|taa, -an alustada
opin|to, -non õping, õpe
opin|not, -tojen õpingud; studium
viera|s, -an võõras; külaline
jännittävä põnev, haarav; pinev
lukukau|si, -den semester, poolaasta
herra härra
syy põhjus; süü
mistä syystä mis põhjusest
ala ala; piirkond, (maa-)ala
filologia filoloogia
matkustami|nen, -sen reisimine; mat-
kamine
harrastu|s, -ksen harrastus
esit|ellä, -telen tutvustada; esitleda
viih|tyä, -dyn end tunda (mõnusalt,
hubaselt)
ennen kaikkea ennekõike
artikkeli artikkel
miel|ji, -en meel; arvamus
liian liiga
aikaisin vara
naut|tia, -in nautida; kasutada, tarvi-
tada

KALLIOLLE, KUKKULALLE

Kalliolle, kukkulalle
rakennan minä majani.
Tule, tule, tyttö nuori,
jakamaan se mun kanssani.

Jos et sinä mulle tule,
lähden täältä kauas pois
muille maille, vierahille,
jost' en koskaan palata vois.

Kansanlaulu

mun kanssani minuga
kallio kalju
kukkula kungas, kink; kõrgendik
maja onn, hütt, hurtsik; *luulekeeles*:
maja, koda

kauas pois kaugele ära
vierahille võõrsile
jost = josta kust
vois = voisi võiks

ARVOITUKSIA

1. Kuorma väsyy, mutta kantaja ei väsy?
(Vene ja soutaja.)
2. Kukko luisen lukon takana laulaa ja lavertaa?
(Kieli.)
3. Kulkee yli merien ja maitten
eikä yhtään jälkeä jätä?
(Aurinko.)
4. Mikä jalaton käy, mikä siivetön lentää,
mikä evätön ui, mikä kurkuton huutaa,
mikä suuton syö, mikä kädetön lyö,
mikä kieletön vastaa?

(Kello, pyssynluoti, purjevene,
urut, päivänpaiste, kello, kaiku.)

<p>kuorma koorem kan taa, -nan kanda vene, -en paat, lootsik sou taa, -dan sõuda kuk ko, -on kukk lui nen, -sen luine, luust luk ko, -on lukk takana taga laver taa, -ran ladrata, vadrata, lobi- seda jäl ki, -jen jälg jalat on, -toman jalutu sii pi, -ven tiib siivet õn, -tõmän tiivutu evä uim</p>	<p>evät õn, -tõmän ilma uimedeta, uimetu ui da, -n ujuda kurk ku, -un kurk kurkut on, -toman ilma kurguta, kur- gutu suut on, -toman ilma suuta, suutu kädet õn, -tõmän käetu kielet õn, -tõmän keeletu pyssy püss luo ti, -din kuul purjevene, -en purjepaat urut, -kujen orel päivänpaiste, -en päikesepaiste kai ku, -un kaja</p>
--	--

Te tunnete juba 1088 soomekeelset sõna

INFINITIIVID

Soome keeles on viis infinitiivi ehk tegevusnime, kusjuures I infinitiivil eraldatakse kaks vormi: lühem ja pikem.

I infinitiiv

I infinitiivi lühem vorm vastab eesti keele *da*-tegevusnimele. Tunnus **-da ~ -dä** esineb ühesilbilise tüvega sõnadel ja vormides

tehdä 'teha', *nähdä* 'näha'; lühikese vokaali järel on ühetüvelistel sõnadel -a ~ -ä; ülejäänud juhtumel kasutatakse tunnuseid -ta ~ -tä ja -la ~ -lä, -na ~ -nä, -ra ~ -rä (häälikute *l, n, r* järel) samadel alustel kui eesti keeles.

-ta ~ -tä	-da ~ -dä	-a ~ -ä	-la ~ -lä, -na ~ -nä -ra ~ -rä
hypätä (hüpata)	saada (saada)	lukea (lugeda)	keskustella (vestelda)
juosta (joosta)	syödä (süüa)	antaa (anda)	tulla (tulla)
	tehdä (teha)	sanoa (õelda)	panna (panna)
	nähdä (näha)		surra (leinata)

I infinitiivi pikema vormi saame eelmisest, kui liidame talle saava käände lõpu -kse- (< -ksi) ja sellele omakorda possessiivsufiksi.

-kse-ni

hypätäkseeni	saadakseni	lukeakseni	keskustellakseni
juostakseni	syödäkseeni	antaakseni	tullakseni
	tehdäkseeni	sanoakseni	pannakseni
	nähdäkseeni		surrakseni

I infinitiivi pikem vorm ehk *da*-tegevusnime saav kääne on üks soome keele omapärasemaid jooni eesti keelega võrreldes. Ta näitab tegevuse otstarvet, eesmärki ja tõlgitakse tavaliselt sidesõna (*selleks*) et + *da*-tegevusnime või *maks*-vormi abil.

Emme elä syödäksemme, vaan syömme elääksemme. Me ei ela selleks et süüa, vaid sööme selleks, et elada.

Hän otti kynän kirjoittaakseen ystävälleen kirjeen. Ta võttis sule(pea) kirjutamaks kirja oma sõbrale.

Oppiaksenne vierasta kiel-tä nopeammin lukekaa sitä ääneen. Et võõrast keelt kiiremini õppi-da, lugege seda valjusti.

*Neuvostokansa työskentelee kai- Nõukogude rahvas töötab kogu
kin voimin rakentaak- jõuga ehitamaks kommunist-
seen kommunistisen yhteis- likku ühiskonda.
kunnan.*

Määrsõnalises tähenduses kasutatavad I infinitiivi saava
käände konstruktsioonid vastavad küsimusele: mis suhtes,
mille järgi, näit.

Luullakseni se on sopiva Minu arvates see on sobiv aeg-
aika.

*Muistaakseni syntymäpäi- Mäletatavasti (nagu ma mäle-
väsi on tänään.* tan) on sinu sünnipäev täna.

Tietääksemme on kirja jo Meie teada on raamat juba il-
ilmestynyt. munud.

II infinitiiv

-essa ~ -essä

-en

II infinitiiv vastab eesti keeles *des*-vormile. Seesütleva kõrval
kasutatakse ka viisiütlevat (-en), mis tähenduselt on mõnevõrra
erinev ja harvemini esinev kui *essa*- ~ *essä*-vorm. II infinitiiv
saadakse I infinitiivi lühemast kujust. Seejuures *a*, *ä* muutub
e-ks (*antaa* — *antaessa* ~ *antaen*) ja *e* asemel on *i* (*lukea* —
lukiessa ~ *lukien*).

hypätessä	saadessa	lukiessa	keskustellessa
hypäten	saaden	lukien	keskustellen
juostessa	tehdessä	sanoessa	pannessa
juosten	tehden	sanoen	pannen

*Suutari lauloi aina työtä teh- Kingsepp laulis ikka tööd tehes.
dessään.*

Tytöt tulivat laulaen kotiin. Tüdrukud tulid lauldes koju.

II infinitiivi seesütlevat kasutatakse mõnikord ka *p a s s i i v i s*,
näit.

Työtä tehtäessä ei pidä Tööd tehes ei tohi venitada.
hidastella.

III infinitiiv

-ma- ~ -mä-

III infinitiivi tunnuseks on **-ma- ~ -mä-**, mis liitub verbi tugevaastmelisele vokaaltüvele. Peale sisekohakäänete ja ilmaütleva tarvitatakse aktiivis veel alalütlevat ja viisiütlevat. Passiivis on kasutusel ainult viisiütlev.

Käanded	Aktiiv		Passiiv	
Sisseütlev	lukemaan	hyppäämään	—	—
Seesütlev	lukemassa	hyppäämässä	—	—
Seestütlev	lukemasta	hyppäämästä	—	—
Alalütlev	lukemalla	hyppäämällä	—	—
Ilmaütlev	lukematta	hyppäämättä	—	—
Viisiütlev	lukeman	hyppäämän	luettaman	hypättämän

Passiivi III infinitiiv esineb ainult koos verbiga *pitää* 'pidada, kohustatud olla': *pitää luettaman* 'peab lugema', kuid tavalisem on siin *pitää* + I infinitiiv: *pitää lukea*.

Agentpartitsiip

III infinitiivi lõputa vorm ehk agentpartitsiip vastab eesti keele *tud*-kesksõnale. Sel puhul peab lauses tegija (isik) olema näidatud. Possessiivsufiksud liituvad *ma-*, *mä-*vormile, aga mitte põhisõnale:

- Lukemani kirja oli hauska.* Raamat, mida lugesin, oli huvitav.
- Äidin ompelema paita on pöydällä.* Ema õmmeldud särk on laual.
- Nämä jakkarat ovat koulupoikien tekemiä.* Need taburetid on koolipoiste tehtud.

IV infinitiiv

-minen

IV infinitiivi tunnuseks on **-minen**. See vastab eesti keele teonimele, kuid tema kasutamises on rida erinevusi.

Seoses *olla*-verbiga väljendab IV infinitiiv tegevust, mida keegi peab tegema.

Sinun on meneminen, kun isä kääsee. Sa pead minema, kui isa käsib.

Onko meidän jääminen yöksi tälle saarelle? Kas me peame jääma ööseks sellele saarele?

Koos *käydä*-verbiga väljendab IV infinitiiv tegevust, mida sobib teha.

Käykö näin selittäminen? Kas nii sobib seletada?

Koos possessiivsufiksiga ja samatüvelise verbiga väljendab IV infinitiiv rõhutatult pidevat tegevust.

Hän kirjoittaa kirjoittamistään aamusta iltaan. Ta kirjutab ühtsoodu hommikust õhtuni.

V infinitiiv

-maisi-lla-ni ~ -mäisi-llä-ni

Eesti keelest täiesti erinev on V infinitiiv, mida on peetud ka III infinitiivi eriliigiks. V infinitiiv esineb ainult alalütlevas käändes ja koos possessiivsufiksiga: **-maisi-lla-ni ~ -mäisi-llä-ni**. Ta väljendab tegevust, mille teostumine on lähedal.

Olin saamaisillani työn valmiiksi, kun sairastuin. Pidin just (parajasti) töö valmis saama, kui haigestusin.

Me olimme lähtemäisillämmä, kun puhelin soi. Me olime just minemas, kui telefon helises.

Harjutusi

1. Tõlkige soome keelde.

1. Sööklas on vähe inimesi. 2. Ettekandja tõi toidukaardi ja pool pudelit veini. 3. Seltsimees (toveri) Aarnio võtab suppi, kala, leiba, võid, piima ja kohvi. 4. Heino ja Pekka söövad esiteks hea biifsteegi ja joovad õlut. 5. Kõik maitseb neile suurepäraselt. 6. Kust Heino on pärit ja kus ülikoolis ta õpib? 7. Mis on teie eriala? 8. Olen ajaloolane, uurin Soome välispoliitikat 1930-ndail aastail. 9. Kuidas teile tundub alustada õpinguid võõral maal? 10. Kas see tramm läheb sadamasse?

2. Moodustage I infinitiivi pikem vorm verbidest:

vastata, seisoa, voida, haluta, kirjoittaa, tupakoida, jäädä, tuntea.

3. Moodustage samadest verbidest vormid, mis väljendavad tegevust, mille teostumine on lähedal.

4. Tõlkige eesti keelde.

1. Hyvä on lapsen laulaa, elää ja olla. 2. Otimme evästä mukaan syödäksemme marjaretkellä. 3. Poika kääntyi ikäänkuin mennäkseen takaisin. 4. Tarinoidessa kului aika. 5. Käsitöitä tehden ja tarinoiden vietettiin iltaa. 6. Maksan vaadittaessa. 7. Piti lähettämän (~lähteä). 8. Hänen erehdyksensä pitää annettaman anteeksi. 9. Siihen ei ole sanomista kenelläkään. 10. Ei käy kieltäminen, jos hän vaatii.

12. ÖPPETUND

OSTOKSILLA

Suomelan perhe asuu Aleksanterinkadulla. Samassa talossa on pieni maitokauppa. Siellä on kolme myyjää ja kuusi ostajaa. He ostavat maitoa, voita, kermaa, margariinia, juustoa ja munia. Nyt tulee rouva Suomelan vuoro.

— Kaksi pulloa maitoa ja puolen kilon paketti voita. — Entä muuta? — Neljä munaa ja pieni pala juustoa.

Rouva Suomela maksaa myyjälle ja lähtee. Lihakaupasta hän ostaa kinkkua ja nakkeja (nakkimakkaroita), hedelmäkaupasta sokeria, appelsiinimehua ja banaaneja.

Tänään rouva Suomela käy ostoksilla myös Kauppatorilla. Sieltä on hauska ostaa perunoita, salaattia ja muita vihanneksia, kukkia ja kalaa. Torilla on paljon ostajia ja myyjiä, naisia ja miehiä.

— Hyviä perunoita, rouva! — Ei, kiitos. Mutta onko hyvää kurkkua? — Voi, kurkku on loppunut. — Otan sitten vähän salaattia ja kaksi kukkakaalia. Ei muuta. Sitten hän ostaa paljon hedelmiä: appelsiineja, aprikooseja, omenia ja päärynöitä. Hän ostaa myös rusinoita, oliiveja ja siirappia. Voi, kuinka paljon paketteja! Mutta Suomelan iso perhe syö paljon ruokaa.

myyjä müüja
ostaja ostja
kerma koor
margariini margariin
vuoro (järje)kord, järg
pullo pudel
entä aga, kuid
entä muuta mida veel
maksaja, -n maksta
lihakauppa, -an karn, lihapood
nakkiki, -in = nakkimakkara viiner
hedelmä puuvili

sokeri suhkur
appelsiini apelsin
mehu mahl; morss
banaani banaan
kukka, -an lill; õis
kukkakaali lillkapsas
aprikoosi aprikoos
päärynä pirn
rusina rosin
oliivi oliiv
siirappi, -in siirup

TAVARATALOSSA

Rouva Suomela meni helsinkiläisen tavaratalon naisten vaatetusosastolle.

Hänellä on yllään villapuku, uusi päällystakki, keltainen hattu ja harmaat kengät.

Missä ovat puserot ja hameet numero 40? — Puserot ovat tässä, hameet tuolla vähän enemmän oikealla. — Voinko koettaa tätä punaista hametta? Ja tuota puseroa? — Olkaa hyvä. Hame sopii oikein hyvin. Mutta pusero on teille liian suuri. Hetkinen, tässä on pienempi numero. Koettakaapa tätä! — Tämä on paljon parempi. Minä pidän tästä. Paljonko se maksaa? — 25 markkaa. — See on aivan liian kallis! Eikö teillä ole halvempia? — Ei tätä mallia. Mutta tässä on toinen hauska malli. Mutta se ei ole yhtä kaunis kuin tuo valkoinen. — No, otan nyt vain tämän hameen. — Olkaa hyvä ja maksakaa kassaan. Paketin saatte kassan vasemmalta puolelta.

Saman tavaratalon miesten vaatetusosastolla herra Suomela ja myyjä keskustelevat seuraavasti.

— Haluaisin katsoa paitoja. — Mikä numero? — Neljäkymmentä yksi. — Mikä väri? — En tiedä varmasti, ehkä vihreä tai sininen. Olkaa hyvä ja näyttäkää minulle jotakin, niin voin valita. — Nämä ovat oikein hyvää laatua. — Tämä tummansininen on kaunis, mutta ehkä vähän liian tumma. — Tässä on vaaleansininen. Se on vielä halvempi kuin tämä tumma. — Luulen, että otan sen. Voinko sitten katsoa sukkiä? Antakaa minulle kaksi paria. — Tarvitsetteko jotakin muuta? Solmioita? Alusvaatteita? — Tarvitsen lämpimät käsineet. Nahkaa. — Luulen, että tämä on sopiva koko. — Älkää panko käsineitä pakettiin, panen ne käteeni. Kiitos!

Kun Suomalat lähtivät tavaratalosta, heillä oli vähemmän rahaa ja enemmän tavaroita kuin ennen. — Katsokaa, isä ja äiti ostivat koko tavaratalon! sanoivat lapset, kun Suomalat tulivat kotiin. Heillä on varmasti jotakin meille kaikille! Ja niin olikin.

tavaratalo kaubamaja
helsinkiläinen, -sen helsinglane;
Helsinki
vaatetus, -ksen riietus, röivastus
osasto osakond; kupee; väeosa
yllä seljas, üll; kohal, üle
villa vill
päällystakki, -in mantel, palitu
pusero plus
hame, -en hame; seelik
solpia, -vin sobida, passida
hetkinen, -sen silmapilk

halpa, -van odav; (vilets)
paita, -dan särk
laatu, -dun sort; kvaliteet
tumma tume; tömmu, brunett
vaalea hele; blond
nähdä, -en näha
solmio lips, kaelaside
alusvaatteet, -iden aluspesu
käsine, -en kinnas
luulla, -en arvata, mötelda
koko, -on suurus, kogu

HIIRI RÄÄTÄLINÄ

Rupesi kerran hiiri räätäliksi. Kissa toi kankaan. Hiiri lupasi tehdä kankaasta takin.

Kävi sitten kissa takkia hakemassa. Mutta hiiripä sanoi: Ei siitä takkia tulekaan. — Mikäs siitä tulee? kysyi kissa. — Housut, sanoi hiiri. — Teepä sitten housut, sanoi kissa.

No, kävi kissa kohta housujaan hakemassa. — Ei siitä housuja tulekaan, sanoi hiiri. — Mikäs siitä tulee? — Tulisiko liivit? — No, teepä ne.

Kävi kissa viikon päästä liivejään hakemassa. — Ei siitä liivejä tulekaan. — Mitäs sitten? — Tulleeeko lakki. — Teepä se.

Kävi sitten kissa lakkiaan hakemassa. — Ei siitä lakkia tule, sanoi hiiri. — Mikäs siitä sitten tulee? — Tulisiko tupakkakukkaro. — No, teepäs se.

Kävi kissa viikon päästä tupakkakukkarooaan hakemassa. Mutta kun ei hiiri sitäkään tehnyt, kissa suuttui. Hiiri pakeni. Mutta siitä päivästä kissa vaanii hiirtä. Senkin räätäli, kun vei kissan kankaan!

hiiri, -en hiir
räätäli rätsep
ru|veta, -pean hakata
kissa kass
kan|gas, -kaan kangas, riie
lu|vata, -paan lubada; töotada
tak|ki, -in kuub, pintsak
ha|kea, -en (millelgi) järel käia; otsida

housut, -jen püksid
liivi|t, -en vest
lak|ki, -in müts
tupakkakukkaro tubakakott
pa|jeta, -kenen põgeneda, pageda
vaani|a, -n luurata, varitseda
senkin räätäli vaat kus rätsep
vie|dä, -n viia; ära võtta, röövida

SANANLASKUJA

1. Aika hiiren haukotella,
kun on kissan kiirahissa.
2. Ei haukkuva koira pure.
3. Ei korppi pesten valkene.
4. Parempi pyy pivossa
kuin kaksi oksalla.
5. Joskus sokeankin kanan suuhun jyvä tulee.

hauko|tella, -telen haigutada
kiirahissa = hautajaisissa matustel
hauk|kua, -un haukuda
koira koer
korp|pi, -in kaaren
pes|tä, -en pesta

val|jeta, -kenen valgeneda; koita
pyy laanepüü
pivo pihk, peo
oksa oks
sokea pime
jyvä iva, tera

VASTASTIKUNE ASESÕNA

toinen (toinen — toinen)

Eesti asesõnadele *üksteise, teineteise* vastab soome keeles vastastikune asesõna *toinen*, mis üksikult esinedes on tavaliselt mitmuses, kahekordsena ainsuses (esimene muutumatuna, teine vastavas ainsuse käändes koos possessiivsufiksiga).

Siinä he seisovat, toinen toistaan torui ~ toisiaan toruivat. Seal nad seisid, teineteisega tõrelesid.

Te voitte saada hyviä neuvoja toisiltanne ~ toinen toiseltanne. Te võite teineteiselt häid nõuandeid saada.

Missä tapasitte toisenne? Kus te kohtasite teineteist (üks-teist)?

Asesõnast *toinen (toinen — toinen)* ei kasutata nimetava, saava, oleva, ilma- ja kaasaütleva ning viisiütleva käände vorme.

Omastav toistemme, -nne, -nsa
toisiemme, -nne, -nsa

Osastav toisiamme, -nne, -nsa, ~-an

Sisseütlev toisiiimme, -nne, -nsa

Seesütlev toisissamme, -nne, -nsa, ~-an

Seestütlev toisistamme, -nne, -nsa, ~-an

Alaleütlev toisillemme, -nne, -nsa, ~-en

Alalütlev toisillamme, -nne, -nsa, ~-an

Alaltütlev toisiltamme, -nne, -nsa, ~-an

Omastav ~ toinen toisemme, -nne, -nsa

Osastav ~ „ toistamme, -nne, -nsa, ~-an

Sisseütlev ~ „ toiseemme, -nne, -nsa

Seesütlev ~ „ toisessamme, -nne, -nsa, ~-an

Seestütlev	~	toinen	toisestamme,	-nne, -nsa, ~-an
Alaleütlev	~	„	toisellemme,	-nne, -nsa, ~-en
Alalütlev	~	„	toisellamme,	-nne, -nsa, ~-an
Alaltütlev	~	„	toiseltamme,	-nne, -nsa, ~-an

KÜSIVAD ASESÕNAD

kuka, mikä

Küsi vast asesõnast **kuka** 'kes' on nimetavas käändes kasutusel paralleelvorm *ken*. Teistes käändetes esineb tüvi *kene-* või *ke-*. Asesõnast **mikä** 'mis' on mitmuse nimetav ja sihitav *mitkä*, teised käänded on samasugused kui ainsuses. *kuka*-sõna sihitav on *t-lõpuline* nagu isikulistelgi asesõnadel.

	Ainsus		Mitus	
Nimetav	kuka	mikä	ketkä	mitkä
	~ ken		~ kutka	
Omastav	kenen	minkä	keiden	minkä
			~ keitten	
Sihitav	kenet	} minkä mikä	ketkä	mitkä
			~ kutka	
Osastav	ketä	mitä	keitä	mitä
Sisseütlev	keneen	mihin	keihin	mihin
	~ kehen			
Seesütlev	kenessä	missä	keissä	missä
	~ kessä			
Seestütlev	kenes ^l ä	mistä	keistä	mistä
	~ kestä			
Alaleütlev	kenelle	mille	keille	mille
	~ kelle			
Alalütlev	kenellä	millä	keillä	millä
	~ kellä			
Alaltütlev	keneltä	miltä	keiltä	miltä
	~ keltä			
Saav	keneksi	miksi	keiksi	miksi
	~ keksi			
Olev	kenenä	minä	keinä	minä
Ilmaütlev	kenettä	—	keittä	—

Asesõna *kuka* (*ken*) lühemaid vorme kasutatakse peamiselt luulekeeles.

Kuka (*ken*) tarvitatakse isikute, *mikä* asjade kohta.

<i>Kuka</i> siellä on?	Kes seal on?
<i>Minkä</i> koulun oppilaita te olette?	Millise (mis) kooli õpilased te olete?
<i>Mitä</i> tahdot?	Mida sa tahad?

Kui aga küsimus käib isiku elukutse kohta, kasutatakse asesõna *mikä*.

<i>Mikä</i> hän on? — <i>Opettaja</i> .	Kes ta on? — Õpetaja.
<i>Mikä</i> hänestä tulee? — <i>Opettaja</i> .	Kes tast saab? — Õpetaja.

Küsiavad asesõnad **kumpi**, **kumpainen** 'kumb' käänduvad reeglipäraselt nagu näit. sõnad *parempi* ja *punainen*.

SIDUVAD ASESONAD

joka, mikä

Siduvad asesõnad on **joka** 'kes, mis' ja **mikä** 'mis'. Asesõnal *joka* esineb ainsuses tüvi *jo-*, mitmuses *joi-*. Ilma-, kaasa- ja viisiütlevat käänat ainsuses ei kasutata ja mitmuseski esinevad need harva.

	A i n s u s	M i t m u s
Nimetav	joka	jotka
Omastav	jonka	joiden ~ joitten ~ joidenka ~ joittenka
Osastav	jota	joita
Sisseütlev	johon	joihin ~ joihinka
Seesütlev	jossa	joissa
Seestütlev	josta	joista
Alaleütlev	jolle ~ jolleka	joille ~ joilleka
Alalütlev	jolla	joilla
Alaltütlev	jolta	joilta
Olev	jona	joina

Saav	joksi	joiksi ~ joiksika
Ilmaütlev	—	joitta
Kaasaütlev	—	joine
Viisiütlev	—	join

Eesti keelest erinevalt ei kasutata küsivat asesõna *kuka* 'kes' siduva asesõnana, vaid nii elusolendite kui ka esemete puhul esi-
neb *joka*. Esemete kohta võib tarvitada ka küsivat asesõna *mikä*.

<i>Hän on sellainen ihminen, joita on vähän.</i>	Ta on selline inimene, keda on vähä.
<i>Niiltä, joille paljon on us- kottu, myös paljon vaaditaan.</i>	Neilt, kellele on palju usaldatud, ka nõutakse palju.
<i>Tässä ovat kirjat, jotka ~ mitkä minulle lainasit.</i>	Siin on raamatud, mis sa mulle laenasid.

UMBMAÄRASED ASESÕNAD

Asesõna **joku** 'keegi; mingi; mõni' koosneb kahest osast *jo-ku*, kusjuures mõlemad käänduvad. Ka asesõnal **jompikumpi** 'emb-
kumb' käänduvad mõlemad sõnaosad.

joku

	A i n s u s	M i t m u s
Nimetav	joku	jotkut
Omastav	jonkun	joidenkuiden ~ joittenkuitten
Osastav	jotakuta	joitakuita
Sisseütlev	johonkuhun	joihinkuihin
Seesütlev	jossakussa jne.	joissakuissa jne.

jompikumpi

	A i n s u s	M i t m u s
Nimetav	jompikumpi	jommatkummat
Omastav	jommankumman	jõmpienkumpien ~ jompainkumpain

Osastav	jompaakumpaa	jompiakumpia
Sisseütlev	jompaankumpa	jompiinkumpiin
Seesütlev	jommassakummassa	jommissakummissa
	jne.	jne.

Jompikumpi teistä menköön hakemaan vettä. Emb-kumb teist mingu vett tooma.

Umbmäärased asesõnad **jokin** 'keegi; miski, mingi; mõni', **kukin** 'igaüks' ja **mikin** 'miski, mingi; keegi' lõpevad liitega *-kin* '-gi, -ki', mis jääb käänamisel sõna lõppu.

Asesõnast *kukin* on mitmuse nimetav *kutkin*, teistes mitmuse käänetes esineb tüvi *kui-* (osastav *kuitakin* jt.). Asesõnast *mikin* on mitmuse nimetav *mitkin*, teised käänded on samasugused kui ainsuses.

jokin, kukin, mikin

	Ainsus	Mitmus		Ainsus
Nimetav	jokin	jotkin	kukin	mikin
Omastav	jonkin	joidenkin ~ joittenkin	kunkin	minkin
Osastav	jotakin ~ jotain	joitakin ~ joitain	kutakin	mitäkin
Sisseütlev	johonkin	joihinkin	kuhunkin	mihinkin
Seesütlev	jossakin ~ jossain	joissakin ~ joissain	kussakin	missäkin
	jne.	jne.	jne.	jne.

Anna nyt jokin neuvo!

Kullekin tulee antaa omansa.

Yksi syö sitä, toinen tätä, mikä mistäkin pitää.

Anna nüüd mingit nõu!

Igaühele tuleb anda tema oma.

Üks sööb seda, teine toda, kes millestki lugu peab.

Eitavais lauseis kasutatakse *kaan-*, *kään-*lõpulisi vorme: **kukaan** '(ei) keegi', **mikään** '(ei) miski', mis käänduvad järgmiselt.

kukaan, mikään

	A i n s u s		M i t m u s	
Nimetav	kukaan	mikään	kutkaan ~ ketkään	mitkään
Omastav	kenenkään	minkään	keidenkään ~ keittenkään	minkään
Osastav	ketään	mitään	keitään	mitään
Sisseütlev	keneenkään ~ kehenkään	mihinkään		mihinkään
Seesütlev	kenessäkään ~ kessään	missään		missään
	jne.	jne.	jne.	jne.

Kukaan ei vastannut.

Keegi ei vastanud.

Ei kellään ollut puutetta mistään. Kellelgi ei olnud millestki puudust.

Erandlikult käändub veel umbmäärane asesõna **muuan** ~ **muudan** 'keegi; miski; mõni' (ains. omastav *muütaman*).

muuan ~ muudan

	A i n s u s	M i t m u s
Nimetav	muuan ~ muudan	muutamat
Omastav	muütaman	muutamien, muutamain
Osastav	muutamaa, muu(d)atta, (muutamata)	muutamia
Sisseütlev	muutamaan	muutamiin
Seesütlev	muutamassa jne.	muutamissa jne.

Muudan (~ muuan) vieras mies hoiatas mind. Keegi võõras mees hoiatas mind.

Umbmäärased asesõnad **kumpikin**, **kumpainenkin** 'kumbki', **kumpikaan** '(ei) kumbki', **jokainen** 'igaüks; iga', **moni**, **usea** 'mitu, palju', **eräs** 'keegi; miski; üks' jt. käänduvad reeglipäraselt.

Harjutusi

1. Tõlkige soome keelde.

1. Meie majas on piimapood. 2. Me ostame sealt piima, hapupiima, võid, koort, juustu ja mune. 3. Lihakauplusest me ostame sinki ja viinereid, puuviljakauplusest — õunu, pirne, apelsine, banaane ja rosinaid. 4. Minul on seljas pruun ülikond, hall vihhamantel, (peas) roheline kübar, (jalas) kollased kingad. 5. See punane kleit siin sobib sulle suurepäraselt. 6. Sooviksin vaadata aluspesu, särke, lipse ja kindaid. 7. Ärge pange kindaid pakki, ma panen nad kätte. 8. Palun tehke sellest riidest püksid ja vest. 9. Tulen nädala pärast järele. 10. Palju ma võlgnen?

2. Käänake 5 esimeses käändes ainsuses ja mitmuses küsivad asesõnad *kumpi* ja *kumpainen*.

3. Moodustage alalütleva vormid vastastikusest asesõnast *toinen* (*toinen — toinen*), küsivaist asesõnadest *kuka*, *mikä*, siduvast asesõnast *joka*, asesõnadest *joku*, *jompikumpi*, *jokin*, *kukin*, *mikin*, *kukaan*, *mikään*, *muuan* ~ *muudan*.

4. Moodustage ainsuse ja mitmuse seesütleva vormid asesõnadest *eräs* (omast. *erään*), *usea*, *moni*.

5. Tõlkige eesti keelde.

1. Tämä on kauniimpi kuin tuo. 2. Kuka nauroi? 3. Kumpaiset sinä valitset näistä käsineistä? 4. Varokaa autoa, joka tulee vastaan. 5. Näin koiran, jolla oli kippura häntä. 6. Teistä kahdesta vastatkoon se, kumpi tietää. 7. Joku on ottanut kirjani. 8. Kukaan ei saa olla huolimaton. 9. Pojat mukiloivat toisiaan nyrkillä. 10. Kummastakin pojasta tuli kunnan mies.

13. ÖPPETUND

MAKKARAA

Pienen leikkelemyymälän edustalla keskustelee kaksi miestä. Nyt he astuvat sisään. Sisällä on vain yksi ainoa myyjätär ja pari asiakasta. Miehet odottavat kärsivällisesti, kunnes on heidän vuoronsa.

— Jaaha, mitäs saisi olla? tiedustelee myyjätär. — Makkaraa, vastaa toinen, hyvin kookas ja synkännäköinen mies. — Makkaraa? — Juuri niin: makkaraa. — Tuota... makkaraa on kovin monta lajia... Tahtoisitteko teemakkaraa? Vai maksamakkaraa tai savustettua tai... — Samantekevää, mörähtää kookas mies. Kunhan jotakin annatte!

— Hm, mutisee myyjätär. Leikkaisinko tästä... — Ei, ei! huutaa pienempi mies. Ei mitään leikkauksia! Koko pötkö vain! — Pannaan sitten koko pala... Jaaha, tässä on kilo ja kolmesataa grammaa... — Täsmälleenkö? — Aivan täsmälleen. Te siis haluatte tämän palan? — Kyllä.

Myyjätär alkaa kääriä makkaraa paperiin. — Hei, älkääpäs paketoiko sitä! huutaa kookas mies. — Ettekö haluakaan tätä palaa? — Totta kai... Mutta leikatkaa se viipaleiksi! — Mutta... tuota... muistaakseni... ei mitään leikkauksia saa olla...

Pienempi mies tekee kärsimättömän eleen. — Niin mutta nyt haluamme, että se leikataan!

Myyjätär silmäilee jo hiukan epäluuloisesti asiakkaitaan. — Kokonaanko? — Totta kai kokonaan! ärähtää kookas mies. — Ja hyvin, hyvin ohuiksi viipaleiksi! selittää pienempi mies. Paperinohuiksi! — Silkkipaperinohuiksi! lisää kookas mies.

Myyjätär alkaa hiukan epäröiden ja ilman mitään kiirettä leikata makkaraa. Ja miehet katselevat hänen touhuaan. — No nyt se on viipaleina, virkkaa myyjätär. Ette kai te näitä nyt paljaaltaan osta...? — Punnitkaa nuo viipaleet! — Mitäs punnitsemista siinä sitten on? kiukustuu myyjätär. Kilo ja kolmesataa grammaa... — Punnitkaa nel jyrähtää iso mies.

Hänen äänensä on niin jyrkkä, että myyjätär heti tottelee. — No näettehän itsekin, että kilo ja kolmesataa tässä on edel-

leenkin! — Niinkö todella? mutisee kookas mies. Kilo ja kolmesataa grammaa! Sinä olit oikeassa, Ville! Nähkääs neiti: jos en itse näkisi, en uskoisi sitä... ja löisin vetoa kenen kanssa tahansa... ja olisin nytkin sitä mieltä, että kun makkarapala leikataan oikein hienoiksi viipaleiksi, niin se painaa vähemmän kuin kokonaisena kappaleena... Mutta yhtä paljon se painaa kokonaisena kuin viipaleinakin, joo... Kiitoksia sitten vain, neiti ja näkemiin...

Miehet poistuvat rauhallisesti, ja neiti tuijottaa tyhmistyneenä heidän jälkeensä.

leikkele, -en löik; löige; gastronomiamiedusta esine

ainoa ainuke

myyjätär, -tären müüjanna

asiakas, -kaan külastaja, klient

kärsivällinen, -sen kannatlik

kunnes kuni

tiedustella, -en (järele) pärida, küsitleda

kookas, -kaan pikakasvuline; suur synkännäköinen, -sen sünge välimusega

laji liik; sort; tõug, sugu

teemakkara teevorst

samantekevä ükskõik

mõrahätä, -dän uratada, mõiratada

mutista, -en pomiseda, pobiseda

leikata, -kaan lõigata

leikkauis, -ksen lõige, lõikus

pötkö kamakas; (vorsti)jupp

haluta, -an tahta, soovida

kääriä, -n käärida, mähkida

paketojda, -n pakkida

viipale, -en viil, löik

muistaakseni nagu mäletan, minu mälu järgi

kärsimätön, -tömän kärsitu, kannatamatu

ele, -en liigutus; žest

silmäilä, -en silmitseda; pilku heita; vaadata

epäluuloinen, -sen umbusklik, kahtlustav

kokonaanko kas tervenisti, täielikult toisi, -den tösi

totta kai no muidugi

ärahtää, -dän kãratada

selittä, -än seletada

silkkipaperi siidpaber

epäoirdä, -n kõhelda, kahelda

touhu tegevus, askeldus; sekeldus

virkaa, -an lausuda, sõnada, ütelda

ällistyä, -n hämmastuda, jahmuda

paljas, -an paljas

punnita, -sen kaaluda

kiukustua, -n ägestuda, vihastuda

jyrähtää, -dän pahvatada, müristada

äänji, -en hääli

jyrkkä, -än järsk, äkiline

totjella, -telen sõna kuulata, kuuletuda

niinkö todella kas tõesti nõnda

uskoja, -n uskuda

olit oikeassa sul oli õigus

lyödä vetoa kihla vedada

kenen kanssa tahansa ükskõik kellega

hieno peenike; peen; õhuke; õrn

painaja, -n kaaluda; suruda; trükkida

kokoinnen, -sen kogu, terve; terviklik joo jaa

rauhallinen, -sen rahulik tuijottaa, -an pärani silmi vahtida, jõllitada

tyhmistyä, -n juhmistuda, rumalaks minna

jälkeen järele

PYYKKIPÄIVÄ

Joukko asiakkaita oli sekatavarakaupassa suorittamassa tavanimukaisia, välttämättömiä päivän ostoksia. Sota-aikana ei ollut saatavissa riisiä.

— Se on sitten merkillistä, miten ihmiset hamstraavat, sanoi

ostaja n:o 1. Minä en kysy riisiä sen tähden, että haluaisin hamstrata. Minä vain kaikessa viattomuudessa ajattelin keittää riisipuuroa tänään. Mutta kun ei, niin ei! Saanko sen sijaan pyykkisaippuaa?

— Kuinka paljon? kysyi myyjätär. — Mitä, onko täällä todellakin pyykkisaippuaa? Sitten minä otan kolme tankoa — nimittäin sen tähden, koska meillä on sattumalta juuri pyykipäivä tänään.

— Mikä hassunkurinen yhteensattuma, mutta meilläkin on juuri pyykipäivä, sanoi ostaja n:o 2. Sanotaan, että Töölössä on kaikki saippua hamstrattu loppuun. Sehän on mieletöntä, vai mitä? Ottaisin neljä tankoa pyykkisaippuaa, kaksi tankoa kylpysaippuaa ja viisi kasvosaippuaa. Ja sitten kolme purkkia pippuria.

— Todellakin pippuria! huudahti ostaja n:o 3. Minä otan myös vähän pippuria. Pannaan samalla kanelia muutama purkilinen. En voi ollenkaan ymmärtää, miksi ihmiset hamstraavat, vaikka kaikkea on saatavissa. Ja sitten ostan pyykkisaippuaa, koska meilläkin on sattumalta tänään pyykipäivä. Ja vielä ostaisin viisi pakettia kynttilöitä.

— Ai niin, minäkin ostan kynttilöitä, sanoi ostaja n:o 2. Olipa hyvä, että siitä tuli puhe. Saanko kuusi pakettia kynttilöitä.

— Saanko minäkin kahdeksan pakettia kynttilöitä, sanoi ostaja n:o 1 lempeästi.

Ja poistuessaan he hymyilivät ystävällisesti.

Mutta ei se siihen päättynyt. Hetken kuluttua palasi ostaja n:o 1 hengästyneenä ja sanoi: Unohdin ostaa pippuria ja kanelia!

pyyk|ki, *-in* pesu
sekatavarakaup|pa, *-an* koloniaalkaup-
lus, segakauplus
suorit|taa, *-an* sooritada; teostada;
teha
välttämät|ön, *-tömän* vältimatu, para-
tamatu
sota-aika, *-ajan* sõjaaeg
saatavissa saadaval
riisi riis
merkilli|nen, *-sen* imelik; tähelepandav
hamstra|ta, *-an* kokku kahmida, kokku
osta
n:o = numero number
sen tähden seepärast
viattomu|s, *-den* süütus
puuro puder
sen sijaan selle asemel

saippua seep
todella tõesti
tan|ko, *-gon* seebikang
nimittäin nimelt
sattuma juhus
sattumalta juhuslikult
hassunkuri|nen, *-sen* veider, koomiline
yhteensattuma kokkusattumus
lop|pu, *-un* lõpp
mielet|ön, *-tömän* meeletu
kylpysaippua kümblusseep
kasvo|t, *-jen* nägu
pippuri pipar
kynttilä küünal
lempeä mahe, õrn; sõbralik
pää|tyä, *-yn* lõppeda
hengästy|ä, *-n* hingeldada
kaneli kaneel

SANANLASKUJA

1. Pata kattilaa soimaa,
musta kylki kummallakin.
2. Joka toiselle kuoppaa kaivaa,
se itse siihen lankeaa.

pa|ta, -dan pada; pott
kattila katel
soima|ta, -an söimata; noomida, süü-
distada, etteheiteid teha

kuop|pa, -an koobas; auk, lohk
lan|geta, -kean' langeda, kukkuda

Te tunnete juba 1260 soomekeelset sõna

PARTITSIIBID

Soome keeles on kaks partitsiipi ehk kesksõna, mida kasutatakse aktiivis ja passiivis nagu eestigi keeles.

I partitsiip

-va, -vä

I partitsiibi tunnuseks nii aktiivis kui ka passiivis on -va ~ -vä. Sellega väljendatakse lõpetamata tegevust: *lukeva poika* 'lugev poiss', *luettava kirja* 'loetav raamat'.

Eesti keelest erinevalt väljendab aktiivi I partitsiip koos abi-verbiga *olla* soome keeles järgmist.

1) Tulevikus toimuvat tegevust (vt. lk.31), näit.
Kommunistisessa yhteiskunnassa on kulttuuri nouseva korkeimpaan kukoistukseen. Kommunistlikus ühiskonnas tõuseb kultuur kõrgeimale õitsengule.

2) Tegevuse tarvilikkust, paratamatust, näit.
Minun on mentävä. Ma pean minema
Ovet on avattava. Uksed tuleb avada.

3) Teesklust või kahtlust. Sel puhul on partitsiip mitmuse olevas käändes, millele liitub veel possessiivsufiks, näit.

Hän on oleviään viisas.

Ta teeb, nagu oleks ta tark.

Mies ei ollut tietävinään koko asiasta.

Mees tegi, nagu ei teaks ta kogu asjast midagi.

II partitsiip

-nut, -nyt

-tu, -ty; -ttu, -tty

II partitsiip väljendab lõpetatud tegevust. Selle tunnuseks aktiivis on **-nut** ~ **-nyt**, mis käänamisel muutub *nee*-ks. Seetõttu esineb ka verbi liitvormide mitmuse pöördeis *-neet-t*, näit. *olen lukenut, hypännyt*, kuid *olemm* *lukeneet, hypänneet*.

Konsonanttüvelistes vormides muutub partitsiibi tunnus *n* eelmise konsonandi sarnaseks.

l/n > ll: tul/nut > tullut (tulnud)

r/n > rr: sur/nut > surrut (leinanud)

s/n > ss: pes/nyt > pessyt (pesnud)

Passiivi II partitsiibi tunnuseks on **-tu** ~ **-ty** või **-ttu** ~ **-tty**, näit. *saatu* 'saadud', *tehty* 'tehtud', *luettu* 'loetud', *keitetty* 'keedetud'. Nende muudete abil moodustatakse verbi liitvormid passiivis: *oli luettu, olisi luettu, ei liene luettu* jne.

Eesti keeles mineviku partitsiip ei käändu, soome keeles aga käändub. Seda tuleb eriti silmas pidada vormide puhul, kus II partitsiip esineb täiendina, näit.

oppinut mies

Ainsus

Mitmus

Nimetav oppinut mies
(õppinud mees)

oppineet miehet

Omastav oppineen miehen

oppineiden ~ oppineitten
miesten, miehien

Osastav oppinutta miestä

oppineita miehiä

Sisseütlev oppineeseen mieheen

oppineisiin ~ oppineihin
miehiin

Seesütlev oppineessa miehessä
jne.

oppineissa miehissä
jne.

kynnetty pelto

Ainsus

Mitmus

Nimetav	kynnetty pelto (küntud põld)	kynnetyt pellot
Omastav	kynnetyn pellon	kynnettyjen peltojen, (kynnettyin peltoin)
Osastav	kynnettyä peltoa	kynnettyjä peltoja
Sisseütlev	kynnettyyn peltoon	kynnettyihin peltoihin
Seesütlev	kynnetyissä pellossa jne.	kynnetyissä pelloissa jne.

Erinevalt eesti keelest kasutatakse aktiivi ja passiivi II partitsiipi koos verbiga *tulla* juhusliku tegevuse väljendami-seks.

<i>Hän tuli asiasta kerto- neeksi sivullisillekin.</i>	Ta juhtus asjast jutustama kõr-valistelegi isikutele.
<i>Väitellessä tuli molemmin puolin käytetyksi liian jyrkkiä sanoja.</i>	Vaieldes satuti mõlemal pool tarvitama liiga järske sõnu.

II partitsiibi saav kääne koos verbiga *saada* väljendab lõ-pule viidud tegevust.

<i>Tuskin hän sai sen sano- tuksi, kun pommi räjähti.</i>	Vaevalt sai ta selle öeldud, kui pomm plahvatas.
---	---

Passiivi II partitsiipi kasutatakse eesti *nud-* ja *tud-* lause-lühendite vastetes.

<i>Heinäväen saavuttua lauantaisin kotiin elämä ky- lässä aivan kuin vilkastui.</i>	Kui heinalised laupäeviti koju saabusid ('heinalised saabu-nud laupäeviti koju'), elu kü-las otsekuu elavnes.
<i>Syötyä ryhdyttiin taas työ- hön.</i>	Söödud, hakati jälle tööle.

Kokkuvõtliku pildi kõigist soome keele tegusõna vormidest an-nab järgmine skeem.

TEGUSONA VORMIDE SKEEM

I. AKTIIV

(ISIKULINE TEGUMOOD)

a. Pöördelised vormid

1. Kindel kõneviis

Olevik

1.	(minä) anna/n
(annan)	en anna'
(ei anna)
2.	(sinä) anna/t	et "
3.	hän anta/a	ei "
1.	(me) anna/mme	emme,
2.	(te) anna/tte	ette "
3.	he anta/vat	eivät "

Lihtminevik

1.	annoi/n
(andsin)	en anta/nut
(ei andnud)
2.	annoi/t	et "
3.	antoi	ei "
1.	annoi/mme	emme anta/need
2.	annoi/tte	ette "
3.	antoi/vat	eivät "

Täisminevik

1.	olen anta/nut
(olen andnud)	en ole' anta/nut
(ei ole andnud)
2.	olet "	et "
3.	on "	ei "
1.	olemme anta/need	emme ole' anta/need
2.	olette "	ette "
3.	ovat "	eivät "

Ennemininevik

1.	olin anta/nut
(olin andnud)	en ol/lut anta/nut
(ei olnud andnud)
2.	olit "	et "
3.	oli "	ei "
1.	olimme anta/need	emme ol/leet anta/need
2.	olitte "	ette "
3.	olivat "	eivät "

Olevik

1. —
2. anna' (anna)
3. anta/ko/on
1. anta/kaa/mme
2. anta/kaa
3. anta/ko/ot

3. ol/ko/on anta/nut (olgu andnud)
-
3. ol/ko/ot anta/need

Täisminevik

- äälä anna' (ära anna)
 äälkõön anta/ko
 äälkäämme "
 äälkää "
 äälkõöt "

- äälkõön ol/ko anta/nut (ärgu olgu andnud)
 äälkõöt ol/ko anta/need

3. Tingiv kõneviis

Olevik

1. anta/isi/n (annaksin)
2. anta/isi/t
3. anta/isi
1. anta/isi/mme
2. anta/isi/tte
3. anta/isi/vat

- en antaisi (ei annaks)
 et "
 ei "
 emme "
 ette "
 eivät "

1. ol/isi/n anta/nut (oleksin andnud, andnuksin)
2. ol/isi/t "
3. ol/isi "
1. ol/isi/mme anta/need
2. ol/isi/tte "
3. ol/isi/vat "

- en ol/isi anta/nut (ei oleks andnud, ei andnuks)
 et "
 ei "
 emme ol/isi anta/need
 ette "
 eivät "

Täisminevik

4. Potentsiaal

Olevik

1. anta/ne/n
(vist annan)
2. anta/ne/t
3. anta/ne/e
1. anta/ne/mme
2. anta/ne/tte
3. anta/ne/vat

1. lie/ne/n anta/nut
(olen vist andnud)
2. lie/ne/t
3. lie/ne/e
1. lie/ne/mme anta/need
2. lie/ne/tte
3. lie/ne/vät

Täisminevik

en anta/ne'	en lie/ne' anta/nut	en lie/ne' anta/nut
(vist ei anna)	(olen vist andnud)	(ei ole vist andnud)
et	"	et
ei	"	ei
emme	"	emme lie/ne' anta/need
ette	"	ette
eivät	"	eivät

b. Käändelised vormid

Infinitiivid

I infinitiiv
(*da*-tegevusnimi)

antaa'
(anda)
antaa/kse/ni
(selleks et anda,
andmaks)

II infinitiiv
(*des*-vorm)

Seesütl. anta/essa
(andes)
Viisiütl. anta/en
(andes)

III infinitiiv
(*ma*-tegevusnimi)

Sisseütl. anta/ma/an
(andma)
Seesütl. anta/ma/ssa
(andmas)
Seestütl. anta/ma/sta
(andmast)
Alalütl. anta/ma/lla
(andes, andmiseiga)

Ilmaütl. anta/ma/tta
(andmata)
Viisiütl. anta/ma/n
(andma)

V infinitiiv

anta/maisi/lla/ni

anta/maisi/lla/si jt.

IV infinitiiv

(A gentpartitsiip)

anta/ma/ni
(minu antud)
anta/ma/si jt.

(Teonimi)

Nimet. anta/minen
(andmine)
Osast. anta/mista

PARTITSII BID

I partitsiip
(v-kesksõna)

Nimet. anta/va
(andev)
Omast. anta/va/n jt.

II partitsiip
(nud-kesksõna)

Nimet. anta/nut
(andnud)
Omast. anta/nee/n jt.

II. PASSIIV

(UMBISIKULINE TEGUMOOD)

1. Kindel kõneviis

Olevik

anne/ta/an
(antakse)
ei anne/ta'
(ei anta)

Lihtminevik

anne/tti/in
(anti)
ei anne/ttu
(ei antud)

Täisminevik

on anne/ttu
(on antud)

ei ole' anne/ttu
(ei ole antud)

Enneminnevik

oli anne/ttu
(oli antud)

ei ol/lut anne/ttu
(ei olnud antud)

2. Käskiv kõneviis

Olevik

anne/tta/koon
(antagu)

älköön anne/tta/ko
(ärgu antagu)

Täisminevik

ol/ko/on anne/ttu
(olgu antud)

älköön ol/ko anne/ttu
(ärgu olgu antud)

3. Tingiv kõneviis

Olevik

anne/tta/isi/in
(antaks)

ei anne/tta/isi
(ei antaks)

Täisminevik

ol/isi anne/ttu
(oleks antud)

ei ol/isi anne/ttu
(ei oleks antud)

4. Potentsiaal

Olevik

anne/tta/ne/en
(vist antakse)

ei anne/tta/ne'
(vist ei anta)

Täisminevik

lie/ne/e anne/ttu
(vist on antud)

ei lie/ne' anne/ttu
(vist ei ole antud)

b. Käändelised vormid

Infinitiivid

II infinitiiv
(*des*-vorm)

Seesütl. anne/tta/essa

III infinitiiv
(*ma*-tegevusnimi)

Viisiütl. anne/tta/ma/n
(antama)

Partitsiibid

I partitsiip

Nimet. anne/tta/va
(antav)

Omast. anne/tta/va/n jt.

II partitsiip
(*tud*-kesksõna)

Nimet. anne/ttu

(antud)

Omast. anne/tu/n jt.

PÖÖRDTUUBID

Verbide käsitlemise lõpetuseks esitame tähtsamate tüüpide põhivormid: I infinitiiv (antakse harilikult sõnaraamatuis), aktiivi kindla kõneviisi oleviku 1. pööre, lihtmineviku ainsuse 3. pööre, tingiva kõneviisi oleviku ainsuse 3. pööre, käskiva kõneviisi oleviku 3. pööre, aktiivi II partitsiip (*nud*-kesksõna) ja passiivi lihtminevik. Nende järgi saab kergesti moodustada kõik teised verbivormid.

Kahetüvelised on kontraheerunud verbid ja osa *e*-tüvelisi; kõigil ülejäänuil esineb ainult vokaaltüvi. Harva esinevad vormid on paigutatud sulgudesse.

Ühesilbilise tüvega verbid

Verbi tüvi lõpeb pika vokaali või diftongiga.

saada	(saada)			
saan	saan	sai	saisi	saakoon
saanut	saanut	saatiin		
juoda	(juua)			
juon	juon	joi	joisi	juukoon
juonut	juonut	juotiin		

Kahe- ja enamasilbilise tüvega verbid

a- ja *ä-*tüvelised

ottaa	(võtta)			
otan	otan	otti	ottaisi	ottakoon
ottanut	ottanut	otettiin		
antaa	(anda)			
annan	annan	antoi	antaisi	antakoon
antanut	antanut	annettiin		
auttaa	(aidata)			
autan	autan	auttoi ~ autti	auttais	auttakoon
auttanut	auttanut	autettiin		
ymmärtää	(aru saada, mõista)			
ymmärrän	ymmärrän	ymmärsi	ymmärtäisi	ymmärtäköön
ymmärtänyt	ymmärtänyt	ymmärrettiin		

e-t ü v e l i s e d

lukea (lugeda)				
luen	luki	lukisi	lukekoon	
lukenut	luettiin			
tulla (tulla)				
tulen	tuli	tulisi	tulkoon	
tullut	tultiin			
kuunnella (kuulata)				
kuuntelen	kuunteli	kuuntelisi	kuunnelkoon	
kuunnellut	kuunneltiin	(kuunteleisi)		
tehdä (teha)				
teen	teki	tekisi	tehköön	
tehnyt	tehtiin			
juosta (joosta)				
juoksen	juoksi	juoksisi	juoskoon	
juossut	juostiin			
valita (valida)				
valitsen	valitsi	valitsisi	valitkoon	
valinnut	valittiin			
vaieta (vaikida)				
vaikenen	vaikeni	vaikenesi	vaietkoon	
vaiennut	vaiettiin	(vaikeneisi)		

i-t ü v e l i s e d

oppia (õppida)				
opin	oppi	oppisi	oppikoon	
oppinut	opittiin			
haravoida (rehitseda)				
haravoin	haravoi	haravoisi	haravoikoon	
haravoinut	haravoitiin			
(haravoita) (rehitseda)				
haravoitsen	haravoitsi	haravoitsisi	(haravoitkoon)	
(haravoinnut)	(haravoittiin)			

u-, y- ja o-tüvelised

saapua (saabuda)	saavun saapunut	saapui saavuttiin	saapuisi	saapukoon
pysähtyä (peatuda)	pysähdyn pysähtynyt	pysähtyi pysähdyttiin	pysähtyisi	pysähtyköön
kertoa (jutustada)	kerron kertonut	kertoi kerrottiin	kertoisi	kertokoon

Kontraheerunud verbid

hypätä (hüpata)	hyppään hypännyt	hyppäsi hypättiin	hyppäisi	hypätköön
pudota (kukkuda)	putoan (putoon) pudonnut	putosi pudottiin	putoaisi ~ putoisi	pudotkoon
hävetä (häbeneda)	häpeän (häpeen) hävennyt	häpesi hävettiin	häpeäisi ~ häpeisi	hävetköön
pulputa (pulbitseda)	pulppuan pulpunnut	pulppusi pulputtiin	pulppuaisi	pulputkoon
lämmitä (küdeda; soojeneda)	lämpiän (lämpiin) lämmिनnyt	lämpisi lämmittiin	lämpiäisi	lämmitköön

Harjutusi

1. Tõlkige soome keelde.

1. Väikesse toiduainete kauplusse astub kaks meest ja kolm naist. 2. Selles on neli müüjannat ja kaheksa ostjat. 3. Mehed soovivad osta vorsti, liha, leiba ja suhkrut. 4. Müüjanna keerab (pakib) vorsti paberisse. 5. Kaaluge vorst uuesti! 6. Vorst kaalub tervelt niisama palju kui viiludeski. 7. Meil on juhuslikult pesupäev just täna. 8. Ostsime pesu-, kümbalus- ja näopesemisseepi. 9. Kui palju maksab kolm pakki küünlaid? 10. Pada sõimab katelt, must külg kummalgi.

2. Käänake 5 esimeses käändes sõnad *etevä oppilas, mennyt viikko* ja luettu kirje.

3. Tõlkige eesti keelde.

1. Silmiä pestäessä tarvitaan saippuaa. 2. Poika parka oli ihmisten narrattavana. 3. Kyllä tekevälle tehtävää riittää. 4. Puulla istui väsynyt kulkija. 5. Väsyneen kulkijan oli jano. 6. Lukemalla oppii, lukematta ei opi. 7. Panen uunin lämmitä. 8. Niin ei sovi puhua. 9. Poikaa käskettiin käymään kaupassa. 10. Hän on ruvennut opiskelemaan venäjän kieltä.

4. Leidke sobivad tüüpsõnad ja moodustage põhivormid järgmistest verbidest: *tuoda* : *tuon* 'tuua', *piestä* : *pieksen* 'peksta', *leikitellä* : *leikittelen* 'mängida', *todeta* : *totean* 'tõdeda, konstateerida', *mädätä* : *mätänen* 'mädaneda'.

14. ÖPPETUND

ILTAPÄIVÄ SUOMELAN PERHEESSÄ

Suomelan perhe on olohuoneessaan viettämässä hauskoja iltapäivähetkiä. Insinööri Suomela ja hänen vaimonsa istuvat mukavissa nojatuoleissa ikkunan ääressä. Piippua polttaen hän lukee Johannes Linnankosken teoksia — Linnankoski on hänen mielikirjailijansa. Pikku Kaarina leikkii nukkiensa kanssa pöydän ympärillä. Kalle on harjoittelemassa pianonsoittoa viereisessä huoneessa. Sävelasteikot tuntuvat hänestä vaikeilta, ja hän kysyykin äidiltään: Äiti kulta, saanko lopettaa?

Hyvin usein Suomalat kuuntelevat radiota tai katselevat televisiota. Lapset pitävät enemmän televisiosta, vanhemmat radiosta. Joskus perhe menee teatteriin. He käyvät myös elokuvissa, mutta eivät kovin usein. Joka toinen viikko Suomalat käyvät oopperassa tai konsertissa, mutta saunassa he käyvät ainakin kerran viikossa.

Eilen heillä oli oikein mukava perheilta. Kun insinööri Suomela tuli kotiin eräästä kokouksesta, hänen vaimonsa oli keittiössä laittamassa päivällistä. — Missä lapset ovat? — Luulen, että he ovat ulkona kävelemässä. Mutta he tulevat varmasti kyllä pian syömään. Siinä Kaarina ja Kalle jo saapuivatkin, mutta vanhin poika Heikki oli viemässä kirjettä postiin.

Päivällisen jälkeen lapset menivät auttamaan äitiä keittiöön. On hauskaa, että he ovat oppineet auttamaan häntä niin monessa asiassa. Kun keittiössä oli kaikki kunnossa, äiti istui sohvalle lukemaan sanomalehtiä, mutta lapset menivät huoneeseensa lukemaan kuvalehtiä ja pelaamaan. Myöhemmin he palasivat olohuoneeseen kuuntelemaan radiokonserttia. Ennen lapset sanoivat aina, että sinfoniat ovat heistä ikäviä, mutta nyt he ovat jo oppineet pitämään niistä. Tosin he haluavat, että isä ja äiti tulisivat vuo-rostaan heidän kanssaan kuuntelemaan jatsikonsertteja.

Insinööri on parhaillaan soittamassa parille ystävälleen eräästä tärkeästä asiasta, kun ovelle kolkutetaan. Eteiseen ilmestyy naapuri Virtanen.

— Mitä uutta kuuluu? häneltä kysytään ensimmäiseksi. Hän

kertoo, mitä on nähnyt ja kuullut ollessaan viimeksi virkamatkalla Lapissa.

Pian šakkinappulat ovat laudalla, kannu kaljaa ja laatikko savukkeita on tarjoilupöydällä ja naapurukset syventyvät peliin.

Insinööri Suomela ja arkeologi Virtanen pelaavat šakkia joka keskiviikko.

olohuone, *-en* elutuba
hetki, *-en* hetk
insinööri insener
mukava mugav; mõnus; tore
nojatuoli tugitool
piip/pu, *-un* piip
teos, *-ksen* teos; töö; toode
mielikirjailija lemmikkirjanik
nukke, *-en* nukk
ympäriällä ümber
harjoitella, *-telen* harjutada
soit/to, *-on* mäng; helin
vierieinen, *-sen* kõrvalolev, kõrval-
sävel, *-en* toon; heli; viis, meloodia
asteikko, *-on* astmik, skaala
sävelasteikko, *-on* heliredel; gamma
tuntuvat hänestä tunduvad temale
kullta, *-lan* kullake, armas; kuld
lopettaa, *-an* lõpetada
radio raadio
televisio televisioon; televiisor
ainakin vähemalt; ikkagi
kokous, *-ksen* koosolek
keittiö köök
laittaa, *-an* valmistada, korraldada
ulkona väljas
posti post
asia asi

sohva diivan
sanomalehti, *-den* ajaleht
lukea, *-en* lugeda; õppida
kuva pilt; kujutis; kuju; illustratsioon
kuvalehti pildiajakiri
pelata, *-an* mängida
peli mäng
ikävä igav; nukker; igavus; igatsus
tosin tösi küll
jatsi džäss
parhailaan parajasti
kolkuttaa, *-an* koputada, kloppida
eteinen, *-sen* eeskoda, esik
ilmestyä, *-n* ilmuda
naapuri naaber
virka, *-an* amet
virkamatka ametisõit
šakki, *-in* male
šakkinappula mäng
lau/ta, *-dan* (mängu)laud
kannu kann
kalja kali
laatikko, *-on* karp; sahtel
tarjoilu serveerimine
tarjoilupöytä serveerimislaud
naapurukset, *-ien* naabrid
syvenytä, *-nyn* süveneda

KAHVIKUTSUT

Opiskelija Karu menee vierailulle suomalaisen perheeseen. Hän kysyy Pekalta, mitä täytyy muistaa, kun menee sinne ensimmäistä kertaa.

— Älä unohda viedä emännälle kukkia. Anna ne hänelle ilman paperia. Jos kysymyksessä on kahvikutsut, muista, että suomalaiset juovat tavallisesti kaksi tai kolme kuppia kahvia ja syövät paljon kahvileipää. Muista sitten vielä, että kun tapaat Suomalat ensi kertaa kutsujen jälkeen, sanot heille: Kiitoksia viimeisestä! Tai tietysti on vielä parempi, jos soitat heille ja kiität heitä.

— Päivää, rouva Suomela! Kovin ystävällistä, että kutsuite minut. Olen ensimmäistä kertaa suomalaisessa kodissa.

— Niinkö? Tulkaa nyt sisään, niin esittelen teidät. Tässä on

maisteri Lahtinen, joka teki viime kesänä automatkan Neuvostoliittoon ja tietääkseni kävi Tallinnassakin. Tämä on unkarilainen ylioppilas Bóna, joka on stipendiaattina Suomessa.

— Sepä mielenkiintoista! sanoi arkeologi Virtanen. Olemme lukeneet lehdistä, että Suomessa on ulkomaalaisia stipendiaatteja, mutta emme ole koskaan tavanneet heitä.

— Ottakaapa nyt kahvia! Ja myös kahvileipää! Eikö kukaan käytä kermaa? Ettekö tekään, opiskelija Karu?

— Ei, kiitos, juon kahvini mieluummin ilman kermaa.

— Saanko kaataa lisää?

— Kyllä, kiitos, teidän kahvinne on kovin hyvää.

— Samoin tämä kakku, sanoi ylioppilas Bóna. Minä pidän kakuista liiankin paljon.

— Lisää kakkua sitten, olkaa hyvä! Älkää unohtako pikkuleipiä ja pullaa! Saako olla kolmas kuppi?

— Kuinka kauan olette ollut Suomessa, opiskelija Karu? kysyi talon isäntä insinööri Suomela.

— Kaksi viikkoa. Tulin tänne elokuun alussa.

— No, kuinka te täällä viihdytte?

— Ainakin tähän saakka olen viihtynyt oikein hyvin. Ihmiset ovat olleet kovin ystävällisiä.

— Muuten, te puhutte suomea kovin sujuvasti. Missä te olette opiskellut sitä?

— Tarton valtiollisessa yliopistossa. Meillä on siellä pätevät opettajat.

— No, onko suomi teistä helppo vai vaikea kieli?

— Minusta se on helppo kieli. Muuten, oletteko te käynyt Neuvostoliitossa?

— En ole. Mutta vaimoni ja minä olemme aina halunneet matkustaa sinne, koska olemme lukeneet ja kuulleet maastanne niin paljon mielenkiintoista.

— Mielenkiintoisia tutustumiskohteita on Neuvostoliitossa vaikka minkä verran, jatkoi maisteri Lahtinen. Minua kiinnostivat erityisesti venäläisten taiteilijoiden luomukset, mutta Eremitaasissa ja Puškinin taidemuseossa Moskovassa voi nähdä myös länsieurooppalaisen ja itämaisen taiteen erilaisia virtauksia.

Keskustelu taiteesta, matkanähtävyyksistä ja muista mitä erilaisimmista aiheista jatkui myöhään yöhön.

kutsut, -jen koosviibimine, vööruspidu
emäntä, -nän perenaine, emand
mieluummin meelsamini, pigemini
kahvileipä, -vän kohviküpsis
kaataa, -dan kallata, valada
lisä lisa
kaataa lisää juurde valada
jälkeen pärast, peale; järele
maisteri magister

tietääkseni minu teada
stipendiaat|ti, -in stipendiaat
mielenkiintoinen, -sen huvitav
kukaan, kenenkään keegi
kerma koor
samoim samuti
kakku, -un tort
pikkuleipä, -vän küpsis
pulla kukkel; sai

isän|tä, -nän peremees
sujuvasti sujuvalt; ladusalt
valtio riik
Tartu valtiolline yliopisto Tartu
Riiklik Ülikool
pätevä pädev, kompetentne
minusta se on minu arvates see on
koh|de, -teen objekt
vaikka kas või; kuigi
vaikka minkä verran kuipalju tahes
erityisesti eriti
taiteilija kunstnik
luomu|s, -ksen looming

tai|de, -teen kunst
taidemuseo kunstimuuseum
länsieurooppalai|nen, -sen lääne-euroo-
palik, lääne-euroopa
itämai|nen, -sen idamaine, idamaade
toot|e, -teen toode; saadus; teos
nähtävyy|s, -den vaatamisväärus;
vaade
erilai|nen, -sen erisugune, erinev
virtau|s, -ksen suund; vool
aihe, -en teema; motiiv; põhjus
myöhään yöhön hilisööni

VIHAINEN

— Minun ei pitäisi milloinkaan vihastua, sanoi Kekkonen. Katsohan en ole silloin oman itseni herra, puhun kerrassaan järjettömiä.

— Niinkö? ihmetteli Makkonen. Minusta tuntuu, että sinä olet aina vihainen . . .

milloinkaan mitte kunagi
vihastu|a, -n vihastuda
kerrassaan täiesti, päriselt
järjet|ön, -tömän aruta; absurdne

puhua järjettömiä rääkida rumalusi,
mõttetusi
ihmet|ellä, -telen imestada; imetleda

SANANLASKUJA

1. Töistä miestä mainitaan,
vaan ei suurista sanoista.
2. Hedelmistään puu tunnetaan.

mainit|a, -sen mainida, nimetada

hedelmä (puu)vili

Te tunnete juba 1364 soomekeelset sõna

MÄÄRSÕNAD

Määrsõnad väljendavad tegevuse kohta, aega, viisi või mingit muud asjaolu. Lauses kuuluvad nad tegusõna, omadussõna või teise määrsõna juurde.

Eilen olimme kauan käve- Eile olime kaua jalutamas.
lemässä.

Hän on kovin ahkera. Ta on väga usin.

Käyn teatterissa hyvin usein. Käin teatris väga sageli.

Tähenduse järgi võib määrsõnad jaotada viide rühma. Need märgivad:

1) *kohta*; *alas* 'alla', *alla* 'all', *alta* 'alt'; *ylös* 'üles', *ylhäällä* 'ül(ev)al', *ylhäältä* 'ül(ev)alt'; *ulos* 'välja', *ulkona* 'väljas', *ulkoa* 'väljast'; *sinne* 'sinna', *siellä* 'seal', *sieltä* 'sealt'; *tänne* 'siia', *täällä* 'siin', *täältä* 'siit';

2) *aega*: *heti* 'kohe', *nyt* 'nüüd', *äskén* 'äsja', *silloin* 'siis', *tänään* 'täna', *eilen* 'eile', *huomenna* 'homme';

3) *viisi*: *hyvin* 'hästi', *huonosti* 'halvasti', *ahkerasti* 'usinas-ti', *taitavasti* 'osavasti', *paremmin* 'paremini';

4) *määrä* ja *hulka*: *vähän* 'vähe'; *hiukan* 'natuke, pisut', *sangen* 'väga', *runsaasti* 'rohkesti, rikkalikult', *melkein* 'peaaegu', *liian* 'liiga', *erittäin* 'eriti';

5) *küsimust*: *minne?* 'kuhu?', *missä?* 'kus?', *mistä?* 'kust?', *milloin?* 'millal?', *miten?* 'kuidas?'.

Soome määrsõnad on nagu eestigi omad üldiselt muutumatud või esinevad peamiselt kohakäänetes. Silmatorkavalt sageli kasutatakse endist kohakäänet lokatiivi (praegust olevat) mitte ainult kohta ja aega märkivais määrsõnades, vaid muiski ajamääruslikes väljendeis: *tänä talvena* 'sel talvel', *viime kesänä* 'möödunud suvel', *ensi syksynä* 'tuleval sügisel' jt.

Mõnedel määrsõnadel on olemas ka kesk- ja ülivõrde vormid: *hiljaa* 'tasa', *hiljemmin* 'tasem'; *kaukana* 'kaugel', *kauempana* 'kaugemal', *kaunimpana* 'kõige kaugemal'. Pärilised on võrdlusastmed *sti*-lõpulistel määrsõnadel: *kovasti* 'kõvasti', *kovemmin* 'kõvemini', *kovimmin* 'kõige kõvemini' jt.

Määrsõnade tuletusliidete kohta vt. lk. 231.

EES- JA TAGASÕNAD

Soome keeles nagu eestigi keeles on rohkesti tagasõnu ja vähe eessõnu. Neist tarvitatakse eessõnu enamasti *o s a s t a v a g a* ja tagasõnu *o m a s t a v a g a*. Harvemini esinevad muud käänded.

Eessõnu osastavaga

ennen enne	likelle ligidale	(sisä- jne.) (sisse- jne.)
ilman ilma	likellä ligidal	puolelle poole
keskelle keskele	likeltä ligidalt	puolella pool
keskellä keskel	lähelle lähedale	puolelta poolt
keskeltä keskelt	lähellä lähedal	päin vastu
kesken keset	läheltä lähedalt	vailla ilma
kohden } poole	paitsi peale,	vastapäätä vastas
kohti } poole	välja arvatud	vasten } vastu
liki ligidal,	pitkin piki	vastoin } vastu
ligidale		ympäri ümber

- Vaimo oli jo ennen miestä ään ehtinyt sinne.* Naine oli juba enne oma meest sinna jõudnud.
- Liki kylää on ikivanha hongikko.* Küla ligidal on igivana männik.
- Poika teki vasten (~ vastoin) isänsä tahtoa.* Poeg tegi vastu isa tahtmist.

Tagasõnu osastavaga

Ennen, lähellä, paitsi ja vastapäätä esinevad tavaliselt eessõnadena koos osastavaga.

ennen enne	myöten mööda;	vailla ilma
kohden } poole	saadik	varten jaoks
kohti } poole	paitsi välja arvatud,	vastapäätä vastu, vastas
kohtaan (kellegi)	peale selle	vastaan vastu
vastu	pitkin piki,	vastassa vastas
lähelle lähedale	mööda	vasten } vastu
lähellä lähedal	päin poole	vastoin } vastu

- Hän ui toista ranta kohti.* Ta ujus teise ranna poole.
- Älä ole paha minua kohtaan.* Ära ole halb minu vastu.
- Puolue tarvitsee uusia ihmisiä vakavia tehtäviä varten.* Partei vajab uusi inimesi töliste ülesannete jaoks.
- Sisareni oli minua vastassa asemalla.* Ode oli mul jaamas vastas.

Tagasõnu omastavaga

<p>alle alla alla all alta alt alitse alt läbi</p> <p>asemesta asemel</p> <p>eteen ette edessä ees edestä eest edellä ees editse eest läbi</p> <p>halki läbi</p> <p>johdosta tõttu; puhul</p> <p>jälkeen järele jäljessä järel jäljestä järelt</p> <p>kanssa kaasa(s), -ga kautta kaudu</p> <p>kerä } keralla } kaasa(s), -ga</p> <p>keskeen keskele keskessä keskel keskestä keskelt</p> <p>keskelle keskele keskellä keskel keskeltä keskelt</p> <p>luo } luokse } juurde</p> <p>luona juures luota juurest</p> <p>läpi } lävitse } läbi</p>	<p>mukaan kaasa; kohaselt, järgi</p> <p>mukana kaasas</p> <p>perään järele perässä järel perästä järelt, pärast</p> <p>puoleen poole puolessa pool puolesta poolt; poolest, eest</p> <p>päälle peale päällä peal päältä pealt päällitse pealt kaudu</p> <p>päähän otsa; taha päässä otsas; taga päästä otsast; tagant</p> <p>rinnalle kõrvale rinnalla kõrval rinnalta kõrvalt</p> <p>sisälle sisse sisällä sees sisältä seest</p> <p>sisään sisse sisässä sees sisästä seest</p> <p>taa } taakse } taha</p> <p>takana taga takaa tagant</p> <p>takia } tähden } tõttu, pärast</p>	<p>tykö juurde tykönä juures tyköä juurest</p> <p>varrelle äärde varrella ääres varrelta äärest</p> <p>vierelle kõrvale vierellä kõrval viereltä kõrvalt</p> <p>viereen kõrvale vieressä kõrval vierestä kõrvalt</p> <p>vuoksi tõttu; jaoks</p> <p>välille vahele välillä vahel väliltä vahelt</p> <p>väliin vahele välissä vahel välistä vahelt välitse vahelt läbi</p> <p>yli } ylitse } üle</p> <p>ylle kohale; ülle yllä kohal; üll yltä kohalt; ült</p> <p>ympäri ümber ympärille ümber ympärillä ümber ympäriltä ümbert</p> <p>ääreen äärde ääressä ääres äärestä äärest</p>
--	--	---

Onnittelen syntymäpäivän johdosta. Önnitlen sünnipäeva puhul.

Tulkaa te minun kanssani. Tulge teie minuga kaasa.

Poika istui tapansa mukaan lattialla. Poiss istus oma tava kohaselt põrandal.

Neuvostokansa taistelee rauhahan puolesta. Nõukogude rahvas võitleb rahu eest.

Koivu kasvoi juuri maantien varrella. Kask kasvas just maantee ääres.

Eessõnu omastavaga

edellä enne	kesken keskel, keset	(ulko- jne.) (välja- jne.)
jälkeen } jäljestä } p̄rast	läpi läbi	puolelle poole
halki läbi	ohi mööda	puolella pool
kautta kaudu, läbi	poikki p̄oiki; üle	puolelta poolt
		yli üle
		ympäri ümber

Jälkeen puolenpäivän me menimme museoon. P̄rast lõunat me läksime muuseumi.

He soutivat poikki salmen. Nad sõudsid üle väina.

Ikkunasta oli laaja näköala yli tasaisten peltojen. Aknast oli avar vaade üle tasaste põldude.

Ees- ja tagasõnu teiste käänetega

Sisseütlevaga

tarvitatakse tagasõnu **asti** 'saadik', **saakka** 'kuni, saadik', **nähden** 'suhtes', **p̄ain** 'poole'.

Asti ja *saakka* täidavad koos sisseütlevaga eesti keele rajava käände funktsiooni; *p̄ain* esineb ka eessõnana ning koos teiste käänetega ka tagasõnana.

Hän seisoo polviin asti vedessä. Ta seisab põlvist saadik vees.

Maantiellä on kuraa polviin saakka. Maanteel on pori põlvini.

Ukko kääntyi seinään p̄ain. Vanamees p̄õrdus seinä poole.

Seesütlevaga

tarvitatakse harva tagasõna **p̄ain** 'pool, kandis', mis harilikult esineb sisseütlevaga.

Täällä maan sydämessä p̄ain en ole koskaan käynyt. Siin südamaa kandis pole ma kunagi käinud.

Seestütlevaga

tarvitatakse tagasõnu **asti**, **saakka** 'saadik', **käsin** 'poolt, poole', **nähden** 'poolest, p̄rast', **p̄ain** 'poolt'.

Asti, saakka, nähden ja päin esinevad tavaliselt koos sisse-ütlevaga.

Olemme olleet täällä aamiassa - Oleme olnud siin hommikueinest
sesta saakka. saadik.

Alale-, alal- ja alaltütlevaga

tarvitatakse tagasõnu **asti, saakka** 'saadik, -ni', **päin** 'poole, pool, poolt'.

Vaimo saattoi miestään rajukselle asti. Naine saatis oma meest piirini.

Alettiin hakata tukkeja aina Pirttijärven seuduilla asti. Hakati raiuma palke päris Pirttijärve ümbrusest peale.

Hän vilkaisi järvelle päin. Ta heitis pilgu järve poole.

Saavaga

võib mõnikord esineda tagasõna **asti** 'saadik', näit.:

Hänestä tuntui vaikealta lukea glioppilaksi asti. Talle tundus raske jätkata õpimist üliõpilaseks saamiseni.

Ilmaütlevaga

tarvitatakse vahel eessõna **ilman** 'ilma', kuid kirjakeeles tuleb seda kasutada koos osastavaga.

Tee työsi ilman pitkiä puheita. ~ Tee työsi ilman pitkittä puheitta. Tee oma töö ilma pikema jututa.

Possessiivsufiksitate tarvitamisest

Et ees- ja tagasõnadeks on peamiselt nimisõnade kivenenud käändevormid, kasutatakse neist mõnd veel tänapäevalgi possessiivsufiksiga. Pandagu tähele, et possessiivsufiksides ei liitu kunagi eessõnadele ja et tagasõnadelgi on possessiivsufiks võimalik vaid omastavat käännet nõudvate vormide puhul.

<i>Sinun täytyi minun täh- teni hävetä.</i>	Sa pidid minu pärast häbenema.
<i>Meidän välillä me ei ole mitään salaista.</i>	Meie vahel ei ole midagi sala- jast.
<i>Poika ei tullutkaan hänen luokseen.</i>	Poiss ei tulnudki tema juurde.

Harjutusi

1. Tõlkige soome keelde.

1. Loen Juhan Smuuli teoseid; ta on minu lemmikkirjanik.
2. Õhtuti me kuulame elutoas raadiot ja vaatame televiisorit;
vahel käime kinos, teatris, ooperis ja kontserdil. 3. Pühapäeval
pärast lõunat isa loeb ajalehti, ema pildiajakirju; lapsed lähevad
kõrvaltuppa mängima. 4. Uksele koputatakse: arheoloog Virtanen
tuleb malet mängima. 5. Kui lähed esimest korda külla soome
perekonda, ära unusta perenaisele lilli viia. 6. Magister Lahtinen
käis möödunud suvel Nõukogude Liidus; teda huvitab eriti vene
kunstnike looming.

2. Täiendage järgnevad laused sobivate sõnadega.

1. Opettaja astuu luokan... 2. Koira juoksee kissan... 3. ...
puolenpäivän ylioppilaillla on neljä luento. 4. Ei saa katsoa...
5. Hän seisoo ystäviensä... 6. Kirjan... on paperi. 7. Pane
ovi ... kiinni! 8. Kenen ... matkustat? 9. Muuttolinnut lentävät
merten... 10. Koko perhe istuu pöydän ... 11. ... kylän kulkee
maantie. 12. Soudettiin ... lahden. 13. Tie kulkee aivan koulun ...
14. Muutaman päivän ... tulemme jälleen. 15. Raitis ilma virtaa
ikkunan ... sisään.

3. Leidke vastandsõnad.

Aamu, laiska, alkaa, aloittaa, antaa, kiinni, edessä, isäntä,
vihdoin, harvoin, ukko, ikävä, helppo, rouva, huono, pieni, kesä,
kevät, raskas, elää, musta, ruma, terve, seisoa, veli, sieltä, sulkea,
tuoda, tämä, tuossa, alhaalla, äiti.

15. ÖPPETUND

KIRJE MOSKOVASTA

— Vihdoinkin sain kirjeen ystävältäni Ain Tukkilta, sanoi Heino Pekalle. Se on leimattu Moskovassa ja kirjoitettu kolme päivää sitten. Hänellä on varmaan paljon kerrottavaa elämästään Neuvostoliiton pääkaupungissa.

Hyvä ystävä!

Anna anteeksi, etten kirjoittanut Sinulle aikaisemmin. Minulla ei todellakaan ole ollut aikaa. On totta, että olen ollut tässä suurkaupungissa jo lähes kaksi viikkoa, mutta minulla on ollut tavattoman paljon ohjelmaa koko ajan.

Kysyt varmasti, kuinka olen viihtynyt ja mitä olen ennättänyt jo katsella. Minun täytyy sanoa, että ainakin tähän saakka olen viihtynyt kovin hyvin. Minulla ei ole ollut lainkaan koti-ikävää. Olen tavannut muutamia toisiakin eestiläisiä. Olemme käyneet kerran teatterissa. Näimme uuden musiikkikomedian, joka oli hyvin hauska. Imant Susi, jonka Sinäkin ehkä tunnet, myöhästyi ja joutui viettämään ensimmäisen näytöksen lämpiössä, sillä merkisoiton jälkeen pääsy katsomoon on kielletty.

Kun päivällä aikamme on ollut varattu kaupungin katseluun ja retkeilyyn, niin mielestäni illalla on parhainta lepoa teatterikäynti tai konsertti-ilta. Neuvostoliittolaisten laulujen konsertti pidettiin täpö täydelle katsomolle. Nautimme kovasti käydesämme katsomassa sirkusesitystä.

Moskova on maailman tieteen, kulttuurin ja taiteen suurkeskuksia. Kävimme kuuluisilla Lenin-vuorilla. Siellä sijaitsee suurenmoinen Moskovian yliopisto, paljon puutarhoja ja puistikkoja. Yliopiston tiedekunnat sijaitsevat 38 rakennuksessa. Suurin niistä on päärakennus, jossa on 32 kerrosta ja jonka korkeus on torninhuippuineen 240 metriä. Useita tuhansia ylioppilaita asuu yliopiston lähellä sijaitsevilla asuntoloissa. Lenin-vuoret ovat Moskovian korkeimpia kohtia. Sieltä avautuu laaja näkymä kaupunkiin.

Moskovian sydämeiksi sanotaan aivan kaupungin keskustassa sijaitsevaa muurin ympäröimää kaupunginosaa, Kremlä. Kreml,

jossa sijaitsevat korkeimmat hallintoelimet, on Venäjän kulttuurin suurenmoinen muistomerkki. Tuomiokirkkoissa säilytetään muinaisvenäläisen taiteen arvoesineitä. Tutustuimme siellä kulttuuri-aarteisiin, joita tavalliset ihmiset eivät entisaikaan päässeet näkemään, mutta jotka nykyisin kuuluvat koko kansalle.

Punaisella torilla sijaitsee V. I. Leninin mausoleumi ja Neuvostovaltion huomattujen toimihenkilöiden haudat. Punainen tori vanhoine rakennuksineen ja rakennelmineen muodostaa suuremsoisen arkkitehtonisen kokonaisuuden.

Eilen tutustuimme maailmankuuluun Tretjakovin galleriaan, Venäjän kansallisen kuvaamataiteen rikkaimpiin kokoelmiin.

Illtäpäivällä kävimme kansantalouden saavutusten näyttelyssä. Sen edessä kohoaa kuvanveistäjä Vera Muhinan luoma jättiläis-pätsäs «Työläinen ja kolhoosilaisnainen». Näyttelyalue käsittää 211 hehtaaria. Jokaisella teollisuuden tärkeimmällä haaralla on oma näyttelypaviljonkinsa. Erittäin paljon yleisöä oli sputnikien, avaruusalusten ja -rakettien näyttelypaviljongeissa. Koko näyttelyalue on kuin suuri puisto. Illalla siellä syttyvät värilamput ja suihkukaivojen vesiryöpyt välkkyvät erivärisinä.

Mutta neuvostopääkaupungissa olemme käyneet jo muissakin yhtä kiehtovissa paikoissa. Olemme käväisseet myös Moskovan esikaupungeissa ja ihailleet metroasemien kauneutta, niiden koristeellisuutta, arkkitehtonista tyyliä, ornamentteja, seinämaalauksia, mosaiikkia ym.

En tahdo ruveta yksityiskohtaisesti kertomaan saamiani vaikutelmia. Se vain väsyttäisi Sinua. Sanon vain, että olen levännyt tänä kesänä oikein hyvin ja oppinut äärettömän paljon.

Olen saanut useita venäläisiä tuttavია, joiden kanssa minun on täytynyt puhua venäjää. Niinpä venäjäni ei ole aivan yhtä huonoa kuin silloin, kun lähdin Tartosta. Ymmärrän melko paljon myös tavallista puhekieltä, jos se ei ole kovin nopeaa.

Toivottavasti voit hyvin. Koeta muistaa kirjoittaa, kun Sinulla on aikaa.

Moskovassa 17. pnä elokuuta 1969.

Sinun Ain

JK

Oletko antanut osoitteeni Leena Leppille? Olen odottanut häneltä kirjettä, mutta en ole saanut. Jos et ole muistanut, ole kiltti ja soita hänelle heti!

kirje, -en kiri
varmaan kindlasti
aikaisemmin varem, varemini
lähes ligemale, ligi, umbes
tavatlon, -loman haruldane, erakordne;
tohotu, määratu

ennätltää, -än jõuda; saavutada
ei lainkaan mitte sugugi, mitte põ-
mugi
koti-ikävä koduigatsus
komedia komöödia
mühähstyä, -n hilineda

jou|tua, -*dun* jõuda; valmis saada;
edeneda; sattuda
näytö|s, -*ksen* vaatus
lämpiö|jalutusruum, fuajee
merk|ki, -*in* märk; märguanne
merkkisoit|to, -*on* märgukell
katsomo (vaate)saal; tribüün
kiel|tää, -*län* keelata; eitada
katselu vaatamine; tutvumine
katselu retk, rännak; ekskursioon
parhain = paras parim
le|po, -*von* puhkus
käyn|ti, -*nin* käik, käimine
täpö täysi puupüsti täis, tulvil
naut|tia, -*in* nautida; kasutada, tarvi-
tada
kovasti tublisti
maailma maailm
tie|de, -*teen* teadus
kulttuuri kultuur
kuuluisa kuulus
voo|ri, -*en* mägi
sijait|a, -*sen* asetseda
suurenmo|inen, -*sen* suurepärane, vör-
ratu; suurejooneline
puistik|ko, -*on* park
tiedekun|ta, -*nan* teaduskond
päärakennu|s, -*ksen* peahoone
korkeu|s, -*den* kõrgus
huip|pu, -*un* tipp
asuntola internaat
avau|tua, -*dun* avaneda
laaja lai, avar
näky|mä vaade, vaatepilt
muuri müür
ympäröi|dä, -*n* ümbritseda, piirata
kaupunginosa linnaosa
hallitu|s, -*ksen* valitsus
hallin|to, -*non* haldus, valitsus
eli|n, -*men* organ, elund
muistomerk|ki, -*in* mälestusmärk
säilyt|tää, -*än* säilitada
arvoesine, -*en* väärtese
aar|re, -*teen* aare, varandus
taval|linen, -*sen* harilik, tavaline
entisa|ika, -*jan* endisaeg
mausoleumi mausoleum
Neuvostovaltio Nõukogude riik
huomat|tu, -*un* silmapaistev
toimihenkilö tegelane
hau|ta, -*dan* haud
rakennelma ehitis
muodosta|a, -*n* moodustada
arkhitektoni|nen, -*sen* arhitektuuriline,
arhitektooniline

kokonaisuus|s, -*den* tervik; kogum,
kompleks
maailmankuulu maailmakuulus
galleria galerii
rikas, -*kaan* rikas
kokoelma kogu, kollektsioon
kansantalou|s, -*den* rahvamajandus
näyttely näitus
koho|ta, -*an* tõusta, kerkida
kuvanveistäjä skulptor
luoda, -*n* luua
jättiläi|nen, -*sen* hiiglane, hiiglaslik,
gigantne
patsa|s, *an* mälestussammas, ausam-
mas; piilar
työläi|nen, -*sen* tööline
kolhoosilainai|nen, -*sen* kolhoosinaine
käsit|tää, -*än* käsitada, mõista; hõl-
mata
hehtaari hektar
tasaval|ta, -*lan* vabariik
teollisu|s, -*den* tööstus
haara haru; suund
paviljon|ki, -*gin* paviljon
erittäin eriti
yleisö publik; külastajad; rahvas
avaruusalu|s, -*ksen* kosmoselaev
avaruusraket|ti, -*in* kosmoserakett
puisto park, puestik
syty|tyä, -*yn* süttida
lampu|pu -*un* lamp
ryöpy|py, -*yn* veevaling, veemöll;
valang
välk|kyä, -*yn* särada, läikida; välkuda
väri|nen, -*sen* värviline
neuvosto- nõukogude
kiehtova kütkestav, võluv
käväis|tä, -*en* käia (lühiajaliselt)
metro metroo
kauneu|s, -*den* ilu
koristeellisu|s, -*den* dekoratiivsus
tyyli stiil
ornament|ti, -*in* ornament
seinämaalau|s, -*ksen* seinamaal
mosaiik|ki, -*in* mosaiik
yksityiskohtai|nen, -*sen* üksikasjalik,
detailne
vaikutelma mulje
ääret|ön, -*tömän* ääretu
tuttava tuttav
melko üsna; küllalt
puhekieli, -*en* kõnekeel
JK = jälkikirjoitus postskriptum
kilt|ti, -*in* pai; hea; viisakas

KUKAHAN HÄN ON?

Eräs kuuntelija konserttisalissa alkoi puhua vierustoverilleen naisesta, joka juuri lauloi.

— Hänellä on kamala ääni. Kukahän hän on?

— Minun vaimoni, vastasi toinen kuuntelija.

— Suokaa anteeksi, en tarkoittanut, että hänen äänensä on kamala. Tarkoitin tietysti, että tuo laulu, jota hän laulaa, on kamala. Kukahän sen on säveltänyt!

— Minä, vastasi toinen kuuntelija.

konserttisali kontserdisaal
kuuntelija kuulaja
vierustoveri naaber, kõrvalistuja
kamala kole, hirmus, õudne

tarkoit|taa, -an mõelda; öelda tahta;
kavatseda
sävel|tää, -län komponeerida

SANANLASKU

Hyvä kello kauas kuuluu,
paha sanoma edemmä.

paha halb, paha
sanoma sõnum, teade, uudis

edemmä eemale, kaugemale

Te tunnete juba 1486 soomekeelset sõna

LIITEPARTIKLID

Liitepartiklid annavad sõnale või lausele erilise mõttevarjundi. Nende sage esinemine on üks soome keele iseärasusi.

-ko ~ -kö

Liitepartikkel **-ko ~ -kö** väljendab küsimust 'kas?'. Selle tarvitamisega oleme eespool juba tutvunud (vt. lk. 35). Harvemini esineb küsiv määrsõna *tokko* 'kas'. Sõnadele *kas* — *või* vastab soome keeles *joko* — *tai(kka)*.

Liitepartikliga **-ko ~ -kö** moodustatud küsimusele võib anda jaatava vastuse sõnadega *niin* 'jah, nii', *kyllä* 'jah', või *joo, juu*

'jah', kui ei soovi vastata kogu lausega. Rahvaliku jaatussõna *joo* või rootsipärase *juu* kasutamist ei peeta kirjakeeles soovitatavaks. Viimasel ajal on ka ilmetu *kyllä*-sõna tarvitamist soovitatud püürata. Kõige soomepärasem on vastata sõnaga, millele küsilause on liitunud *-ko ~ -kö*, näit. *Kalastako sinä tulet?* 'Kas sa tuled kalu püüdmast?' — *Kalasta; Tuletko sinä kalasta?* — *Tulen; Olitko kalassa?* — *Olin.*

K ü s i m u s.

V a s t u s.

<i>Kelpaako tämä kirjava paita?</i>	<i>Kelpaa. Joo. Kyllä. Kyllä se kelpaa.</i>
<i>Joko olet hereillä?</i>	<i>Jo. Kyllä minä olen hereillä.</i>
<i>Pekanko tämä nenäliina on?</i>	<i>Pekan. Niin. Niin, se on Pekan.</i>
<i>Tuo nenäliinako on Pekan?</i>	<i>Tuo (nenäliina). Niin.</i>
<i>Tämäkö on minun pyyheliinani?</i>	<i>Tämä. Niin. Niin, se on sinun pyyheliinasi.</i>

Küsimustele, mis algavad sõnaga *tämäkö* 'kas see' või *tuoko* 'kas too', võib vastata ka asesõnaga *se* 'see'.

-pa ~ -pä

Liitepartikkel *-pa ~ -pä* (sageli ka kaksikvorm *-pa-s ~ -pä-s*) annab käskivale kõneviisile liitudes soovi avaldava, ergutava või pehmema varjundi; muil juhtumel on ta aga tähendust rõhutav või lähemalt seletav. Eesti keelde tõlgitakse tavaliselt sõnadega *ju, (just) nimelt, eks, tõesti; ometi.*

<i>Ole pa(s) hyvä ja avaa ikkunat!</i>	<i>Ole hea ja ava aken!</i>
<i>Kun pa kevät joutuisi.</i>	<i>Kui ometi kevad saabuks.</i>
<i>Sinä pä sen sanoit.</i>	<i>Sina ju seda ütlesid.</i>
<i>Saamme pa nähdä!</i>	<i>Eks saame näha.</i>

Kui *-pa ~ -pä* (*-pas ~ -päs*) liitub *n*-iga lõppevale sõnale, hääldatakse *np* asemel *mp*: *enpä* /= *empä*/, *tulenpa* /= *tulempa*/.

-han ~ -hän

-han ~ -hän annab sõnale põhjendava, ergutava või küsimuse puhul otsekui vabandust paluva, viisakama varjundi. Eesti keelde tõlgitakse sõnadega *ju, juba, küllap, ometi; ehk, vahest*.

<i>Aukaise h a n pian äidille ovi!</i>	Ava õmeti kohe emale uks!
<i>En h ä n minä sitä sanonut.</i>	Mina ju seda ei ütelnud.
<i>Kuka h a n tuolla kolkuttaa?</i>	Kes seal ometi klopib?

Kahe eelmise liitumisest on saadud kaksikvorm **-pahan ~ -pähän**, millel on mõlema liitepartikli tähendus. Sageli esineb ta aga ainult kinnitusena, mis tõlgitakse eesti keelde sõnaga *küll*, näit. *Olet p a h a n* 'Oled küll', *On p a h a n tuo kummalista* 'Küll see on imelik'.

-ka ~ -kä

Liitepartiklit **-ka ~ -kä** kasutatakse ainult küsivais ja eita-
vais lauseis, millele ta annab teatava familiaarsuse varjundi.

<i>Miten k ä te saavuitte perille?</i>	Kuidas te siis ka pärale jõud- site?
<i>Milloin k a se ukko kuoli?</i>	Millal see vanamees küll suri?
<i>Ei h ä n e t k ä sinä eivät k ä he- kään.</i>	Ei tema ega sina ega nemadki mitte.

-s

Liitepartiklit **-s** kasutatakse küsi-, käsk- ja soovlauseis ainult elava ja familiaarse kõne puhul. Asjalikus stiilis ta ei esine. **-s** liitub peamiselt küsivaile asesõnadele ja *ko-, kö-, pa-, pä-* ning *ka-, kä-*lõpulistele vormidele, mis saavad järeldust avaldava varjundi nagu eesti keeles sõna *siis* (lühendatult *s*) puhul.

<i>En k ö s minä sanonut sitä si-</i>	Kas ma's ei ütelnud seda sulle!
<i>nulle!</i>	
<i>Tule p a s vähän tänne!</i>	Tule aga siia!
<i>Katso p a s!</i>	Vaata ometi!
<i>Kenen k ä s poikia hän on?</i>	Kelle poeg ta siis on?

-kin

Eesti *gi-*, *ki-*liitele vastab soome keele jaatavais lauseis **-kin**, mis võib liituda mistahes sõnale. Küsivate lausete puhul oodatakse jaatavat vastust.

<i>Meillä näkyy olevan täällä hy-</i>	Meil näib olevat siin häid naab-
<i>viä naapureita k i n.</i>	reidki.
<i>Sitäkö sinä k i n ajattelet?</i>	Kas sinagi mõtled seda?
<i>Köyhäksi hän tuli ja köyhänä</i>	Ta vaesus ja vaeseks ta jäigi.
<i>pysyi k i n.</i>	

-kaan ~ -kään

Eitavais ja kahtlevais lauseis, samuti ka retooriliste küsimuste ja hüüatuste puhul vastab eesti *gi-*, *ki-*liitele **-kaan ~ -kään**, mida vahel võib tõlkida ka sõnadega *küll*, *ometi*.

<i>Minä en mene täältä enää mi-</i>	Ma ei lähe siit enam kuhugi.
<i>hin k ä ä n.</i>	
<i>Ettekö te itse palaa k a a n il-</i>	Kas te ise ei tulegi õhtuks külla
<i>laksi kylään?</i>	tagasi?
<i>Mitä siellä mahtoi k a a n ta-</i>	Mis seal võis küll juhtuda?
<i>pahtua?</i>	
<i>Kuinka kaunista täällä o n -</i>	Kui ilus siin ometi on!
<i>k a a n!</i>	

HÜÜDSÕNAD

Soome keele hüüdsõnad võib tähenduse järgi jaotada kolme rühma: 1) tundeid väljendavad, 2) tahteavaldusi väljendavad ja 3) loodushääli ning hääliitsusi jäljendavad hüüdsõnad. Enamik soome keele hüüdsõnu on eesti omadest erinevad.

Hüüdsõnad väljendavad:

1. tundeid, nagu:

- a) rõõmu: **hei! hih! eijaa! heijaa! heheijaa! hip! helei! heleijaa! heisaa!**,
- b) vaimustust: **oi! ai! ah!**,
- c) imestust, üllatust: **no! hoi! so! ho! oho! ohoh! ahaa!; ka! kas! kappas! 'vaat!'**,
- d) ehmatust: **huihui! ah!**,
- e) valu, tuska, kurbust: **ai! aijai! aih! voi! voivoi! oi! oijoi! haa!**,
- f) kahjurõõmu, parastamist: **piti! pitipiti! ähä! kutti!**,
- g) vastumeelsust, tülgastust: **hyi, hyihyi! hyh! äh! ui! uiui! pyh!**;

2. tahtevaldusi, nagu:

- a) pakkumist: **se! sekää! he! hekää! 'säh! sähkel'**,
- b) kutset, hüüdu: **halloo! hoi!**,
- c) manitsust: **hys! hyss! hyst! tss!**,
- d) märguannet mingi tegevuse alustamiseks või lõpetamiseks: **hep! hop!**,
- e) küsimust: **ha? hä? häh?**,
- f) loomade ja lindude kutsumist, peletamist või sundimist: **kis, kis! kitis!** (kassile), **tipu, tipu!** (kanadele), **ptruu!** (hobusele), **ptru! ptrui!** se **leh, leh!** (lehmadele), **päkä, päkä! taku, taku! tuku, tuku!** (lammastele), **se! seh! tse! tseh!** (koertele), **sik, sik, sik!** (sigadele), **hös! hus! huis!** (koertele, sigadele) jt.;

3. loodushäälid ja häälitsused: **hupsis!** 'vopsti!' **loiskis!** 'laksti!', **molskis!** 'sulpsti!', **mulksti!** **pulskis!** 'vulksti!'; **roiskis!** **ropsis!** **rouskis!** 'ropsti!', **viuh, vauh!** 'viuhti' jpt.

Hih, pojat, kun on hauska!

Oi, miten kaunist!

Voi, sinua!

Kas (kappas) vain, miten sataa!

Ähä, saitpa selkääsi!

Hyst, joku tulee!

Tästä saat kirjan, h e!

Onko selvä, h ä h?

Hõissa, poisid, küll on lõbus!

Oh, kui ilus!

Ah sind küll!

Vaat kuidas sajab!

Paras, said ometi peksa!

St! Keegi tuleb!

Säh! Siit saad raamatu!

Noh, kas on selge?

Peale eespool nimetatute võivad tänapäeval hüüdsõna funktsioonis esineda mõned muudki sõnad, näit. *kiitos!* 'tänan!', *hiljaa!* 'tasa!', *vaiti!* 'vait!, vaiki!', *mars!* 'marss!', *hitto viekoon!* 'kurat võtku!' jt.

Mõnedel hüüdsõnadel on soome keele üldisest rõhureeglist erinedes rõhk teisel silbil, näit. *aháa*, *heléi*, *heléijaa*, *ohóh*, *aijái*, *oijói*.

Rahvapäraseid hüüdsõnu *ha?*, *há?*, *häh?*, mis vastavad küsivale liitepartiklile *-ko* ~ *-kö*, tuleb haritud kõnekeeles vältida.

Harjutusi

1. Tõlkige soome keelde.

1. Kiri on tembeldatud Tartus ja kirjutatud kaks päeva tagasi. 2. Olen olnud Soomes juba ligi poolteist nädalat. 3. Seni olen tundnud end väga hästi, sest soomlased on olnud väga sõbralikud. 4. Et Tartu Riiklikus Ülikoolis on kompetentsed soome keele õpetajad, räägivad üliõpilased soome keelt lodusalt. 5. Minu arvates on õhtul parim puhkus teatris käimine. 6. Moskva on maailma teaduse, kunsti ja kultuuri silmapaistev keskus. 7. Kas te olete käinud Lenini mägedel? 8. Ülikooli peahoone on 32 korrust; selle kõrgus koos tornitipuga on 240 meetrit. 9. Kreml, kus asetsevad kõrgeimad valitsusorganid, on vene kultuuri suurejooneline mälestusmärk. 10. Rahvamajanduse saavutuste näitusel on igal tööstusharul oma paviljon.

2. Vastake järgnevaile küsimustele jaatavalt ja eitavalt.

1. Haluatko tulla naapurin luo? 2. Näetkö tuon asuinrakennuksen? 3. Tehtaanko myös? 4. Tiedätkö, mikä hänen nimensä on? 5. Onko tämä puku sopiva? 6. Sunnuntaiko nyt on? 7. Vedenkö aiot viedä sisään? 8. Tuletko huomenna luoksemme? 9. Huomenako sinä tulet? 10. Sinäkö tulet? 11. Näetkö tuon kissan? 12. Eikö tuo hevonen ole kaunis?

3. Tõlkige eesti keelde.

1. Haluaisin pian matkustaa Suomeen. 2. Tiedän, että siellä asuu hyvin ystävällisiä ihmisiä. 3. Suomalaiset ottavat vieraansa mielellään vastaan. 4. Kuvittelen usein, kuin olisin jo suomalaisten keskuudessa ja kuulisin sointuvaa suomen kieltä. 5. Ikävä kyllä, en osaa vielä hyvin suomea. 6. Mutta yksinkertaisemmat asiat voisin sanoa jo suomeksi. 7. Ja minä uskon, että ymmärtäisinkin suomalaisten puhetta, jos he puhuisivat hitaasti. 8. Minun täytyy vielä paljon oppia, jotta voisin hyvin lukea, puhua ja kirjoittaa suomea.

16. ÖPPETUND

KESÄMÖKILLÄ

— Käykäämme nyt parturissa, sanoi Pekka. Iltapäivällä meillä on tilaisuus ajaa maisteri Lahtisen mukana hänen kesämökilleen. Hän lähtikin jo autolla kaupungille käydäkseen bensiasemalla ja lähettääkseen vaimolleen sähkösanoman.

Kun oli ajettu noin puolitoista tuntia Helsingistä pohjoiseen, tultiin hyvin kauniin järven rannalle. Katseltiin Lahtisten kesämökkiä ja syötiin päivällistä.

— Sinä yskit niin kamalasti, Heino. Et kai ole sairas?

— En tosiaankaan tunne itseäni aivan terveeksi. Päätäni särkee ja tunnen itseni hiukan väsyneeksikin.

Vesi vanhin voitehista, sanoo rouva Lahtinen. Sauna on mainio lääke sekä influenssaa että yskää vastaan.

— Niin on, mutta en tahtoisi olla teille vaivaksi.

— Miten niin? Mitä vaivaa siitä on? Lämmitän saunan oikein kuumaksi, sanoo maisteri Lahtinen. Paljonko kello nyt on? Viisikö? No niin, kello kuudeksi saan saunan valmiiksi.

Lahtisten sauna on rakennettu vähän matkan päähän kesämökistä järven rantaan. Kun se on lämmitetty, riisutaan pukuhuoneessa kuten eestiläisessäkin saunassa vaatteet yltä ja sitten astutaan varsinaiseen saunaan. Kiukaan päällä olevat irtonaiset kivet ovat hyvin kuumat. Heti sisään tultua heitetään kiukaalle pari kauhallista vettä, joka kiukaalla kihisten muuttuu koko saunan täyttäväksi löylyksi. Hengittäminen on aluksi vaikeaa, mutta kuumuuteen tottuu vähitellen. Nyt noustaan lauteille ja mukavasti maaten odotetaan hikoilemisen alkua. Sitten kylpijät ottavat vihdat ja nyt alkaa vihtominen. Pian koko ruumis hikoilee tasaisesti joka paikasta.

On uskomatonta, kuinka paljon Pekka ja Lahtinen sietävät. Lämpömittari osoittaa toistasataa astetta, sen näkee Heino omin silmin. Hänkin hikoilee pari kolme litraa vettä. Yhä uudestaan lyödään löylyä.

— Onneksi hiki ei poistu yksinään, sanoo Pekka, vaan sen

mukana lähtevät tautien basillitkin. Hien mukana poistuu pään-
särkysikin kokonaan.

Sitten laskeuduttiin alas lauteilta ja ruvettiin peseytymään.
Koko ruumis saippuoititiin, pestiin ja huuhdeltiin viileällä vedellä.
Sen jälkeen — hypättiin järveen ja uitiin.

— Minä tunnen itseni jo paljon paremmaksi, sanoi Heino.
Sauna ja uinti virkistää ja antaa suuren mielihyvän tunteen.

— Ja kaksinkertaistaa ruokahalunkin, lisäsi Pekka.

— Saunaperinne on hyvin vanha, sanoi maisteri Lahtinen,
ainakin 2000 vuotta. Ennen sauna oli puoliksi pyhä paikka. Siellä
ei saanut puhua liian kovaäänisesti. Vuosisatojen aikana suoma-
laiset lapset syntyivät saunassa, sinne vietiin sairaat, ja alkaes-
saan rakentaa uutta taloa suomalainen rakensi aina ensimmäi-
seksi saunan, jossa asuttiin, kunnes asuinrakennus valmistui.
Nykyisin jokainen kaupunkilais-suomalainen uneksii omasta ran-
tasaunasta, jossa voisi kylpeä viikonlopun aikana.

— No mitäs pidät suomalaisesta saunasta? kysyi Pekka.

— Suurenmoista, sanoi Heino. Vihtomisen ja varsinkin uimi-
sen jälkeen olen kuin uusi ihminen. Minusta tuntuu, että suoma-
laiset saavat juuri saunasta sen kuuluisan sisunsa.

Kylvettyä juotiin saunakahvit ja sitten kesäillan hämärässä
jatkettiin matkaa Jyväskylään.

mök|ki, -in hütt, onn; popsisaun
kesämök|ki, -in suvemajake, väike
suvila
parturi (meeste)juuksur, habemeajaja
tilailuus, -den võimalus
bensiini bensiini
bensiiniasema bensiinjaam
lähet|tää, -än saata, lähetada
sähkö elekter
sähkösanoma telegramm
poolitoista poolteist
kamalasti hirmsasti, koledasti
kai ehk, vahest
tosiaan tõesti, tõepoolest
sär|keä, -jen valutada; lõhkuda, purus-
tada
pää|täni särkee minu pea valutab
voi|de, -teen võie, määre, salv; siin:
ravim, arstim
voitehista = voiteista
lää|ke, -keen ravim, arstim
influenssa gripp, influentsa
yskä kõha
vaiva vaev, tüli; valu, piin
lämmi|tää, -än küttä; soojendada
kuuma kuum, palav
riisu|a, -n lahti riietada
riisua yltänsä seljast ära võtta

kuten nagu
varsina|nen, -sen tõeline, tegelik,
päris
kiu|as, -kaan keris
pääl|ä peal
irtonai|nen, -sen lahtine
kiv|i, -en kivi
heit|tää, -än visata, heita
kauha kopsik, kapp; kulp
kauhalli|nen, -sen kopsikutäis; kulbitäis
kihis|tä, -en sisiseda, susiseda
muut|tua, -un muutuda
löyly leil
hengit|tää, -än hingata
kuumu|s, -den kuumus, palavus
tot|tua, -un harjuda; kohaneda
vähitellen vähehaaval, järk-järgult
laute|et, -iden (sauna)lava
hikoil|la, -en higistada
kyl|peä, -ven saunas käia; vihelda;
kummelda; supelda
kylpijä saunaline; vihtleja; kumbleja;
supleja
vih|ta, -dan viht
vih|toa, -don vihelda
ruumi|s, -in keha; laip
tasai|nen, -sen tasane; ühtlane
uskomat|on, -toman uskumatu

sie|tää, -dän taluda, välja kannatada;
väärida

lämpömittari termomeeter

aste, -en kraad; aste

hi|ki, -en higi

yhä ikka, aina, üha

lyödä löylyä leili visata

mukana kaasas, koos, ühes

tau|ti, -din haigus, tōbi, taud

päänsär|ky, -yn peavalu

kokonaan täiesti; täielikult, üleni

laskeu|tua, -dun maha tulla, laskuda

alas alla

saippuoi|da, -n seebitada

huuh|della, -telen loputada, uhta

viileä jahe

hyp|ätä, -pään hüpata

parem|pi, -man parem

uin|ti, -nin ujumine, suplemine

virkistä|ä, -n värskendada, kosutada;

virgutada

mielihyvä hea meel, meelega

kaksinkertaista|a, -n kahekordistada

ruokahalu söögiisu

perin|ne, -teen traditsioon

puoliksi pooleldi

pyhä püha

kovaäänisesti valjult, valju häälega

vuosisai|ta, -dan sajand, aastasada

syn|tyä, -nyn sündida

asuinrakennu|s, -ksen eluhoone, elu-

maja

valmistu|a, -n valmida; valmistuda

kaupunkilai|nen, -sen linlane

uneksi|a, -n unistada

viikonlop|pu, -un nädalalõpp

pi|tää, -dän arvata, pidada; hoolida

varsinkin eriti, liiatigi

uiminen, -sen = uinti

sisu sitkus, visadus; südidus; vim, jonnakus

MAISEMA

On ehtoo hämäräinen,

ja saunat sauhuaa.

Ruislintu yksinäinen

vain jossain narahtaa.

On luona tuvan seinän

yks valmu punainen,

ja jostain tuoksu heinän

ui yli peltojen.

Soi kaukaa kosken humu

kautt' illan hiljaisen.

Suoniityn ylle sumu

jo kohoo valkoinen.

Ruislintu yksinäinen

taas jossain narahtaa...

On ehtoo hämäräinen

ja saunat sauhuaa.

Kaarlo Sarkia

(1902—1945)

maisema maastik

ehtoo = ilta

hämräi|nen, -sen hämar

sauhu = savu suits

sauhu|ta, -an suitseda

ruislin|tu, -nun = ruisrääk|kä, -än

rukkirääk

jossain kuskil, kusagil

narah|taa, -dan nagiseda, nägiseda,

rägiseda

valmu = unikko, unikukka moon,

magun

tuoksu lõhn

kaukaa kaugelt

koski, -en kärestik; kosk, juga
humu kohin, koha, müha
kautt' = kautta läbi; kaudu
suo soo

niit|ty, -yn niit, heinamaa, aas
ylle üle, kohale
sumu = usva, utu udu
kohoo = kohoaa tõuseb, kerkib

JYVÄSKYLÄ JA SEN URHEILUELÄMÄ

Pekka on kotoisin Jyväskylästä. Pekan isä on Jyväskylän normaalilyseon lehtori. He asuvat lähellä äskettäin rakennettua normaalilyseota.

Pekka näyttää innostuneena Jyväskylän kaupungin nähtävyyksiä. Jyväskylä kasvaa nopeasti: kaikkialla näkyy uudenaikaisia rakennuksia.

— Missä päin on Jyväskylän kuuluisa yliopisto? kysyy Heino.

— Se on keskellä suurta puistoaluetta. Me menemme juuri sinnepäin. Tämä vanha rakennus puretaan ennen pitkää. Sen taakse kohoo jo komea uusi päärakennus. Jo ulkoa voi nähdä, että se tyydyttää kaikki käytännölliset ja taiteellisetkin vaatimukset. Tuolla näkyy korkeakoululaisten moderni asuntola sekä opettajien ja oppilaiden komea ruokala. Entä tuo vastapäätä oleva rakennus! Siellä on sauna ja uimahalli — Suomen suurimpia ja komeimpia.

— Mennään tätä rinnettä ylös. Tämä harju on jyväskyläläisten suurin ylpeyden aihe. Se kohoo keskellä kaupunkia ja vaikka se ei olekaan korkea, niin sieltä avautuu upea näköala.

Tämä on Jyväskylän urheilukenttä.

Yleisurheilumestaruuskilpailut alkavat juuri. Kilpailun ulkopuolella on mukana kuusi eestiläistä maaottelu-urheilijaa, jotka kilpailevat menestyksellisesti suomalaisten kanssa.

Tuttavamme seuraavat hyvin uteliaina kilpailuja. Heitä kiinnostaa erityisesti eestiläisten sekä jyväskyläläisten urheilijoiden esiintyminen.

Kilpailut ovat hyvin mielenkiintoiset. Pituushypyn voittaa Jyväskylän Toverien Hannikainen; hänen tuloksensa on 7 m 42 cm. Korkeushypyn mestaruuden vie Simelius; tulos on 208. Hyvätaoisen moukarikilvan voittaa Porin Pyrinnön Nyberg; tulos 54,05. Kuulantynnön voittaja on Valkama. Hän työntää vain yli 17 m : n, nimittäin 17,12.

Urheilu on kaunis ja hyödyllinen harrastus. Pekka pitää eniten yleisurheilusta ja on kuten moni suomalainen hyvä juoksija, mutta hän harrastaa innokkaasti myös keihäänheittoa. Talvisin hän hiihtää. Hän seuraa kiinnostuneena sanomalehden urheiluosastoa ja on ylpeä maanmiestensä viime olympialaisissa saavuttamista tuloksista.

urheilu sport
 lyseo gümnaasium, lütseum
 normaalilyseo normaalgümnaasium
 lehtori lëktor; keskkooliõpetaja
 äskettäin hiljuti, äsja
 innostu|a, -n innustuda; kiinduda
 sinnepäin sinnapoole
 pur|kaa, -an lammutada; maha laadida
 ennen pitkää varsti, peatselt
 taakse taha
 komea tore, uhke, suurepärane
 ulkoa väljast
 tydyt|tää, -än rahuldada
 käytännöllinen, -sen praktiline
 taiteellinen, -sen kunstiline, kunstipä-
 rane, taideline
 vaatimu|s, -ksen nõue
 korkeakoululainen, -sen üliõpilane
 vastapäätä vastu, vastas
 uimahalli siseujula
 mennään lähme, mingem
 rin|ne, -teen nõlvak, rinnak
 harju mäeseljandik, mäehari
 jyväskyläilainen, -sen Jyväskylä elanik
 ylpeys, -den uhkus; ülbis
 aihe, -en põhjus; motiiv; teema
 upea tore, uhke, suurepärane
 kent|tä, -än väljak; väli; tander
 urheilukent|tä, -än spordiväljak
 yleisurheilu kergejõustik
 kilpailu võistlus; konkurents
 mestaruuskilpailut meistrivõistlused
 ulkupoolella väljaspool

maaottelu maavõistlus
 urheilija sportlane
 seura|ta, -an jälgida
 utelia|s, -an uudishimulik
 esiin|tyä, -nyn esineda
 hyp|py, -yn hüpe
 pituushyp|py, -yn kaugushüpe
 Toverit /= spordiselts «Seltsimehed»/
 m = metri meeter
 cm = senttimetri sentimeeter
 korkeushyp|py, -yn kõrgushüpe
 mestaruus|s, -den meistritiitel; meister-
 likkus
 hyvätasoinen, -sen hea tasemega, kõr-
 getasemeline
 moukari vasar
 kil|pa, -van võistlus
 kuula kuul
 kuulantyyntö, -nön kuulitõuge
 työn|tää, -nän tõugata, lükata
 hyödyllinen, -sen kasulik
 eniten kõige enam, kõige rohkem
 kuten nagu
 juoksija jooksja
 innok|as, -kaan innukas, kirglik
 keihä|s, -än oda
 keihäänheit|to, -on odavise
 talvisin talviti, talvel
 hiih|tää, -dän suusatada
 maanmie|s, -hen kaasmaalane
 olympialaiset = olympiakisat olümpia-
 mängud
 saavut|taa, -an saavutada; järele jõuda

SANANLASKUJA

1. Terveys kultaa kalliimpi.
2. Vesi vanhin voitehista.

terveys|s, -den tervis

vanhin vanim

Te tunnete juba 1654 soomekeelset sõna

SIDESÕNAD

Sidesõnad seovad lauseid või sõnu lauses. Vastavalt oma ülesandele liigituvad nad ka soome keeles kahte suurde rühma: rinnastavad ja alistavad.

I Rinnastavad sidesõnad

Tähenduselt jaotatakse need järgmiselt.

1) Ühendavad: **ja, sekä** 'ja, ning', **ynnä** 'ning, ja; pluss (matemaatilises keeles)', **sekä** — **että** 'niihästi — kui (ka)', **eikä** (enkä, etkä jt.) 'ega', **saati, saatikka** 'liiatigi', **jopa, vieläpä** 'isegi, koguni'.

Kolme ynnä neljä on seitsemän. Kolm ja neli on seitse.

Minä sekä kuulin että ymmärsin kaikki. Mina niihästi kuulsin kui ka sain aru kõigest.

Nuoriakin palelee, saati(kka) sitten vanhoja. Noortelgi on külm, liiatigi siis vanadel.

2) Eraldavad: **eli, elikkä** 'ehk', **tai, taikka, tahi, tahikka** 'või', **joko** — **tai** 'kas — või', **vai** 'või'.

Karhua eli(kkä) mesikämmäntä pitivät metsämiehet suuressa kunniaassa. Karu ehk mesikäppa pidasid jahimehed suures aus.

Elämä tai kuolema. Elu või surm.

Hän on kotoisin joko Tartosta tai Tallinnasta. Ta on pärit kas Tartust või Tallinnast.

Onko se kissa vai koira? Kas see on kass või koer?

Haluatko kahvia vai teetä? Kas sa soovid kohvi või teed?

Pandagu tähele, et ka sidesõna *tai* saab kasutada küsilauses, kui eraldatavaid objekte on rohkem kui kaks, näit. *Haluatko kahvia tai teetä?* 'Kas sa soovid kohvi või teed?'. Niisugusel juhul eeldatakse, et küsitav võib keelduda nii kohvist kui ka teest ja soovida hoopis midagi muud (näit. piima). Seevastu on *vai* puhul ainult kaks valikuvõimalust: kohv või tee.

3) Vastandavad: **mutta** 'aga', **vaan** 'vaid', **paitsi** 'välja arvatud', **ei ainoastaan** — **vaan (myös)** 'mitte ainult — vaid (ka)', **kuitenkin, kumminkin** 'siiski, ometi'.

Hän oli laskenut, mutta ei itseään. Ta oli kokku lugenud teised, aga ennast mitte (nende hulka arvanud).

<i>Kävimme kaikissa kaupungeis- sa, paitsi emme Turussa.</i>	Käisime kõikides linnades, välja arvatud Turus.
<i>Vallankumous ei puhjennut ainoastaan Pietarissa, vaan koko Venäjällä.</i>	Revolutsioon ei puhkenud mitte ainult Peterburis, vaid kogu Venemaal.

Sidesõna *vaan* tuleb lahus hoida määr sõnast *vain* 'ainult, vaid'. Viimast saab asendada samatähendusliku sõnaga *ainoas-
taan*, näit. *Hän viipyi matkalla vain (= ainoastaan) yhden
päivän* 'Ta viibis reisil ainult ühe päeva'.

4) Järeldavad: **sen tähden, siksi** 'sellepärast', **siis** 'nii-
siis, järelikult', **niin** 'siis'.

<i>Olin sairas, sen tähden (~ siksi) en tullut kouluun.</i>	Olin haige, seepärast ma ei tul- nud kooli.
<i>Ajattelen, siis olen olemassa.</i>	Mõtlen, järelikult olen olemas.
<i>Lakkaa puhumasta, niin näy- tät viisaammalta.</i>	Lakka rääkimast, siis näid tar- gemana.

5) Seletavad: **sillä** 'sest (et)', **nimittäin, näet** 'nimelt'.
Matkustajista kaksi hukkuu, sillä he eivät osanneet uida. *Reisijatest kaks hukkus, sest
nad ei osanud ujuda.*
*Nukuin kovin sikeästi, olin
näet (~nimitittäin) edel-
lisen yön valvonut.* *Magasin väga raskelt, (nimelt)
olin kogu eelmise öö üleval
olnud.*

II. Alistavad sidesõnad

Alistavad sidesõnad, mis ühendavad kõrvallauseid pealause-
tega, liigituvad vastavalt tähendusele järgmiselt.

1) Üldine alistav: **että** 'et'. Koos eitusverbiga moodus-
tuvad sageli liitvormid **etten** (< *että + en*) 'et ma ei', **ettet**
(< *että + et*) 'et sa ei', **etemme** 'et me ei', **ettette** 'et te ei',
etteivät 'et nad ei'.

<i>Minä arvasin, että sinä sen tiedät.</i>	Ma arvasin, et sa seda tead.
<i>Toivon, ettet ymmärrä minua väärin.</i>	Loodan, et sa ei mõista mind valesti.

2) Järeldavad: **että, jotta** 'et', **niin että, niin jotta** 'nii et'.

Olimme niin väsyksissä, että nukahdimme heti. Olime nii väsinud, et uinusime kohe.
Tytöt lauloivat, niin että metsä kaikui. Tüdrukud laulsid, nii et mets kajas.

3) Otstarvet näitavad: **jotta, että** '(selleks) et'.

Ajakaa kovemmin, jotte me myöhästyisi junalta. Sõitke kiiremini, et me rongile ei hilineks.
Hän laski uutimen alas, ettei aamuaurinko pistäisi silmään. Ta laskis kardina alla, et hommikupäike ei paistaks silma.

4) Põhjendavad: **kun, koska** 'et, sest et, kuna', **sen tähden että, sen vuoksi että, siksi että** 'sellepärast et, sest et', **syystä että** 'sest et; sel põhjusel, et.

Kun (~koska) sinä jäät, niin minä lähden. Et sina jääd, siis mina lähen.
Neuvostoarmeija voitti, sen tähden että se oli loppuun asti uskollinen kansalleen. Nõukogude armee võitis, sest et ta oli lõpuni ustav oma rahvale.

5) Aega näitavad: **kun** 'kui', **kunnes** 'kuni', **ennen kuin** 'enne kui', **sitten kuin** 'siis kui', **niin pian kuin, jahka** 'niipea kui', **niin kauan kuin** 'niikaua kui', **siksi kun** 'seni kui.

Vastatkaa vasta sitten, kun teiltä kysytään. Vastake alles siis, kui teilt küsitakse.
Lähden kotiin, niin pian kuin olen saanut työni valmiiksi. Lähen koju, niipea kui olen oma töö valmis saanud.
Tullaanhan me, jahka joudutaan. Tuleme ju, niipea kui jõuame.

6) Tingivad: **jos, kun** 'kui', **joshan, kunhan** 'kui (ometi)', **ellen (ellet jne.), jollen (jollet jne.)** 'kui ei'.

Jos luppaatte, niin tarjoan teille kahvia. Kui lubate, pakun teile kohvi.

Kunhan tulet, saat tietää kaiken. Kui tuled, saad kõik teada.
En uskoisi, jollen (~ellen) itse olisi kuullut. Ma ei usuks, kui ma ise ei oleks kuulnud.

7) Võrdlevad: **kuin** 'kui', **niin kuin** 'nii kui', **ikään kuin, aivan kuin** 'otsekui, justkui'.

Parempi pyy pivossa kuin kaksi kuudessa. Parem püü peos kui kaks kuuse otsas.
He esiintyivät neuvotteluissa, ikään kuin olisivat olleet voittajia. Nad esinesid läbirääkimistel, otsekui oleksid olnud võitjad.

Sidesõna *kuin* 'kui' tarvitamine on piiratud: see väljendab ainult võrdlust. Seevastu *kuin* 'kui' esineb põhjust ja aega märkivais kõrvallauseis (vt. punkt 4 ja 5).

8) Mõõnva d: **vaikka(kin), jos kohta, joskin** 'kuigi, ehk küll, ehkki, sellest hoolimata et'.

Olemme vihdoin perillä vaikka(kin) (~jos kohta, joskin) matka oli vaivaloisen. Oleme viimaks päral, ehk küll teekond oli vaearikas.

Lihtlauseis esineb *vaikka* tähenduses 'kas või', näit. *Tulsoon vaikka piru, ei tämä poika pelkää* 'Tulgu kas või kurat, see poiss ei karda'.

9) Küsiv: **tokko** 'kas'.

Mies kävi tiedustamassa, toko paikka olisi haettava. Mees käis järele pärimas, kas koht on vakantne.

Harilikult kasutatakse küsivat liidet **-ko ~ -kö**, mis liitub lause kõige rõhulisemale sõnale (vt. lk. 35 ja 157). Lohakas kõnekeeles esineb vahel ka vorm **josko** 'kas', mille tarvitamist tuleb vältida.

KÄÄNDTUÜBID

Tutvunud põgusalt soome keele vormiõpetuse olulisimate iseärasustega, pöördugem lõpuks veel käändsõnade juurde tagasi, et nende vormirikkusest täielik ülevaade saada.

Soome keele käändtüüpide omandamisel tekitab esialgu raskust paralleelsete lõppude esinemine, millele mõnedes käänetes kaasub veel tugeva ja nõrga astme ebareeglipärane vaheldus. Et soome keele sõnaraamatuis ja grammatikais toodud kääntüüpides ei pöörata viimati mainitud seigale küllaldast tähelepanu, tuleks meelde jätta eriti astmevahelduslikud käänamisnäited.

Ühesilbilise tüvega sõnad

Ainsuse ja mitmuse tüve vahekord on põhiliselt samasugune kui eesti keeles. Ainult *koi-* ja *pii-*tüüpi sõnadel puudub enamikus käänetes vahe ainsuse ja mitmuse vormide vahel.

	maa	maa	työ	töö
Nimet.	maa	maat	työ	työt
Omast.	maan	maiden ~ maitten	työn	töiden ~ töitten
Osast.	maata	maita	työtä	töitä
Sisseütl.	maahan	maihiin	työhön	töihin
Seesütl.	maassa	maissa	työssä	töissä
	koi	koi	pii	pii
Nimet.	koi	koit	pii	piit
Omast.	koin	koiden ~ koitten	piin	piiden ~ piitten
Osast.	koita	koita	piitä	piitä
Sisseütl.	koihin	koihin	piihin	piihin
Seesütl.	koissa jne.	koissa	piissä jne.	piissä

Kahe- ja enamasilbilise tüvega sõnad

Erilist tähelepanu pööratagu mitmuse omastava, osastava ja sisseütleva käändelõppudele. *H a r v a* esinevad paralleelvormid on antud *s u l g u d e s*. Kontraheerunud sõnade ptiikirjalisi *h*-kujusid kõnekeeles ning proosas enam ei kasutatagi (vt. lk. 179) ja siin tuuakse nad ainult deklinatsioonivormide täielikkuse mõttes, *h*-liste muudete meeldejätmise pole aga õpiku tekstide seisukohast vajalik, mistõttu õppimisel jäetagu need esialgu vahele.

Mitmuse omastava, samuti ka mitmuse tüve moodustamise kohta vt. lähemalt lk. 84 jj.

a-tüvelised

	poika	poeg	jalka	jalg
Nimet.	poika	pojat	jalka	jalat
Omast.	pojan	{ poikien poikain	jalan	{ jalkojen jalkain
Osast.	poikaa	poikia	jalkaa	jalkoja
Sisseütl.	poikaan	poikiin	jalkaan	jalkoihin
Seesütl.	pojassa	pojissa	jalassa	jaloissa

suurempi suurem

Nimet.	suurempi	suuremmat
Omast.	suuremman	{ suurempien suurempain
Osast.	{ suurempaa (suurempata)	suurempia
Sisseütl.	suurempaan	suurempiin
Seesütl.	suuremmassa	suuremmissa

mansikka maasikas

Nimet.	mansikka	mansikat
Omast.	mansikan	{ mansikoiden ~ mansikoitten mansikkojen mansikkain
Osast.	{ mansikkaa (mansikkata)	{ mansikoita mansikkoja
Sisseütl.	mansikkaan	{ mansikkoihin ~ mansikoihin
Seesütl.	mansikassa	mansikoissa

ä-tüvelised

	setä	lell	emäntä	perenaine
Nimet.	setä	sedät	emäntä	emännät
Omast.	sedän	{ setien setäin	emännän	{ emäntien emäntäin

Osast.	setää	setiä	emäntää	emäntiä
Sisseütl.	setään	setiin	emäntään	emäntiin
Seesütl.	sedässä	sedissä	emännässä	emännissä

syytön süütu

Nimet.	syytön (syytöin)	syyttömät
Omast.	syyttömän	{ syyttömien syyttömäin syyttönten (syyttöinten) syyttömiä
Osast.	{ syytöntä (syytöntä)	
Sisseütl.	syyttömään	syyttömiin
Seesütl.	syyttömässä	syyttömässä

*London to puleed
 varelhikadunha vid
 millestki elua
 ollema
 (onnetu)*

myymälä kauplus

Nimet.	myymälä	myymälät
Omast.	myymälän	{ myymälöiden ~ myymälöitten myymälöjen myymäläin myymälöitä myymälöjä
Osast.	myymälää	
Sisseütl.	myymälään	myymälöihin
Seesütl.	myymälässä	myymälöissä

*la - ka kauplusel
 on suhtu velleid*

e - tüvelised

Kahesilbilised

	joki	jōgi		kieli	keel
Nimet.	joki	joet		kieli	- kiolet
Omast.	joen	{ jokien (jokein)		kielen	{ kiilien kielten
Osast.	jokea		jokia		
Sisseütl.	jokeen	jokiin		kieleen	kieliin
Seesütl.	joessa	joissa		kielessä	kielissä

*navone moodet keel-
 vanha keel
 kielt.*

	käsi	käsi	kansi	kaas
Nimet.	käsi	kädet	kansi	kannet
Omast.	käden	{ käsien kätten	kannen	{ kansien kantten
Osast.	kättä	käsiä	kantta	kansia
Sisseütl.	käteen	käsiin	kanteen	kansiin
Seesütl.	kädessä	käsissä	kannessa	kansissa

Enamasilbilised

s - s õ n a d

	vastaus	vastus	kolmas	kolmas
Nimet.	vastaus	vastaukset	kolmas	kolmannet
Omast.	vastauksen	{ vastauksien vastausten	kolmannen	kolmansien
Osast.	vastausta	vastauksia	kolmatta	kolmansia
Sisseütl.	vastaukseen	vastauksiin	kolmanteen	kolmansiin
Seesütl.	vastauksessa	vastauksissa	kolmannessa	kolmansissa

nen (-se) - s õ n a d

alpakautsoradi

*hobuseenne
hebo - hobuse
hebesõnain*

	rikkaus	rikkus	hevonen	hobune
Nimet.	rikkaus	rikkaudet	hevonen	hevokset
Omast.	rikkauden	{ rikkauksien (rikkautten)	hevosen	{ hevosiensien hevosten
Osast.	rikkautta	rikkauksia	hevosta	hevosia
Sisseütl.	rikkauteen	rikkauksiin	hevoseen	hevosiin
Seesütl.	rikkaudessa	rikkauksissa	hevosessa	hevosissa

l-, r-, n - s õ n a d

	tytär	tütär	soitin	muusikariist
Nimet.	tytär	tyttäret	soitin	soittimet
Omast.	tyttären	{ tyttärien tytärten	soittimen	{ soittimien soitinten
Osast.	tytärtä	tyttäriä	soitinta	soittimia
Sisseütl.	tyttäreän	tyttäriin	soittimeen	soittimiin
Seesütl.	tyttäressä	tyttäriissä	soittimessa	soittimissa

i-tüvelised

	keppi kepp		kaupunki linn	
Nimet.	keppi	kepit	kaupunki	kaupungit
Omast.	kepin	{ keppien (keppein)	kaupungin	{ kaupunkien kaupungeiden ~ kaupungeitten (kaupunkein)
Osast.	keppiä	keppejä	kaupunkia	{ kaupungeita kaupunkeja
Sisseütl.	keppiin	keppeihin	kaupunkiin	{ kaupunkeihin ~ kaupungeihin
Seesütl.	kepissä	kepeissä	kaupungissa	kaupungeissa

u, y, o, ö-tüvelised

puku ülikond

aurinko päike

Nimet.	puku	puvut	aurinko	auringot
Omast.	puvun	{ pukujen (pukuin)	auringon	{ aurinkojen auringoiden ~ auringoitten (aurinkoin)
Osast.	pukua	pukuja	aurinkoa	{ aurinkoja auringoita
Sisseütl.	pukuun	pukuihin	aurinkoon	{ aurinkoihin ~ auringoihin
Seesütl.	puvussa	puvuissa	auringossa	auringoissa

Kontraheerunud sõnad

Kontraheerunud sõnad on sellised, milles vahekonsonandi kao tõttu sõnatüvi lõpeb kahe vokaaliga (*oppinee-, hampaa-* jt.). Teiste kahe- ja enamasilbiliste sõnadega võrreldes on neil mõned erinevused ka käändelõppudes.

nut-, nyt-partitsiibid

oppinut õppinu (d)

Nimet.	oppinut	{ oppineet (oppinehet)
--------	---------	---------------------------

Omast.	oppineen (oppinehen)	{ oppineiden ~ oppineitten (oppinutten) (oppinehien) (oppinehitten)
Osast.	oppinutta	{ oppineita (oppinehia)
Sisseütl.	oppineeseen (oppinehesen)	{ oppineisiin oppineihin (oppinehisin)
Seesütl.	oppineessa (oppinehessa)	{ oppineissa (oppinehissa)

ue-, ye-tüved

immyt neiu; neitsi

Nimet.	immyt	impyet
Omast.	impyen	{ impyiden ~ impyitten (immytten) (impyhien) (impyhitten)
Osast.	immyttä	{ impyitä (impyhiä)
Sisseütl.	impyeen	{ impyihin impyisiin (impyhisin)
Seesütl.	impyessä	{ impyissä (impyhissä)

as-, äs-, es-löpulised

hammas hammas

Nimet.	hammas	{ hampaat (hampahat)
Omast.	{ hampaan (hampahan)	{ hampaiden ~ hampaitten hammasten (hampahien)
Osast.	hammasta	{ hampaita (hampahia)

Sisseütl.	{ hampaaseen (hampahasen)	{ hampaisiin hampaihin (hampahisin)
Seesütl.	{ hampaassa (hampahassa)	{ hampaissa (hampahissa)

e-lõpulised

peite tekk; kate

Nimet.	peite	{ peitteet (peittehet)
Omast.	{ peitteen (peittehen)	{ peitteiden ~ peitteitten (peitetten) (peittehien) (peittehitten)
Osast.	peitettä	{ peitteitä (peittehiä)
Sisseütl.	{ peitteeseen (peittehesen)	{ peitteisiin peitteihin (peittehisin)
Seesütl.	peitteessä (peittehessä)	{ peitteissä (peittehissä)

ea-, eä-lõpulised

korkea kõrge

Nimet.	{ korkea (korkee)	{ korkeat (korkeet)
Omast.	{ korkean (korkeen)	{ korkeiden ~ korkeitten korkeain (korkeoiden) (korkeoitten) (korkehien) (korkehitten)
Osast.	{ korkeaa korkeata (korkeeta)	{ korkeita (korkeoita)

Sisseütl.	korkeaan	{ korkeihin korkeisiin (korkeoihin) (korkehesisin)
Seesütl.	{ korkeassa (korkeessa)	{ korkeissa (korkeoissa) (korkehissa)

is-lõpulised

aa-, oo- ja uu-, yy-lõpulised

ruis rukiis

vapaa vaba

Nimet.	ruis	{ rukiit (rukihit)	vapaa	{ vapaat (vapahat)
Omast.	rukiin (rukihin)	{ rukiiden ~ rukiitten ruisten (rukihien)	vapaan (vapahan)	{ vapaiden ~ vapaitten (vapahien) (vapahitten)
Osast.	ruista	{ rukiita (rukihia)	vapaata	{ vapaita (vapahia)
Sisseütl.	rukiiseen (rukihisen)	{ rukiisiin rukiihin (rukihisin)	vapaaseen (vapahasen)	{ vapaisiin vapaihin (vapahisin)
Seesütl.	{ rukiissa (rukihissa)	{ rukiissa (rukihissa)	{ vapaassa (vapahassa)	{ vapaisissa (vapahissa)

Sõnadel *kallis* ja *kaunis*, mis käänduvad üldjoontes nagu *ruis*, on mitmuses paralleelvormidena kasutusel tüved *kallei-*, *kaunei-* ja (*kallehi-*, *kaunehi-*), kusjuures väga harva esinevad *h*-lised vormid kuuluvad peamiselt vanemasse luulekeelde ja rahvapärasesse väljendeisse.

Sisseütleva käände lõpp *-seen* (ains.) ja *-siin* (mitm.), millele eesti keeles vastab *-sse*, esineb vaid kontraheerunud sõnadel.

Enamik kontraheerunud sõnu on kahetüvelised, s. o. neil esineb peale vokaaltüve mõnedes käänetes ka konsonanttüvi (näit. *hampaa/ssa*, kuid *hammas/ta*). Kuid kahetüvelised on ka paljud *e-* ja isegi *a-*, *ä-*tüvelised sõnad, näit. *käde/ssä* 'käes' — *kät/tä* 'kätt'; *syyttömä/llä* 'süütul' — *syytön/tä* 'süütut'. Vokaal- ja konsonanttüvede vahekord, samuti ka tugeva ja nõrga astme suhe on üldjoontes samasugune kui eesti keeles.

Harjutusi

1. Tõlkige soome keelde.

1. Hommikupoolikul me käisime juuksuri juures. 2. Seejärel me sõitsime umbes kaks tundi Helsingist põhja poole ja jõudsimme ilusa järve rannale. 3. Saun on suurepärane ravim haiguste vastu. 4. Riietusruumis võetakse riidest lahti, siis saunalised lähevad lavale; algab vihtlemine. 5. Viska leili, tahan veel higistada ja vihelda! 6. Nüüd tuleme lavalt maha, hüppame järve ja ujume. 7. Saun värskendab ja kahekordistab söögiisu. 8. Soomes unistab iga linlane omast saunast järve kaldal, kus võiks kümmelda laupäeviti ja pühapäeviti. 9. Ka sport on väga ilus ja kasulik harrastus. 10. Soomlased peavad kõige enam lugu kergejõustikust: nad jooksevad, harjutavad innukalt odaviset, kuulitõuget, kõrgus- ja kaugushüpet; talvel nad suusatavad. 11. Tervis on kallim kui kuld.

2. Lisage puuduvad sidesõnad.

1. Sinä ja minä olemme hyviä ystäviä... sukulaisia. 2. Kettu eli... repo on viisas eläin. 3. Äiti tai isä siitä kertoi. 4. Hän ei ole sairas, vaan täysin terve. 5. Kaikki osasivat ruotsia, ja minä. 6. Lue tämä kirja, niin saat tietää tärkeitä asioita. 7. Meidän tee... henkistä työtä, ja rinnan sen kanssa myös ruumiillista. 8. Kalastajat lähtivät merelle, ja oli myrsky. 9. En uskoisi, et itse olisi sitä kuullut. 10. Et saa anteeksi, et näy katuvankaan.

3. Lisage puuduvad sõnaosad.

1. Jyväskylän asukkaiden lukumäärä lieee pari tuhatta yli kolmenkymmentuhan... 2. Jyväskylän yliopisto on normaali-lyse... takana, keskellä suur... puistoaluetta. 3. Turistit ihai- le... yliopiston uutta pääarakennusta, sen modernia asuntolaa ja ruokalaa sekä uimahallia ja saunan rakennusta. 4. Harjulle voi... vielä rakentaa kesäravintola ja hotelli. 5. Alkavat juuri yleisurheilukilpailut. 6. Tänään ei ole jalkapallomaaottelua. 7. Ulkopuolella kilpailun on mukana eesti... maaotteluurhei- lijoita.

17. ÖPPETUND

KÄYNTI MUSEOSSA

Jyväskylässä Heinolla on tilaisuus liittyä matkaseuraan, joka aikoo tehdä henkilöautolla pitkän retken Pohjois-Suomen halki Inarinjärvelle asti.

Siitä tulee varmasti rasittava, joskin antoisa matka. Onhan heidän ajettava melkein 1000 kilometriä meno- ja yhtä paljon paluumatkalla, eikä saa esittää suuria vaatimuksia majoituksen, vuoteiden, aterioiden ynnä muun sellaisen suhteen. Toisaalta matka varmaan tarjoaa paljon uusia kokemuksia ja tietoja ihmisistä ja luonnosta, kun vain silloin tällöin loittonee ajoneuvostaan luonnon ja kansan pariin. Sitten voi tutustua Suomen äärettömiin metsärikkauksiin, Lapin mahtaviin tuntureihin, sen harvoihin kyliin ja taloihin sekä täällä asuvain elämään ja outoihin tapoihin.

Heinon saapuessa Pohjois-Suomeen oli kurja sää: oli noussut ankara ukonilma, jyrisi ja salamoï ja sade piiskasi maata. Seuraavinakin päivinä sää pysyi huonona; oli kylmää ja myrskyistä ja usein satoi kaatamalla. Kun tänäänkin oli sateista, hän päätti käydä Oulun pienessä museossa ja syventyä kiirettä pitämättä sinne koottuihin muinaismuistoihin: esihistoriallisiin löytöihin, sota- ja kirkollisiin esineihin, kuviin, kirjoihin, rahoihin, työ- ja talouskaluihin. Hän tutki kiinnostuneena vanhan suomalaisen pirtin täydellistä sisustusta, joka oli asetettu näytteille erääseen suureen saliin. Pöydällä oli vanha tuoppi ja kahvipannun alusta, seinällä vanha kantele ynnä puisia ja tinaisia talouskaluja. Eivät puuttuneet vanha seinäkello, rukki eikä kiikkutuolikaan.

Museossa oli erityinen saamelaisosastokin, ja katsellessaan kaikkia näitä outoja, omastakin kulttuuristamme kertovia esineitä, vahvistui hänessä päätös pistäytyä Lapissa nyt kun se oli niin lähellä.

liit|tyä, -yn liituda, ühineda
seura seltskond; selts
matkaseura reisiseltskond
Pohjois-Suomi Põhja-Soome
asti kuni, -ni
rasit|taa, -an väsitada

antoisa palju pakkuv; helde
melkein peaaegu
kilometri kilomeeter
meno minek
paluumatka tagasitee; tagasisõit

majoitu|s, -ksen majutus
 vuo|de, -teen voodi
 ateria söök; söömaaeg
 ynnä ja, ning
 sellai|nen, -sen selline, niisugune
 nähden suhtes
 toisaalta teistest küljest
 tarjota, -an pakkuda
 kokemu|s, -ksen kogemus
 tiet|o, -don teadmine
 silloin tällöin vahetevahel, aeg-ajalt
 loit|ota, -tonen eemalduda, kaugeneda
 kansan pariin rahva sekka, hulka
 metsä mets
 rikkau|s, -den rikkus
 mahtava võimas, vägev; suurejooneline
 tunturi tundra
 harva harv, hõre
 talo maja; talu
 ou|to, -don vööras, tundmatu; imelik,
 veider
 kurja sää halb ilm
 ankara tugev, äge; karm, range
 ukonilma pikseilm
 jyris|tä, -en müristada, müriseda
 salamo|ida, -n vätku lüüa
 sä|de, -teen vihm, sadu
 piiska|ta, -an piitsutada
 pysy|ä, -n püsida
 myrsky|inen, -sen tormine
 sataa kaatamalla sajab nagu oavarrest
 märka märg; siin: vihmane
 kiirettä pitämättä kiirustamata
 ko|ota, -koan koguda
 muinai|nen, -sen muistne, muinas-,
 muinsus-

muisto mälestis; mälestus
 esihistorialli|nen, -sen eelajalooline
 löy|tö, -dön leid, avastus
 sota, -dan sõda
 kirkolli|nen, -sen kiriklik
 työkalu tööriist
 talou|s, -den majapidamine; majandus
 tutki|ä, -n uurida
 pirt|ti, -in peretuba; tare
 täydelli|nen, -sen täielik
 sisustu|s, -ksen sisustus, sisseseade; si-
 semus
 asettaa näytteille välja panna, eksponeerida
 nurk|ka, -an nurk
 kahvikup|pi, -in kohvitass
 tuop|pi, -in toop
 kahvipannu kohvikann (keetmiseks)
 alusta alus
 kantele, -en = kan|nel, -telen kan-
 nel
 puu|nen, -sen puine, puust
 tinai|nen, -sen tinane, tinast
 puut|tua, -un puutada
 ruk|ki, -in vokk
 kiikkutuoli kiiktool
 erityi|nen, -sen eriline
 saamelai|nen, -sen laplane; lapi
 todista|ä, -n tõendada; tõestada; kin-
 nitada
 vahvistu|ä, -n tugevnedä, kõveneda
 päätö|s, -ksen otsus
 pistäy|tyä, -dyn (möödaminnes) külas-
 tada, sisse astuda

LAPIN MATKA

Oulussa Heino ostaa eräästä kaupasta Lapin retkellä tarvittavat varusteet ja retkieväät. Varusteisiin kuuluvat selkäreppu, retkikeitin, kalastusvälineet ja kaksi lämmintä huopaa. Sääsiverkkoa ja hyttysöljyä ei liioin pidä unohtaa. Perusmuonaksi hän hankkii hiukan teetä, kaakaota, keksejä ja säilykkeitä. Muonavarastoa voi matkallakin täydentää verrattain hyvin varustetuista kaupista.

Eräänä kauniina aamuna, kun ilma oli seestynyt, lähdettiin ajamaan ihmeelliseen Lapin kesään.

On loistavan aurinkoinen päivä. Polku kulkee milloin tiheän metsän halki, milloin keskellä soita. Kaukaa näkyy korkeita tuntureita. Suuri sääskiparvi seuraa kulkijoita. Ne pistävät kiipeästi. Muuten ei mikään häiritse luonnon syvää hiljaisuutta.

Lappalaisväestö on aivan pieni kansanryhmä. Heidän on tais-

teltava karua luontoa vastaan. He ovat neljän valtakunnan, Suomen, Neuvostoliiton, Ruotsin ja Norjan asukkaita. Lappalaiset ovat yleensä poronhoitajia, mutta heidän joukossaan on myös kalastajia ja metsästäjiä.

Lappalaiskodan edustalla näkyy suuri joukko ihmisiä. Kesellä ihmisjoukkoa istuu vanha lappalainen, joka kertoo jotakin hyvin vilkkaasti. Hänen ympärillään seisoo miehiä ja naisia. He seuraavat ukon kertomusta milloin vakavina, milloin hilpeinä.

Ukko on aito lappalaistyyppi. Hän on melko lyhyt mies: tuskin sataa kuuttakymmentä senttimetriä pitempi. Erityisesti sääret ovat suhteettoman lyhyet ja kädet ja jalat huomattavan pienet. Hän on hyvin laiha, mutta karaistunut ja sitkeä. Pää on suhteellisen pieni, samoin silmät. Hänen lyhyt nenänsä on melko litistynyt.

Sen sijaan suu on huomattavan iso ja huulet paksut. Hampaat ovat valkoiset ja eheät. Tukka ja viikset ovat jo hyvin harmaat.

Lapin joet ovat täynnä kaloja ja metsät riistaa, mutta lappalaiset tarvitsevat kalojen, karhujen, oravien ja muun riistan lisäksi myös poroja. Lappalainen syö ennen kaikkea poronlihaa ja juo poron maitoa.

Porot ovat hyvin kauniita, mutta eivät varsinaisesti kesyjä eläimiä. Poro syö ruohoa, lehtiä, puolanvarsia ja muuraimia, mutta se etsii tarkalla vainullaan lumen alta varsinkin poronjäkälää. Kun jäkälä yhdestä paikasta loppuu, on lappalaisen pakko muuttaa karjoineen; sen vuoksi hän muuttelee alinomaa.

Poro on lappalaisen hevonen. Se valjastetaan pienen reen eteen, jota sanotaan pulkaksi eli ahkioksi ja joka on keskeltä katkaistun ja selkänöjällä varustetun veneen näköinen.

Kello näyttää jo yhtätoista, mutta aurinko on vielä melko korkealla. Kesällä, kun Lapissa ei ole yötä ollenkaan, ihmiset eivät viitsi mennä nukkumaan. Lappalaiset juttelevat toistensa ja vieraittensa kanssa. Nuoret lappalaiset laulavat milloin iloisia, milloin surunvoittoisia lauluja.

Heino kuten muutkin matkustajat ihailee Lappia, sen yksinkertaisia asukkaita ja valoisia kesäoita. Hauskaa on kuunnella lappalaisten puhettakin, sillä heidän kielensä muistuttaa paljon omaa kieltämme.

tarvittava vajalik; nõutav
varustus, -ksen varustus
eväs, -än moon
selkärep[pu, -un seljakott
keit[un, -timen keeduseadis
kalastusväline, -en kalapüügiiriist
huo[pa, -van tekk
luo[puu, -vun loobuda, ära ütelda
sääskiverk[ko, -on sääsevörk
öljy öli
hytysöljy sääseöli

liioin liialt, liiga
ei liioin ka mitte; liiatigi
perusmuona põhimoon
hank[kia, -in hankida, muretseda
kaakao kakao
keksi küpsis; keeks
muonavarasto toidutagavara
verrattain võrdlemisi
varustaja, varustada
täyden[tää, -nän täiendada
seesty[ä, -n selgida, selgeks minna

ihmeelli|nen, -sen imepärane; kumma-
line
loistava särav, hiilgav
aurinkoi|nen, -sen päikesepaisteline
polku, -un (tee)rada
milloin millal
milloin — milloin kord — kord
tihea tihe
kaukaa kaugelt
parvi, -en parv
pistä|ä, -n pista
kipeä valus
häirit|ä, -sen häirida, segada
syvä sügav
hiljaisu|s, -den vaikus, rahu
lappalai|nen, -sen laplane; lapi
väestö elanikkond, rahvastik
täistel|la, -en võidelda
karu karm; kehv
valtakun|ta, -nan riik
Ruotsi Rootsi
Norja Norra
yleensä üldiselt; tavaliselt
poro põhjapöder
hoi|taa, -dan kasvatada; hoida
metsästäjä jahimees, kütt
ko|ta, -dan koda
vilka|s, -kaan elav, vilgas
kertomu|s, -ksen jutustus
vakava tõsine
hilpeä lõbus, vallatu
aito puhas, ehtne
tyyp|pi, -in tüüp
säär|i, -en sääär
suhtet|on, -toman ebaproportsionaalne;
määratu
laiha kõhn; lahja
karaistu|a, -n karastuda
sitkeä sitke, visa
suhteelli|nen, -sen suhteline
samoin samuti
litistyn|yt, -een lapergune, laiaks lit-
suted
huul|i, -en huul
ham|mas, -paan hammas

ehea terve
tuk|ka, -an juus, juuksed
viiks|et, -ien vuntsid, vurrud
täynnä täis
riista uluk, jahiloom
karhu karu
orava orav
poronliha põdraliha
varsinaisesti tõeliselt, päriselt
kesy taltsas; kodustatud
ruoho rohi
puola = puolukka pohl
var|si, -ren vars
muurai|n, -men murakas
tark|ka, -an; täpne; siin: terav
vainu haistmine; vaist
alta alt
poronjäkä|ä = jäkä|ä põdrasammal
pak|ko, -n vajadus; sund
lappalaisen on pakko muuttaa laplane
peab rändama
karja kari
sen vuoksi seepärast
muut|ella, -telen rännelda
alinomaa alatasa, pidevalt
valjasta|a, -n (ette) rakendada, valjas-
tada
re|ki, -en saan; regi
eteen ette
pulk|ka, -an = ahkio põdrasaan, lapi
saan
keskeltä keskelt
katkais|ta, -en katki murda
selkänöja seljatugi
varusta|a, -n varustada
näköi|nen, -sen sarnane
ei ollenkaan mitte sugugi, üldsegi
mitte
viitsi|ä, -n viitsida, tahta
jut|ella, -telen jutelda, vestelda
suru kurbus, mure; lein
surunvoittoi|nen, -sen kurvavõitu
valoisa valge, hele
muistut|taa, -an meelde tuletada, mee-
nutada

UUTINEN

Professorin rouva näyttää miehelleen sanomalehteä ja sanoo hämmästyneenä:

- Katsopäs, lehdessä on uutinen sinun kuolemastasi.
- Meidän pitää muistaa lähettää kukkia, vastaa professori.

hämmästy|ä, -n hämmastuda
katsopas vaata ometi

kuolema surm
meidän pitää me peame

TUOLL' ON MUN KULTANI

Tuoll' on mun kultani, ain' yhä tuolla,
kuninkaan kultaisen kartanon puolla.

Voi minun lintuni, voi minun kultani,
kun et tule jo!

On siellä tyttöjä, on komioita,
kultani silmät ei katsele noita.

Voi minun lintuni, voi minun kultani,
kun et tule jo!

Kukat ovat kaunihit, kaunis kevätaamu,
kauniimmat kultani silmät ja haamu.

Voi minun lintuni, voi minun kultani,
kun et tule jo!

Linnut ne laulavat soriialla suulla,
soriampi kultani ääni on kuulla.

Voi minun lintuni, voi minun kultani,
kun et tule jo!

Tule, tule, kultani, tule kotipuoleen,
taikka jo menehdynkin ikävään ja huoleen.

Voi minun lintuni, voi minun kultani,
kun et tule jo!

Kansanlaulu

tuoll' = tuolla
mun = minun
ain' = aina
kunin|gas, -kaan kuningas
kultai|nen, -sen kuldne
kartano mõis
puolla = puolella
voi oh, oi
komia = komea

kaunihit = kauniit
kevätaamu kevadehommik
haamu siin: kuju; nägu
soria = sorea kena, kaunis
kuulla, -en kuulda; kuulata
kotipuoleen oma koju
meh|tyä, -dyn nõrkeda
huol|i, -en mure; hool

Te tunnete juba 1856 soomekeelsed sõnad

KÄÄNETE TARVITAMISE ISEÄRASUSI

Üldiselt tarvitatakse käänendeid soome keeles nagu eestigi keeles. Allpool juhime tähelepanu tähtsamate erinevustele, tuues mõned tüüpilisemad näited.

1. Soome omastavale vastab eesti keeles sageli alal- või alaleütlev, eriti juhtumel, kui on tegemist sunduse, loa või käsuga ning kui omastav tähendab seda isikut, kelle tunnet, olukorda või kohustust väljendatakse.

<i>Pojan on mentävä kouluun.</i>	Poisil tuleb minna kooli.
<i>Lasten täytyy oppia odottamaan.</i>	Lastel on tarvis õppida ootama.
<i>Suokaa hänen mennä.</i>	Lubage tal minna.
<i>Meidän tulee...</i>	Meil tuleb...
<i>Sinun sopii...</i>	Sul sobib...
<i>Minun kelpaa...</i>	Mul kõlbab...
<i>Hänen on tapana...</i>	Tal on kombeks...
<i>Pojan on (tulee) jano, nälkä, ikävä, kiire, kylmä.</i>	Poisil on (hakkab) janu, nälg, igav, kiire, külm.
<i>Aiti toi omenia lasten syödä.</i>	EMA tõi õunu lastele süüa.

2. Käskiva kõneviisi 3. isiku puhul on soome keele sihitis omastavas käändes, kuid teiste isikute puhul nimetavas. Verbi-dega nähdä 'näha', kuulla 'kuulda', uskoa 'uskuda', tuntea 'tunda', tietää 'teada', tehdä 'teha' jt. esineb soome keeles täissihitis.

<i>Tuokoon hän kirjan takaisin.</i>	Toogu ta raamat tagasi.
<i>(Vrt. Tuo kirja takaisin)</i>	<i>(Vrd. Too raamat tagasi).</i>
<i>Tiedän (uskon) sen.</i>	Tean (usun) seda.
<i>Tunnetko tämän miehen?</i>	Kas tunnend seda meest?
<i>Teen sen mielelläni.</i>	Teen seda meelsasti.

3. Omastavas on veel määrsõna ja täiendi määrus, mis eesti keelde tõlgitakse nimetava või alaltütlevaga, ning keskvärdees esinev ainsuse näitavasesõna, millega midagi võrreldakse.

<i>Kauhean suuri taistelu jatkui koko yön.</i>	Kole suur võitlus kestis kogu öö.
<i>Oli tavattoman ystävällistä, että hän tuli minua vastaan.</i>	Oli äärmiselt kena, et ta mulle vastu tuli.

Ei ole kuultu tuon kummempaa.

Ei ole kuulnud midagi imelikumat kui see.

Osastav

1. Soome keele öeldistäide on sageli osastavas. Soomlane küsib *mida see (need) on?* ja vastab seepärast järgmiselt.

Se on ihmeellistä.

See on imelik.

Se on tavallista.

See on harilik.

Se on mainiota.

See on tore.

Se on mahdollista.

See on võimalik.

Se ei ole vettä, vaan viinaa.

See ei ole vesi, vaid viin.

Ne olivat hauskoja aikoja.

Need olid lõbusad ajad.

Ne ovat suomalaisia.

Nad on soomlased.

2. Sõna, millega võrreldakse, on keskvõrde puhul osastavas, kuid ülivõrde puhul seestütlevas nagu eestigi keeles.

Vaimo on vanhempi miestänsä.

Naine on oma mehest vanem.

(Hän on tyttöistä kaunein.)

(Ta on tütarlastest kõige kenam.)

3. Rida verbe umbisikulises tähenduses nõuab osastavat.

Se miellyttää minua.

See meeldib mulle.

Päättäni kivistää niin kovasti.

Mu peavalutab nii väga.

Minua janottaa, vilustaa.

Mul on janu, külm.

Minua naurattaa, itkettää.

Mul kipub naer, nutt peale.

4. Eesti keelest erinevalt nõuavad osastavat ka sihilised tegusõnad *lähestyä, ajatella, seurata* jt.

Me lähestyimme merta.

Me lähenesime merele.

Ajatteletko joskus minua?

Kas mõtled mõnikord minule?

Poika seurasi isää.

Poeg järgnes isale.

5. Osastav koos possessiivsufiksiga näitab suhet, vastates küsimusele *mis suhtes?, mille poolest?*

Hän on syntynsä venäläinen. Ta on sünnilt venelane.

Vaimoni on tyttönimeltään Honkanen. Minu naise neiupõlvenimi on Honkanen.

6. Osastav väljendab veel aega, viisi ja määra, näit.

Tulen luoksesi vain lyhyeksi aikaa. Tulen sinu juurde vaid lühikeks ajaks.

Tällä erää en voi suostua ehdotukseesi, mutta ehkä toisella kertaa. Sedapuhku ma ei saa sinu ettepanekut vastu võtta, aga vahest teinekord.

Laiva meni täyttä vauhtia, aika kyytiä. Laev läks täie hooga, tubli küüdiga.

Minä olen päättäni pitempi sinua, vaikka sinä olet vuotta vanhempi kuin minä. Mina olen pea võrra sinust pikem, kuigi sina oled aasta vanem kui mina.

Sisseütlev

Sisseütleva ja teistegi sisekohakäänete tarvitamine on soome keeles palju ulatuslikum kui eesti keeles.

1. Soome keeles puuduva rajava käände asemel esineb sisseütlev + *saakka* (ehk *asti*) või lihtsalt sisseütlev, näit.

Aion viipyä Suomessa juhannukseen asti. Kavatsen viibida Soomes jaanipäevani.

Miesten lukumäärä nousi kahateensataan. Meeste arv tõusis kahesajani.

2. Rida verbe, (eriti *u-*, *y*-liitelised), samuti neist tuletatud nimi- ja omadussõnad nõuavad sisseütlevat.

antaa aihetta siihen — selleks põhjust anda
innostua asiaan — asjast vaimustuda, innustuda

katsoa häneen — tema peale e. temale vaadata

hän kelpaa siihen — ta kõlbab selleks

<i>kiinnittää huomiota siihen</i>	— sellele tähelepanu osutada
<i>hän kykenee siihen</i>	— ta on selleks võimeline
<i>käyttää siihen</i>	— selleks kasutada
<i>loppua siihen</i>	— sellega lõppeda
<i>luottaa häneen</i>	— tema peale loota
<i>ottaa osaa siihen</i>	— sellest, osa võtta
<i>perehtyä siihen</i>	— sellega tutvuda, harjuda
<i>perustua siihen</i>	— sellele rajaneda, tugineda, põhineda
<i>rajoittua siihen</i>	— sellega piirduda
<i>rakastua häneen</i>	— temasse armuda
<i>sekoittaa siihen</i>	— sellega ära vahetada, segada
<i>suuttua häneen</i>	— tema peale vihastuda
<i>taipua siihen</i>	— sellega nõustuda
<i>tarttua siihen</i>	— sellest kinni haarata
<i>tutustua siihen</i>	— sellega tutvuda
<i>tyytyä siihen</i>	— sellega rahulduda, leppida
<i>vaihtaa siihen</i>	— sellega vahetada
<i>vaikuttaa häneen</i>	— temale mõjuda
<i>valmistautua siihen</i>	— selleks valmistuda
<i>vastata siihen</i>	— sellele vastata
<i>verrata siihen</i>	— sellega võrrelda
<i>viitata siihen</i>	— sellele viidata

Samuti; *innostus* *siihen* — vaimustus selle vastu, *kelvollinen* *siihen* — kõlvuline selleks, *kykenemätön* *siihen* — võimetu selleks, *osanotto* *siihen* — osavõtt sellest, *rakkaus* *häneen* — armastus tema vastu, *syy* *siihen* — põhjus selleks, *taipumus* *siihen* — kalduvus selleks, *tyytyväinen* *siihen* — sellega rahul, *vastaus* *siihen* — vastus sellele jne.

3. Sisseütlev väljendab veel otstarvet, mõju, hinda, aega, viisi jm.

Tässä on mies, joka pystyy mi-
hin työhön hyväsä.

Siin on mees, kes on võimeline
mis tahes tööks.

<i>Heräsin aamulla suureen meluun.</i>	Ärkasin hommikul suure müra peale.
<i>Tavara myytiin halpaan hintaan.</i>	Kaup müüdi odava hinnast.
<i>En ole nähnyt sinua moneen vuoteen.</i>	Ma ei ole sind näinud mitu aastat.
<i>Kahteen viikkoon pitäisi sen jo valmistua.</i>	Kahe nädala jooksul peaks see juba valmima.
<i>On hyvin hyödyllistä lukea ääneen.</i>	On väga kasulik lugeda valjusti.

Seesütlev

1. Seesütlev väljendab ainet, millega miski on määr-
dunud või kaetud.

<i>Ukon parta oli piimässä ja nenä noessa.</i>	Vanamehe habe oli hapupiimane ja nina tahmane.
<i>Myllärin takki oli jauhossa.</i>	Möldri kuub oli jahune (jahuga koos).
<i>Leipä on homeessa.</i>	Leib on hallitanud.

2. Soome seesütlevale vastab sageli eesti alalütlev.

<i>Hän asuu toisessa ker-</i> <i>roksessa.</i>	Ta elab teisel korrusel.
<i>Olen työssä (kokouk-</i> <i>sessä, konsertissa,</i> <i>marjassa, sienessä).</i>	Olen tööl (koosolekul, kontserdil, marjul, seenil).

Samuti: *tässä maassa* — sel maal, *tässä tapauksessa* — sel juhtumil, sel puhul, *tässä muodossa* — sel kujul, *suuressa määrässä* — suurel määral, *on käytönnössä* — on tarvitusel, *hän on siinä luulossa, vakaumuksessa* — ta on sel arvamusel, veendumusel.

Tähenduslik vahe: *kaupungissa* — linnas, s. o. mitte maal; kuid *kaupungilla* — linnas, s. o. mitte kodus, väljas.

3. Mitmuse seesütlev väljendab nagu teisedki sisekohakäänded olukorda, eriti meeleolulist seisundit.

Sairas on tainnoksissa (meni tainnoksiin, heräsi tainnoksista). Haige on meelemärkuse-ta (kaotas meelemärkuse, tuli meelemärkusele).

Laiva on näkyvissä (tuli näkyviin, meni näkyvistä). Laev on nähtaval (tuli nähtavale, kadus vaatepiirilt).

Olen iloissaani (suruisani, murheissani, raivoissani, päissäni, väsyksissä, eksyksissä) jne. Olen rõõmus (kurb, mures, vihane, purjus, väsinud, eksinud) jne.

ajamaanus - mis asja jooksul

Seestütlev

1. Seestütlev väljendab põhjust, mille pärast midagi sünnib, samuti mille poolest keegi on rikas, vaene, kuulus jne.

Lehmä kuoli myrkystä, ei suinkaan ruoan puuteesta. Lehm suri mürgi kätte, mitte sugugi toidu puudusel.

Mies on rikas rahasta, mutta köyhä ystävästä. Mees on rikas raha poolest, aga vaene sõpradest.

2. Seestütlevat tarvitatakse küsimuste mille eest? ja mille suhtes? puhul.

ostu puhul saamisi
Kiitoksia lainasta. Täna laenu eest.

Minä varoitan sinua huonoista ystäväistä. Ma hoiatan sind halbade sõprade eest.

Siitä ei kannata väitellä. Selle üle ei tasu väidelda.

3. Seestütlevat tarvitatakse sageli ühenduses verbidega syöttää 'süüdistada', epäillä 'kahelda; kahtlustada', olla varma 'olla kindel', olla vakuutunut 'olla veendunud' jt. Eesti keeles esineb niisuguseil juhtumeil seesütlev.

Miestä syytettiin murtovarkaudesta. Meest süüdistati murdvarguses.

Olen vakuuttunut asiani oikeudesta. Olen veendunud oma asja õigsuses.

Harjutusi

①. Asetage sulgudes olevad sõnad õigesse käändesse.

1. Lapselapset menivät (marja). 2. Tunnetko (tämä ylioppilas)?
3. Hän on (minä) pitempi. 4. Se on (mahdollinen, mahdoton, mainio). 5. (Pikku tyttö) itkettää. 6. Sinä olet (vuosi) nuorempi kuin minä. 7. Kaikki matkustajat ovat (eestiläiset). 8. Hauskaa tutustua (sisarene ja veljenne). 9. En ole tavannut sinua (kolme viikkoa). 10. Hänen kätensä ovat (terva). 11. (Pojat) janottaa. 12. Ystäväni asuu (kolmas kerros). 13. Olemme (ilomme, surumme). 14. Varoitan sinua (tämä mies). 15. Hän on rikas (ystävät).

2. Käänake 5 esimeses käändes sõnad: 1. *pesa* — *pesän* 'pesa', 2. *ammatti* — *ammatin* 'amet, elukutse', 3. *ravinto* — *ravinnon* 'toit'.

3. Pöörake potentsiaali ja tingiva kõneviisi olevikus kahetüvelised verbid: 1. *tehdä* — *teen* 'teha', 2. *pestä* — *pesen* 'pesta', 3. *kuolla* — *kuolen* 'surra', 4. *totella* — *tottelen* 'sõna kuulata', 5. *paeta* — *pakenen* 'põgeneda', 6. *ruveta* — *rupean* 'hakata', 7. *selvitä* — *selviän* 'selgineda'.

18. ÖPPE TUND

SUOMALAINEN MAISEMA

Suomen kauneutena ovat sen metsät ja järvet. Ne kuuluvat suomalaiseseen maisemaan ja määräävät maan luonteen ja tunnelman. Metsissä ja järvien rannalla suomalainen vahvistuu ja virkistyy tänään yhtä hyvin kuin ennenmuinoinkin.

Metsä on suomalaiselle kaikki kaikessa. Suomalaiset eivät pelkää metsää. Se on heidän ystävänsä, he ovat tottuneet liikkumaan siellä ja tuntevat olevansa metsässä kuin kotonaan. Niin suuri prosentti maan pinta-alasta on metsää, että kaupungit ja kauppalat ympäristöineen sekä rannikot suurine viljelysalueineen ovat kuin saaria metsän vihreässä meressä.

Tyypillinen suomalainen maalaistalo sijaitsee puisine rakennuksineen ja melko pienine peltoineen järven ja metsän välissä. Metsästä saadaan puuta monen moneen tarkoitukseen ja metsä antaa työtä tuhansille ja taas tuhansille, varsinkin talvella, jolloin maatiloilla ei ole paljon työtä ja jolloin metsissä ja järvien jäällä voidaan ajaa autoilla, traktoreilla ja hevosilla talviteitä pitkin.

Myös kaupunkilainen lähtee mielellään perheineen talvisunnuntaina lumiseen metsään hiihtäen joskus pitkiäkin matkoja. Suomalaisten kaupunkien lähimetsissä näkeekin kauniina sunnuntaina, auringon paistaessa ja mittarin näyttäessä muutamaa pakkasastetta, satoja hiihtäjiä värikkäine hiihtopukuineen. Kesällä ihmiset taas tekevät metsään retkiä etsien erilaisia marjoja, syksyllä sieniä.

Suomi on myös tuhansien järvien maa. Sopiva nimi maalle, jossa on ainakin 60—70 000 pienempää tai suurempaa järveä. Suuri osa sisämaanliikennettä tapahtuu tänäänkin järviä pitkin, jotka usein luonnostaan ovat yhteydessä keskenään tai ovat kanavilla yhdistettyjä.

Höyrylaivoissa on somia, siistejä hyttejä, ja ruoka on hyvää. Ne tarjoavat mukavan matkustustavan, ja matkustajat voivat häiritsemättä nauttia näköaloista matkan kuluessa. Usein laivat kohtaavat muutamien kilometrien pituisia lauttajonoja, joiden puu tulee kaukaa pohjoisesta ja kulkee mereen asti.

Siellä täällä laiva laskee rantaan: puretaan tai lastataan, matkustajia poistuu ja tulee. Usein kosket kierretään sulkujen kautta. Myöhään iltasella kiinnitetään laiva jonkin pienen kirkonkylän laituriin. Matkustajat nousevat maihin tekemään pienen kävelyn yksinäisen, hiljaisen luonnon läpi kesän valoisaan yönä.

Sitten jatketaan matkaa varhain aamulla. Laiva kulkee edelleen järvien peilitynten vesien halki.

Syynä siihen, että Suomi on kehittymässä huomattavaksi matkailu- ja retkeilymaaksi, on ennen kaikkea sen luonto, joka tiheään asuttuihin maihin verrattuna on koskemattoman kaunista ja rauhallista. Suomessa voi tajuta rajattomien metsien läsnäolon ja järvet, jotka ovat niin suuria, että melkein kadottaa maan näkyvistä. Suomalaisille ei suomalainen maisema koskaan ole merkityksetön tyhjiö. Päinvastoin, he kokevat sen sinä luontaisena elinympäristönä, jossa heidän kulttuurinsa on kasvanut, kehittynyt ja eriytynyt hedelmälliseen moninaisuuteen.

maisema maastik
 määrä|tä, -än määrata
 luon|ne, -teen iseloom; olemus
 tunnelma meeleolu
 virkisty|ä, -n kosuda
 tänään siin: tänapäeval
 ennenmuinoin vanasti, ennemuiste
 pel|ätä, -kään karta, peljata
 pinta-ala pindala
 kauppala alev
 ympäristö ümbrus; miljöö
 rannik|ko, -on rannik
 viljell|ä, -en (põldu) harida; kasvatada;
 viljelda
 viljelysalue, -en ülesharitud maa, põl-
 lud
 tyyppi|nen, -sen tüüpiline
 maalaistalo talu
 pui|nen, -sen puust, puine
 välissä = väli|ä
 tarkoit|s, -ksen otstarve; eesmärk;
 kavatsus
 jolloin millal, kunas
 maatila talu(koht)
 traktori traktor
 talvitie talvetee
 mielellään meeleldi, meelsasti
 lumi|nen, -sen lumine
 mittari = lämpömittari
 pakka|nen, -sen pakane
 pakkasaste, -en külmakraad
 hiihtäjä suusataja
 värik|äs, -kään värvikas, kirev
 hiihtopu|ku, -vun suusaülikond
 sien|ä, -en seen

sisämaa sisemaa
 pitkin|piki, mööda
 luonnostaan looduslikult, loomulikult
 teel
 yhtey|s, -den ühendus
 keskenään omavahel, vastastikku
 kanava kanal
 yhdistää ühendada
 soma ilus, kena, nägus
 hyt|ti, -in kajut
 mukava mugav
 matkan kuluessa sõidu ajal
 pitui|nen, -sen pikkune
 laut|ta, -an parv
 jono rida, rivi
 laskea rantaan randuda
 pur|kaa, -an maha laadida
 lasta|ta, -an laadida, lastida
 kier|tää, -rän ringi minna, sõita
 sul|ku, -un tõke; tamm; lüüs
 myöhään iltasella hilja õhtul
 kiinnit|tää, -än kinnitada; kõita
 kirkonkylä kirikuküla
 nousta maihin maale minna
 peili peegel
 tyy|i, -en vaikne, tüün(e)
 peilityn|i, -en peegelsile
 kehit|tyä, -yn arened
 matkailu turism; reisimine; matkamine
 koskemat|on, -toman puutumatu
 taju|ta, -an tajuda; tunnetada
 läsnäolo juuresolek, kohalviibimine
 kadottaa näkyvistä kaotada vaatepii-
 rilt, silmist
 merkitykset|ön, -tõmän tähtsusetu

tyhjiö tühik; tühjus
ko|kea, -en kogeda, tunda, läbi elada
luontai|nen, -sen looduslik; loomupä-
rane
elin- elu-, elamis-

kasva|a, -n kasvada
hedelmälli|nen, -sen viljakas, viljakan-
dev
moninaisuus|, -den mitmekesisus

MATKA KOSKIVENEESÄ

Ainutlaatuisena elämyksenä jokaiselle Suomessa kävijälle oli aikaisemmin matka koskiveneessä Oulunkoskea alas. Se tapahtui erikoisesti sitä varten rakennetuilla, noin neljäntoista metrin pituisilla veneillä, joita kokeneet veneenkuljettajat ohjasivat.

Tuskin olimme jättäneet Vaalan rannan, kun virta tarttui veneeseen ja jo parin minuutin kuluttua veneen keula syöksähti ensimmäiseen koskeen. Kuljettaja ohjasi meitä milloin vuolaan virran keskitse, milloin aivan läheltä rantaa. Usein meni korkealle kohoavia aaltoja laidan yli, usein vene uhkasi pirstoutua karille tai kallionseinämään. Mutta oikeana hetkenä kuljettaja työnsi sen pitkällä tangollaan, sauvoimella syrjään.

Koskien välillä oli taipaleita tyyneempää vettä ja järviä. Sitten vaihdettiin koskivene moottoriveneeseen ja huimalla vauhdilla ajettiin näkymiltään vaihtelevien rantojen ja tumman metsän vieritse. Erään yksinäisen hirsimökin kohdalla matka keskeytettiin. Matkustajille myytiin siellä virvokkeita: kahvia, leivoksia ja marjoja. Virkistävän levähdystauon kuluttua matka jatkui ja pian saavuimme Muhokselle, mihin venematka loppui ja auto tai juna odotti meitä.

ainutlaatu|nen, -sen ainulaadne
elämys|, -ksen elamus
aikaisemmin varem, varemini
erikoisesti eriliselt; eriti
kuljettaja juht
ohja|ta, -an juhtida, suunata
tuskin vaevalt
keula käil
syöksäh|tää, -dän söösta, tormata
vuola|s, -an karedavooluline
keskitse keskelt
läheltä lähedalt
aalto, -lon laine
lai|ta, -dan kül; äär; poort
uh|ata, -kaan ähvardada
pirstou|tua, -dun puruneda
kari kari, madalik
seinämä sein
tan|ko, -gon teivas, ritv, latt

sauvoi|n, -men sõuderitv, -teivas
syrjään eemale, kõrvale
taipale, -en vahemaa, kaugus; tee
tyyn|i, -en vaikne, tüün(e)
vaihtaa, -dan vahetada
moottorivene, -en mootorpaat
huima = huimaava peadpööriv; pöö-
rane
vauht|i, -din kiirus; hoog
näky|nä vaatepilt, vaade
vieritse äärest, kõrvalt mööda
hirs|i, -ren palk
keskeyt|tää, -än katkestada, pooleli
jätta
myydä, -n müüa
virvok|e, -keen karastav v. värskendav
vahend (jook, toit)
leivo|s, -ksen (kondiitri)kook
levähdystau|ko, -on puhkehetk

IMATRAN KOSKEN RANNALLA

Viettäkäämme pari tuntia myös Imatran kosken rannalla. Se on Vuoksenjoen suuri putous, jossa 200 m:n levyisen joen vedet syöksyvät alas vain 30 m:n levyisen kallionhalkeaman läpi. Tuo mahtava koski nielee sekunnissa 500 000 litraa vettä. Sen ukkosenkaltainen jyminä kuuluu yli puolen peninkulman päähän, ja putouksen vieressä on vaikea kuulla toisen puhetta.

Joen rannalla kasvaa koivu- ja mäntymetsää. Putouksen vaikutusta vähentää hiukan Imatran voimalaitos. Sähkölaitos käyttää kosken voimaa ihmisten hyväksi, varustaen valolla ja voimalla suuren osan Suomenmaata. Aivan lähellä rantaa on komea Valtionhotelli, jonka parvekkeelta näkee kuohuvan kosken ja kuulee veden hyökkäävän korkealle kallion seinää vasten ja syöksyvän vaahdoksi.

Kosken yli on rakennettu kapea rautasilta. Pysähdymme hetkiseksi sen laitaan ja luomme vielä kerran katseemme Suomen suurimman kosken kuohuvia pyörteitä kohti.

putous, *-ksen* juga, kosk
levyinen, *-sen* laiune
syöksy|ä, *-n* söösta, tormata
halkeama lõhe, pragu
litra liiter
niel|jä, *-en* = nielaista
kaltainen, *-sen* sarnane
jyminä tümin
peninkulma penikoorem
vieressä kõrval, ääres
koivu kask
män|ty, *-nyn* mänd
vähentää, *-nän* vähendada
voimalaito|s, *-ksen* = sähkölaito|s,
-ksen elektriijaam, jõujaam
voima võim, jõud, energia

hyväksi kasuks, heaks
valo valgus
Suomenmaa Soomemaa
komea tore, uhke; suurepärane
parveke|e, *-keen* rõdu
kuohu|ja, *-n* vahutada, kobrutada; kee-
da
hyök|ätä, *-kään* rünnata, peale tungida
vasten vastu
vaah|to, *-don* vaht
raul|ta, *-dan* raud
katse, *-en* pilk, vaade
luoda katseensa johonkin millelegi pil-
ku heita
pyör|re, *-teen* keeris, pööris
kohti suunas, poole

SUOMEN LAULU

Kuule, kuinka soitto kaikuu!
Väinön kanteleesta raikuu
Suomen laulua.
Kuule, hongat huokailepi,
kuule, kosket pauhailepi.
Suomen laulua!

Kaikkiällä ääni kaikuu,
 kaikkiällä kielet raikuu
 Suomen laulua!
 Sydän jos on suotu sulle,
 murheess', ilossakin kuule
 Suomen laulua.

E. v. Quanten

kai|kua, -un kõlada; (vastu) kajada
 Väinön = Väinämöisen
 rai|kua, -un heliseda, kaikuda
 hon|ka, -gan (pöline) mänd
 huokai|lla, -en ohata, ohkida
 huokailepi = huokailee

pauhai|lla, -en mühiseda, müriseda
 kaikkiällä kõikjal
 sulle = sinulle
 murhe, -en mure
 murheess' = murheessa
 ilo rõõm

HEINO KARU LUKEE LEHTEÄ

Parantaaksen suomen kielen taitoan Heino Karu lukee joka päivä suomalaisia sanomalehtiä. Hänestä on mielenkiintoista seurata eri puolueiden lehtiä, koska esim. vasemmisto ja oikeisto usein ajattelevat samasta asiasta aivan eri tavalla. Tavallisimmin hän ostaa *Kansan Uutiset*, joka on Suomen Kansan Demokraattisen Liiton (SKDL:n) äänenkannattaja.

Paksu sunnuntainumero sisältää paljon asiaa. On maailmanpolitiikkaa: Neuvostoliiton edustaja on pitänyt YK:ssa tärkeän puheen... Toivotaan, että rauha voitaisiin palauttaa koko Afrikkaan... USA:n presidentti ja Englannin pääministeri tapaavat toisensa Lontoossa... Hallituspula jatkuu Ranskassa; yritys muodostaa uusi ministeristö on taas epäonnistunut... Kotimaassa on valittu uusi eduskunta; tätä käsittelee myös pääkirjoitus. Kirjallisuus-, taide- ja teatteripalstat ovat pitkiä, kuten aina sunnuntaisin. Stadionilla pidetään suuret urheilukilpailut. Lippujen myynti Tanska — Suomi jalkapallo-otteluun alkaa huomenna.

Sitten ilmoitukset. Alennusmyynti: kahdenkymmenen markan hattuja kuudella markalla. Palvelukseen halutaan: sihteeri, yhtiön johtaja... Myydään: käytetty pesukone... käytettyjä autoja jne.

Suurin osa Suomen sanomalehdistä on puoluelehtiä. Puolueetomia sanomalehtiä on melko vähän. Helsingissä ilmestyvät mm. seuraavat aamulehdet: *Helsingin Sanomat* (puolueeton) — maan suurin päivälehti, *Kansan Uutiset* (SKDL), *Uusi Suomi* (kokoomus), *Suomenmaa* (keskustapuolue; aikaisemmin: maalaisliitto), *Suomen Sosiaalidemokraatti* (sos. dem.) sekä *Hufvudstadsbladet* (puolueeton, ruotsinkielinen).

Sanomalehtiä lukemalla saa yleiskuvan Suomen poliittisesta elämästä. Mutta kun käy Eduskuntatalossa, voi nähdä, että

vasemmisto tosiaan istuu vasemmalla, keskusta keskellä ja oikeisto oikealla. Vasemmiston muodostaa kolme puoluetta, Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (SDP), Suomen Kansan Demokraattinen Liitto (SKDL), jonka suurimpana jäsenjärjestönä on Suomen Kommunistinen Puolue (SKP), sekä Työväen ja Pienviljelijäin Sosiaalidemokraattinen Liitto (TPSL), Keskustaan lasketaan kuuluviksi Keskustapuolue, Liberaalinen Kansanpuolue ja Suomen Maaseudun Puolue (SMP). Oikeistoon kuuluvat Kansallinen Kokoomus ja Ruotsalainen Kansanpuolue.

Suomen sisäpoliittisille kiistoille on usein ominaista pikku-mainen kiihko ja itsepäisyys.

Suomen ulkopoliitiikan perustana on tiukka puolueettomuus, neuvotteluhalu ja sopimusten tinkimätön noudattaminen. Tätä, ns. Paasikiven linjaa on vuodesta 1956 noudattanut myös presi-

dentti Urho Kekkonen, mikä on lisännyt Neuvostoliiton luottamusta Suomeen.

Suomen kansa on osoittautunut suureksi suurissa ja pieneksi pienissä asioissa. Sen vuoksi ei näytä olevan syytä epäillä sen valoisaa tulevaisuutta.

paran|taa, -nan parandada
tai|to, -don oskus
puolue, -en partei; erakond
esim. = esimerkiksi näiteks
vasemmisto pahempoolsed
oikeisto parempoolsed
demokraattinen, -sen demokraatlik
liit|to, -on liit
äänenkannattaja häälekandja
sisäl|tää, -län sisaldada
politiik|ka, -an poliitika
edustaja esindaja
YK = Yhdistyneet Kansakunnat
Ühinenud Rahvaste Organisatsioon
(ÜRO)
toivo|a, -n soovida; loota; ihaldada
palaut|taa, -an tagastada; ennistada
Afrik|ka, -an Aafrika
Englan|ti, -nin Inglismaa
pääministeri peaminister
Lontoo London
hallituspuola valitsuskriis
Ranska Prantsusmaa
yri|tus, -ksen katse, üritus
ministeristö kabinet, valitsus; minist-
rite nõukogu
epäonnistu|a, -n ebaõnnestuda
käsit|ellä, -telen käsitleda
pääkirjoitu|s, -ksen juhtkiri
palsta veerg
urheilukilpailu spordivõistlus
lip|pu, -un pilet; lipp
myyn|ti, -nin müük
Tanska Taani
ottelu võistlus; võitlus
ilmoitu|s, -ksen kuulutus; teadaanne
alennusmyyn|ti, -nin odav väljamüük
mark|ka, -an mark
palvelu|s, -ksen teenistus; teenimine
sihteeri sekretär
yhtiö ühing; kompanii
johtaja juhataja
pesukone, -en pesupesemismasin
jne. = ja niin edespäin ja nii edasi
puoluet|on, -toman erapooletu; neut-
raalne
mm. = muun muassa muuseas

aamuleh|ti, -den hommikuleht
päiväleht|ti, -den päevaleht
kokoomu|s, -ksen koalitsioon
keskustapuolue, -en keskerakond
maalaisliit|to, -on maaliit
sos. dem. = sosiaalidemokraatit sot-
siaaldemokraadid
ruotsinkielinen, -sen rootsikeelne
lukemalla lugedes, lugemiseiga
yleiskuva üldpilt
poliitti|nen, -sen poliitiline
tosiaan tõesti, tõepoolest
jäsen, -en liige; jäse
järjestö organisatsioon
kommunisti kommunist
kommunistinen, -sen kommunistlik
pienviljelijä väketalunik
maaseutu, -dun maa, provints
kansallinen, -sen rahvuslik
sisäpoliitti|nen, -sen sisepoliitiline
kiista vaidlus, poleemika; riid, tüli
pikkumai|nen, -sen väiklane, pedantne
kiihko ägedus, tulius; ind, kirk
itsepäisy|s, -den kangekaelus, põik-
päisus
ulkopolitiik|ka, -an välispoliitika
perusta alus, põhi, baas
tiuk|ka, -an range
puolueettomuus, -den erapooletus
neuvottelu nõupidamine
halu soov, tahtmine; himu; isu
sopimu|s, -ksen leping, kokkulepe,
sobimus
tinkimät|ön, -tõmän tingimatu
noudat|taa, -an kinni pidada; täita;
järgneda
ns. = niin sanottu(a) nõndanimeta-
tud
linja liin; joon; siht
luottamu|s, -ksen usaldus; lootus
sen vuoksi seepärast
syy põhjus; süü
epäil|lä, -en kahelda, kõhelda; kahtlus-
tada
valoisia helge; valgusküllane; optimist-
lik
tulevaisuus, -den tulevik

KUURO MIES

- Hyvää päivää!
— Kirvesvarttanihan minä tässä veistelen.
— Onko teillä vaimoa?
— Oli se, mutta kun se oli jo vanha, niin minä tervasin sen ja vedin kankaalle kuivumaan.
— Onko teillä tyttöjä?
ja toisella renki Matti pellolla kyntää.
— Oli niitä kaksi, mutta toisen päälle herrat autollaan ajoivat
— Missä te olette järkenne menettäneyt?
— Tuosta se kahden koivun välistä menee.
Kuuro luuli näet vieraan tiedustelleen, mitä hän valmisti, oliko talossa venettä tai hevosta, ja mistä tie menee.

Kansan pilajuttu

kuuro kust
kirvevar|si, -ren kirvevars
veistel|lä, -en voolida, vesta
terva|ta, -an tõrvata
ve|tää, -dän vedada; tõmmata
kangas, -kaan nõmm, palu; kangas,
riie
kuivu|a, -n = kuiva|a, -n kuivada
ren|ki, -gin sulane

kyn|tää, -nän künda
menet|tää, -än kaotada, nimetada
tuosta sealt
välistä vahelt
näet nimelt
valmista|a, -n valmistada, teha
kasku naljajutt; anekdoot
pilajut|tu, -un naljajutt, nali, anekdoot
kansan pilajuttu rahvanaljand

Te tunnete juba 2125 soomekeelset sõna

KÄÄNETE TARVITAMISE ISEÄRASUSI

(järg)

Alaleütlev

1. Alaleütlev väljendab lõhna ja maitset, näit.

Metsä haiskahtaa simalle.

Mets lõhnab mee järele.

Ruoka maistuu pahalle.

Toit maitseb halvasti.

2. Alaleütleval koos verbidega *nauraa* 'naerda', *hymyillä* 'naeratada', *viheltää* 'vilistada' on enam-vähem põlgav tähendus.

<i>Minä nauran makeasti sille asialle.</i>	Ma naeran magusalt selle asja üle.
<i>Toverini ei edes hymyile huonoille vitseille.</i>	Minu seltsimees isegi ei naerata halva nalja peale.
<i>Sille asialle minä vihelän.</i>	Selle asja peale ma vilistan.

3. Alaleütlev esineb ka tegevuse viisi näitavates määrsonades.

<i>Juna kulkee hiljalleen.</i>	Rong liigub aeglaselt.
<i>Kello on täsmälleen kaksiteista.</i>	Kell on täpselt kaksteist.

Alalütlev

1. Alalütlevaga nagu teistegi väliskohakäänetega väljendatakse mingi koha ligikaudset ümbrust, samuti kellegi pool, juures olemist.

<i>Hevonen on koululla, uudella rakennuksella.</i>	Hobune on kooli juures, uue ehituse juures.
<i>Kävitkö eilen Koppasella?</i>	Kas eile Koppaneni pool käisid?

2. Mängude kohta kasutatakse mitmuslikke väliskohakäändeid.

<i>Lapset ovat pallosilla (sokkosilla, piilosilla).</i>	Lapsed mängivad palli (pimesikku, peitust).
<i>(Lapset tulivat pallosilta jne.)</i>	(Lapsed tulid palli mängimast jne.)

3. Alalütlev väljendab abinõu või tööriista, millega midagi tehakse.

<i>Näin sen omilla silmilläni.</i>	Nägin seda oma silma(de)ga.
<i>Hakkaan kirveellä puun poikki.</i>	Raiun kirvega puu katki.

4. Alalütlevaga väljendatakse viisi, kuidas tegevus toimub.
Hän katsoi minuun erinomaissella tavalla. Ta vaatas mulle iseärali-
Kaaduin tahallani. Kukkusin meelega.

Alaltütlev

1. Alaltütlev väljendab elusolendil millegi puudumist, tema eest millegi varjamist, või näitab, et tema kahjuks midagi sünnib.

<i>Häneltä kuoli äiti.</i>	Temal suri ema.
<i>Alaikäisiltä on usein kielletty elokuviin pääsy.</i>	Alaealistel on kinos käimine sageli keelatud.
<i>Äiti katki tulitikut lapsilta.</i>	Emal peitis tuletikud laste eest.
<i>Mieheltä katkesi jalka.</i>	Mehel murdus jalaluu.

2. Alaltütlev (harvemini ka alaleütlev) näitab suhet, mille poolest isik või ese on hea, halb, ilus, inetu jne.

<i>Poika on hyvä tavoiltansa (tavoillensa).</i>	Poiss on oma kommetelt korralik.
<i>Kasvoiltaan on mies lauhkea, mutta sydämeltä kova.</i>	Omal näo poolest on mees pehme, aga südameelt kalk.

3. Alaltütlev (harvemini ka alaleütlev) väljendab muljet, mis mingi asi meie meelele jätab.

<i>Alku näyttää hyvältä (hyvälle).</i>	Algus näib (olevat) hea.
<i>Sinappi maistuu karvaalta.</i>	Sinap on ('maitseb') kibe.
<i>Jo tuntui tilani paremmalta.</i>	Juba tundus minu olukord parem.

4. Alaltütlevaga väljendatakse takistavat põhjust.

<i>Laiva pääsee tulemaan jäiltä, jos uskaltaa lähteä sumulta.</i>	Jää pärast võib laev tulla, kui sõandab udu tõttu tulema hakata.
<i>Noilta lapsilta ei saa luetuksi.</i>	Nende laste pärast ei saa õppida.

5. Alaltütlev väljendab veel kellaaega ja aega (ajajärku).

Liikkeet suljetaan kuudelta. Kauplused suletakse kell kuus.

Tuo kirves on kivikaudelta. See kirves on pärit kiviajast.

Saav

1. Saav väljendab keelt, milles midagi öeldakse või kirjutatakse, samuti ka üldisemat tegevuse viisi.

Sanokaa tämä sama suomeksi. Öelge sedasama soome keeles.

Hän piti puheensa venäjäksi. Ta pidas oma kõne vene keeles.

Ole ihmiseksi. Ole inimene.

2. Saav väljendab olukorda, mille suhtes lausutakse midagi ootamatut.

Veljesi on hyvin lukenut mies niin nuoreksi mieheksi. Sinu vend on väga haritud nii noore mehe kohta.

Näin varhaisiksi on paljon väkeä torilla. Nii varajase aja kohta on turul palju rahvast.

3. Muid eesti keelest erinevaid juhtumeid.

Tulin vakuuttuneeksi. Tulin ('veendunuks') kindlale arvamusel, veendusin.

Ei lapsesta ole laulajaksi. Lapsest pole lauljat.

Tunsin itseni terveemmäksi. Tundsind tervemana.

Sanoi itsekseen. Utles endamisi.

Tuli mennyksi. Mindi ('tuli minduks').

Olev

1. Olevat koos täiendsõnaga tarvitatakse ajamäärusena.

Tänä iltana en mene ulos. Täna õhtul ma ei lähe välja.

Eräänä kauniina päivänä aion tulla luoksesi vieraisille. Ühel ilusal päeval kavatsen sinu poole külla tulla.

2. Ka öeldistäitemäärus esineb olevas.

Aiti on jo kaksi viikkoa ollut sairana. Ema on juba kaks nädalat haige olnud.

Olen sinua pitänyt kunnon miehenä. Olen pidanud sind tubliks meheks.

Ilmaütlev

1. Ilmaütlevat tarvitatakse soome keeles harvemini kui eesti keeles. See esineb tavaliselt vaid teatavasis ütlustes.

Joka kuritta kasvaa, se kunnialta kuolee. Kes karistuseta kasvab, see aut sureb.

Joka syyttä suuttuu, se lahjatta leppy. Kes põhjuset vihab, see kingituseta lepib.

Suuremmitta vaikeuksista, rahatta, luvatta jt. Ilma suuremate raskuseta, rahata, loata jt.

Ilmaütleva asemel on soome keeles tavaliselt *ilman* koos osastavaga: *ilman rahaa* 'rahata', *ilman suurempia kustannuksia* 'suuremate kuludeta'.

2. Ühtlasi tuleb meeles pidada, et ilmaütlevat ei saa kasutada täiendina, vaid selle asemel tuleb tarvitada ton-, tön-lõpulisi adjektiive: *Hännätön* (mitte: *hännättä*) *koira* 'sabata koer', *päätön nukke* 'peata nukk'.

Kaasaütlev

Soome kaasaütleva ehk komitatiivi puhul, mille moodustamisviis eesti keelest täielikult erineb (vt. lk. 45), on vaja silmas pidada seda, et kirjakeel kasutab mitmuse vormi kaainsuse tähenduses.

Ukko meni akkoinensa kaupunkiin. Vaar läks (oma) mooriga linna.

Mies meni metsään kirveineen ja sahoineen. Mees läks metsa (oma) kirve ja saega.

Kõnekäände:

Talo paloi kaluineen päivineen. Maja põles ('oma kraamiga, päevadega') tükkis kraamiga.

Laiva hukkuu miehineen päivineen. Laev hukkus ('oma meestega, päevadega') koos meeskonnaga.

Viisiütlev

1. Ka viisiütlevat ehk instruktiivi, mis vastab küsimusele *kuidas? mil viisil?*, kasutatakse tavaliselt mitmuses, kuigi tähendus on ainsuslik, näit.

Täss' auroin, miekoin, miettehin isämme taistelivat. Siin adra, mõõga, mõttega me isad võitlesid.

Ainsuses tarvitatakse viisiütlevat, mis on sarnane ainsuse omastavaga, peamiselt ühenduses põhiarvsõnadega: *kahden käden* 'kahe käega', *kuuden miehen* 'kuue mehega', *kahden puolen* 'kahel pool'.

2. Viisiütlev väljendab ka korduvat, kuid ligemalt määramata aega.

Kesäisin tahtoisin oleskella Suomessa. Suviti tahaksin Soomes elada.

Aamuin ja illoin. Ohtuti ja hommikuti.

Harjutusi

1. Asetage sulgudes olevad sõnad õigesse käändesse.

1. (Poika) katkesi käsi. 2. Tämä elokuva on (lapset) kielletty. 3. Laulu kuului (kaunis). 4. Isoisä tuntee itsensä (terveempi). 5. Maitokauppa avataan (seitsen). 6. Tämä kirje on kirjoitettu (eesti, viro). 7. (Kasvonsa) on tyttö kaunis. 8. Ei hänestä ole (kyntäjä). 9. Hän lähti (kesä) Suomeen. 10. Ilman (raha) ei voi ostaa mitään. 11. Höyrylaiva hukkuu (miehet päivät). 12. Lap-

set menivät metsään (korit). 13. Hän kääntyi minuun (selkä). 14. Puut hakataan poikki (kirves). 15. Traktori on (uusi rakenus).

2. Käänake 5 esimeses käändes sõnad:

1. *haarukka* — *haarukan* 'kahvel', 2. *kallis* — *kalliin* 'kallis',
3. *tullut* — *tulleen* 'tulnu(d)'.

3. Moodustage tegusõna vormide skeemi eeskujul (lk. 134 jj.) kõik pöördelised ja käändelised muuted verbidest *kirjoittaa* — *kirjoitan* 'kirjutada' ja *taistella* — *taistelen* 'võidelda'. Nimetage eraldi konsonanttüvelised vormid.

19. ÖPPETUND

SUOMEN TEOLLISUUS

Tällä vuosisadalla, varsinkin toisen maailmansodan jälkeen, Suomi on muiden maiden tavoin hyvää vauhtia teollistumassa. Teollisuus ja kauppa ovat tulevaisuuden elinkeinoja. Teollisista elinkeinoista — teollisuudesta, liikenteestä ja kaupasta toimeentulonsa saava väestön osa on jo yhtä suuri kuin maa- ja metsätalousväestö ja kasvaa jatkuvasti.

Kaupunkien kasvu on ollut nopeata: vanhojen väkiluku on kasvanut vuodesta 1860 vuoteen 1950 enemmän kuin kaksinkertaiseksi; uusia on syntynyt ja niissä on runsaasti tuotantolaitoksia. Suomen kolme suurinta kaupunkia ovat Helsinki, Turku ja Tampere. Helsinki, pääkaupunki, on tärkeä tuontisatama ja sinne on keskittynyt melkoinen teollisuuskin — koneenrakennus-, tupakkatehtaita, laivanveistämöjä ja konepajoja. Turussakin on vanhastaan joukko suuria tuotantolaitoksia, niinkuin puuvillankehruu-, rautateollisuus- ja vaunutehtaita, valimoja ja laivanveistämöjä. Tampere on uudenaikaisesti rakennettu kaupunki. Se on nykyään maan tärkein teollisuuskaupunki. Mainittakoon kutoma- ja paperiteollisuuslaitokset, kenkä- ja nahkatehtaat.

Suomen teollisuus on miltei kokonaan koneistettua tehdasteollisuutta. Koti- ja käsiteollisuus on jäänyt hyvin vähäiseksi.

Metsä on Suomen vihreä kulta. Puunjalostusteollisuuden viimeaikaisessa kehityksessä on pääpaino ollut paperiteollisuuden puolella. Suomi on maailman huomattavimpia paperintuottajia. Puusta valmistetaan myös huonekaluja, tulitikkuja ja monenlaista muuta tavaraa sekä kotimaan kulutusta että vientiä varten.

Viime vuosikymmenien kuluessa on varsinkin metsäteollisuuden tuotto suuresti noussut. Ratkaisevan sysäyksen antoivat Neuvostoliitolle tehdyt sotakorvaustyöt. Lähes kuudes osa Suomen viennistä on nykyään metalliteollisuuden tuotteita, ja työntekijäin lukumäärässä tämä teollisuus voittaa metsäteollisuuden. Teollisuus valmistaa mitä erilaisimpia koneita (esim. voimakoneita, traktoreita, pesukoneita, jääkaappeja, radioita), kulku-

neuvoja (laivoja, vetureita, rautatievaunuja, kuorma- ja linja-
autoja, polkupyöriä) sekä työkaluja ja nauvoja jne. Ulkomaille
menevistä tuotteista tärkeimpiä ovat laivat ja paperikoneet, joi-
den valmistaminen on muodostunut erikoisalaksi.

Teollisuuden tarvitsema käyttövoima saadaan koskista ja
erilaisista polttoaineista.

tavoin moodi, viisil
teollistu|a, -n industrialiseeruda
elinkeino tegevusala; elatusvahend
teoll|nen, -sen tööstuslik, industriaal-
ne
liiken|ne, -teen transport; liiklus
toimeentulo elatus; sissetulek; toime-
tulek
maatalou|s, -den põllumajandus
jatkuvasti pidevalt, katkestamatult
kasvu kasv
väkilu|ku, -vun elanike arv, rahvaarv
kaksinkertai|nen, -sen kahekordne
runsaasti rikkalikult
tuotan|to, -non tootmine; toodang
laito|s, -ksen asutus, ettevõte
tuotantolaito|s, -ksen tootmisettevõte
tuon|ti, -nin sissevedu, import
keskit|tyä, -yn koonduda; keskenduda
melko|inen, -sen üsnagi suur; kenake
kone, -en masin; aparaat
koneenrakennusteh|das, -taan masina-
ehitustehas
metalli metall
posliini portselan
makeisteh|das -taan kompvekivabrik
laivanveistämö laevaehitustehas, dokk
konepaja remonditöökoda
vanhastaan vanast v. ammust ajast
puuvilla puuvill
kehruu ketramine, ketrus
valimo valukoda
nykyään nüüd, nüüdsel ajal

kutomateollisuu|s, -den tekstiilitööstus
kenkäteh|das, -taan saapavabrik
koneista|a, -n mehhaniseerida
vähäi|nen, -sen vähene, tühine; väike
pääpaino pearõhk
puunjalostusteollisuu|s, -den puidu-
tööstus
viimeaikai|nen, -sen viimaseaegne
kehity|s, -ksen areng, arenemine, prog-
ress
tuottaja tootja
huonekalu mööbliese
tulitik|ku, -un tuletikk
monenlai|nen, -sen mitmesugune
kulutu|s, -ksen tarbimine; kulutamine
vien|ti, -nin väljavedu, eksport
tuot|to, -on toodang; tootmine
ratkaiseva otsustav
sysäy|s, -ksen tõuge
sotakorvau|s, -ksen reparatsioon
kuudes osa kuuendik
työntekijä töötaja, tööline
lukumäärä arv, hulk
voimakone, -en (elektri)mootor
sähkökone, -en elektrimasin
veturi vedur
polkupyörä jalgratas
naua nael
valmistu|s, -ksen valmistamine, toot-
mine
erikois- eri-, spetsiaal-
käyttövoima energia
polttoaine, -en kütteaine, põletusaine

KÄSITYÖ

Käsityö ja taideteollisuus ovat asioita, joita ei sovi unohtaa,
kun puhutaan Suomesta. On esimerkiksi vaikeaa ajatella suo-
malaista kotia, jossa ei olisi lainkaan käsin kudottuja tekstiilejä.
Maalaiskodeissa kudotaan vieläkin paljon sekä villasta että pel-
lavasta. Pöytäliinat, pyyheliinat, matot jne. ovat usein emännän
itse kutomia. Sekä maalla että kaupungissa riippuu suomalaisten
kotien seinillä usein joko perittyjä tai omin käsin valmistettuja

ryijyjä tai täkänöitä. Jotkut ryijyistä ovat parikin sataa vuotta vanhoja. Uudempien ryijyjen mallit ovat joskus tekijän itse piirtämiä, mutta tavallisesti seurataan kaupasta ostettuja, tunnettujen taiteilijoiden suunnittelemaa malleja. On sekä kudottuja että ommeltuja ryijyjä. Kumpikin työtapa on hauska, mutta melko hidaskä.

Suomesta viedään ulkomaillekin käsin kudottuja, jonkin verran myös koneellisesti valmistettuja ryijyjä ja ryijymattoja. Vientitavaraa ovat monet muutkin taideteollisuuden tuotteet, kuten posliini, keramiikka, lasi, korut jne. Jos teille vain tarjoutuu tilaisuus, käykää katsomassa jotakin posliini- tai lasitehdasta. Se on mielenkiintoisimpia asioita, mitä ajatella saattaa. Saatte itse seurata, kuinka kauppojen hyllyillä näkemänne ja ihailemanne esineet syntyvät taitavien tekijöiden käsissä.

Myös museoissa, varsinkin Kansallismuseossa ja kesäisin Seurasaaren ulkomuseossa, on mahdollista nähdä vanhoja käsityön taitajia, naisia ja miehiä, työtään tekemässä. Joskus heitä näkee myös suurilla kesäjuhlilla maalla. Siellä voi myös tutustua värikkäisiin suomalaisiin kansallispukuihin. Ne olivat jokin aika sitten häviämäisillään, mutta ovat tulleet uudelleen suosituiksi varsinkin kesäisinä juhlapukuina maalla. Kansallispukuisen nuorten esittämät kansantanssit ovat aina kaunista nähtävää.

taideteollisuus|s, -den kunstipäraste tar-
beesemete tootmine v. tööstus
jossa kus
käsin käsitsi, kätega
ku|toa, -don kududa
maalais- maa-
pellava lina
pöytäliina laudlina
pyyheliina käterätik
mat|to, -n vaip
peri|ä, -n pärida, päranduseks saada
ryijy rüiju
malli kavand; muster
tekijä tegija; autor
piir|tää, -rän joonistada; joonestada
suunnit|ella, -telen kavandada; plane-
rida; projekteerida
om|mella, -pelen ömmelda
työta|pa, -van tööviiis

jonkin verran mõnevõrra
vientitavara eksportkaup
keramiik|ka, -an keraamika
koru ehe, ehteasi
tarjoutuu tilaisuus avaneb võimalus
saat|ta, -an võida; saata
hylly riitul
taitava vilunud; osav
kesäisin suviti
ulkomuseo vabaõhumuuseum
tai|taa, -dan osata
juhla pidu, pidustus; püha
kansallispu|ku, -vun rahvariie
hävi|tä, -än kaduda; hävida; kaotada
uudelleen uuesti
suosi|a, -n soosida
kesäi|nen, -sen suvine
juhlapu|ku, -vun peoriietus
kansantanssi rahvatants

MATKAILUTEOLLISUUDELLE LUODAN PERUSTAA

Parhailaan pohjoisen Keski-Suomen kunnissa rakennetaan ensimmäisiä matkateollisuuden yksiköitä. Näistä tärkeimpiä ovat korkealuokkaiset loma-asunnot, joita tulevan kesän aikana raken-

netaan kaikkiaan noin 120 kappaletta. Tämän lisäksi tullaan eräiden Keski-Suomen tunnetuimpien leirintäalueiden laitteita kehittämään aivan huippuluokkaan maassamme. Loma-asunnot rakennetaan joko asuntoryhmiksi tai lomakyliksi, jolloin yhdessä ryhmässä tulee olemaan noin 5—10 asuntoa ja lomakylässä vastaavasti 30—40 asuntoa, useita saunoja ja keskusrakennus ravintoloinen.

Rakennettavat loma-asunnot eivät ole mitään tavallisia kesämökkejä, sillä kaikkein pienimmässäkin tyypissä on pinta-alaa 41 m² käsittäen kahden hengen makuuhuoneen, tilavan olohuoneen, keittokomeron sekä suihkun ja WC:n. Talot on suunniteltu ympärivuotista käyttöä varten ja niissä on joko öljy- tai sähkölämmitys. Keittiössä on sähkö- tai kaasuhellat sekä jääkaappi. Kylmä ja lämmin vesi kuuluu luonnollisesti asiaan.

Suunnitelma kokonaisuudessaan on varsin rohkea, mutta tähän mennessä suoritettut markkinointitutkimukset osoittavat, että kaikki on realistisella pohjalla. — — — Unohtaa ei myöskään sovi niitä mahdollisuuksia, mitä esimerkiksi Leningradin miljoonakaupungin läheisyys tulee aikanaan maamme matkailulle tarjoamaan.

(«Kansan Uutiset»)

parhailtaan parajasti; praegu
 kun|ta, -nan kihelkond
 yksik|kö, -ön üksus; ainsus
 korkealuokkai|nen, -sen kõrgeklassi-
 line
 loma puhkus
 asun|to, -non korter
 kaikkiaan kokku, tervikuna
 lait|e, -teen seadis, riist
 leiri laager; leer
 kehiti|tää, -än arendada
 lomakylä puhkeküla
 vastaavasti vastavalt
 kaikkein kõige
 m² = neliometri ruutmeeter
 makuuhuone, -en magamistuba
 tilava avar, ruumikas
 keittokomero nišš (toidu valmistami-
 seks), keedunurk

suihku dušš
 WC loe: vee see
 ympärivuoti|nen, -sen aastaringne
 käyt|tö, -ön kasutamine, tarvitamine
 lämmitys, -ksen küte; kütmine
 kaasuhella gaasipliit
 luonnollisesti loomulikult
 suunnitelma projekt; kava; kavatsus
 rohkea julge
 tähän mennessä siiani
 markkinoi|ti, -nin turustamine, müük
 tutkimi|s, -ksen uurimus
 realist|i|nen, -sen realistlik
 pohja põhi; alus
 mahdollisuu|s, -den võimalus
 läheisyy|s, -den lähedus
 aikanaan = aikoinaan omal ajal

IHMISELLE

Syntyminen: aamun kajossa kalpea liekki syttyy,
 palaa häilähdellen kiitävän sekunnin
 ajan suunnattoman kellon käydessä
 ja sammuu.

Vaaksa on matkasi maailman turulla, ihminen,
 tuskin ehdi vaistota kauneuden, valon,
 pimeyden ja vääryyden,
 kun jo yö ylitsesi laskeutuu.
 Onko matkasi siis turhuus ja hengen vaiva vain?
 Onko turhuutta mitään kuulla, nähdä ja tehdä?

Ei, ei! Valaise pimeyttä,
 taistele vääryyttä ja vihaa vastaan,
 valmista jälkeentuleville kauniimpaa maailmaa.
 Muurahainen olet, pieni muurahainen vain,
 mutta miljoonien sovusta, miljoonien työstä
 kasvaa kerran valtava vuori.
 Kerran nousee sen huippu yli vihan tumman metsän.
 Silloin saavat muurahaiset auringossa vaeltaa.

Pentti Lahti

(Kokoelmasta «Rautainen virta»)

syntymi|nen, -sen sündimine
 kajo paiste
 kalpea kahvatu
 lie|ki, -in leek
 pala|a, -n põleda
 häiläh|dellä, -telen võbiseda, võpatada
 kii|tää, -dän rutata, kihutada, tormata
 suunnat|on, -toman tohutu, hiiglasuur,
 kolossaalne
 sammu|a, -n kustuda
 vaaksa vaks
 tur|ku, -un = tori turg
 vaisto|ta, -an tajuda, tunnetada

vääryy|s, -den ebaõiglus, ülekohus
 ylitse üle
 ylitsesi sinu üle
 turhuu|s, -den asjatus, tarbetus; tühi-
 sus
 valais|ta, -en valgustada; valgendada
 viha viha, vaen
 jälkeentuleva järeltulev
 muurahai|nen, -sen sipelgas
 so|pu, -vun üksmeel, kooskõla, läbi-
 saamine, leplikkus
 rautai|nen, -sen raudne, rauast

Te tunnete juba 2266 soomekeelset sõna

LAUSELÜHENDITE MOODUSTAMINE

Sihitis- ja ajamääruslauselühendite moodustamine on üld-
 joontes sama kui eesti keeles. Lauselühendite sage kasutamine
 on soome keelele tüüpiline.

Lühendamata lause

Lauselühend

Aktiiv

<i>Kuulen, että linnut laulavat.</i>	<i>Kuulen lintujen laulavan.</i>
(Kuulen, et linnud laulavad.)	(Kuulen linde laulvat.)
<i>Arveletko, että he jo lähtivät (ovat lähteneet, olivat lähteneet)?</i>	<i>Arveletko heidän jo lähteneen?</i>
(Kas sa arvad, et nad juba läksid /on läinud, olid läinud/?)	(Kas sa arvad neid juba läinud olevat?)
<i>Luulen, että kuulen melua.</i>	<i>Luulen kuulevani melua.</i>
(Arvan, et kuulen müra.)	(Arvan müra kuulvat.)
<i>Luulen, että kuulin (olen kuullut, olin kuullut) melua.</i>	<i>Luulen kuulleeneni melua.</i>
(Arvan, et kuulsin /olen kuulnud, olin kuulnud/ müra.)	(Arvan müra kuulnud olevat.)

Passiiv

<i>Kaisa luulee (luuli), että kissaa rääkätään.</i>	<i>Kaisa luulee (luuli) kissaa rääkättävään.</i>
(Kaisa arwab /arvas/, et kassi piinatakse.)	(Kaisa arwab /arvas kassi piinatavat'/, et kassi piinatakse.)
<i>Kaisa luulee (luuli), että kissaa rääkättiin (on rääkätty, oli rääkätty).</i>	<i>Kaisa luulee (luuli) kissaa rääkätyn.</i>
(Kaisa arwab /arvas/, et kassi piinati /on piinatud, oli piinatud/.)	(Kaisa arwab /arvas kassi piinatud olevat'/, et kassi piinati.)

I. Pea- ja kõrvallause tegevus on samaaegne

Lühendamata lause	Lauselühend
<i>Kun kesä tulee, saapuvat pääskysel Suomeen.</i>	<i>Kesän tullessa (tul- len) saapuvat pääskysel Suomeen.</i>
(Kui tuleb suvi, saabuvad pää- sukesed Soome.)	(Suve tulles saabuvad pääsuke- sed Soome.)
<i>Lapset istuivat hiljaa, kun sinä kerroit satuja.</i>	<i>Lapset istuivat hiljaa sinun kertoessasi satuja.</i>
(Lapsed istusid vaikselt, kui sa jutustasid muinasjutte.)	(Lapsed istusid vaikselt /'sinu rääkides muinasjutte', sel ajal kui sina rääkisid mui- nasjutte.)
<i>Kun juoksemme, niin hi- koamme.</i>	<i>Juostessamme hikoamme.</i>
(Kui jookseme, siis higistame.)	(Joostes higistame.)
<i>Kun oli vaadittu, niin oli myös maksettu.</i>	<i>Vaadittaessa oli myös maksettu.</i>
(Kui oli nõutud, siis oli ka makstud.)	(Kui oli nõutud, siis oli ka makstud. /'Nõudmise korral oli ka makstud./)

II. Kõrvallause tegevus eelneb pealause omale

Lühendamata lause	Lauselühend
<i>Kun kesä on tullut, pa- laavat pääskysel.</i>	<i>Kesän tultua palaavat pääskysel.</i>
(Kui suvi on tulnud, pöörduvad pääsukesed tagasi.)	(Suvi tulnud, pöörduvad pääsu- kesed tagasi.)
<i>Huomasin veljeni, kun hän oli tullut ovesta.</i>	<i>Huomasin veljeni hänen tultuaan ovesta.</i>
(Märkasin oma venda, kui ta oli uksest sisse tulnud.)	(Märkasin oma venda, kui ta oli uksest sisse tulnud.)

<i>Kun on kylvetty, mennään nukkumaan.</i>	<i>Kylvettyä mennään nukku- maan.</i>
(Kui on pestud, minnakse magama.)	(Pestud, minnakse magama.)

OTSTARBEMÄÄRUSLAUSELÜHENDID

Otstarbemääruslauselühendid, mida eesti rahvakeeles ei tunta, moodustatakse I infinitiivi pikema vormi abil (vt. lk. 113).

Lühendamata lause	Lauselühend
<i>Syö kovasti, että jaksat tehdä työtä.</i> (Söö tublisti, et jaksaksid tööd teha.)	<i>Syö kovasti jaksaksesi tehdä työtä.</i> (Söö tublisti jaksamaks tööd teha.)
<i>Poika juoksee, että ehtisi ajoissa kouluun.</i> (Poiss jookseb, et jõuda õigel ajal kooli.)	<i>Poika juoksee ehtiäkseen ajoissa kouluun.</i> (Poiss jookseb jõudmaks õigel ajal kooli.)
<i>Olkaamme varovaisia, että säästyisimme petty- myksiltä.</i> (Olgem ettevaatlikud, et vältida pettumusi.)	<i>Olkaamme varovaisia sääs- tyäksemme pettymyk- siltä.</i> (Olgem ettevaatlikud vältimaks pettumusi.)

ÖELDISTÄITELÜHEND

Öeldistäitelühendiks peetakse olevas käändes olevat nimi-
sõna, mis on samaaegselt nii lause aluse kui öeldise laiendiks.

Lühendamata lause	Lauselühend
<i>Kun opettaja oli kou- lupoika, ei hän pitänyt sil- mälaseja.</i> (Kui õpetaja oli koolipoiss, ta ei kandnud prille.)	<i>Koulupoikana opettaja ei pitänyt silmälaseja.</i> (Koolipoisina õpetaja ei kand- nud prille.)

Koska olen vanhempi, Vanhempänä minun on
on minun neuvottava sinua. neuvottava sinua.
 (Et olen vanem, pean andma (Vanemana / = vanema inime-
 sulle nõu.) sena/ pean andma sulle nõu.)

VERBITA LAUSELÜHENDID

Verbita lauselühendeis (nominativus ja partitivus absolutus) on aluse ja öeldise ühiseks laiendiks tavaliselt kaks käändsõna, millest esimene on kas nimetavas või osastavas käändes.

Käändsõna nimetavas	Käändsõna osastavas
<i>Mies meni metsään kirves kainalossa.</i>	<i>Älkää menkö teatteriin makeisia taskussa.</i>
(Mees läks metsa, kirves kaenlas.)	(Ärge minge teatrisse, kompvekid taskus.)
<i>Eukko kulki selkä kumarassa.</i>	<i>Korit kaatuivat marjoja täynnään.</i>
(Vanaeit käis, selg küürus.)	(Marju täis korvid läksid ümber.)

OTSESE KÕNE ASENDAMINE KAUDSEGA

Otsese kõne asendamine kaudsega toimub mõnevõrra teisiti kui eesti keeles. Soome keeles puudub kaudne kõneviis ja on muidki erinevusi.

Otsene kõne

1. *Mies sanoi heikolla äänellä:*
 «Olen hyvin sairas.»

(Mees ütles nõrga häälega:
 «Olen väga haige.»)

2. *Isä kysyi meiltä:* «Missä olette viipyneet?»

(Isa küsis meilt: «Kus te olete olnud?»)

Kaudne kõne

Mies sanoi heikolla äänellä,
että hän oli (~ sanoi olevansa) hyvin sairas.

(Mees ütles nõrga häälega, et ta olevat /oli/ väga haige.)

Isä kysyi meiltä, missä me olimme viipyneet.

(Isa küsis meilt, kus me oleme olnud /olime olnud/.)

3. *Isä kysyi pojilta: «Missä olette viipyneet?»* *Isä kysyi pojilta, missä he olivat viipyneet.*
 (Isa küsis poistelt: «Kus te olete olnud?») (Isa küsis poistelt, kus nad on olnud /'olid olnud'.)
4. *Paavo tiedusteli minulta: «Lähdetkö huomenna elokuviin?»* *Paavo tiedusteli minulta, lähtisinkö seuraavana päivänä hänen kanssaan elokuviin.*
 (Paavo päris minult: «Kas sa tuled homme minuga kinno?») (Paavo päris minult, kas ma tuled homme /'tuleksin järgmisel päeval'/ temaga kinno.)
5. *Äiti sanoi minulle: «Lähde kiireesti!»* *Äiti kehotti, että lähtisin kiireesti.*
 (Ema ütles mulle: «Mine kiiresti!») (Ema ütles /'õhutas, ergutas', et ma kiiresti läheksin.)

Otsese kõne asendamisel kaudsega tuleb silmas pidada järgmist.

1. Kui saatelause öeldis on minevikus, siis kaudses kõnes asendatakse olevik tavaliselt lihtminevikuga ja täisminevik enne minevikuga (näited 1 ja 2). Olevik jääb alles, kui väljendatakse midagi vahendajagi seisukohalt püsivat või mingit üldist omadust (näited 4 ja 5).

2. Isikulise asesõna püsimine või muutumine sõltub saatelause sisust (näited 1, 2 ja 3).

3. Otsese kõne käskiv kõneviis asendatakse kaudses kõnes tingivaga nagu eestigi keeles (näide 5), kuid seejuures muutub ka saatelause tegusõna (*sanoi* > *kehotti*).

4. Kaudne kõne algab tavaliselt sidesõnaga *että* 'et', mis jäetakse ära kaudse küsimuse puhul (näide 4).

5. Aja- ja kohaväljendid kohandatakse kaudsele kõnele järjekindlamalt kui eesti keeles (näide 4). Sõnade *nyt* 'nüüd', *tänään* 'täna', *huomenna* 'homme', *tässä* (*tuossa*) 'siin' asemel tarvitatakse *silloin* 'siis', *sinä päivänä* 'sel päeval', *seuraavana päivänä* 'järgmisel päeval', *siellä* (*siinä*) 'seal' jne. Samuti asendatakse *tänne* (*tuonne*) 'siia' > *sinne* 'sinna', *eilen* 'eile' > *edellisenä päivänä* 'eelmisel päeval'. Näit. *Hän sanoi: «Tänään on tänne tullut hyviä tietoja.»* (Ta ütles: «Täna on siia tulnud häid teateid.») > *Hän sanoi, että sinä päivänä oli sinne tullut hyviä tie-*

toja. (Ta ütles, et täna /'sel päeval'/ oli siia /'sinna'/ tulnud häid teateid.)

Murdeis ja lohakas kõnekeeles eraldab kaudset kõnet otsesest sageli ainult sõna *että* 'et', kuid kirjakeele seisukohalt on sellised väljendid vigased.

Harjutusi

1. Paigutage järgnevais lauselühendeis sulgudes antud verbid õigesse vormi.

1. Tytön suu meni hymyyn hänen (lukea) kirjettä. 2. Mies kärsi puutetta palkan (olla) pieni. 3. Luulen (kuulla) laulua. 4. Hän luuli (kuulla) laulua. 5. Poika juoksee (ehtiä) ajoissa satamaan. 6. Junan (kulkea) oli vaikea lukea. 7. (Pysähtyä) näin hänet uudestaan. 8. Näin pojan (tulla). 9. Luultiin junan jo (saapua). 10. Kesän (tulla) voi matkustaa suoraan Tallinnasta Helsinkiin.

2. Moodustage põhivormid verbidest: *nähdä* 'näha', *ihailta* 'imetleda', *jatkaa* 'jatkata', *kiiruhtaa* 'kiirustada', *pyytää* 'paluda', *savuta* 'suitseda', *tarvita* 'vajada', *ruveta* 'hakata'.

20. ÖPPETUND

KUVIA SUOMEN KULTTUURIELÄMÄSTÄ

1.

Palattuaan Lapista Heinon onnistui käydä Suomalaisessa Oopperassa, Ateneumissa ja Kansallisteatterissa.

Suomalaisessa Oopperassa hän sai nauttia «Pohjalaisia» nimisen oopperan esityksestä. Leevi Madetoja, Sibeliuksen etevin oppilas murtautui tällä sävelteoksellaan suomalaiseen musiikkielämään vuonna 1924. Hän on kehittänyt kansanlaulun ja kansantanssin perinteet edemmäksi ja jalostanut ne oopperaksi. Hän on ammentanut aiheenkin kansan elämästä ja kansallisesta historiasta.

Madetoja on luonut oopperatekstinsä Artturi Järviluoman näytelmän mukaan. Oopperan toiminta tapahtuu vuoden 1850 tienoilla — venäläisen tsaarivallan sorron vuosina. Suomen historia on saanut liikuttavan taiteellisen kuvauksen päähenkilön viimeisissä sanoissa: «Minä näen! Minä näen! Näen kansan kulkevan vapaana, kirkkahin otsin! Se kansa ei koskaan nöyry orjan ruoskaa tottelemaan!»

2.

Ateneumissa oli viikon taideteoksena näytteillä Helena Schjerfbeckin maalaus «40-vuotias nainen». Eräs museon nuori naisvirkailija selosti tämän museon arvokkaan hankinnan vaiheita ja taiteellisia arvoja. Runsa yleisö kuunteli suomalaiselle ihmiselle ominaisella tiedonhalulla selostajan asiantuntevaa esitystä. Mutta Heinolle riitti silmäys uudenaikaiseen, kulmikkain vedoin maalattuun tauluun. Hänen päämääränään oli Gallen-Kallelan sali ja siellä nimenomaan Aino-taulu.

Taulun upea kauneus valtasi hänet alkullisella voimallaan. Suomen metsän rehevä komeus, metsän maaperän, heiniin piiloutuvien kukkien rikas tuoreus; vesien, meren, lahden, saarten satumainen kotimaa; ilman ja valon lumoavia unelmia henkivä maailma; suomalaisen ihmisen luontoon ja menneisyyteen juurtuva syvä elämänviisaus ja suomalaisen naistyyppin viehättävät piirteet — kaikki tämä kauneus, kaikki tämä rikkaus yhdistää

kaksi valtavaa maailmaa suureksi kokonaisuudeksi: satua ja tarua lähellä olevan Kalevalan haavemaailman sekä ihmisen ja maiseman nykyisen todellisuuden realiteetin.

3.

Heino ja Pekka ovat käyneet katsomassa Kansallisteatterissa «Seitsemää veljestä». Nyt he istuvat vaihtamassa mielipiteitä esityksestä.

— Minusta esitys oli erinomainen. Mutta olisin varmasti ymmärtänyt paremmin, jos olisin lukenut teoksen etukäteen.

— Se sinun olisi pitänyt tehdä. Edes käännöksenä. Ymmärsitkö juonen?

— Ainakin luulen niin. Nämä Jukolan seitsemän poikaa kosivat yhdessä samaa kaunista tyttöä...

— Männistön muorin Venlaa.

— Sitten he päättivät oppia lukemaan, mutta ensimmäinen, epäonnistunut yritys päättyi siihen, että veljekset pakenivat koko sivistynyttä yhteiskuntaa suuriin metsiin.

— Niin, Impivaaran.

— Lopuksi he kuitenkin oppivat lukemisen jalon taidon ja palasivat muiden ihmisten joukkoon.

— Juhani oli minusta hyvä. Hänessä oli temperamenttia.

— Minun mielestäni nuorin veli oli vielä parempi. Hän, joka opetti ne muut lukemaan.

— Niin, Eero on veljeksistä kaikkein älykkäin. Mutta lukiesani «Seitsemää veljestä» romaanina muistan pitäneeni erikoisesti asioita viisaasti harkitsevasta Aaposta. Myös vähäpuheinen, luontoa rakastava Lauri on minusta hyvä suomalainen tyyppi.

— Juhani, Eero, Aapo, Lauri... kolme puuttuu vielä.

— Tuomas, Timo ja Simeoni. Ainoalaatuinen veljessarja! Ihailen tavattomasti Kiven huumoria.

— Ja kuitenkin Aleksis Kivi oli paljon kärsinyt, köyhä ja sairras mies, aivan samoin kuin eestiläinen klassikko Juhan Liiv.

— Sinun pitäisi lukea myös Kiven «Nummisuutarit». Myös Kiven lyhyt komedia «Kihlaus» on lukemisen ja katsomisen arvoisen.

— Mutta Kiven kieli on niin erilaista kuin puhekieli, melkein yhtä vaikeaa ymmärtää kuin kansalliseepoksenne «Kalevala».

— Olet varmasti oikeassa. Kyllä sinun olisi aloitettava jostakin vähän helpommasta luettavasta.

— Sopsisiko kansallisuoroilijanne Johan Ludvig Runeberg, Maamme-laulun tekijä?

— Runeberg kirjoitti ruotsiksi. Minä suosittelisin Frans Eemil Sillanpäättä, ainoaa Nobel-palkinnon saanutta suomalaista kirjailijaa. Lue esimerkiksi «Nuorena nukkunut» tai «Miehen tie». Tai jos runous kiinnostaa sinua enemmän kuin romaanit, lue Eino

Leinoa, Sillanpään tyyli on epäilemättä hienoa ja Leino ehkäpä suurin kaikista suomeksi kirjoittaneista runoilijoista.

— Mutta eiköhän minun olisi ensin parasta lukea nykyaikaista proosaa?

— No niin, esimerkiksi «Sinuhe, egyptiläisen» tekijä Mika Waltari ja Väinö Linna ovat kansainvälisestikin tunnettuja kirjailijoita. Linnan «Tuntematon sotilas» kannattaa kyllä lukea. Myös Linnan vähän myöhemmin ilmestynyt romaanitrilogia «Täällä Pohjantähden alla» on aiheuttanut vilkasta mielipiteiden vaihtoa puolesta ja vastaan. Nykykirjailijoista pitäisi sinun tutustua myös Veijo Meren, Timo K. Merkan ym. teoksiin.

— Saat minut oikein innostumaan. Ellei olisi lähes puoliyö, juoksisin heti kirjakauppaan.

— Päivä se on huomennakin. Lupaam tulla mukaan, jos tunnet tarvitsevasi apua.

— Kiitos! Ehdimmekö huomenna käydä myös Kansallismuseossa, kun paluumatkan aika lähestyy lähestymistään. Sain viime hetkellä paikkalipun keskiviikon lentokoneeseen. Palaan kauniista Suomenmaasta rikkain ja syvin elämyksin — toivoen, että kanssakäyminen ja yhteistyö suomalaisten ja eestiläisten kesken tulee yhä vilkastumaan ja lujittumaan.

1.

onnistu|a, -n õnnestuda
esitys, -ksen ettekanne, esitus
etevä andekas; väljapaistev
murtau|tua, -dun läbi murda; murda
sävelteo|s, -ksen helitöö, heliteos
musiikkielämä muusikaelu
perin|ne, -teen traditsioon, pärimus
edemmäksi edasi, kaugemale
jalosta|a, -n töödelda; aretada; õilista
tada
ammen|taa, -nan ammendada
näytelmä näidend
ooperateksti ooperi libreto
toimin|ta, -nan tegevus, toiming
tieno ümbruskond, ümbrus, paik
tienoilla paiku
tsaarivalta tsaarivõim
sor|to, -ron rõhumine; surve; orjastamine
liikut|taa, -an liigutada
kuvau|s, -ksen kujutamine; kujutus
päähenkilö peategelane
viime|nen, -sen viimane, viimne
kirkkahin = kirkkain
otsa otsaesine, laup
nöyr|tyä, -ryn alanduda, alla anda
ruoska piits, nuut, roosk

2.

maalau|s, -ksen maal, pilt
vuotia|s, -an aastane
virkailija ametnik
selosta|a, -n seletus anda, kirjeldada
taulu maal, pilt; tahvel
arvok|as, -kaan väärtuslik; väärikas
hankin|ta, -nan hankimine, muretsemine
vaihe, -en kulg; etapp; periood
arvo väärtus; tähtsus
tiedonhalu teadmishimu
asiantunteva asjatundlik, kompetentne
silmäy|s, -ksen pilk, vaade, silmamine
kulmik|as, -kaan nurgeline, kandiline
maalata, -an maalida
halli hall, saal
päämäärä eesmärk, siht
nimenomaan eriti; nimelt; just
uuea tore, uhke, suurepärane
vall|lata, -taan vallutada; vallata
alkeell|inen, -sen algeline, primitiivne,
elementaarne
rehevä lopsakas, lокkav
komeu|s, -den toredus, uhkus; suursugusus
maaperä maapind, pinnas
piilou|tua, -dun peituda, peitu puggeda

tuoreu|s, -den värskus
 satumai|nen, -sen muinasjutuline; fan-
 tastiline
 lumoava võluv, veetlev, hurmav
 unelma unistus, unelm
 hen|kiä, -gin hingata
 luon|to, -non loomus, iseloom; loodus
 menneisyy|s, -den minevik
 juur|tua, -run juurduda
 elämänviisau|s, -den elutarkus
 viehättävä veetlev, võluv
 valtava suur, võimas; valdav
 taru müüt; muistend; legend
 haave, -en unistus, unelm
 todellisuu|s, -den tõelisus; tegelikkus

3.

mielipi|de, -teen arvamus; käsitus
 lukea etukäteen ette (ära) lugeda
 edes vähemalt; isegi
 käännö|s, -ksen tõlge
 juon|i, -en süžee
 kosi|a, -n kosida
 muori vanaeit, moor
 velje|s, -ksen vend, vennas
 sivistyn|yt, -een haritud; kultuurne;
 tsiviliseeritud
 yhteiskun|ta, -nan ühiskond
 lõpulta lõpuks
 temperament|ti, -in hoog, tulisus; tem-
 perament
 romaani romaan
 erikoisest eriti; eriliselt
 viisaasti targasti
 harkit|a, -sen järele kaaluda v. mõelda
 vähäpuhei|nen, -sen napolisõnaline
 rakastaja, -n armastada
 ainoalaatu|nen, -sen = ainutlaa-
 tu|nen, -sen
 sarja sari, seeria; rida
 huumori huumor

kärsi|ä, -n kannatada; kärsida
 köyhä vaene, kehv
 samoin samuti
 klassik|ko, -on klassik
 nummi|, -en nõmm
 suutari kingsepp
 kihlau|s, -ksen kihlus
 arvo|nen, -sen vääriiline, väärt
 kansalliseepo|s, -ksen rahvaeepos
 olet oikeassa sul on õigus
 runoilija luuletaja
 ruotsiksi rootsi keeles v. keeli
 suosit|ella, -telen soovitada
 palkin|to, -non auhind; autasu
 esimerk|ki, -in näide; eeskuju
 runou|s, -den luule, poesia
 epäilemättä kahtlemata
 suomeksi soome keeles v. keeli
 nykyaikai|nen, -sen kaasaegne, täna-
 päevane
 egyptiläi|nen, -sen egiptlane
 kansainvälisesti rahvusvaheliselt
 tuntemat|on, -toman tundmatu
 kannattaa lukea tasub lugeda
 trilogia triloogia
 pohjantäh|ti, -den Põhjanel
 aiheut|taa, -an põhjustada
 vaiht|o, -don vahetus; vahetamine
 puolesta poolt; poolest, suhtes
 ellei kui ... ei
 puoliyö kesköö
 kirjakaup|pa, -an raamatukauplus
 apu, avun abi
 eh|tiä, -din jõuda /aja poolest/
 kun kuna, sest et; kui
 lähesty|ä, -n läheneda
 kanssakäymi|nen, -sen läbikäimine,
 suhtlemine
 yhteistyö koostöö
 kesken vahel; seas, hulgas
 vilkastu|a, -n elavneda
 lujit|tua, -un tugevneda, kindlustuda

NÄYTTEITÄ «KALEVALASTA»

1. Kalevalan alku

Mieleni minun tekevi,
 aivoni ajattelevi
 lähteäni laulamahan,
 saa'ani sanelemahan,
 sukuvirttä suoltamahan,
 lajivirttä laulamahan;

sanat suussani sulavat,
puhe'et putoelevat
kielelleni kerkiävät,
hampahilleni hajoovat.

2. Väinämöisen synty

Noin kuulin saneltavaksi,
tiesin virttä tehtäväksi:
yksin meille yöt tulevat,
yksin päivät valkeavat,
yksin syntyi Väinämöinen,
ilmestyi ikirunoja,
kapehesta kantajasta,
Ilmattaresta emosta.

3. Kalevalan loppu

Vaan kuitenkin, kaikitenki
laun hiihin laulajoille,
laun hiihin, latvan taitoin,
oksat karsin, tien osoitin;
siitäpä nyt tie menevi,
ura uusi urkenevi
laajemmille laulajoille,
runsahammille runoilille
nuorisossa nousevassa,
kansassa kasuavassa.

1.
mieleni minun tekevi (= tekee) mul
on tahtmine
aivo|t, -jen (pea)aju
lähteäni = lähteä
saa'ani = saada
sanel|la, -en ette öelda; siin: sönuda,
öelda
vir|si, -ren runo; laul
suol|taa, -lan vedada, venitada
laji tõug, sugu; liik
puhe'et = puheet
putoel|la, -en = putoil|la, -en langeda,
kukkuda
ker|itä, -kiän jõuda, mahti saada
hampahilleni = hampailleni
hajo|ta, -an hajuda; laiali minna

2.
saneltavaksi öeldavat
tiesin virttä tehtäväksi teadsin laulu
tehtavat

valkeavat koidavad
ikirunoja igavene laulik
kapehesta = kapeasta
emo ema(ke)

3.

kuitenki = kuitenkin
kaikitenki kõigiti, ometi
la|tu, -dun suusarada, suusajalg; rada
hiihin = hiihdin
latva latv; tipp
tait|taa, -an kokku murda; murda
karsi|a, -n laasida
menevi = mence
ura rada, tee
urkenevi algab, läheb
runsa|s, -an rikkalik
runsaammille = runsaammille
nuorisõ noorsugu
kasuavassa = kasvavassa

MAINEIKAS ISÄ

Jossakin Suomessa tapahtui, että muuan tyttö alkoi odottaa haikaran vierailua — sellaistaahan sattuu. Sen huomattessaan tytön vanhemmat olivat tuohduksissaan, ja halusivat tietää, kuka oli tulevan lapsen isä. Tyttö vastasi, että isä oli koko Suomen tunnetuin mies.

— Vai niin, ehkä hän on itse nimismies, sanoi tytön äiti.

— Tunnetumpi kuin hän, vastasi tyttö.

— Ei kai hän vain ole kaupunginjohtaja, alkoi jo isäkin ihmetellä.

— Ei sinne päinkään, hän on paljon tunnetumpi.

— Siinä tapauksessa en ymmärrä muuta kuin että isän täytyy olla tasavallan presidentti.

— Ette vieläkään arvanneet, oli vastaus. Hän on vieläkin tunnetumpi.

— Onko olemassa joku, joka olisi vielä presidenttiäkin tunnetumpi? ällistynyt isä tiedusteli.

— Tuntematon sotilas, vastasi tyttö.

maineik|as, -kaan kuulus, nimekas
haikara toonekurg
sat|tua, -un juhtuda, sattuda
olivat tuohduksissaan olid ärevil, se-
gaduses
tunnetuin kõige tuntum, tuntuim

nimismie|s, -hen nimismees (politsei-
ülem)
kaupunginjohtaja linnapea
ei sinne päinkään mitte sinnapoolegi
siinä tapauksessa sel juhtumil
ällistylä, -n hämmastuda, jahmuda

VÄNRIKKI JALOVAARA

(Romaanista «Tuntematon sotilas»)

Jalovaara makasi puun takana. Aika kului hitaasti. Joukkue oli valmiina, mutta täytyi odottaa määräämää...

Kahdessa viikossa Jalovaara oli suuresti muuttunut. Ei ainoastaan siten, että hän oli laihtunut ja parroittunut, vaan hänen asenteensaakin oli perinpohjin mullistunut. Hän ei enää ollut tiukka, kuten oli ensin aikonut olla. Hän oli hiljaisesti luja. Miehiin hän suhtautui eleettömästi ja toverillisesti. Hän sinutteli kaikkia joukkueensa miehiä. He olivat jokivarren asemassa näinä kahtena viikona käyneet kovia torjuntataisteluja... Pataljoona olikin sitkeästi pitänyt asemansa, mutta viime yönä sumu ja pimeys oli auttanut vihollista, niin että se oli saanut haltuunsa nuo kaksi tukikohtaa. Kohonneesta taisteluhengestä tämä tapaus kuitenkin antoi esimerkin. Tukikohtia puolustanut toinen komppania oli luopunut niistä vasta pimeässä käydyin verisen lähitaistelun jälkeen. Yksitoista miestä oli jo ennestäänkin vähiin huvennut toisen komppanian kolmas joukkue jättänyt tähän tukikohtaan.

— Se on otettava takaisin. Niitä ei enää päästetä. Vaikka tähän kuoltaisiin.

— Epätoivoinen, katkera uhma nousi Jalovaaran mieleen. Hän tiesi jo, että sota oli menetetty.

Sitä ei tarvinnut epäilläkään. Mutta älä vielä naura. Koskaan ei Jalovaara ollut niin vihannut vihollista kuin nyt, tappio silmien edessä.

Väinö Linna
(1920—)

vänrik|ki, *-in* lipnik
joukkue, *-en* rühm
määrää|ika, *-jan* määratud aeg, täht-
aeg
muut|tua, *-un* muutuda
siten nõnda, niiviisi
laih|tua, *-dun* kõhnaks jääda
parroit|tua, *-un* habemesse kasvada
asene|ne, *-teen* asend, positsioon
perinpohjin põhjalikult, täielikult
mullistu|ja, *-n* vapustuda; segi minna
enää enam
tiuk|ka, *-an* range, nõudlik; äge
hiljaisesti vaikselt
luja kindel, tugev
suhtau|tua, *-dun* suhtuda
eleettömästi lihtsalt, žestideta
toverillisesti seltsimehlikult
sinut|ella, *-telen* sinatada
jokivar|si, *-ren* jõe äär, jõe kallas
asema positsioon; asukoht, asend
kova kõva; kibe; karm
torjuntataistelu kaitselahing
pataljoona pataljõn

sitkeästi visalt, sitkelt
pimey|s, *-den* pimedus
haltuun valdusesse, kätte
tukikoh|ta, *-dan* tugipunkt; baas
taisteluhenu|ki, *-gen* võitlusvaim, *-mee-*
leolu
komppania kompanii
pimeä pime; pimedus
veri|nen, *-sen* verine
lähitaistelu lähivõitlus
ennestään ennemini, varemini
hulveta, *-penen* kahaneda; kokku su-
lada
on otettava tuleb võtta
päästä|jä, *-n* lasta, lubada
kuoltaisiin surdaks
epätoivoi|nen, *-sen* meeheitlik, lootu-
setu
katkera kibe; õel
uhma trots, trotslikkus
naura|ja, *-n* naerda
viha|ta, *-an* vihata
tappio kaotus, lüüasaamine

MAAMME

Oi maamme, Suomi, synnyinmaa,
soi, sana kultainen!
Ei laaksoa, ei kukkulaa,
ei vettä, rantaa rakkaampaa,
kuin kotimaa tää pohjoinen,
maa kallis isien!

Täss' auroin, miekoin, miettehin
isämme sotivat.
Kuin päivä piili pilvihin
tai loisti onnen paistehin,

täss' Suomen kansan vaikeimmat
he vaivat kokivat.

Totuuden, runon kotimaa,
maa tuhatjärvinen,
miss' elämämme suojan saa,
sa muistojen, sa toivon maa,
ain' ollos, onnees tyytyen,
vapaa ja iloinen.

Sun kukoistukses kuorestaan
kerrankin puhkeaa;
viel' lempemme saa nousemaan
sun toivos, riemus loistossaan,
ja kerran laulus, synnyinmaa,
korkeemman kaiun saa!

Johan Ludvig Runeberg
(1804—77)

sunnyinmaa sünnimaa
tää = tämä
isien isade
täss = tässä
aura ader
miet|e, -teen mõte
miettehin = miettein mõttega
so|tia, -din sõdida, võidelda
päivä = aurinko
piil|lä, -en peituda, varjuda
pilv|i, -en pilv
pilvihin = pilviin pilvedesse
loista|a, -n hiilata, särada
paiste, -en paiste
paistehin = paistein paistega
totuu|s, -den tõde

miss = missä
sa = sinä
toivo lootus; soov
ain = aina
ollos ole
onnees = onneesi
tyy|tyä, -dyn leppida, rahul olla
sun = sinun
kukoistu|s, -ksen õitseng, õitsemine
kukoistukses = kukoistuksesi
kuor|i, -en koor; kest
puh|jeta, -kean puhkeda
riemu rööm; vaimustus
loisto sära; hiilgus; toredus; luksus
korkeemman = korkeamman

Te tunnete juba 2510 soomekeelset sõna

TULETUSLIITED

Tuletusliidete abil moodustatakse käänd-, tegu- ja mäarsõnu.
Järgnevalt esitatakse soome keele tähtsamad tuletusliited.

Tegijat ja isikut märkivad liited

-ja ~ -jä: *opettaja* 'õpetaja', *toimittaja* 'toimetaja', *näyttelijä* 'näitleja', *tekijä* 'tegija; autor',

-ri: *leipuri* 'pagar', *pelkuri* 'pelgur', *muurari* 'müürsepp', *kätyri* 'käsilane, agent', *värjäre* 'värval'.

ri-liite abil tuletatakse ka tegevuse vahendit märkivaid sõnu, näit. (*sähkö*)*mittari* '(voolu)mõõtja, (elektri)arvesti', *heiluri* 'pendel', *potkuri* 'propeller; tõukekelk'.

-lainen ~ -läinen: *suomalainen* 'soomlane', *venäläinen* 'venelane', *kaupunkilainen* 'linlane', *työläinen* 'tööline'.

Sama tuletusliite abil moodustatakse ka omadussõnu: *suomalainen* 'soome', *venäläinen* 'vene'.

-tar ~ -tär (-ttare- ~ -ttäre-): *laulajatar* 'lauljanna', *kuningatar* 'kuninganna', *näyttelijätär* 'näitlejanna', *myyjätär* 'müüjanna'.

Tegevust, selle saadust ja vahendit märkivaid liiteid

-minen (IV infinitiiv): *sanominen* 'ütlemine', *juominen* 'joomine', *syöminen* 'söömine'.

-nta ~ -ntä (-nna- ~ -nnä-): *sanonta* (= *sanominen*) 'ütlemine', *ammunta* 'laskmine', *heitäntä* 'heitmine, viskamine'.

-nto ~ -ntö (-nno- ~ -nnö-): *sovinto* 'kokkulepe', *perintö* 'pärandus', *luento* 'loeng', *luonto* 'loodus; loomus'.

-nti (-nni): *tuonti* 'import', *vienti* 'eksport', *myynti* 'müük', *pyynti* 'püük'.

-ma ~ -mä (III infinitiivi tunnus): *sanoma* 'sõnum', *kuolema* 'surm', *elämä* 'elu', *esitelmä* 'ettekanne'.

-i: *muisti* 'mälu', *paisti* 'praad', *paini* 'maadlus', *oppi* 'õpetus',

-o ~ -ö: *keitto* 'supp', *muisto* 'mälestus; mälestis', *kyntö* 'küünd', *kylvö* 'külv'.

-os ~ -ös (-okse- ~ -ökse-): *panos* 'panus; laeng', *kaivos* 'kaevandus', *syytös* 'süüdistus', *käännös* 'tõlge'.

-u ~ -y: *juoksu* 'jooks', *isku* 'löök', *kyky* 'võime; anne'.

-us ~ -ys (-ukse- ~ -ykse-): *kaipaus* 'igatsus', *rakennus* 'ehitus; ehitis', *erehdys* 'eksitus', *epäily* 'kahtlus'.

-mus ~ -mys (-mukse- ~ -mykse-): *vaatimus* 'nõue, nõudmine', *kertomus* 'jutustus; aruanne', *kysymys* 'küsimus', *pettymys* 'pettumus'.

-uu ~ -yy: *kaipuu* 'igatsus', *makuu* 'magamine', *leikkuu* 'lõikus', *töhryy* 'plötserdus'.

-io ~ -iö: *huomio* 'tähelepanu', *tuomio* 'kohtuotsus', *häviö* 'häving', *sikiö* 'loode'.

-e' (-ee-): *lause* 'lause', *muste* 'tint', *väite* 'väide', *ääne* 'häälik'.

-in (-ime-): *avain* 'võti', *puhelin* 'telefon', *viivoitin* 'joonlaud', *jäähdytin* 'jahuti'.

Kohta, ala ja rühma märkivaid liiteid

-la ~ -lä: *kahvila* 'kohvik', *ruokala* 'söökla', *sairaala* 'haigla', *Heikkilä*, *Mäntylä*.

-mo ~ -mö: *panimo* 'õlletehas', *leipomo* 'leivatööstus', *kutomo* 'kudumistöökoda', *näyttämö* 'näitelava'.

-kko ~ -kkö (-ko- ~ -kö-): *koivikko* 'kaasik', *männikkö* 'männik', *hietikko* 'liivik', *jäätikkö* '(jää)liustik; kiilasjäät'.

-nko ~ -nkö (-ngo- ~ -ngö-): *tasanko* 'tasandik', *ylänkö* 'kõrgendik', *syvänkö* 'alamik'.

-sto ~ -stö: *kuusisto* 'kuusik', *koivisto* 'kaasik', *kirjasto* 'raamatukogu', *sivistyneistö* 'haritlaskond, intelligents', *ympäristö* 'ümbruskond, miljö'.

-ue' ~ -ye' (-uee- ~ -yee): *puolue* 'partei; erakond', *laivue* 'laevastik', *seurue* 'seltskond; saatjaskond', *pesye* 'pesakond'.

-nne' (-ntee-): *syväanne* 'süvik, sügavik', *jyrkäanne* 'järsak'.

Vähendust ja meelitust märkivad liited

-nen: *lapsonen* 'lapsuke', *neitonen* 'neiuke', *poikanen* 'poisike', *lintunen* 'linnuk', *kätönen* 'käeke'.

Esialgne vähendust või meelitust märkiv tähendus on paljudes sõnades tuhmunud, näit. *perhonen* 'liblikas', *nokkonen* 'nõges', *kärpänen* 'kärbes', *hevonen* 'hobune'; arvsõnades *ykkönen*, *kakkonen*, *kolmonen*, *nelonen*, *viitonen*, *kuutonen* jt.

-kainen ~ -käinen: *lapsukainen* 'lapsuke', *pienokainen* 'väike-seke; väikelaps', *nuorukainen* 'nooruk'.

-ut ~ -yt (-ue- ~ -ye): *lapsut* 'lapseke', *poiut* (:poikuen) 'pojake', *immyt* (:impyen) 'neiu; neitsi'; *kivyt* 'kivike'. Ka: *neitsyt* 'neitsi'. *ut-*, *yt-lõpulised* sõnad on eriti omased «Kalevala» keelele.

-ke' (-kkee-): *saareke* 'saareke; laid', *niemeke* 'neemik, väike neem', *silmäke* 'veesilm', Ka: *sarake* 'lahter', *vastike* 'aseaine; hüvitus', *korvike* 'aseaine' jt.

-kka ~ -kkä (-ka- ~ -kä-) on algselt samuti olnud vähendust märkiv liide, kuigi ta tänapäeval seda tähendust enam ei oma: *mansikka* 'maasikas', *mustikka* 'mustikas', *penikka* 'kutsikas', *vasikka* 'vasikas', *sopukka* 'sopp; urgas' jt.

Abstraktseid mõisteid märkivad liited

-us ~ -ys (-ude- ~ -yde-): *korkeus* 'kõrgus', *vapaus* 'vabadus', *ylpeys* 'uhkus; ülbus', *veljeys* 'vendlus'.

-uus ~ -yys (-uude- ~ -yyde-): *pahuus* 'halbust; kurjus', *hyvyys* 'headus', *vanhuus* 'vanadus', *toveruus* 'seltsimehelikkus', *ystävyyss* 'sõprus'.

Omadussõnad

Omadussõnade üldisi tuletusliiteid

-inen: *iltainen* 'õhtune', *suruinen* 'kurb, murelik', *pilvinen* 'pilvine', *harvinainen* 'haruldane', *pysyväinen* 'püsiv'.

-llinen: *onnellinen* 'õnnelik', *inhimillinen* 'inimlik', *surullinen* 'kurb', *ystävällinen* 'sõbralik'.

Osa *llinen-lõpulisi* omadussõnu on muutunud nimisõnadeks: *illallinen* 'õhtusöök', *vihollinen* 'vaenlane', *lasillinen* 'klaasitäis' jt.

-llainen ~ -llöinen: *vaivalloinen* 'vaevaline, raske, väsitav', *sairalloinen* 'haiglane', *kivulloinen* 'haiglane, põdur'.

Omaduse rohkust märkivad liited

-isa ~ -isä: *kalaisa* 'kalarikas', *lukuisa* 'arvukas, rohke', *leikkisä* 'mänglev; naljatlev', *sävöisä* 'leplik, kannatlik', *satoisa* 'saagirohke, viljakas'.

-kas ~ -käs (-kkaa- ~ -kkää-): *hartiakas* 'laiaõlgne, õlakas', *iäkäs* 'eakas', *älykäs* 'arukas', *kyvykäs* 'võimekas'.

-va ~ -vä: *lihava* 'lihav; rammus', *järkevä* 'arukas, taibukas', *kätevä* 'osav'.

Omaduse puudumist märkiv liide

-ton ~ -tön (-ttoma- ~ -ttömä-): *onneton* 'õnnetu', *mahdoton* 'võimatu', *eksymätön* 'eksimatu', *kieltämätön* 'eitamatu, vaieldamatu'.

Järjekorda märkiv liide

-(m)mainen ~ -(m)mäinen: *etumainen* 'eesmine', *ensimmäinen* 'esimene', *takimmainen* 'tagapoolne', *jälkimmäinen* '(kahest) viimane'.

Sarnasust märkivad liited

-mainen ~ -mäinen: *lapsimainen* 'lapselik', *poikamainen* 'poisilik, poisikeselik', *akkamainen* 'eidelik', *miesmäinen* 'mehelik'.

-moinen ~ -möinen: *aikamoinen* 'tubli, väljapaistev', *suurenmoinen* 'suurepärane', *monenmoinen* 'mitmesugune', *tämmöinen* 'selline'.

-lainen: *sellainen* 'selline', *kaikenlainen* 'kõiksugune, igasugune', *samalainen* 'samasugune'.

Vähendust märkivad liited

-hko ~ -hkö: *isohko* 'suurevõitu', *harvahko* 'harvavõitu', *pienehkö* 'väikesevõitu', *pyöreähhö* 'ümaravõitu', *lyhyehkö* 'lüheldane'.

-läntä (esineb harvemini, liitub ainsuse omastavale): *laihanläntä* 'kõhnavõitu', *lyhyenläntä* 'lüheldane', *pienenläntä* 'väikesevõitu, väheldane'.

Tegusõnad

Põhjustavat ja teostavat tegevust märkivad liited

-tta- ~ -ttä: *elättää* 'elatada', *syöttää* 'sööta', *istuttaa* 'istutada', *rakennuttaa* 'ehitada lasta'.

-ta- ~ -tä: *nostaa* 'tõsta', *parantaa* 'parandada', *äestää* 'äestada', *pyydystää* 'püüda'.

Enesekohast tegevust märkivad liited

-u ~ -y-: *kaatua* 'langeda', *murtua* 'murduda', *löytyä* 'leiduda', *siirtyä* 'siirduda'.

-pu- ~ -py-: *saapua* 'saabuda', *juopua* 'joobuda', *syöpyä* 'sööbida'.

-tu- ~ -ty-: *sairastua* 'haigestuda', *turmeltua* 'rikneda, kahjustuda', *jäätyä* 'jäätuda'.

-utu- ~ -yty-: *antautua* 'anduda; alla anda', *suuntautua* 'suunduda', *kieltäytyä* 'keelduda'.

-ntu- ~ -nty-: *kokoontua* 'koguneda', *riitaantua* 'riidu minna', *perääntyä* 'taganeda'.

Uleminevat tegevust märkiv liide

-ne-: *paranen* — *parata* 'paraneda', *pimenen* — *pimetä* 'pime-neda', *heikkenen* — *heiketä* 'nõrgeneda', *mätänen* — *mädätä* 'mädaneda', *vanhenen* — *vanheta* 'vananeda'.

Korduvat ja kestvat tegevust märkivaid liiteid

-ele-: *elelen* — *elellä* 'elutseda; vaikselt elada', *katselen* — *katsella* 'vaadelda', *viivytelen* — *viivytellä* 'viivitada'.

Mõnedel *ele*-liitelistel tegusõnadel on ka vastastikust tegevust märkiv tähendus, näit. *tappelen* — *tapella* 'tapelda; võidelda', *taistelen* — *taistella* 'võidelda', *väittelen* — *väitellä* 'vaielda, väidelda'.

-ntele-: *juoksentelen* — *jouksennella* 'ringi joosta'.

-skele-: *oleskelen* — *oleskella* 'oleskleda, viibida', *sylyskelen* — *sylyskellä* 'sülgida', *mietiskelen* — *mietiskellä* 'mõtiskleda'.

-skentele-: *käyskentelen* — *käyskennellä* 'kõnniskleda', *myyskentelen* — *myyskennellä* 'müütada, kaubitseda', *uiskentelen* — *uiskennella* 'ringi ujuda'.

-ksi-: *oleksia* 'oleskleda, viibida', *maleksia* 'hulkuda, lonkida', *piileksiä* 'peidus olla, end varjata'.

-i-: *hyppiä* 'hüpelda', *painia* 'maadelda', *kuiskia* 'sosistada'.

Äkilist ja hetkelist tegevust märkivad liited

-ahta- ~ -ähtä-: *haukahtaa* 'haugatada', *seisahtaa* 'seisatada', *äännähtää* 'niitsatada, piiksatada'.

-aise- ~ -äise-: *henkäisen* — *henkäistä* 'hingatada', *kirkaisen* — *kirkaista* 'karjatada', *tempaisen* — *tempaista* 'järsku tõmmata, kaksata'.

Hindavat suhtumist märkivad liited

-ksu- ~ -ksy-: *hyväksyä* 'heaks kiita', *paheksua* 'pahaks panna', *oudoksua* 'võõrastada; imeks panna'.

-ksi- (esineb harvemini): *paheksia* 'pahaks panna', *halveksia* 'halvustada; põlastada', *väheksiä* 'alahinnata'.

Loodushäälte jäljendamist ja kirjeldamist
märkivad liited

-ise-: (*jyristä* —) *jyrise* 'müristab; müriseb', *lirisee* 'suliseb', *humisee* 'mühab, kohab', *helisee* 'heliseb, kõliseb'.

-aja- ~ -äjä-: (*helätä* —) *heläjää* 'heliseb, kõliseb', *jyräjää* 'müristab; müriseb', *väräjää* 'väriseb'.

Määrsõnad

-s: *kauas* 'kaugele', *ulos* 'välja', *ylös* 'üles', *alas* 'alla', *pois* 'ära', *lähemmäs* 'lähemale'.

-sti: *ahkerasti* 'usinasti', *kauniisti* 'ilusasti', *hyvästi* 'hästi', *taitavasti* 'osavasti', *kolmesti* 'kolm korda'.

-lti: *laajalti* 'laialt', *pitkälti* 'pikalt', *viljalti* 'rohkesti', *niukalti* 'napilt'.

-ten ~ -tten: *miten* 'kuidas', *täten* 'nõnda', *eniten* 'kõige enam', *pikimmiten* 'niipea kui võimalik', *sitten* 'siis'.

-**nne**: *minne* 'kuhu', *sinne* 'sinna', *tänne* 'siia'.

-**ttain** ~ -**ttäin**: *ajoittain* 'ajiti', *osittain* 'osalt', *vuosittain* 'aastati', *äskettäin* 'äsja', *päivittäin* 'päeviti'.

-**tellen**: *yksitellen* 'ühekaupa', *paikoitellen* 'paiguti', *vähitellen* 'vähehaaval'.

-**kkain** ~ -**kkäin**: *rinnakkain* 'rinnastikku, rinnu', *peräkkäin* 'teineteise järel', *vierekkäin* 'kõrvuti, kõrvu'.

-**tusten** ~ -**tysten**: *vastatusten* 'vastastikku', *perätysten* 'teineteise järel', *rinnatusten* 'rinnastikku, rinnu'.

-**sin**: *öisin* 'öösiiti', *päivisin* 'päeviti', *aamuisin* 'hommikuti'.

-**oin** ~ -**öin**: *muinoin* 'muiste, vanasti', *milloin* 'millal', *tällöin* 'nüüd'.

-**tse**: *meritse* 'merd mööda', *maitse* 'maad mööda', *rautateitse* 'raudteed mööda; rongiga', *puhelimitse* 'telefoni teel'.

Harjutus

Lisage puuduvad sõnaosad.

Pappi kysyi merimiehel..: Mikä mies isoisä... on ollut? — Hän ol. myös merimies. — Vielä.. hän elää? — Ei, hän on jo kuol... — Mi... hän kuoli? — Mereen kuo.. Pappi kysy.: Mi.. mies isänne on ollut? — Hän oli myös ... mies. — Vieläkö hän el..? — Ei, hän on jo ... llut. — Mis.. hän kuoli? — Mere... kuoli. Pappi sanoi kauhistuneeksi.: Kuin.. te uskallate mennä merelle, kun kaikki esi-isänne ovat si... kuolleet?

Meri... kysyi silloin papil..: Mikä mies tei... isoisänne on ollut? Pappi sanoi; Hän on ol... myös pappi. — Vielä.. hän elää? — Ei, hän on jo ... llut. — Mi... hän kuoli? — Hän kuoli kaunii... sängyssään koto.. Merimies kysyi edell... Mi.. mies teidän isänne on ollut? — Hän on ollut myös pa... Vie.... hän elää? — Ei, jo on kuo.... Missä hän kuo..? — Koto.. kauniisti sängy.... Merimies sano.: Kuinka te uskalla... mennä maata sänky..., kun kaikki ...-isänne ovat si... kuolleet?

(Kansankasku.)

HARJUTUSTE VÖTI

1. õppetund

1. Olevik. (Minä) kysyn (sinä) kysyt, hän kysyy, (me) kysymme, (te) kysytte, he kysyvät. Minä pelkään, sinä pelkää, hän pelkää, me pelkäämme, te pelkäätte, he pelkäävät. Minä tulen, sinä tulet, hän tulee, me tulemme, te tulette, he tulevat.

Lihtminevik. (Minä) kysyin, (sinä) kysyit, hän kysyi, (me) kysyimme, (te) kysyitte, he kysyivät. Minä pelkäsin, sinä pelkäsit, hän pelkäsi, me pelkäsimme, te pelkäsite, he pelkäsiivat. Minä tulin, sinä tulit, hän tuli, me tulimme, te tulitte, he tulivat.

2. (Minä) en kysynyt, (sinä) et kysynyt, hän ei kysynyt, (me) emme kysyneet, (te) ette kysyneet, he eivät kysyneet. Minä en pelännyt, sinä et pelännyt, hän ei pelännyt, me emme pelänneet, te ette pelänneet, he eivät pelänneet. Minä en tullut, sinä ei tullut, hän ei tullut, me emme tulleet, te ette tulleet, he eivät tulleet.

3. 1. Kuka on opettaja? 2. Mitä sinä kyselet? 3. Mitä me vastaamme? 4. Me emme vastaa. 5. Te keskustelette. 6. Te ette keskustele. 7. Missä hän asuu? 8. Hän asuu isossa hotellissa. 9. Syöttekö te ravintolassa? 10. Ei, me emme syö ravintolassa, me syömme kotona. 11. Mikä tämä on? 12. Se on huone. 13. Tuoli on täällä, pöytä on siellä. 14. Pöydällä on pieni harmaa kirja. 15. Minkä värinen on puku? 16. Puku on ruskea. 17. Missä on valkoinen ja ohut paperi? 18. Se on pöydällä.

2. õppetund

1. Olevik. Minä matkustaisin, sinä matkustaisit, hän matkustaisi, me matkustaisimme, te matkustaisitte, he matkustaisivat. Minä voisin, sinä voisit, hän voisi, me voisimme, te voisitte, he voisivat. Minä sanoisin, sinä sanoisit, hän sanoisi, me sanoisimme, te sanoisitte, he sanoisivat. — *Eitav kõne*. Minä en matkustaisi, sinä et matkustaisi, hän ei matkustaisi, me emme matkustaisi, te ette matkustaisi, he eivät matkustaisi. Minä en voisi jne. Minä en sanoisi jne.

Täisminevik. Minä olisin matkustanut, sinä olisit matkustanut, hän olisi matkustanut, me olisime matkustaneet, te olisitte matkustaneet, he olisivat matkustaneet. Minä olisin voinut jne. Minä olisin sanonut jne. — *Eitav kõne*. Minä en olisi matkustanut, sinä et olisi matkustanut, hän ei olisi matkustanut, me emme olisi matkustaneet, te ette olisi matkustaneet, he eivät olisi matkustaneet. Minä en olisi voinut jne. Minä en olisi sanonut jne.

2. Minä asun Tartossa. Sinä asut Tartossa. Hän asuu Tartossa. Me asumme Tartossa. Te asutte Tartossa. He asuvat Tartossa. 2. Minä sain kutsun Suomeen, Sinä sait kutsun Suomeen jne. 3. Minä matkustan Helsinkiin. Sinä matkustat Helsinkiin jne. 4. Minä olen nyt kotona. Sinä olet nyt kotona jne. 5. Minä en ole nyt hotellissa. Sinä et ole nyt hotellissa jne. 6. Minä olin

Suomessa. Sinä olit Suomessa jne. 7. Minä en ollut Suomessa. Me emme olleet Suomessa jne.

3. 1. Opiskelija Karu meni pukimoon (vaatetusliikkeeseen), kun hän tapasi Ain Tukkin. 2. Hän aikoi ostaa itselleen uuden puvun. 3. Paketissa oli kaksi paria uusia kenkiä. 4. Ne olivat muodikkaat. 5. Hän osti myös uudet kalossit, sillä sateisella ilmalla hän kulkee aina kalossit jalassa. 6. Hän aikoi lähteä pitkälle matkalle. 7. Hän aikoi matkustaa Suomeen. 8. Hän alkoi opiskella suomea kolme viikkoa sitten. 9. Ainoastaan aamulla hänellä on aikaa. 10. Tukk vastasi: Hyvästi ja onnea matkalle!

4. Kiitoksen, kiitokset. Miehen, miehet. Naisen, naiset. Neidin, neidit. Kodin, kodit. Kaupungin, kaupungit. Huoneen, huoneet. Oven, ovet. Pöydän, pöydät. Pienen, pienet, Ison, isot. Harmaan, harmaat. Vihreän, vihreät. Veitseen, veitset. Märän, märät.

3. õppetund

1. Ainsus: **velka**, velan, **velkaa**, **velkaan**, velassa, velasta, velalle, velalla, velalta, velaksi, **velkana**, velatta, (velan). — Mitmus: **velat**, **velkojen**, **velkoja**, **velkoihin**, veloissa, veloista, veloille, veloilla, veloita, veloiksi, **velkoina**, **veloitta**, **velkoine**-, **veloin**.

2. 1. Puu, puun, puuta, puuhun, puussa; puut, puiden ~ puitten, puita, puihin, puissa. 2. Muna, munan, munaa, munaan, munassa; munat, munien ~ munain, munia, muniin, munissa. 3. Ovi, oven, ovea, oveen, ovela; ovet, ovien (ovein), ovia, oviin, ovissa. 4. Passi, passin, passia, passiin, passissa; passit, passien (passein), passeja, passeihin, passeissa. 5. Peltö, pellon, peltoa, peltoon, pellossa; pellot, peltojen (peltoin), peltoja, peltoihin, pelloissa. 6. Saapas, saappaan, saapasta, saappaaseen, saappaassa; saappaat, saappaiden ~ saappaitten ~ saapasten, saappaita, saappaihin, saappaissa.

3. 1. Me kiiruhdamme kotiin. 2. Me tahdomme oppia suomea mahdollisimman hyvin ja nopeasti. 3. Suomen kielioppi tuntuu eestiläisestä (virolaisesta) helpolta. 4. Suomen omaksumiseen tarvitaan myös kirjallista ja suullista harjoittelua. 5. Muutamien suomen äänteiden ääntäminen tuottaa kuitenkin eestiläiselle vaikeuksia. 6. Minä aion matkustaa Suomeen, tuhansien järvien maahan. 7. Hyvää päivää, toveri Kallio. Mitä kuuluu? 8. Siellä oli miellyttävää olla. 9. Olemme kovin pahoillamme, ettemme voineet tulla. 10. Sanokaa meiltä terveisiä työtovereillemme.

4. õppetund

1. 1. Ystäväni, ystäväsi, ystävänsä. 2. Sisaremmeni, sisaremmesi, sisaremmeni. 3. Huoneessani, huoneessanne, huoneessansa ~ huoneessaan. 4. Käsistäni, käsistäsi, käsistänsä ~ käsistään. 5. Taloomme, taloonne, taloonsa. 6. Hevosensa, hevoseni, hevosenasi. 7. Sedälläni, sedälläsi, sedällänsä ~ sedällään. 8. Veljilleni, veljillesi, veljillenne. 9. Kirjoinemme, kirjoinnee, kirjoinensa ~ kirjoineen. 10. Pojakseni, pojaksenne, pojaksensa ~ pojakseen. 11. Huoneeseeni, huoneeseesi, huoneeseensa. 12. Mies vaimoinensa ~ vaimoineen.

2. 1. Nyt on minun vuoroni. Nyt on sinun vuorosi. Nyt on hänen vuoronsa. Nyt on meidän vuoromme. Nyt on teidän vuoronne. Nyt on heidän vuoronsa. — 2. Se on minun oma syyni. Se on sinun oma syysi. Se on hänen oma syynsä. Se on meidän oma syyimme. Se on teidän oma syyne. Se on heidän oma syynsä. — 3. Minä sanoin sen suutuspäissäni. Sinä sanoit sen suutuspäissäsi. Hän sanoi sen suutuspäissänsä ~ suutuspäissään. Me sanoimme sen suutuspäissämme. Te sanoitte sen suutuspäissänne. He sanoivat sen suutuspäissänsä ~ suutuspäissään. — 4. Tulin tänne saadakseni kirjoja. Tulit tänne saadaksesi kirjoja. Hän tuli tänne saadaksensa ~ saadakseen kirjoja. Tulimme tänne saadaksemme kirjoja. Tulitte tänne saadaksenne kirjoja. He tulivat tänne saadaksensa ~ saadakseen kirjoja. — 5. Minä olin viluissani. Sinä olit viluissasi. Hän oli viluissansa ~ viluissaan. Me olimme viluis-

samme. Te olitte viluissanne. He olivat viluissansa ~ viluissaan. — 6. Olen tehnyt voitavani. Olet tehnyt voitavasi. Hän on tehnyt voitavansa. Olemme tehneet voitavamme. Olette tehneet voitavanne. He ovat tehneet voitavansa. — 7. Olin juuri lähtemäisilläni. Olit juuri lähtemäisilläsi. Hän oli juuri lähtemäisillänsä ~ lähtemäisillään. Olimme juuri lähtemäisillämme. Olitte juuri lähtemäisillänne. He olivat juuri lähtemäisillänsä ~ lähtemäisillään.

3. 1. Suomalaiset tervehtivät toisiaan seuraavasti: «Hyvää huomenta! Hyvää päivää! Hyvää iltaa!» 2. Hyvästellessään he käyttävät sanoja: «Näkemiin! Hyvästi! Hyvää yötä!» 3. Oppilaat, ylioppilaat ja muut hyvät tuttavat käyttävät keskenään sanaa «terve». 4. Rautatievaunussa joku saattaa kysyä: «Anteeksi, onko tämä paikka vapaa?» 5. Vastamme «On kyllä, olkaa hyvät!» taikka «Ei ole!» 6. Jos olemme olleet vierailulla suomalaisessa perheessä, niin sen jälkeen sanomme ystävällemme: «Kiitoksia viimeisestä!»

5. õppetund

1. Ole vik. Katso, katsokoon, katsokaamme, katsokaa, katsokoot. Kiitä, kiittäköön, kiittäkäämme, kiittäkää, kiittäkööt. Nuku, nukkukoon, nukkukaamme, nukkukaa, nukkukoot. Hakkaa, hakatkoon, hakatkaamme, hakatkaa, hakatkoot. Kävele, kävelkөөn, kävelkäämme, kävelkää, kävelkөөt. Tule, tulkoon, tulkaamme, tulkaa, tulkoot. — *Eitav kõne.* Älä katso, älkөөn katsoko, älkäämme katsoko, älkää katsoko, älkөөt katsoko. Älä kiitä, älkөөn kiitäkö jne. Älä nuku, älkөөn nukkuko jne. Älä hakkaa, älkөөn hakatko jne. Älä kävele, älkөөn kävelkö jne. Älä tule, älkөөn tulko jne.

Täis mine vik. Olkoon katsonut, kiittänyt, nukkunut, hakannut, kävellyt, tullut. Olkoot katsoneet, kiittäneet, nukkuneet, hakanneet, kävelleet, tulleet. — *Eitav kõne.* Älkөөn olko katsonut, kiittänyt, nukkunut, hakannut, kävellyt, tullut. Älkөөt olko katsoneet, kiittäneet, nukkuneet, hakanneet, kävelleet, tulleet.

2. 1. Avaa ovi! Avatkoon **hän oven!** Avatkaamme ovi! Avatkaa ovi! Avatkoot **he oven!** — 2. Pane ikkuna kiinni! Pankoon **hän ikkunan** kiinni! Pankaamme ikkuna kiinni! Pankaa ikkuna kiinni! Pankoot **he ikkunan** kiinni! — 3. Kiirehdi kotiin! Kiirehtikөөn **hän** kotiin! Kiirehtikäämme kotiin! Kiirehtikää kotiin! Kiirehtikөөt **he** kotiin! — 4. Pese kasvosi! Peskөөn **hän** kasvonsa! Peskäämme kasvomme! Peskää kasvonne! Peskөөt **he** kasvonsa! — 5. Minä pesen itseni. Sinä peset itsesi. Hän pesee itsensä. Me pesemme itsemme. Te pesette itsenne. He pesevät itsensä. — 6. Minun täytyy kiirehtiä. Sinun täytyy kiirehtiä. Hänen täytyy kiirehtiä. Meidän täytyy kiirehtiä. Teidän täytyy kiirehtiä. Heidän täytyy kiirehtiä.

3. 1. Minä osaan eestiä (viroa), suomea, venäjää, saksaa, englantia, ruotsia... 2. Tämä on suomen kielen oppikirja. 3. Kalanen leikki päivänpaisteisessa purossa. 4. Siihen tuli suuri lehmä. 5. Lehmä avasi suunsa ja alkoi ahneesti vettä juoda. 6. Kalanen nielaisi lehmän. 7. Se oli lehmälle sopiva rangaistus.

6. õppetund

1. 2348:

kaksituhatta kolmesataa neljäkymmentä kahdeksan, kahdentuhannen kolmesadan neljäkymmenen kahdeksan, kahtatuhatta kolmeasataa neljääkymmentä kahdeksaa, kahtentuhanteen kolmeensataan neljäänkymmenen kahdeksaan, kahdessatuhannessa kolmessasadassa neljässäkymmenessä kahdeksassa.

5679.:

viidestuhannes kuudessadas seitsemäskymmenes yhdeksäs, viidennentuhannen kuudennensadannen seitsemänkymmenennen yhdeksän, viidettätuhannetta kuudettasadatta seitsemättäkymmenettä yhdeksättä, viidenteentuhannen kuudenteensadanteen seitsemänteenkymmenenteen yhdeksänteen, viiden-

nessätuhannenessa kuudennessadannessa seitsemännessäkymmenenessä yhdeksännessä.

2. 26 = kuusikolmatta, 37 = seitsemänneljättä, 48 = kahdeksanviidettä, 52 = kaksikuudetta, 63 = kolmeseitsemättä, 74 = neljäkahdeksatta, 85 = viisiyhdeksättä, 96 = kuusikymmenettä, kuusisadatta.

3. 1. Kahdessäkymmenessä viidessä, kolmestäkymmenestä seitsemästä, neljällekymmenelle kolmelle, kahdeltasadalta viideltäkymmeneltä kuudelta. — 2. Kahdennessäkymmenenessä viidennessä, kolmannestäkymmenenessä seitsemännestä, neljännelkymmenennelle kolmannelle, kahdenneltasadannelta viidenneltäkymmenenneltä kuudennelta.

4. 1) $11 + 8 = 19$ yksitoista ynnä (plus) kahdeksan on yhdeksäntoista; $5 + 7 = 12$ viisi ynnä (plus) seitsemän on kaksitoista; $14 + 15 = 29$ neljätoista ynnä (plus) viisitoista on kaksikymmentä yhdeksän. — 2) $15 - 7 = 8$ viisitoista pois (miinus) seitsemän on kahdeksan; $26 - 12 = 14$ kaksikymmentä kuusi pois (miinus) kaksitoista on neljätoista; $7 - 5 = 2$ seitsemän pois (miinus) viisi on kaksi. — 3) $4 \times 6 = 24$ neljä kertaa kuusi on kaksikymmentä neljä; $3 \times 7 = 21$ kolme kertaa seitsemän on kaksikymmentä yksi; $5 \times 8 = 40$ viisi kertaa kahdeksan on neljäkymmentä. — 4) $20 : 5 = 4$ kaksikymmentä jaettu viidellä on neljä; $18 : 3 = 6$ kahdeksantoista jaettu kolmella on kuusi; $12 : 4 = 3$ kaksitoista jaettu neljällä on kolme. — 5) $3\frac{1}{2} =$ kolme ja puoli; $\frac{3}{5} =$ kolme viidennestä \sim kolme viidesosaa; $3,48 =$ kolme kokonaista neljäkymmentä kahdeksan sadasosaa \sim kolme pilkku neljäkymmentä kahdeksan.

5. 1. Monesko päivä tänään on! 2. Tänään on seitsemästoista päivä lokakuuta. 3. Olen syntynyt Tartossa neljäntenä päivänä tammikuuta vuonna yhdeksäntoistasataa (\sim tuhat yhdeksänsataa) neljäkymmentä seitsemän. 4. Soitakaa kolme-kaksi-kahdeksan-nollaan (32—80:aan). 5. Tämä suomen kielen sanakirja maksaa kolme ruplaa ja viisikymmentä kopeekkaa. 6. Nämä talot ovat tuhat kahdeksansataa luvulta (1800-luvulta) \sim yhdeksänneltoista vuosisadalta (19:nneltä vuosisadalta). 7. Lydia Koidula eli vuodesta kahdeksantoistasataa neljäkymmentä kolme vuoteen kahdeksantoistasataa kahdeksankymmentä kuusi. 8. Tallinnassa, kahdentenkymmenentenä seitsemäntenä (päivänä) elokuuta vuonna yhdeksäntoistasataa kuusikymmentä viisi (27. pnä elokuuta 1965). 9. Helsingistä Rovaniemelle on yhdeksänsataa seitsemänkymmentä kolme kilometriä. 10. Ensimmäisen luokan matkalippu Helsingistä Jyväskylään maksaa yhdeksäntoista markkaa ja viisikymmentä penniä.

7. õppetund

1. 1. Hän heräsi tänä aamuna kello viisi. 2. Minun rannekelloni käy tarkkaan. 3. Seinäkello löi juuri yksitoista. 4. Juna saapuu neljänestä vailla kymmenen (\sim viisitoista minuuttia vailla kymmenen), neljänneksen yli kymmenen (\sim viisitoista minuuttia yli kymmenen), seitsemän minuuttia yli kahdeksan, kolme minuuttia vailla kuusi. 5. Iltapäivällä me teemme työtä kello kahdesta puoli viiteen. 6. He syövät illallista kello yhdeksän. 7. Paljonko (\sim kuinka paljon \sim mitä) kello on? Monesko (\sim kuinka mones) päivä on tänään?

2. 1. Kuukausien nimet ovat: tammikuu, helmikuu, maaliskuu, huhtikuu, toukokuu, kesäkuu, heinäkuu, elokuu, syyskuu, lokakuu, marraskuu, joulukuu. 2. Kuukaudessa on neljä viikkoa. 3. Viikossa on seitsemän päivää. 4. Viikonpäivien nimet ovat: maanantai, tiistai, keskiviikko, torstai, perjantai, lauantai. 5. Vuorokaudessa on kaksikymmentä neljä tuntia. 6. Tavallisesti me jaamme vuorokauden kahteen yhtä suureen osaan, päivään ja yöhön. 7. Minuutissa on kuusikymmentä sekuntia.

3. Pienempi, pienempänä, pienemmille; nuori, nuorempana, nuoremmille; parempi, parempana, paremmille; ruskeampi, ruskeampana, ruskeammille; vihreä, vihreämpänä, vihreämmille; valkoisempi, valkoisempana, valkoisemmille; harmaampi, harmaampana, harmaammille; unohtumattomampi, unohtumattomampana, unohtumattommille; raittiimpi, raittiimpänä, raittiimmille; mai-

niempi, mainiompana, mainiomille; rakkaampi, rakkaampana, rakkaammille; tavallisempi, tavallisempana, tavallisemmille.

4. Pienin, pienimmät; nuorin, nuorimmat; paras, parhaat; ruskein, ruskeimmat; vihrein, vihreimmät; valkoisin, valkoisimmat; harmain, harmaimmat; unoh tumattomin, unoh tumattomimmat; raittein, raitteimmat; mainioin, mainioimmat; rakkain, rakkaimmat; tavallisin, tavallisimmat.

5. Onnellisemmin, onnellisimmin; hauskemmin, hauskimmin; miellyttävämmin, miellyttävimmän; lämpimämmin, lämpimimmin; ystävällisemmin, ystävällisimmän; varmemmin, varmimmin; kauniimmin, kauneimmin; paremmin, parhaimmin ~ parhaiten.

8. õppetund

1. Neovustoliitosta Suomeen pääsee laivalla, junalla, lentokoneella, bussilla tai henkilöautolla. 2. Opiskelija Karu matkustaa Suomeen laivalla. 3. Laiva lähtee laiturista täsmälleen neljänestä vailla kaksitoista (~ viisitoista minuuttia vailla kaksitoista). 4. Matka kestää neljä tuntia. 5. Suomalainen ylioppilas Pekka Koskinen odottaa sataman laiturilla. 6. Pekka on ylpeä Suomesta ja tahtoo näyttää Heinolle sen kauniin pääkaupungin. 7. Henkilökohtainen kosketus on paras keino yhteisymmärryksen ja ystävyyden rakentamiseksi kansojen välillä.

2. Lähtö, hyvästi, jalka, tämä, hauska, suomalainen, virolainen, asema, aurinko, herätä, hyvä, jättää, kaupungissa, kävellä, lähinnä, lähtenyt, lääkäri, mainio, miellyttävä, musiikista, matruusilla, napista, raittiista, päivällisellä, pistänyt, pukeutunut, täsmälleen, ylioppilas.

3. Vt. mitmuse tüve moodustamise tabel lk. 84.

4. Suuntien, suuntain; oppikiriojen, oppikirjain; opettajien, opettajain; ohjelmien, ohjelmain; mansikoiden ~ mansikoitten, mansikkojen, mansikkain; pöytien, pöytäin; miehien, miesten; nuorien, nuorten; rangaistuksien, rangaistusten; nappien (nappein); matruusien (matruuseiden ~ matruuseitten, matruusein); leikkien (leikkein); satujen (satuin); helppojen (helppoin); ylioppilaiden ~ ylioppilaitten, ylioppilasten; raittiiden ~ raittiitten, raitisten; kauniiden ~ kauniitten, kaunisten (kauneiden ~ kauneitten); lyhyiden ~ lyhyitten (lyhytten); kuolleiden ~ kuolleitten (kuollutten).

9. õppetund

1. Minä matkustanen jo huomenna ystäväni luo. Sinä matkustanet jo huomenna ystäväsi luo. Hän matkustanee jo huomenna ystävänsä luo. Me matkustanemme jo huomenna ystäviemme luo. Te matkustanette jo huomenna ystävienne luo. He matkustanevat jo huomenna ystäviensä luo. — 2. Ottanen veljenikin mukaan. Ottanet veljesikin mukaan. Hän ottanee veljensäkin mukaan. Ottanemme veljemmekin mukaan. Ottanette veljennekin mukaan. He ottanevat veljensäkin mukaan. — 3. Halunnen vettä. Halunnet vettä. Hän halunnee vettä. Halunnetemme vettä. Halunnette vettä. He halunnevat vettä. — 4. En liene sanonutkaan mitään. Et liene sanonutkaan mitään. Hän ei liene sanonutkaan mitään. Emme liene sanoneetkaan mitään. Ette liene sanoneetkaan mitään. He eivät liene sanoneetkaan mitään. — 5. Minä en aikonekaan matkustaa. Sinä et aikonekaan matkustaa. Hän ei aikonekaan matkustaa. Me emme aikonekaan matkustaa. Te ette aikonekaan matkustaa. He eivät aikonekaan matkustaa.

2. 1. Tullee kaunis ilma. 2. Te asunette täällä. 3. Emme voine tehdä mitään. 4. Hän lienee jo kotona. 5. Siellä asuneet opiskelijoita. 6. Joka huoneessa on puhelin ja lämmin vesi. 7. Hänellä ei ole vielä hotellihuonetta. 8. Hän lähtee hotelli «Finlandiaan». 9. Haluaisin ensin syödä ja levätä. 10. Perjantaina me aiomme lähteä sinfoniakonserttiin.

3. Tämä nuori mies, tämän nuoren miehen, tätä nuorta miestä, tähän

nuoreen mieheen, tässä nuoressa miehessä; nämä nuoret miehet, näiden (~ näiten) nuorten (~ nuorien) miesten (~ miehien), näitä nuoria miehiä, näihin nuoriin miehiin, näissä nuorissa miehissä. — 2. Se kaunis tyttö, sen kauniin tytön, sitä kaunista tyttöä, siihen kauniiseen tyttöön, siinä kauniissa tytössä, ne kauniit tytöt, niiden (~ niitten) kauniiden (~ kauniitten, kaunisten) tyttöjen (tyttöin), niitä kauniita tyttöjä, niihin kauniisiin (~ kauniihin) tyttöihin, niissä kauniissa tytöissä. — 3. Tuo musta puku, tuon mustan puvun, tuota mustaa pukua, tuohon mustaan pukuun, tuossa mustassa puvussa; nuo mustat puvut, noiden (~ noitten) mustien (~ mustain) pukujen (pukuin), noita mustia pukuja, noihin mustiin pukuihin, noissa mustissa puvuissa.

10. õppetund

1. Me kaikki olemme hyvällä tuulella. 2. Presidentin linna sijaitsee Kaupatorin pohjoispuolella. 3. He kääntyvät oikealle ja tulevat kapean kadun kautta Senaatintorille. 4. Te katselite «Merenneidon» suihkukaivoa. 5. Tuon kadun varella on postitalo ja iso kahvila. 6. Stadionin torni on Helsingin korkein rakennus, sieltä on paras näköala yli koko kaupungin. 7. Helsinki on Suomen tärkein tehdas-, kaupp- ja satamakaupunki. 8. Me matkustamme Helsinkiin tänä kesänä, mutta ystävämme matkustavat sinne ensi talvena. 9. Helsingin kadut ovat leveät ja siistit, siellä kulkevat bussit ja raitiovaunut, kuorma- ja henkilöautot. 10. Ajoneuvot ajavat oikeaa puolta ja ohittavat vasemmalta.

2. 1. Ollaan jo perillä. 2. Täällä voidaan nähdä kauniita näköaloja. 3. Istutaan vähän ja juodaan kahvia. 4. Ehkä syödään illallistakin. 5. Keskustellaan hauskasti. 6. Vihdoin lähdetään. 7. Mennään kello kymmenen maata. 8. Nukutaan hyvin. 9. Aamulla noustaan varhain ylös.

3. 1. Oltiin (oltaneen) jo perillä. 2. Täällä voitiin (voitaneen) nähdä kauniita näköaloja. 3. Istuttiin (istuttaneen) vähän ja juotiin (juotaneen) kahvia. 4. Syötiin (syötäneen) illallistakin. 5. Keskusteltiin (keskusteltaneen) hauskasti. 6. Vihdoin lähdettiin (lähdettäneen). 7. Mentiin (mentäneen) kello kymmenen maata. 8. Nukuttiin (nukuttaneen) hyvin. 9. Aamulla noustiin (noustaneen) varhain ylös.

4. 1. Kun tämä työ saataisiin valmiiksi, niin mitä sitten tehtäisiin? 2. Mitähän syötäisiin, kun eväs loppuu? 3. Täällä tarvittaisiin lisää ruokaa. 4. Joko lähdetäisiin?

11. õppetund

1. 1. Baarissa (ravintolassa) on vähän ihmisiä. 2. Tarjoilija toi ruokalistan ja puoli pulloa viiniä. 3. Toveri Aarnio ottaa keittoa, kalaa, leipää, voita, maitoa ja kahvia. 4. Heino ja Pekka syövät ensin hyvän pihvin ja juovat olutta. 5. Kaikki maistuu heistä mainiolta. 6. Mistä Heino on kotoisin ja missä yliopistossa hän opiskelee? 7. Mikä on teidän erikoisalanne? 8. Olen historian-tutkija, tutkin Suomen ulkopolitiikkaa 1930-luvulla. 9. Miltä teistä tuntuu aloittaa opinnot vieraassa maassa? 10. Meneekö tämä raitiovaunu satamaan?

2. Vastatakseni, vastataksesi, vastataksensa ~ vastataksseen, vastataksenne, vastataksenne, vastataksensa ~ vastataksseen. Seisoakseni jne. Voidakseni jne. Halutakseni jne. Kirjoittaakseni jne. Tupakoidakseni jne. Jäädäkseni jne. Tunteakseni jne.

3. Vastaamaisillani, vastaamaisillasi, vastaamaisillansa ~ vastaamaisillaan, vastaamaisillamme, vastaamaisillanne, vastaamaisillansa ~ vastaamaisillaan. Seisomaisillani jne. Voimaisillani jne. Haluamaisillani jne. Kirjoittamaisillani jne. Tupakoimaisillani jne. Jäämaisillani jne. Tuntemaisillani jne.

4. 1. Hea on lapsel laulda, elada ja olla. 2. Võtsime toitu kaasa, et marjul olles süüa. 3. Poiss pööras end ümber otseku selleks, et tagasi minna. 4. Juttu vestes kulus aeg. 5. Käsitöid tehes ja juttu vestes

veedeti õhtut. 6. Maksan, kui nõutakse. 7. Tuli minna. 8. Tema eksimus tuleb andeks anda. 9. Selle kohta ei ole kellelgi (midagi) öelda. 10. Ei sobi keelata, kui ta nõuab.

12. õppetund

1. 1. Meidän talossamme on maitokauppa. 2. Me ostamme sieltä maitoa, piimää, voita, kermaa, juustoa ja munia. 3. Lihakaupasta me ostamme kinkkua ja nakkeja (nakkimakkaroit), hedelmäkaupasta — omenia, päärynöitä, appelsiineja, banaaneja ja rusinoita. 4. Minulla on ylläni ruskea puku, harmaa sadetäkki, vihreä hattu ja keltaiset kengät. 5. Tämä punainen hame tässä sopii sinulle mainiosti. 6. Haluaisin katsoa alusvaatteita, paitoja, solmioita ja käsi-neitä. 7. Älkää panko käsineitä pakettiin, panen ne käteeni. 8. Olkaa hyvä ja tehkää tästä kankaasta housut ja liivit. 9. Käyn viikon päästä hakemassa. 10. Mitä olen velkaa?

2. Kumpi, kumman, kumpaan, kummassa; kummat, kumpien ~ kumpain, kumpia, kumpiin, kummissa. — Kumpainen, kumpaisen, kumpaista, kumpaiseen, kumpaisessa; kumpaiset, kumpaisten ~ kumpaisien, kumpaisia, kumpaisiin, kumpaisissa.

3. (Toinen, toinen — toinen:) toisillamme, toisillanne, toisillansa ~ toisil-laan — toinen toisellamme, toinen, toisellanne, toinen, toisellansa ~ toisellaan. (Joka:) jolla, joilla, (Joku:) jollakulla, joillakuilla. (Jompikumpi:) jommalla-kummalla, jommillakummilla. (Jokin:) jollakin, joillakin. (Kukin:) kullakin. (Mikin:) milläkin. (Kukaan:) kenelläkään ~ kellään. (Mikään:) millään. (Muuan ~ muudan:) muutamalla, muutamilla.

4. (Eräs:) eräässä, eräissä. (Usea:) useassa, useissa. (Moni:) monessa, monissa.

5. 1. See on ilusam kui too. 2. Kes naeris? 3. Kummad sa neist kindaist valid? 4. Hoiduge auto eest, mis tuleb vastu. 5. Nägin koera, kes oli rõngas-saba. 6. Teist kahest vastaku see, kes (kumb) teab. 7. Keegi on võtnud minu raamatu. 8. Keegi ei tohi olla hoolimatu. 9. Poisid klobisid üksteist (teineteist) rusikatega. 10. Kummastki poisist sai tubli mees.

13. õppetund

1. 1. Pieneen ruokatavarakauppaan astuu kaksi miestä ja kolme naista. 2. Siinä on neljä myyjätärtä ja kahdeksan ostajaa. 3. Miehet haluavat ostaa makkaraa, leipää ja sokeria. 4. Myyjätär käärii (paketoi) makkaran paperiin. 5. Punnitkaa makkara uudestaan! 6. Makkara painaa kokonaisena yhtä paljon kuin viipaleinakin. 7. Meillä on sattumalta pyykkipäivä juuri tänään. 8. Ostime pyykki-, kylpy- ja kasvosaippuaa. 9. Paljonko maksaa kolme pakettia kyntti-löitä? 10. Pata kattilaa soimaa, musta kylki kummallakin.

2. Etevä oppilas, etevän oppilaan, etevää oppilasta, etevään oppilaaseen, etevässä oppilaassa; etevät oppilaat, etevän (~ eteväin) oppilaiden (~ oppilait-ten, oppilasten), etevä oppilaita, eteviin oppilaisiin (~ oppilaihin), etevissä oppilaissa. — Mennyt viikko, menneen viikon, mennyttä viikkoa, menneeseen viikkoon, menneessä viikossa; menneet viikot, menneiden (~ menneitten) viik-kojen (viikkoin), menneitä viikkoja, menneisiin (~ menneihin) viikkoihin, menneissä viikoissa. — Luettu kirje, luetun kirjeen, luettua kirjettä, luettuun kirjeeseen, luetussa kirjeessä; luetut kirjeet, luettujen (luettuun) kirjeiden (~ kirjeitten), luettuja kirjeitä, luettuihin (~ luettuihin) kirjeisiin (~ kirjei-hin), luetuissa kirjeissä.

3. 1. Silmi pestes vajatakse seepi. 2. Poiss vaeseke oli inimeste nar-rida. 3. Küllap tegijale tegemist («tehtavat») jätkub. 4. Puul istus väsinud rändur. 5. Väsinud ränduril oli janu. 6. Lugedes õpib, ilma lugemata ei õpi. 7. Panen ahju küdema. 8. Nii ei sobi rää-kida. 9. Poisil kästi käia kaupluses. 10. Ta on hakanud õppima vene keelt.

4. Tuoda (juoda), tuon, toi, toisi, tuokoon, tuonut, tuotiin. — Piestä (juosta), pieksen, pieksi, pieksisi, piesköön, piessyt, piestiin. — Leikitellä (kuunnella), leikittelen, leikitteli, leikittelisi, leikittelkään, leikitellyt, leikiteltiin. — Tode-ta (pudota), totean, totesi, toteaisi, todetkoon, todennut, todettiin. — Määtä (vaieta), mätänen, mätäni, mätänisi, mädätkään, mädännyt, mädättiin.

14. õppetund

1. 1. Luen Juhan Smuulin teoksia; hän on minun mielikirjailijani. 2. Iltai-sin me kuuntelemme olohuoneessamme radiota ja katselemme televiisioita; joskus me käymme elokuvissa, teatterissa, oopperassa ja konsertissa. 3. Sunnuntaina päivällisen jälkeen isä lukee sanomalehtiä, äiti kuvalehtiä; lapset menevät vierei-seen huoneeseen pelaamaan joitakin pelejä. 4. Ovelle kolkutetaan: arkeologi Virtanen tulee pelaamaan šakkia. 5: Kun menet vierailulle suomalaisen per-heeseen ensimmäistä kertaa, älä unohda viedä emännälle kukkia. 6. Maisteri Lahtinen kävi viime kesänä Neuvostoliitossa: häntä kiinnostavat erityisesti venäläisten taitelijoiden luomukset.

2. 1. Opettaja astuu luokan eteen. 2. Koira juoksee kissan jälkeen. 3. Edel-lä (jälkeen) puolenpäivän ylioppilailla on neljä luentoja. 4. Ei saa katsoa jäl-keensä. 5. Hän seisoo ystäviensä keskellä. 6. Kirjan välissä on paperi. 7. Pane ovi perässäsi kiinni! 8. Kenen tähden matkustat? 9. Muuttolinnut lentävät mer-ten ylitse. 10. Koko perhe istuu pöydän ääressä. 11. Halki kylän kulkee maantie. 12. Soudettiin poikki lahden. 13. Tie kulkee aivan koulun ohi. 14. Muutaman päivän kuluttua tulemme jälleen. 15. Raitis ilma virtaa ikkunan läpi sisään.

3. Aamu — iltä, laiska — ahkera, alkaa — loppua, aloittaa — lopettaa, antaa — saada, kiinni — auki, edessä — perässä, isäntä — emäntä, vihdoin — ensin, harvoin — usein, ukko — akka, ikävä — hauska, helppo — vaikea, rouva — herra, huono — hyvä, pieni — iso, kesä — talvi, raskas — kevyt, elää — kuolla, musta — valkoinen, ruma — kaunis, terve — sairas, seisoa — maata, veli — sisar, sieltä — täältä, sulkea — avata, tuoda — viedä, tämä — tuo, tuossa — tässä, alhaalla — ylhäällä, äiti — isä.

15. õppetund

1. 1. Kirje on leimattu Tartossa ja kirjoitettu kaksi päivää sitten. 2. Olen ollut Suomessa jo lähes puolitoista viikkoa. 3. Tähän saakka olen viihtynyt oikein hyvin, sillä suomalaiset ovat olleet kovin ystävällisiä. 4. Koska Tarton valtiolisissa yliopistossa on pätevat suomen kielen opettajat, puhuvat kaikki opiskelijat suomea sujuvasti. 5. Mielestäni illalla on parhainta lepoa teatteri-käynti. 6. Moskova on maailman tieteen, taiteen ja kulttuurin huomattava keskus. 7. Oletteko käyneet Lenin-vuorilla? 8. Yliopiston päärakennuksessa on 32 ker-rosta; sen korkeus torninhuippuineen on 240 metriä. 9. Kreml, jossa sijaitsevat korkeimmat hallintoelimet, on Venäjän kulttuurin suurenmoinen muistomerkki. 10. Kansantalouden saavutusten näyttelyssä on jokaisella teollisuuden haaralla oma näyttelypaviljonkinsa.

2. 1a) Kyllä ~ Haluan, b) En. 2a) Näen, b) En näe. 3a) Niin, tehtaan myös, b) Ei. 4a) Tiedän, b) En (tiedä). 5a) On, b) Ei ole. 6a) Niin, sunnun-tai, b) Ei. 7a) Veden, b) Ei. 8a) Tulen, b) En. 9a) Niin, huomenna, b) Ei, huomenna. 10a) Niin, minä tulen, b) Ei. 11a) Näen ~ Kyllä, b) En näe. 12a) Kyllä ~ On, b) Ei ole.

3. 1. Tahaksin varsti reisisa Soome. 2. Tean, et seal elavad väga lahked (sõbralikud) inimesed. 3. Soomlased võtavad oma külalisi hea meelega vastu. 4. Kujutlen sageli, nagu oleksin juba soomlaste seas ja kuuleksin kõlarikast soome keelt. 5. Kahju küll, ma ei oska soome keelt veel hästi. 6. Aga kõige liht-samad asjad võiksin õelda juba soome keeles. 7. Ja ma usun, et saaksingi aru soomlaste kõnест, kui nad räägivad aeglaselt. 8. Ma pean veel palju õppima, et võiksin lugeda, rääkida ja kirjutada soome keelt hästi

16. õppetund

1. 1. Aamupäivällä me kävimme parturissa. 2. Sen jälkeen me ajoimme noin kaksi tuntia Helsingistä pohjoiseen ja tulimme kauniin järven rannalle. 3. Sauna on mainio lääke tauteja vastaan. 4. Pukuhuoneessa riisutaan, sitten kylpijät nousevat lauteille; alkaa vihtominen. 5. Lyö löylyä, tahdon vielä hikoilla ja vihtoa. 6. Nyt laskeudumme alas lauteilta, hyppäämme järveen ja uimme. 7. Sauna virkistää ja kaksinkertaistaa ruokahalunkin. 8. Suomessa jokainen kaupunkilainen uneksii omasta saunasta järven rannassa, jossa voisi kylpeä lauantaitsin ja sunnuntaitsin. 9. Myös urheilu on hyvin kaunis ja hyödyllinen harrastus. 10. Suomalaiset pitävät eniten yleisurheilusta: he juoksevat, harjoittavat innokkaasti keihäänheittoa, kuulantöntöä, korkeus- ja pituushyppyä; talvisin he hihtävät. 11. Terveys kultaa kalliimpi.

2. 1. Sinä ja minä olemme hyviä ystäviä sekä sukulaisia. 2. Kettu eli repo on viisas eläin. 3. Aiti tai isä isä siitä kertoi. 4. Hän ei ole sairas, vaan täysin terve. 5. Kaikki osasivat ruotsia, paitsi minä. 6. Lue tämä kirja, niin saat tietää tärkeitä asioita. 7. Me emme tee ainoastaan henkistä työtä, vaan rinnan sen kanssa myös ruumiillista. 8. Kalastajat lähtivät merelle, vaikka oli myrsky. 9. En uskoisi, jollen (ellen) itse olisi sitä kuullut. 10. Et saa anteeksi, koska et näy katuvankaan.

3. 1. Jyväskylän asukkaiden lukumäärä lienee pari tuhatta yli kolmenkymmentuhannen. 2. Jyväskylän yliopisto on normaalilyseon takana, keskellä suurta puistoaluetta. 3. Turisiti ihailivat yliopiston uutta päärakennusta, sen modernia asutolaa ja ruokalaa sekä uimahallin ja saunan rakennusta. 4. Harjulle voidaan vielä rakentaa kesäravintola ja hotelli. 5. Alkavat juuri yleisurheilukilpailut. 6. Tänään ei ole jalkapallomaatottelua. 7. Ulkopuolella kilpailun on mukana eestiläisiä maatottelu-urheilijoita.

17. õppetund

1. 1. Lapsel menivät marjaan. 2. Tunnetko tämän ylioppilaaan? 3. Hän on pitempi minua. 4. Se on mahdollista, mahdollonta, mainiota. 5. Pikku tyttöä itkettää. 6. Sinä olet vuotta nuorempi kuin minä. 7. Kaikki matkustajat ovat eestiläisiä. 8. Hauskaa tutustua sisariinne ja veljiinne. 9. En ole tavannut sinua kolmeen viikkoon. 10. Hänen kätensä ovat tervassa. 11. Poikia janottaa. 12. Ystäväni asuu kolmannessa kerroksessa. 13. Olemme iloissamme, suruissamme. 14. Varoitin sinua tästä miehestä. 15. Hän on rikas ystävistä.

2. 1. Pesä, pesän, pesää, pesään, pesässä; pesät, pesien ~ pesäin, pesiä, pesiin, pesissä. 2. Ammatti, ammatin, ammattia, ammattiin, ammatissa; ammatit, ammattien (ammateiden ~ ammateitten, ammattein), amatteja, ammatteihin ~ ammateihin, ammateissa. 3. Ravinto, ravinnon, ravintoa, ravintoon, ravinnossa; ravinnot, ravintojen, ravinnoiden ~ ravinnoitten (ravintoin), ravintoja, ravintoihin ~ ravinnoihin, ravinnoissa.

3. 1. Tehnen, tehnet jne.; tekisin, tekisit jne. 2. Pessen, pessed jne.; pesisin, pesisit jne. 3. Kuollen, kuollet jne.; kuolisin, kuolisit jne. 4. Totellen, totellet jne.; tottelisin, tottelisit jne. 5. Paennen, paennet jne.; pakenisin, pakenisit jne. 6. Ruvennen, ruvennet jne.; rupeaisin, rupeaisit jne. 7. Selvinnen, selvinnet jne.; selviäisin, selviäisit jne.

18. õppetund

1. 1. Pojalta katkesi käsi. 2. Tämä elokuva on lapsilta kielletty. 3. Laulu kuului kauniilta. 4. Isoisä tuntee itsensä terveemmäksi. 5. Maitokauppa avataan seitsemältä. 6. Tämä kirje on kirjoitettu eestiksi (viroksi). 7. Kasvoiltaan on tyttö kaunis. 8. Ei hänestä ole kyntäjäksi. 9. Hän lähti kesäksi Suomeen. 10. Ilman rahaa ei voi

ostaa mitään. 11. Höyrylaiva hukkuu miehiineen päivineen. 12. Lapset menivät metsään koreineen. 13. Hän kääntyi minuun selin. 14. Puut hakataan poikki kirveellä. 15. Traktori on uudella rakennuksella.

2. 1. Haarukka, haarukan, haarukkaa (haarukkata), haarukkaan, haarukassa; haarukat, haarukoiden ~ haarukoitten ~ haarukkojen ~ haarukkain, haarukoita, haarukkoihin ~ haarukoihin, haarukoissa. 2. Kallis, kalliin, kallista, kalliiseen; kalliit, kalliiden ~ kalliitten ~ kallisten (kalleiden ~ kalleitten), kalliita (kalleita), kalliisiin ~ kalliihin (kalleisiin ~ kalleihin), kalliissa (kalleissa). 3. Tullut, tulleen, tullutta, tulleeseen, tullessa; tulleet, tulleiden ~ tulleitten, tulleita, tullesiin ~ tulleihin.

3. Vt. tegusõna vormide skeemi lk. 134 jj.

19. õppetund

1. 1. Tytön suu meni hymyyn hänen lukiessaan kirjettä. 2. Mies kärsi puutetta palkan ollessa pieni. 3. Luulen kuulevani laulua. 4. Hän luuli kuulleensa laulua. 5. Poika juoksee ehtiäkseen ajoissa satamaan. 6. Junan kulkiessa oli vaikea lukea. 7. Pysähdyttyäni näin hänet uudestaan. 8. Näin pojan tulevan (tulleen). 9. Luultiin junan jo saapuneen. 10. Kesän tultua voi matkustaa Tallinnasta suoraan Helsinkiin.

2. Nähdä, näen, näki, näkisi, nähköön, nähnyt, nähtiin. — Ihaila, ihailen, ihaili, ihailisi, ihailkoon, ihailut, ihailtiin. — Jatkaa, jatkan, jatkoi, jatkaisi, jatkakoon, jatkanut, jatkettiin. — Kiiruhtaa, kiiruhdan, kiiruhti, kiiruhtaisi, kiiruhtakoon, kiiruhtanut, kiiruhdettiin. — Pyytää, pyydän, pyysi, pyytäisi, pyytäköön, pyytänyt, pyydettiin. — Savuta, savuan, savusi, savuaisi, savutkoon, savunnut, savuttiin. — Tarvita, tarvitsen, tarvitsi, tarvitsisi, tarvittkoon, tarvinnut, tarvittiin. — Ruveta, rupean, rupesi, rupeaisi, ruvetkoon, ruvennut, ruvettiin.

20. õppetund

Pappi kysyi merimieheltä: Mikä mies isoisänne on ollut? — Hän oli myös merimies. — Vieläkö hän elää? — Ei, hän on jo kuollut. — Mihin hän kuoli? — Mereen kuoli. Pappi kysyi: Mikä mies isänne on ollut? — Hän oli myös merimies. — Vieläkö hän elää? — Ei, hän on jo kuollut. — Missä hän kuoli? — Merellä kuoli. Pappi sanoi kauhistuneena: Kuinka te uskallatte mennä merelle, kun kaikki esi-isänne ovat sinne kuolleet?

Merimies kysyi silloin papilta: Mikä mies teidän isoisänne on ollut? Pappi sanoi: Hän on ollut möys pappi. — Vieläkö hän elää? — Ei, hän on jo kuollut. — Missä hän kuoli? — Hän kuoli kauniisti sängyssään kotona. Merimies kysyi edelleen: Mikä mies teidän isänne on ollut? — Hän on ollut myös pappi. — Vieläkö hän elää? — Ei, jo on kuollut. — Missä hän kuoli? — Kotona kauniisti sängyssään. Merimies sanoi: Kuinka te uskallatte mennä maata sänkyyne, kun kaikki esi-isänne ovat siinä kuolleet?

SÖNASTIKUD

1. SOOME-EESTI

A

aal|to, *-lon* laine
aamu hommik; *aamulla* hommikul
aamuisin hommikuti
aamuleh|ti, *-den* hommikuleht
aamupäivä hommikupoolik
aar|re, *-teen* aare, varandus
aat|e, *-teen* mõte; idee
ahkera usin, virk, agar
ahkio põdrasaan, lapi saan
ahneesti ahnelt
aihe, *-en* teema; motiiv; põhjus
aiheut|taa, *-an* põhjustada
aika üsna, õige, päris
aika, *ajan* aeg
aikaisemmin varem, varemini
aikaisin vara
aikanaan = aikoinaan
ai|koa, *-on* kavatseda
aikoinaan omal ajal
aina alati, ikka, aina
ainakin vähemalt; ikkagi
ainoa ainuke, ainus
ainoalaatu|nen, *-sen* ainulaadne
ainoastaan ainult
ainutlaatui|nen, *-sen* = ainoalaatuinen
aito puhas, ehne
aivan päris, täiesti; *aivan niin* täiesti
nii, väga õige
aivo|t, *-jen* mitm. (pea)aju
ajaja, *-n* sõita; ajada; vedada
ajamukai|nen, *-sen* ajakohane, mood-
ne
ajat|ella, *-telen* mõelda, arvata, kujut-
leda
ajatu|s, *-ksen* mõte; arvamus
ajoneuvo sõiduk, sõiduriist
akademia akadeemia
ak|ka, *-an* eit, vanamoor
akkuna aken
ala ala; piirkond, (maa)ala

alas alla
alennusmyyn|ti, *-nin* odav väljamüük
alhaalla all
alinomaa alata, pidevalt
al|kaa, *-an* alata, hakata; *huomisaa-*
musta alkaen homme hommikust ala-
tes
alkeellinen algeline, primitiivne, ele-
mentaarne
al|ku, *-un* algus, hakatus
alkupalat mitm. eelroad, suupisted
aloi|taa, *-an* alustada
alta alt
alue, *-en* (maa)ala, piirkond
aluksi algul, esmalt
alusta alus
alusvaatte|et, *-iden* mitm. aluspesu
ammat|ti, *-in* amet, elukutse
ammen|taa, *-nan* ammendada
ankara tugev, äge; karm, range
an|taa, *-nan* anda; lasta, lubada
anteeksi vabandust, andke andeks
antoisa helde
apu, *avun* abi
arkkiteh|ti, *-din* arhitekt
arkkiteh|toni|nen, *-sen* arhitektuuriline,
arhitektooniline
arkkitehtuuri arhitektuur
arva|ta, *-an* (ära) arvata; mõistatada
arvelu arvamus, mõte, oletus
arvo väärtus; väärikus; tähtsus
arvoesine, *-en* väärtese
arvo|nen, *-sen* väärliline, väärt
arvoitu|s, *-ksen* mõistatus
arvok|as, *-kaan* väärtuslik; väärikas
asema jaam; positsioon; asukoht; sei-
sund
asematalo jaamahoone
asen|ne, *-teen* asend, positsioon
aset|taa, *-an* asetada, panna; *asettaa*
näytteille välja panna, eksponeerida
asia asi

asiak|as, -kaan külastaja, klient
 asiantunteva asjatundlik, kompetentne
 aste, -en kraad; aste
 asteik|ko, -on astmik, skaala
 asti kuni, -ni
 astu|a, -n astuda; kõndida, käia
 asu|a, -n elada, elutseda; asuda
 asuinhuone, -en elutuba
 asuinrakennu|s, -ksen elumaja
 asuintalo elamu
 asuk|as, -kaan elanik
 asun|to, -non korter
 asuntola internaat
 ateria söök; söömaæg
 aukais|ta, -en avada, lahti teha
 auki lahti
 aura ader
 aurin|ko, -gon päike
 aurinkoi|nen, -sen päikesepaisteline
 aut|taa, -an aidata
 avaruu|s, -den avarus; ilma|ruum, kos-
 mos
 avaruusalu|s, -ksen kosmoselaev
 avaruuslentäjä = avaruusmie|s, -hen
 kosmonaut
 avaruusohju|s, -ksen = avaruusraketi|ti,
 -in kosmoserakett
 ava|ta, -an avada
 avau|tua, -dua avaneda
 avoi|n, -men lahtine; vaba; avalik;
 on avoinna on lahti v. vaba
 avojaloin paljajalu
 avomieli|nen, -sen = avosydämi|nen,
 -sen avameelne

E

edelleen edasi; veel
 edellä ees; eel
 edemmä = edemmäksi edasi, eemale,
 kaugemale
 edes vähemalt; isegi; edasi
 edessä ees
 edistää: kello edistää kell käib ette
 eduskun|ta, -nan eduskund (Soome
 parlament)
 edusta esine
 edusta|a, -n esindada
 edustaja esindaja
 eestiläi|nen, -sen eestlane; eesti
 egyptiläi|nen, -sen egiptlane; egiptuse
 ehdot|taa, -an soovitada, ette panna
 ehea terve (mitte katkine); ehne
 ehkä ehk, võib-olla
 ehkäis|tä, -en takistada, pidurdada
 ehtiä, -din jõuda (aja poolest)
 ehtoo õhtu
 eikä ega
 eikä niin eks ole

eilen eile
 ele, -en liigutus; žest; mitm. mii-
 muka
 eleettömästi lihtsalt, žestideta
 eli ehk
 eli|n, -men organ, elund
 elinkeino tegevusala; elatusvahend
 ellei kui ... ei
 elo löikus; vili; elu
 elokuu august
 elokuv|at, -ien mitm. kino
 eläi|n, -men loom, elajas
 eläinlääkäri loomaarst
 eläköön! elagu!
 elämy|s, -ksen elamus
 elämä elu
 elämänviisau|s, -den elutarkus
 elä|ä, -n elada; üle elada
 emo ema(ke); emasloom
 emä emis; emasloom
 emän|tä, -nän perenaine, emand
 enemmän enam, rohkem
 englan|ti, -nin inglise keel
 eniten kõige enam, kõige rohkem
 ennen enne, varem; ennen kaikkea
 enneköike, kõigepealt; ennen pitkää
 varsti, peatselt
 ennenmuinoin vanasti, ennemuiste
 ennestään ennemini, varemini
 ennät|tää, -än jõuda; saavutada
 ensi esimene, esma; tulev; ensi
 vuonna tuleval aastal
 ensiluokkai|nen, -sen esmaklassiline
 ensimmäi|nen, -sen esimene
 ensin esiteks
 entisa|ika, -jan endisaeg
 entisaikai|nen, -sen endisaegne
 entä aga, ent
 enää enam, rohkem
 epäilemättä kahtlemata
 epäil|lä, -en kahelda, kõhelda; kahtlus-
 tada
 epäluuloi|nen, -sen umbusklik, kahtlus-
 tav
 epäonnistu|a, -n ebäõnnestuda
 epäroi|dä, -n kõhelda, kahelda
 epätoivoi|nen, -sen meelegeitlik, lootu-
 setu
 erehdy|s, -ksen eksitus, eksimus, väär-
 samm
 erikoi|nen, -sen isesugune; eriline, spet-
 siaalne
 erikoisala eriala, spetsialiteet
 erikoisesti eriti; eriliselt
 erikoisuu|s, -den iseärasus
 eriläi|nen, -sen erisugune, erinev
 erinomai|nen, -sen suurepärane, oiva-
 line, võrratu

erittäin eriti
erityinen, *-sen* eriline
erityisesti eriti; spetsiaalselt
erota, *-an* lahkuda; lahu minna
eräs, *-än* keegi; miski; üks
esihistoriallinen, *-sen* eelajalooline
esiin[tyä], *-nyn* esineda
esi-isä esiisa
esimerk[ki], *-in* näide; eeskuju; *esimer-*
kiksi näiteks
esine, *-en* ese, asi
esitellä, *-telen* tutvustada; esitleda
esittää, *-än* esitada, ette kanda
esitys, *-ksen* ettekanne, esitus
estää, *-n* takistada, tõkestada
eteen ette
eteinen, *-sen* eeskoda, esik
etelä lõuna
eteläinen, *-sen* lõunapoolne, lõuna-
etevä tubli; andekas; väljapaistev
etsiä, *-n* otsida
etten, ettet, ettei, ettemme, ettette,
etteivät et ma ei, et sa ei jne.
että et
etujoukko, *-on* avangard
etupäässä esijoones; kõigepealt; pea-
miselt
eturuoka, *-an* eltoit, suupisted
evä uim
eväs, *-än* (tee)moon, toit

H

haamu kummitus; kodukäija; vari
haara haru; suund
haastattelu intervjuu
haave, *-en* unistus, unelm
haikara toonekurg
hajota, *-an* hajuda; laiali minna
hakata, *-kaan* raiuda, lõhkuda; tagu-
da, tampida
halkea, *-en* (üles, välja) otsida; (mil-
legi) järel käia
halkeama lõhe, pragu
halki läbi; lõhki
halli hall, saal
hallinto, *-non* haldus, valitsus
hallitus, *-ksen* valitsus
hallituseliin, *-men* valitsusorgan
hallituspula valitsuskriis
halpa, *-van* odav; vilets
haltuun valdusesse, kätte
halu soov, tahtmine; himu; isu
haluta, *-an* soovida; tahta
hame, *-en* seelik, undruk; kleit
hammas, *-paan* hammas
-han, -hän ju, küllap, ometi; ehk, va-
hest
hankala raske, vaevaline, tülikas

hankinta, *-nan* hankimine, muretse-
mine
hankkia, *-in* hankida, muretseda
harjoitella, *-telen* harjutada
harjoittaa, *-an* harjutada
harjoittelu harjutamine
harjoitus, *-ksen* harjutus
harju seljandik, mäehari
harkita, *-sen* järele kaaluda v. mõelda
harmaa hall
harrastus, *-ksen* harrastus
harva harv, hõre
harvoin harva
hassunkurinen, *-sen* veider, koomiline
hatu, *-un* kübar, müts
haudata, *-telen* haigutada
haudata, *-un* haudada
hauska meeldiv; tore; huvitav; lõbus
haudata, *-dan* haud
hautajais[et], *-ten* mitm. matused
havainto, *-non* vaatlus, vaatlemine;
tähelepanek
he nemad, nad
hedelmä (puu)vili
hedelmällinen, *-sen* viljakas, viljakan-
dev
hehtaari hektar
heikko, *-on* nõrk
heimo hõim
heimokielii, *-en* sugulaskeel
heinäkuu juuli
heitää, *-än* visata, heita
hella pliit
helmikuu veebruar
helpo, *-on* kerge, hõlpus
heltyä, *-lyn* heldida, õrnuda, tunde-
liseks muutuda
hengittää, *-än* hingata
hengästyä, *-n* hingeldada
henki, *-gen* hing; hingus; elu; vaim
henkilö isik; tegelane
henkilöauto sõiduauto
henkilökohtainen, *-sen* isiklik, era-
henkinen, *-sen* vaimne
henkiä, *-gin* hingata
hereillä ärkvel
herku, *-un* delikatess, hõrgutis
herra härra
herätä, *-än* ärgata
heti kohe
hetkinen, *-sen* hetkeke, silmapilk
hevonnen, *-sen* hobune
hidas, *-taan* aeglane; pikaline
hieno peenike; peen; õhuke; õrn
hiih[to], *-don* suusatamine
hiih[topu]ku, *-vun* suusaülikond
hihtäjä suusataja
hiih[taa], *-dän* suusatada

hi|ki, -en higi
 hikoil|la, -en higistada
 hiljai|nen, -sen vaikne, tasane
 hiljaisesti vaikselt
 hiljaisu|s, -den vaikus, rahu
 hilpeä lõbus, vallatu
 hijota, -koan = hikoilla
 hir|si, -ren palk; võllas
 hissi lift
 historia ajalugu
 historiali|nen, -sen ajalooline
 hitaammin aeglasemalt
 hitaasti aeglaselt
 hiukan pisut, natuke
 hoitaa, -dan kasvatada; hoida
 hon|ka, -gan (põline) mänd
 horjumaton, -toman kõikumatu, kin-
 del, püsiv
 housu|t, -jen mitm. püksid
 huhtikuu aprill
 huima = huimaava peadpööriv; pöö-
 rane
 huip|pu, -un tipp
 humu kohin, koha, müha
 huokail|la, -en ohata, ohkida
 huol|i, -en mure; hool
 huomata, -an märgata, tähele panna
 huomattava silmapaiste, tähelepanu-
 väärne, tähtis; tunduv, märgatav
 huomatu, -un silmapaiste, tähtis
 huomenna homme
 huomisaamuna homme hommikul
 huone, -en tuba; ruum
 huonekalu mööbliese
 huono halb
 huopa, -van tekk, vaip
 huuh|della, -telen loputada, uhta
 huutaa, -dan hüüda, hõigata; karjuda
 huveta, -penen kahaneda; kokku
 sulada
 huvitaa, -an huvitada; lõbustada
 hylly riitul
 hymy naeratus; muie
 hymyil|lä, -en naeratada; muiata
 hyp|py, -yn hüpe
 hypätä, -pään hüpata
 hytti, -in kajut
 hyttsöljy sääseöli
 hyvin hästi; väga
 hyvä hea; olkaa hyväl olge hea; pa-
 lun!
 hyväksi kasuks, heaks
 hyväksy|ä, -n heaks kiita; tunnus-
 tada
 hyvätaoi|nen, -sen hea tasemega,
 kõrgetasemeline
 hyvästel|lä, -en hüvasti jätta
 hyvästely hüvastijätt

hyvästi hüvasti; hästi
 hyvää huomenta! tere hommikust!
 hyvää iltaa! tere õhtust
 hyvää yötä! head ööd!
 hyödyll|nen, -sen kasulik; soodus
 hyök|ätä, -kään rünnata; kallale v.
 peale tungida
 häirit|ä, -sen häirida, segada; takis-
 tada
 hämmästy|ä, -n hämmastuda
 hämääläi|nen, -sen hämelane
 hämäräi|nen, -sen hämar
 hän tema
 hän|tä, -nän saba
 hävi|tä, -än kaduda; hävida; kaotada,
 alla jääda
 hölmö tobu, tola
 höyry aur
 höyrylaiva aurulaev

I

ihail|la, -en imetleda, ihaleda, olla
 vaimustatud; austada
 ihana imekena, tore; vaimustav; veet-
 lev
 ihmeelli|nen, -sen imepärane, kumma-
 line
 ihmety|ellä, -telen imestada; imetleda
 ihmi|nen, -sen inimene
 ihmiskun|ta, -nan inimkond
 ikkuna aken
 ikkunalasi aknaklaas
 ikävä igav; nukker; igavus; igatsus;
 ebameeldiv; ikävä kyllä kahju küll
 ilma õhk; ilm
 ilmesty|ä, -n ilmuda; esile tulla
 ilmoitu|s, -ksen kuulutus; teadaanne
 ilo rõõm
 iloi|nen, -sen rõõmus
 iloit|ä, -sen rõõmu tunda, rõõmutseda
 il|ta, -lan õhtu; illalla õhtul
 iltaisin õhtuti
 iltapäivä õhtupoolik
 iltasella õhtul
 ime|ä, -n imeda
 influenssa gripp, influentsa
 innok|as, -kaan innukas, kirklik
 innostu|a, -n innustuda; kiinduda
 insinööri insener
 ir|rota, -toan eralduda
 irtonai|nen, -sen lahtine
 iske|ä, -n lüüa
 iso suur
 isoisä vanaisa
 isoäi|ti, -din vanaema
 istu|a, -n istuda
 isän|tä, -nän peremees; isand
 itse ise

itsepäisyy|s, -den kangekaelsus, põik-
päisus
itä, idän ida
itäi|nen, -sen idapoolne, ida-
itämai|nen, -sen, idamaine, idamaade

J

jal|kaa, -an jagada, jaotada
jaks|a, -n jaksata, suuta; elada
jalat|on, -toman jalutu
jal|ka, -an jalg
jalkapallo jalgpall
jalo õilis, suursugune
jalosta|a, -n töödelda; aretada; vää-
ristada
jano janu
jatka|a, -n jätkata
jatkuvasti pidevalt, katkestamatult
jatsi džäss
jo juba
johtaja juhataja
joh|to, -don juhatamine; juhatus
jok|a, -nka, kes; mis; iga
jokai|nen, -sen igaüks, iga
jokapäiväi|nen, -sen igapäevane
joki, -en jõgi
jokin, -nkin keegi; miski, mingi; mõni
jokivar|si, -ren jõe äär, jõe kallas
joko kas juba, kas; joko...tai kas...
või
joku, -nkun keegi; mingi; mõni
jolloin millal
jompikumpi, jommankumman emb-
kumb
jono rida, rivi; järjekond
jopa isegi; liiatigi, rääkimata
jos kui
joskin kuigi, ehkki
joskus vahest, mõnikord; kunagi
jossa kus
jossain kuskil, kusgil
josta kust
jota keda; mida
joten nii et, niisiis; mistõttu
jotta et, selleks et
jouk|o, -on rühm, salk; hulk
joukkue, -en rühm; meeskond, võist-
kond
joulukuu detsember
jou|tua, -dun jõuda; valmis saada;
enededa; sattuda
juhannu|s, -ksen jaanipäev
juhla pidu, pidustus; püha
juhlapu|ku -vun peoriietus
julmista|a, -n vihastada
juna rong
juo|da, -n juua

juoksija jooksjä
juon|i, -en süžee; intriig; vemp
juo|sta, -ksen joosta; voolata
jut|ella, -telen jutelda, vestelda
jut|tu, -un jutt; lugu; asi
juuri just
juur|tua, -run juurduda
juutalai|nen, -sen juut
jyminä tumin
jyris|tä, -en müristada; müriseda
jyrk|kä, -än järsk, äkiline
jyräh|tää, -dän prahvatada, müristada
jyski|ä, -n kõmiseda, tümiseda
jyvä iva, tera
jäkä|ä põdrasammal
jälkeen pärast; järele
jäl|ki, -jen jälg
jälleennäkemi|nen, -sen jällenägemine
jännittävä põnev, haarav; pinev
järjestö organisatsioon
järjet|ön, -tömän aruta; absurdne;
puhua järjettömiä rääkida rumalusi
v. mõttetusi
jär|ki, -jen mõistus, aru
jäsen, -en liige; jäse
jättiläi|nen, -sen hiiglane; hiiglaslik,
gigantne
jätät|tää, -än maha jätta; maha jää-
da; kello jätättää kell jääb taha
jää|dä, -n jääda
jäätelö jäätis
jää|tyä, -dyn jäätuda, külmuda

K

kaap|pi, -in kapp
kaasuhella gaasipliit
kaa|taa, -dan kallata, valada
kadot|taa, -an kaotada
kadunpuolei|nen, -sen tänavapoolne
kahdeksan kaheksa
kahva käepide, sang
kahvi kohv
kahvikup|pi, -in kohvitass
kahvikutsu|t, -jen mitm. kohviõhtu
kavhila kohvik
kavhilei|pä, -vän kohviküpsis
kavhipannu kohvikann (kohvi keetmi-
seks)
kai vist, küllap; vahest
kaikkein kõige
kaik|ki, -en kõik
kaikkiaan kokku, tervikuna
kaikkialla kõikjal, igal pool
kai|ku, -un (vastu)kaja; kõla
kai|kua, -un kõlada; (vastu) kajada
kajo paiste
kak|ku, -un kook; tort

ka|ksi, *-hden* kaks
 kaksinkertai|nen, *-sen* kahekordne
 kaksinkertaista|a, *-n* kahekordistada
 kala|nen, *-sen* kalake
 kalapaisto|s, *-ksen* kalavorm
 kalastaja kalur; kalastaja
 kalastusväline, *-en* kalapüügiirist
 kalja kali
 kallio kalju
 kalli|s, *-in* kallis
 kalpea kahvatu
 kaltai|nen, *-sen* sarnane
 kamala kole, hirmus, õudne
 kamalasti hirmsasti, koledasti
 kanava kanal
 kangas, *-kaan* 1. kangas, riie
 kangas, *-kaan* 2. nõmm, palu
 kannat|taa, *-an* kanda; pooldada; kan-
 da lasta; kannattaa lukea tasub
 lugeda; ei kannata pole tänu väärt
 kansa rahvas
 kansainvälisest rahvusvaheliselt
 kansalai|nen, *-sen* kodanik
 kansalli|nen, *-sen* rahvuslik
 kansalliseepo|s, *-ksen* rahvaeepos
 kansallismuseo rahvamuuseum
 kansallispu|ku, *-vun* rahvariie
 kansallisuu|s, *-den* rahvus
 kansankasku rahvanali
 kansanlaulu rahvalaul
 kansantalou|s, *-den* rahvamajandus
 kansantanssi rahvatants
 kan|si, *-nen*, kaas; (laeva)tekk
 kanssa *-ga*; koos, ühes, kaasas; *tois-*
tensa kanssa teineteisega, üksteisega
 kanssakäymi|nen, *-sen* läbikäimine,
 suhtlemine
 kan|taa, *-nan* kanda
 kantele, *-en* kannel
 kantelo kannel, kandleke
 kapea kitsas
 kappale, *-en* tükk; eksemplar; (muu-
 sika)pala
 kappeli kabel
 karaistu|a, *-n* karastuda
 karamelli kompvok
 karhu karu
 kari kari, madalik
 karja kari
 karjalai|nen, *-sen* karjalane; karjala
 karsi|a, *-n* laasida
 kartano mõis
 kart|ta, *-an* kaart; plaan
 karu karm; kehv
 kasku naljajutt; anekdoot
 kasva|a, *-n* kasvada
 kasvatustopilli|nen, *-sen* pedagoogiline
 kasvo|t, *-jen* mitm. nägu

katkais|ta, *-en* katki murda
 katkera kibe, mõru; õel
 katse, *-en* pilk, vaade
 katse|lla, *-en* vaadata; vaadelda
 katselu vaatamine; tutvumine
 katso|a, *-n* vaadata; pidada; *katsopas!*
 vaata ometi!
 katsomo (vaate)saal; tribüün
 kattila katel
 ka|tu, *-dun* tänav
 ka|tua, *-dun* kahetseda
 kauan kaua; *kauanko* kui kaua
 kauas kaugele
 kauha kopsik, kapp; kulp
 kauhalli|nen, *-sen* kopsikutäis; kulbi-
 täis
 kauhistu|a, *-n* ehmuda, kohkuda, hir-
 muda
 kaukaa kaugelt
 kaukai|nen, *-sen* kauge
 kauneu|s, *-den* ilu; iludus
 kauniisti ilusasti
 kauni|s, *-in* ilus, kaunis
 kaup|pa, *-an* kaup; kauplus; kauban-
 dus
 kauppala alev
 kauppatori (kauba)turg
 kaupunginjohtaja linnaape
 kaupunginosa linnaosa
 kaupun|ki, *-gin* linn
 kaupunkilai|nen, *-sen* linlane
 kau|si, *-den* ajajärk, periood; sesoon,
 hooaeg
 kautta kaudu; läbi
 kehitty|ä, *-yn* areneda
 kehit|tää, *-än* arendada
 kehity|s, *-ksen* areng, arenemine; prog-
 ress
 kehruu ketramine, ketrus
 keh|to, *-don* häll
 kehtolaulu hällilaul
 keihä|s, *-än* oda
 keihäänheit|to, *-on* odavise
 keino vahend, abinõu
 keit|in, *-timen* keeduseadis
 keittiö köök
 keit|to, *-on* supp; keetmine
 keittokomero niššköök, tupikköök
 keit|tää, *-än* keeta
 keksi küpsis; keeks
 kellari kelder
 kello kell
 kelohon|ka, *-gan* surnud mänd
 keltai|nen, *-sen* kollane
 kel|vata, *-paan* kõlvata
 ken, *-en* kes
 ken|kä, *-gän* king; saabas

kenkäteh|das, -*taan* jalatsivabrik
 kent|tä, -*än* (spordi)väljak; väli; tan-
 der
 kera = kanssa
 ker|itä, -*kiän* jõuda, mahti saada
 kerma koor
 kerran kord; ükskord, kunagi
 kerro|s, -*ksen* korrus
 ker|ta, -*ran* kord
 ker|toa, -*ron* jutustada
 kertomu|s, -*ksen* jutustus
 keskellä keskel, keset
 keskeltä keskelt
 kesken vahel; seas, hulgas
 keskenänsä, keskenään omavahel, vas-
 tastikku
 keskeyt|tää, -*än* katkestada, pooleli
 jätta
 keskiajka, -*jan* keskaeg
 keskikokoi|nen, -*sen* keskmise suuru-
 sega; keskmist kasvu
 keskitse keskelt
 keskit|tyä, -*yn* koonduda; keskenduda
 keskiviik|ko, -*on* kesknädal, kolma-
 päev
 kesku|s, -*ksen* = keskusta keskus,
 tsentrum
 keskustapuolue, -*en* keskerakond
 keskustel|la, -*en* vestelda; nõu pidada;
 arutleda
 keskustelu vestlus; nõupidamine; aru-
 telu
 kestä|ä, -*n* kesta; välja kannatada,
 vastu pidada; *ei kestä* (kiittä!)
 pole tänu väärt!
 kesy taltsas; kodustatud
 kesä suvi
 kesäilta suveõhtu
 kesäi|nen, -*sen* suvine
 kesäisin suviti
 kesäkuu juuni
 kesämök|ki, -*in* suvemajake, väike su-
 vila
 ket|tu, -*un* rebane
 keula käil
 kevät, -*än* kevad
 kevätaamu kevadhommik
 kiehtova kütkestav, võluv
 kielet|ön, -*tömän* keeletu
 kiel|i, -*en* keel
 kieliop|pi, -*in* grammatika
 kiel|tää, -*län* keelata; eitada
 kier|tää, -*rän* ringi minna; tiirelda,
 pöörelda
 kihlau|s, -*ksen* kihlus
 kiihko ägedus, tulisus; ind, kirk
 kiikkutuoli kiiktool
 kiinnit|tää, -*än* kinnitada, kõita

kiinnosta|a, -*n* huvitada, huvi ära-
 tada
 kiinnostu|a, -*n* huvi tunda, huvitada
 kiire, -*en* kiire; *pitää kiirettä* kiirus-
 tada
 kiireh|tiä, -*din* = kiiruh|taa, -*dan* kii-
 rustada
 kiista vaidlus, poleemika; riid, tüli
 kiito|s, -*ksen* tänu; tänan, aitäh; *pal-
 jon kiitoksia* suur tänu; *kiitoksia
 viimeisestä* suur tänu viimasel kor-
 ral osutatud (külalis)lahkuse eest
 kiit|tää, -*än* tänada
 kii|tää, -*dän* rutata, kihutada, tormata
 kilometri kilomeeter
 kil|pa, -*van* võistlus
 kiipailu võistlus; konkurents
 kilt|ti, -*in* pai; hea; viisakas
 kink|ku, -*un* sink
 kipeä valus
 kippura rõngas (saba); krussis, kräs-
 sus, kipras
 kirja raamat
 kirjailija kirjanik
 kirjakaup|pa, -*an* raamatukauplus
 kirjalli|nen, -*sen* kirjalik
 kirjallisuus|s, -*den* kirjandus
 kirjasto raamatukogu
 kirjava kirju
 kirje, -*en* kiri
 kirjoit|taa, -*an* kirjutada
 kirjoitu|s, -*ksen* kirjutamine, kirjutus;
 kirjutis
 kirk|as, -*kaan* kirkas, hele; särav; hel-
 ge
 kirk|ko, -*on* kirik
 kirkoll|i|nen, -*sen* kiriklik
 kirve|s, -*en* kirves
 kissa kass
 kiu|as, -*kaan* keris
 kiukustu|a, -*n* ägestuda, vihastuda
 kiv|i, -*en* kivi
 klassik|ko, -*on* klassik
 kodik|as, -*kaan* kodune, mõnus, mu-
 gav
 koet|taa, -*an* katsuda, proovida
 koh|data, -*taan* kohata
 koh|de, -*teen* objekt
 koho|ta, -*an* tõusta, kerkida
 koh|ta, -*dan* koht, paik
 kohta (otse)kohe; varsti
 kohti suunas, poole
 koira koer
 koivu kask
 kol|kea, -*en* kogeda, tunda, läbi elada
 kokemu|s, -*ksen* kogemus
 kol|ko, -*on* kogu, suurus; hunnik
 koko kogu, kõik, terve; päris, täitsa

kokoelma kogu, kolleksioon
 kokonaan täiesti; täielikult, üleni
 kokonai|nen, -sen kogu, terve; tervik-
 lik
 kokonaisuu|s, -den tervik; kogum,
 kompleks
 kokoomu|s, -ksen koalitsioon; koostis
 kokou|s, -ksen koosolek
 kolhoosilaisina|nen, -sen kolhoosinaine
 kolkut|taa, -an koputada, kloppida
 komea tore, uhke; suurepärase
 komedia komöödia
 komero nišš; sahver
 komeu|s, -den toredus, uhkus; suur-
 sugusus
 kompania kompanii
 kone, -en masin, aparaat
 koneista|a, -n mehhaniseerida
 konepaja remonditöökoda
 koneerakennusteh|das, -taan masina-
 ehitustehas
 konkreettisesti konkreetset
 konsert|ti, -in kontsert
 konserttisaali kontserdisaal
 kook|as, -kaan pikakasuline, suur
 ko|ota, -koan koguda; kokku panna
 kori korv
 koristeellisuu|s, -den dekoratiivsus
 korkea kõrge
 korkeakoulu ülikool; instituit
 korkeakoulula|inen, -sen üliõpilane
 korkealuokkai|nen, -sen kõrgeklassiline
 korkeintaan kõige enam, kõige rohkem
 korkeu|s, -den kõrgus
 korkeushyp|py, -yn kõrgushüpe
 korp|pi, -in kaaren
 kort|ti, -in kaart
 koru ehe, ehteasi
 korva kõrv
 kosi|a, -n kosida
 koska millal; kuna, sest et
 koskaan kunagi, iialgi
 koskemat|on, -toman puutumatu; süütu
 koskenlasku kosesõit
 kosketu|s, -ksen kontakt, kokkupuude;
 puudutus
 koski, -en kärestik; kosk, juga
 ko|ta, -dan (püst)koda
 ko|ti, -din kodu
 koti-ikävä koduigatsus
 kotiin koju
 kotikaupun|ki, -gin kodulinn
 kotimaa kodumaa
 kotiseutumuseo koduloomuseum
 kotoisin pärit
 kotona kodus
 koulutalo koolimaja
 koulu kool

kova kõva; kibe; karm; tubli
 kõvaäänisesti valjult, valju häälega
 kovin väga, õige; täiesti
 kovu|s, -den kõvadus; karmus
 kuin kui, nagu
 kuinka kuidas; kuinka voit(te)? kui-
 das käsi käib?
 kuitenkin siiski
 kuiva|a, -n = kuivu|a, -n kuivada
 kuka, kenen, mitm. nimet, kutka kes
 kukaan, kenenkään keegi, ükski
 kukin, kunkin igaüks
 kuk|ka, -an lill; õis
 kukkakaali lillkapsas
 kuk|ko, -on kukk
 kuk|kua, -un kukkuda (käo kohta)
 kukkula kungas, kink; kõrgendik
 kukoistu|s, -ksen õitseng, õitsemine
 kuljettaja (sõiduki) juht; vedaja
 kul|kea, -jen käia, kõndida; sõita, lii-
 kuda
 kulkija rändur, teekäija; hulkur
 kulkuneuvo liiklusvahend, sõiduk
 kulmik|as, -kaan nurgeline, kandiline
 kul|ta, -lan kuld; kullake
 kultai|nen, -sen kuldne
 kulttuuri kultuur
 kulttuurihistoriali|nen, -sen kultuuri-
 ajalooline
 kulu|a, -n mööduda, kuluda
 kuluttua möödudes, pärast; minuutin
 kuluttua minuti pärast
 kulutu|s, -ksen tarimine, kulutamine
 kum|pi, -man kumb
 kun kui; kuna, sest et
 kunin|gas, -kaan kuningas
 kunnes kuni
 kunnia au
 kunniamerk|ki, -in orden, aumärk
 kunnon: kunnon mies tubli v. korra-
 lik mees
 kun|ta, -nan kihelkond, vald
 kunto, -non kord; seisukord; korras-
 olek; võimelisus; on kunnossa on
 korras
 kuohu|a, -n kobrutada, vahutada, kee-
 da
 kuoiema surm
 kuoll|la, -en surra
 kuoll|ut, -een surnu; surnud
 kuop|pa, -an koobas; auk, lohk
 kuor|ji, -en koor; kest
 kuorma koorem
 kuorma-auto veoauto
 kup|pi, -in tass
 kurja yletš, kehv; kurja sää halb ilm
 kur|ki, -jen kurg
 kurk|ku, -un kurk

kuten nagu
 kuu|toa, *-don* kududa
 kutomateollisuu|s, *-den* tekstiilitööstus
 kutsu kutse; kutsumine
 kutsu|a, *-n* kutsuda
 kuukau|si, *-den* (kalendri-) kuu
 kuula kuul
 kuulant|yön|tö, *-nön* kuulitõuge
 kuul|la, *-len* kuulda; kuulata
 kuulu|a, *-n* kuuluda; kuuluda
 kuuluisa kuulus
 kuumuu|s, *-den* kuumus, palavus
 kuun|nella, *-telen* kuulata
 kuuntelija kuulaja
 kuuro kurt
 kuu|si, *-den* kuus
 kuva pilt; kujutis; kuju, illustratsioon
 kuvaamatai|de, *-teen* kujutav kunst
 kuvaleh|ti, *-den* pildiajakiri
 kuvanveistäjä skulptor
 kuvau|s, *-ksen* kujutamine; kujutus;
 kirjeldamine
 kuvit|ella, *-telen* kujutleda, ette kuju-
 tada
 kyllä jah; küll, küllap
 kyl|peä, *-ven* saunas käia; vihelda;
 kümmelda, supelda
 kylpi|jä saunaline; vihtleja; kumbleja;
 supleja
 kylpysaippua kümblusseep
 kylvä|ä, *-n* külvata, külda
 kymmenen kümme
 kynttilä küünal
 kyn|tää, *-nän* künda
 kysel|lä, *-en* küsitleda
 kysymy|s, *-ksen* küsimus
 kysyl|ä, *-n* küsida
 kädet|ön, *-tömän* käetu
 kä|ki, *-en* kägu
 kär|ki, *-jen* ots, teravik; (kinga)nina
 kärsimät|ön, *-tömän* kärsitu, kannata-
 matu
 kärsivälli|nen, *-sen* kannatlik
 kärsi|ä, *-n* kannatada; kärsida
 kä|si, *-den* käsi
 käsin käsitsi, kätega
 käsine, *-en* kinnas
 käsit|ellä, *-telen* käsitleda; käsitseda;
 kohelda
 käsit|tää, *-än* käsitada, mõista; hõl-
 mata
 käsityö käsitöö
 käske|ä, *-n* käskida
 kävel|lä, *-en* käia, kõndida, jalutada
 kävely jalutus(käik), jalutamine, kõn-
 dimine
 käväis|tä, *-en* (lühiajaliselt) käia; läbi
 v. sisse astuda

käy|dä, *-n* käia, kõndida; liikuda;
 juhtuda; käydä läpi läbi vaadata;
 olla käymässä olla võõrsil; käydä
 ostoksilla sisseoste teha
 käyn|ti, *-nin* käik, käimine
 käyt|tää, *-än* tarvitada, kasutada
 käyt|tö, *-ön* tarvitamine, tarvitus, ka-
 sutamine, kasutus
 käyttövoima energia
 käytännöll|i|nen, *-sen* praktiline
 käännö|s, *-ksen* tõlge; pööre
 kään|tyä, *-nyn* pöörduda; muutuda
 kään|tää, *-nän* tõlkida; pöörata
 kääri|ä, *-n* käärida, mähkida
 köyhä vaene, kehv

L

laaja lai, avar
 laakso org
 laatik|ko, *-on* karp; sahtel; kast; lae-
 gas
 laatu, *-dun* sort; kvaliteet
 lah|ti, *-den* laht
 laiha lahja; kõhn
 laih|tua, *-dun* lahjuda; kõhnaks jääda
 lailla moodi, viisil
 lainkaan ei lainkaan mitte sugugi,
 mitte põrmugi
 lai|ta, *-dan* külg; äär; poort
 lait|e, *-teen* seadis; riist
 laito|s, *-ksen* asutus, ettevõte; välja-
 ane
 lait|taa, *-an* valmistada; korraldada
 laituri kai; sadamasild; perroon; plat-
 vorm
 laiva laev
 laivapo|jka, *-jan* laevapoiss
 laivanveistä|mö laevaehitustehas, dokk
 laji liik, sort; tõug, sugu
 laki, *-in* seadus
 lak|ki, *-in* müts
 lamp|pu, *-un* lamp
 lan|geta, *-kean* langeda, kukkuda
 lappalai|nen, *-sen* laplane; lapi
 lasi klaas
 laske|a, *-n* lasta; langeda; laskuda;
 kokku lugeda; loojuda; laivaa las-
 kee rantaan laev randub; laskea leik-
 kiä nalja teha
 laskeu|tua, *-dun* laskuda
 lasku arve; arvutus; langus; lasku-
 mine
 lasta|ta, *-an* laadida, lastida
 lastenko|ti, *-din* lastekodu
 lastu laast
 latki|a, *-n* lakkuda, limpsida
 la|tu, *-dun* suusarada, suusajalg; rada

latva laty; tipp
lauantai laupäev
lauantaisin laupäeviti
laulaja, -n laulda
laulaja laulja
laule|ja, -en laulu ümiseda, laulda
lau|ta, -dan (sae)laud; (mängu)laud
lautanen, -sen taldrük
laute|et, -iden mit m. (sauna)lava
laut|ta, -an parv; (jäa)pank
laver|taa, -ran ladrata, vadrata, lobi-
seda
leht|ti, -den leht
lehtori lektor; keskkooliõpetaja
leik|lata, -kaan lõigata
leikkau|s, -ksen lõige, lõikus; operat-
sioon
leikkele lõik, viil
leik|ki, -in nali; mäng
leikkisa|tu, -dun naljamuinasjutt
leik|kiä, -in mängida
leima tempel, pitser; kaubamärk
leima|ta, -an tembeldada
leip|pä, -vän leib
leiri laager; leer
leivo|s, -ksen (kondiitri)kook
lempeä pehme, mahe; armas
lem|pi, -men armastus; lemmik-, sü-
dame-
lentokone, -en lennuk
len|tää, -nän lennata
le|po, -von puhkus
lepohetk|ji, -en puhkehetk
leveä lai
levy|nen, -sen laiune
levähystau|ko, -on puhkehetk
le|vätä, -pään puhata; pikutada; le-
bada
liek|ki, -in leek
liem|i, -en leem; supp; puljong
lihakaup|pa, -an lihapood, karn
lihamuhenna|s, -ksen hautatud liha
liian liiga; üleliia
liike, -keen kauplus, äri; liikumine
liiken|ne, -teen liiklus; transport
liik|kuu, -un liikuda
liikut|taa, -an liigutada
liioin liialt, liiga; ei liioin ka mitte,
liiatigi
liit|to, -on liit; föderatsioon
liit|tyä, -yn liituda, ühineda
liivi|t, -en mit m. vest
linja liin; joon; siht
linja-auto buss
linna loss; kindlus; vangla
linnak|e, -keen kindlus; kants
lin|tu, -nun lind
lintu|nen, -sen linnuke

lip|pu, -un lipp; pilet
lisäksi lisaks, peale selle
lisä|tä, -än lisada; täiendada; suuren-
dada
litra liiter
lohi, -en lõhe
loistaja, -n hiilata, särada
loistava hiilgav, särav
loisto sära; hiilgus; toredus; luksus
loit|ota, -tonen eemalduda, kaugeneda
lokakuu oktoober
loma puhkus; (kooli)vaheaeg
lopet|taa, -an lõpetada
lop|pu, un lõpp
lop|pua, -un lõppeda, otsa saada
loputa lõpuks
luennoi|da, -n loenguid pidada
luen|to, -non loeng
lui|nen, -sen luine, luust
luja kindel, tugev
lujit|tua, -un tugevneda; kindlaks v.
tugevaks muutuda
lu|kea, -en lugeda; õppida
lukija lugeja
luk|ko, -on lukk
lu|ku, -vun lugemine; arv; peatükk;
1600-luvulla XVII sajandil
lukuisa arvukas, rohke
lukukau|si, -den semester, poolaasta
lukumäärä arv, hulk
lukuvuo|si, -den õppeaasta
lumij|nen, -sen lumine
lumoava võluv, veetlev, hurmav
luo|da, -n luua; luoda katseensa jo-
honkin millelegi pilku heita
luok|ka, -an klass; järk; liik; sort
luo(kse) juurde
luomu|s, -ksen looming
luona juures
luon|ne, -teen iseloom; olemus
luonnollisesti loomulikult
luonnostaan looduslikult, loomulikul
teel
luontai|nen, -sen looduslik; loomupä-
rane
luon|to, -non loodus; loomus, iseloom
luo|pua, -vun loobuda, ära ütelda
luo|ti, -din kuul
luottamu|s, -ksen usaldus; lootus
luul|ja, -en arvata; mõtelda
luo|vata, -paan lubada; töötada
lyhyem|pi, -män lühem
lyhy|t, -en lühike
lyijykynä pliats
lyseo gümnaasium, lütseum
lyö|dä, -n löua; lyödä vetoa kihla ve-
dada; löydä löylyä leili visata
läh|de, -teen allikas, läte

läheisyys, *-den* lähedus
 lähellä lähedal
 läheltä lähedalt
 lähes ligikaudu, ligi, umbes
 lähestyä, *-n* läheneda
 lähetää, *-än* saata, lähetada
 lähetystö saatkond
 lähinnä esmaajones; kõige ligemal
 lähitaistelu lähivõitlus
 lähiteä, *-den* (ära) minna; minema
 hakata; lahkuda
 lämmin, *-pimän* soe; soojus
 lämmitää, *-än* kütta; soojendada
 lämmitys, *-ksen* küte; kütmine
 lämmitä, *-piän* soojeneda; küdeda
 lämpimästi soojalt
 lämpiö jalutusruum, fuajee
 lämpömittari termomeeter
 länsi, *-nen* lääts
 länsieurooppalainen, *-sen* lääne-euroopa (lik)
 läntinen, *-sen* läänepoolne, lääne-
 läsnäolo juuresolek, kohalviibimine
 lävitse läbi
 lääke, *-keen* ravim, arstim
 lääkäri arst
 löyly leil; *lyödä löylyä* leili visata
 löytö, *-dön* leid, avastus

M

maailmankuuilu maailmakuulus
 maailmansota maailmasõda
 maakansa maarahvas
 maalaisliitto, *-on* maaliit
 maalaistalo talu
 maalaista, *-an* maalida
 maalauis, *-ksen* maal, pilt; maalimine;
 värvimine
 maaliskuu märts
 maanantai esmaspäev
 maanmielis, *-hen* kaasmaalane
 maaottelu maavõistlus
 maaperä maapind, pinnas
 maaseutu, *-dun* maa, provints
 maata, *-kaan* lebada; magada; *panna maata* magama minna
 maatalous, *-den* põllumajandus
 maatila talu(koht)
 mahdollinen, *-sen* võimalik; *mahdollisimman hyvin* võimalikult hästi
 mahdollisuus, *-den* võimalus
 mahtava võimas, vägev; suurejoonelise
 maineikas, *-kaan* kuulus, nimekas
 mainio suurepärane, tore
 mainita, *-sen* mainida; nimetada
 maisema maastik

maisteri magister
 maistua, *-n* maitseada
 maijato, *-don* piim
 maja onn, hütt, hurtsik; *luulekeeles*
 maja, koda
 majoitus, *-ksen* majutus
 makeistehdas, *-taan* kompvekivabrik
 makkara vorst
 maksa, *-n* maksta
 maksamakkara maksavorst
 maku, *-un* maitses
 makuu magamine; lamamine
 makuuhuone, *-en* magamistuba
 makuutuoli lamamistool
 malli mood; lõige; mudel; eeskuju;
 kavand; muster
 mansikka, *-an* maasikas
 marja mari
 markka, *-an* mark
 markkinointi, *-nin* turustamine, müük
 marraskuu november
 matala madal
 matka matk; reis; teekond
 matkailija turist; matkaja
 matkailu turism, reisirimine; matkamine
 matkalauku, *-un* reisirikohver
 matkaseura reisiseltskond
 matkatavarat mit m. pagas
 matkustaja reisija, turist; matkaja
 matkustaminen, *-sen* reisirimine; matkamine
 matto, *-on* vaip
 mehu mahl; morss
 melkein peaaegu
 melko üsna; küllalt
 melkoinen, *-sen* üsnagi suur; kenake
 menetyä, *-dyn* nõrkeda
 menetää, *-än* kaotada, minetada
 menneisyys, *-den* minevik
 mennessä: tähän mennessä siiani
 mennä, *-en* minna
 meno minek; käik; kulg
 merenneito, *-don* näkineid
 merentakainen, *-sen* meretagune
 merkillinen, *-sen* tähelepandav; ime-
 lik
 merkityksetön, *-tömän* tähtsusetu
 merkitä, *-sen* tähendada; märkida
 merkki, *-in* märk; märguanne
 merkkisoitto, *-on* märgukell
 messu mess; missa
 messuhalli näitusepaviljon
 mestari meister
 mestaruus, *-den* meistritiitel; meisterlikkus
 mestaruuskilpailut, *-jen* mit m. meistri-
 võistlused

metri meeter
 metsästäjä jahimees, kütt
 miek|ka, -an mõök
 mielellään meeleldi, meelsasti
 mielenkiin|to, -non huvi, kiindumus
 mielenkiinto|inen, -sen huvitav
 miele|tön, -tömän meeletu
 miel|ji, -en meel; arvamus
 mielihyvin hea meelega, meelsasti
 mielikirjailija lemmikkirjanik
 mielipi|de, -teen arvamus, seisukoht;
 käsitus
 miellyttävä meeldiv
 mielummin meelsamini, pigemini
 mie|s, -hen mees
 miet|e, -teen mõte
 mihin kuhu
 mikin miski, mingi; keegi
 mikä, minkä mis; ei mitään mitte mi-
 dagi
 millai|nen, -sen milline, missugune
 milloin millal; milloin ... milloin
 kord ... kord
 miltei peaaegu
 ministeristö ministrite nõukogu; kabi-
 net, valitsus
 minkälai|nen, -sen milline, missugune
 minkä tähden mispärast, miks
 minkä värinen mis värvi
 minuut|ti, -in minut
 missä kus; missä päin kuspool
 mistä kust
 miten kuidas
 mittari mõõtja; arvesti
 mitä ... sitä mida ... seda
 mitä varten misjaoks, milleks
 moderni modernne, moodne
 moleml|mat, -pien mõlemad
 monenlai|nen, -sen mitmesugune
 mon|s, -nnen mitmes
 mon|ji, -en mitu; monet paljud
 moninaisuus, -den mitmekesisus
 moottorivene, -en mootorpaat
 moukari vasar
 muinai|nen, -sen muistne
 muista|a, -n mäletada, meeles pidada
 muistella, -en meelde tuletada, mee-
 nutada
 muisto mälestus; mälestis
 muistomerk|ki, -in mälestusmärk
 muistopatsa|s, -an mälestussammas
 muistut|taa, -an meelde tuletada, mee-
 nutada
 mukaan kaasa, ühes; järgi, kohaselt
 mukana kaasas; koos, ühes
 mukava mugav; mõnus; tore
 mukavuu|s, -den mugavus; mõnusus
 mukilo|da, -n klobida, kolkida

mullistu|a, -n vapustuda; segi minna
 mumis|ta, -en mõmiseda
 muodik|as, -kaan moodne, kaasaegne
 muodosta|a, -n moodustada
 muonavarasto toidutagavara
 muori vanaeit, moor
 murhe, -en mure
 mur|re, -teen murre, murrak
 murska|ta, -an purustada
 murtau|tua, -dun läbi murda; murda
 museo muuseum
 musiik|ki, -in muusika
 muste, -en tint
 mustik|ka, -an mustikas
 mutis|ta, -en pomiseda, pobiseda
 mutta aga
 muu|an = muu|dan, -taman keegi;
 miski; mõni
 muurahai|nen, -sen sipelgas
 muurai|n, -men murakas
 muuri müür
 muutama mõni; keegi
 muut|ella, -telen rännelda; (pidevalt)
 muuta
 muuten = muutoin midu; muide,
 muuseas
 muut|taa, -an muuta; rännata; kolida
 muuttolin|tu, -nun rändlind
 muut|tua, -un muutuda
 myk|kä, -än tumm
 myrsky torm, maru
 myrskyi|nen, -sen tormine
 myydä, -n müüa
 myyjät|är, -tären müüjanna
 myymälä kauplus, pood
 myyn|ti, -nin müük
 myöhemmin hiljem(ini)
 myöhästy|ä, -n hilineda
 myöhään hilja; myöhään yöhön hilis-
 ööni
 myös ka, samuti
 män|ty, -nyn mänd
 määrää|jika, -jan määratud aeg, täht-
 aeg
 määrä|tä, -än määrata; käskida
 mök|ki, -in hütt, onn; popsisaut
 möräh|tää, -dän uratada, mõiratada

N

naapuri naaber
 naapuruks|et, -ien mit m. naabrid
 nah|ka, -(k)an nahk
 nai|nen, -sen naine; daam
 nak|ki, -in = nakkimakkara viiner
 napapiiri polaarjoon
 nap|pi, -in nõõp
 narah|taa, -dan nagiseda, nägiseda,
 rägiseda

narra|ta, -an narrida
 naula nael
 naura|a, -n naerda
 naut|tia, -in nautida; kasutada, tarvi-
 tada
 ne need
 nei|ti, -din neiu, preili
 nei|to, -don neiu, neid
 neliömetri ruutmeeter
 neljä neli
 neljänne|s, -ksen veerand, neljandik
 nenä nina
 nenälinna taskurätik
 neuvosto nõukogu
 Neuvostoarmeija Nõukogude armee
 neuvostokansa nõukogude rahvas
 neuvostoliittolai|nen, -sen nõukogude,
 Nõukogude Liidu
 Neuvostomaa Nõukogudemaa
 Neuvostovaltio Nõukogude riik
 neuvot|ella, -telen nõu pidada, aru
 pidada, arutada
 neuvottelu nõupidamine
 nielais|ta, -en = niel|lä, -en neelata
 niem|ji, -en neem; poolsaar
 niin nii; siis; jah
 niit|ty, -yn niit, heinamaa, aas
 nimenomaa eriti; nimelt; just
 nimikort|ti, -in nimekaart
 nimi|nen, -sen nimeline
 nimismie|s, -hen nimismees (politsei-
 ülem)
 nimittäin nimelt
 nimit|tää, -än nimetada
 noin nõnda, niiviisi; umbes, ligikaudu
 nojatuoli tugitool
 nokikolari korstnapühkija
 nopea nobe, väle, kiire
 nopeasti kiiresti, nobedasti, väledasti
 normaalilyseo normaalgümnaasium
 noudat|taa, -an kinni pidada; täita;
 järgneda
 nous|ta, -en tõusta, kerkida; nousta
 maihin maale v. maha tulla (min-
 na)
 nuk|ke, -en nukk
 nuk|kua, -un magada, uinuda
 nukut|taa, -an uinutada; magama pan-
 na
 numero number
 numm|ji, -en nõmm
 nuo nood
 nuor|ji, -en noor
 nuoriso noorsugu
 nuorisoliit|to, -on noorsooühing; kom-
 munistinen nuorisoliitto kommunist-
 lik noorsooühing, komsomol

nourisoliittolai|nen, -sen kommunistlik
 noor
 nurk|ka, -an nurk
 nurm|ji, -en muru; muruplats; aas, niit
 nykyaikai|nen, -sen tänapäevane, kaas-
 aegne
 nykyisin = nykyään praegu, nüüdsel
 ajal
 nyrk|ki, -in rusikas
 nyt nüüd
 näet nimelt
 nähden suhtes
 nä|hä, -en näha
 nähtävyy|s, -den vaatamisväärsus;
 vaade
 näin nii, nõnda
 näkemiin| nägemisenil
 nä|ky, -yn vaatepilt, vaade; kummi-
 tus
 näkymä vaatepilt, vaade
 nä|kyä, -yn paista, näida
 näköala vaade, vaatepilt, väljavaade
 näköi|nen, -sen sarnane
 nämä need
 näyt|te, -teen näide; näidis; proov,
 panna näytteelle (näytteille) välja
 panna, eksponeerida
 näytelmä näidend
 näyttely näitus
 näyt|tää, -än näidata; esitada; näida
 näytö|s, -ksen vaatus; seanss
 nöyr|tyä, -ryn alanduda, alla anda

O

odot|taa, -an oodata
 ohii mööda; möödas
 ohit|taa, -an mööduda, mööda minna
 ohitu|s, -ksen möödaminek, möödasõit
 ohja|ta, -an juhtida, suunata
 ohjelma kava; programm
 ohu|t, -en õhuke; hõre
 oikea õige; parempoolne, parem; hän
 on oikeassa tal on õigus
 oikein õigesti; õieti; väga; päris; täiesti
 oikeisto parempoolsed; konservatiivid
 oivall|i|nen, -sen suurepärane, tore
 ollenkaan: ei ollenkaan mitte sugugi,
 üldsegi mitte
 olohuone, -en elutuba
 olu|t, -en õlu
 olympiakis|at, -ojen = olympialais|et,
 -ten olümpiamängud
 omaksu|a, -n omandada; omaks võtta
 omena õun
 ominai|nen, -sen omane; iseloomulik
 omitui|nen, -sen iseäralik, imelik
 om|mella, -pelen õmmelda

onn|j, -en õnn; *onnea matkalle!* head reisi!
 onnistu|a, -n õnnestuda
 ooppera ooper
 oopperateksti ooperi libreto
 opet|ella, -telen õppida
 õpettaja õpetaja
 opin|to, -non õping, õpe; *opinnot* õpingud; stuudium
 opiskelija (kõrgemas õppeasutuses) õppija, üliõpilane
 opiskel|la, -en õppida
 opisto õppeasutus; instituut
 op|pi, -in tarkus; õpetus
 oppia, -in õppida; *oppia ulkoa* pähe õppida
 oppikirja õpperaamat
 oppila|s, -an õpilane
 ora|s, -an oras
 osasto osakond; kupee; väeosa
 osa|ta, -an osata, mõista
 osittain osaliselt
 osoit|e, -teen aadress
 osoit|in, -timen osuti
 osoit|taa, -an näidata, osutada
 osoittau|tua, -dun osutada
 osta|a, -n osta
 ostaja ostja
 ostos, -ksen (sisse)ost; *käydä ostok-silla* sisseoste teha
 otsa otsaesine, laup
 ot|taa, -an võtta
 ottelu võistlus; võitlus
 outo, -don võõras; tundmatu; imelik, veider
 ov|i, -en uks
 ovikello uksekell

P

-pa, -pä ju, (just) nimelt, tõesti; ometi
 pa|eta, -kenen põgeneda, pageda
 paha halb, paha
 paik|ka, -an koht, paik
 paina|a, -n kaaluda; suruda; trükkida
 paista|a, -n paista; küpsetada
 paiste, -en paiste
 pai|ta, -dan särk
 paitsi lisaks, peale; välja arvatud
 pakaasi pagas
 paketoj|da, -n pakkida
 paket|ti, -in pakk
 pakka|nen, -sen pakane
 pakkasaste, -en külmakraad
 pak|ko, -on vajadus; sund; *minun on pakko mennä* ma pean minema
 pala|a, -n põleda

pala|ta, -an tagasi tulla, tagasi pöörduda, naasta
 palaut|taa, -an tagastada; ennistada
 palja|s, -an paljas
 paljon palju; *paljonko* kui palju
 palkin|to, -non auhind; autasu
 palkit|a, -sen autastada
 palsta veerg; krunt, maatükk
 paluumatka tagasisõit; tagasitee
 palvelu|s, -ksen töö, teenistus; teenistuses olemine; teenindamine
 pap|pi, -in kirikuõpetaja, pastor
 parailaan parajasti; praegu
 paran|taa, -nan parandada; ravida
 parjas, -haan parim
 paremmin paremini
 parempi, -man parem
 parhailaan = parailaan
 parhain = paras
 pari paar; *mennä kansan pariin* minna rahva sekka v. hulka; *parissa* üheskoos, seltsis

parka vaeseke
 parroit|tua, -un habemesse kasvada
 parturi meestejuuksur, habemeajaja
 parvek|e, -keen rōdu, palkon
 parvi|, -en parv; sülem
 pa|ta, -dan pada; pott
 pataljoona pataljon
 patsa|s, -an mälestussammas, ausammas; piilar
 pauhail|la, -en kohiseda, mühiseda, müriseda
 paviljon|ki, -gin paviljon
 peili peegel
 peilisilä peegelsile
 pela|ta, -an mängida
 peli mäng
 pellava lina
 pel|to, -lon põld
 pel|ätä, -kään karta, peljata
 peninkulma penikoorem, miil
 perhe, -en pere, perekond
 perillä päral, kohal
 perin|ne, -teen traditsioon, pärimus
 perinpohjin põhjalikult, täielikult
 peri|ä, -n pärida, päranduseks saada
 perjantai reede
 peruna kartul
 perusta alus, põhi, baas
 peruste, -en alus; põhjus
 peräisin pärit
 pesey|tyä, -dyn end pesta
 pes|tä, -en pesta
 pesukone, -en pesumasin
 pesuva|ti, -din pesukauss
 peura põder
 pian varsti

piano klaver, pianiino
 pidät|tää, -än tagasi hoida; takistada
 pieni väike, tilluke
 pie|stä, -ksen peksta
 pihvi biifsteek
 piil|lä, -en peituda, varjuda
 piilou|tua, -dun peituda, peitu minna
 v. pugada
 piimä hapupiim
 piip|pu, -un piip
 piiri ring; ringkond; rajoon
 piir|re, -teen joon, kriips, jutt
 piir|tää, -rän joonistada; joonestada
 piiska|ta, -an piitsutada
 pikku väike, pisike
 pikkulei|pä, -vän küpsis
 pikkumai|nen, -sen väiklane, pedantne
 pilajut|tu, -un naljajutt, nali, anek-
 doot
 pilakuva karikatuur
 piik|ku, -un koma; täpp, tähn
 pime|tä, -nen pimeneda; tumeneda
 pimey|s, -den pimedus
 pimeä pime; pimedus
 pinta-ala pindala
 pippuri pipar
 pirstou|tua, -dun puruneda
 pirt|ti, -in peretuba; tare
 pisi|n, -mmän pikim, kõige pikem
 piste, -en punkt; täpp
 pistäy|tyä, -dyn (möödamannes) kü-
 lastada v. käia, sisse astuda
 pistä|ä, -n pista, torgata
 pitempi pikem
 pitkin mööda, piki
 pitkä pikk
 pitui|nen, -sen pikkune
 pituu|s, -den pikkus
 pituushyp|py, -yn kaugushüpe
 pi|tää, -dän pidada, hoida; meeldida;
 kohustatud olla; meidän pitää me
 peame
 pivo pihk, peo
 pohja põhi; alus; tagapõhi; tald
 pohjantäh|ti, -den Põhjaneal
 pohjoi|nen, -sen põhi; põhjapoolne,
 põhja-
 pohjoispuolella põhja pool
 poli|ka, -jan poeg; poiss
 poikki katki; põiki; üle
 poimi|a, -n korjata, noppida; koguda
 pois ära; välja
 poistu|a, -n lahkuda, ära minna, eemal-
 duda
 poliisi politsei
 poliitti|nen, -sen poliitiline
 poliitik|ka, -an poliitika
 pol|ku, -un (tee)rada

polkupyörä jalgratas
 polt|taa, -an põletada; suitsetada;
 polttaa savuketta suitsetada
 polttoaine kütteaine, põletusaine
 poro põhjapõder
 poronjäkälä põdrasammal
 poronliha põdraliha
 porsa|s, -an pörsas
 posliini portselan
 postitalo postkontorihooone
 postitoimisto postkontor
 president|ti, -in president
 present|ti, -in protsent
 puh|das, -taan puhas
 puhe, -en kõne, vestlus, jutt
 puhekiel|ji, -en kõnekeel
 puheli|n, -men telefon
 puhu|a, -n rääkida, kõnelda
 pui|nen, -sen puine, puust
 puistik|ko, -on = puisto park
 pukeu|tua, -dun riietuda
 pukimo valmisriiete kauplus
 pu|ku, -vun ülikond; kostüüm; kleit
 pukuhuone, -en riietusruum
 pulk|ka, -an põdrasaan, lapi saan
 pulla kukkel; sai
 pullo pudel
 punnit|ta, -sen kaaluda, vaagida
 puola pohl
 puoleen poole
 puolesta poolt; poolest, suhtes; minä
 puolestani mina omalt poolt
 puoli, -en pool
 puoliksi pooleldi
 puoliso abikaasa
 puolitoista poolteist
 puoliyö kesköö
 puol|taa, -lan pooldada, toetada
 puolue, -en partei; erakond
 puolueet|on, -toman erapooletu, neut-
 raalne; parteitu
 puolueettomu|s, -den erapooletus
 puoluk|ka, -an = puola
 puolusta|a, -n kaitsta
 punai|nen, -sen punane
 purjevene, -en purjepaat
 pur|kaa, -an lammutada; maha laa-
 dida
 puro oja
 puro|nen, -sen ojake
 pur|ra, -en hammustada, pureda
 pusero pluus
 putoi|lla, -en langeda, kukkuda
 putu|s, -ksen kosk, juga; kukkumine,
 langus
 puunjalostusteollisu|s, -den puidu-
 tööstus
 puuro puder

puutarha aed
 puute, -teen puudus
 puutua, -un puududa; puutuda
 püss püss
 püsya, -n püsida
 püsah|tyä, -dyn peatuda, seisma jää-
 da
 pyy laanepüü
 pyyheliina käterätik
 pyyh|kiä, -in pühkida
 pyyk|ki, -in pesu
 pyy|tää, -dän paluda; püüda
 pyör|re, -teen keeris, pööris
 päin pool; poole; poolt; vastu; *mihin*
päin kuhupoole
 päinvastoin vastupidi
 päivä päev; *päivää!* tere päevast!
 päiväleh|ti, -den päevaleht
 päivälli|nen, -sen lõuna (söök)
 päivänpaiste, -en päikesepaiste
 päivänpaistei|nen, -sen päikesepaiste-
 line
 pätevä pädev, kompetentne
 pää pea; ots
 päähenkilö peategelane
 pääkaupun|ki, -gin pealinn
 pääkirjoitu|s, -ksen juhtkiri
 päällystak|ki, -in mantel, palitu
 päällä peal; seljas
 pääministeri peaminister
 päämäärä eesmärk, siht
 pääsar|ky, -yn peavalu
 pääpaino pearõhk
 päärakennu|s, -ksen peahoone
 päärynä pirn
 pääst|tä, -en pääseda; jõuda
 pääst|ä, -n lasta, lubada
 pääsy sissepääs; pääs, pääsemine
 pääsymaksu sissepääsumaks
 päät|tyä, -yn lõppeda
 päät|tää, -än otsustada; järeldada; lõ-
 petada
 päätö|s, -ksen otsus; järeldus
 pötkö kamakas; (vorsti)jupp
 pöytä, -dän laud
 pöytäliina laudlina

R

rai|kua, -un heliseda, kaikuda
 raitiovaunu tramm; trammivagun
 rait|is, -tiin karske; värske; rikkumata,
 puhas
 raja piir; serv, äär
 rajat|on, -toman piiritu
 raju äge, pöörane, taltsutamatu, met-
 sik
 rakastaja, -n armastada

rakennelma ehitis; konstruksioon
 rakennu|s, -ksen ehitus; hoone, ehitis
 raken|taa, -nan ehitada
 rakkau|s, -den armastus
 rangaistu|s, -ksen karistus, nuhtlus
 ran|ne, -teen ranne
 rannekello käekell
 rannik|ko, -on rannik
 ran|ta, -nan rand
 rasit|taa, -an väsitada; vaevata; koor-
 mata
 raska|s, -an raske; rase
 ratkaiseva otsustav
 ratsastaja ratsutaja, ratsanik
 rauha rahu
 rauhali|nen, -sen rahulik
 rauhanpuolustaja rahupooldaja, rahu-
 kaitsja
 rautai|nen, -sen raudne, rauast
 rau|ta, -dan raud
 rautatie raudtee
 rautatieasema raudteejaam
 rautatievaunu vagun
 ravintola restoran; einelaud, söökla
 realisti|nen, -sen reaalne; realistlik
 rehevä lopsakas, lокkav
 rekisteröi|dä, -n registreerida
 ren|ki, -gin sulane
 re|po, -von rebane
 retkeily matk, rännak; ekskursioon
 retk|i, -en retk; reis; teekond
 reunustaja, -n ümbriseda; ääristada
 riemu rõõm; vaimustus
 riip|pua, -un rippuda; ripneda; sõltuda
 riista uluk, jahiloom
 riisu|a, -n lahti riietada; *riisua yltän-*
sä seljast ära võtta
 riit|tää, -än jätkuda, piisata
 rik|as, -kaan rikas
 rikkau|s, -den rikkus
 rikokselli|nen, -sen = rikolli|nen, -sen
 kuritegelik; kurjategija
 rinnan kõrvu, kõrvuti
 rin|ne, -teen rinnak, nõlvak
 rintama rinne
 rivi rida; rivi
 rohkea julge
 rouva proua
 ruislin|tu, -nun = ruisrääk|kä, -än
 rukkirääk
 ruk|ki, -in vokk
 ruma inetu
 runo rahvalaul, runo; luuletus
 runoilija luuletaja
 runou|s, -den luule, poesia
 runsaasti rikkalikult
 runsa|s, -an rikkalik, külluslik
 ruoho rohi

ruoka, -an toit, söök, roog
 ruokahalu söögiisu
 ruokala söökla
 ruokalista menüü, toidukaart
 ruokasali söögisaal
 ruoska piits, nuut, roosk
 ruotsalai|nen, -sen rootslane; rootsi
 rootsi rootsi keel; *ruotsiksi* rootsi kee-
 les v. keeli
 rootsinkielinen, -sen rootsikeelne
 rusina rosin
 ruskea pruun; kõrb
 ruumiilli|nen, -sen kehaline, füüsiline
 ruumijs, -in keha; laip
 ru|veta, -pean hakata
 ryhmä rühm, grupp
 ryijy rüiju
 ryöpy, -yn veevaling, veemõll; va-
 lang
 räätäli rätsep
 röhkä, -in rõhkida

S

saada, -n saada; tohtida, võida
 saakka -ni, kuni, saadik
 saapua, -vun saabuda, pärale jõuda;
 kohale ilmuda
 saat|taa, -an saata; võida
 saavut|taa, -an saavutada; järele jõuda
 saavutus, -ksen saavutus; tulemus
 sade, -teen vihm; sadu
 saha|ta, -an saagida
 saippua seep
 saippuoi|da, -n seebitada
 saira|s, -an haige
 sairastuja, -n haigestuda
 saksa saksa keel
 salaati, -in salat
 salama välk
 salamoj|da, -n välku lüüa
 sali saal
 salonki, -gin salong
 samalla samas; samuti, ühtlasi
 samantekevä ükskõik
 sammu|a, -n kustuda
 samoin samuti
 sana sõna
 sananlasku vanasõna
 sanella, -en ette ütelda, dikteerida
 sangen väga, üsna
 sano|a, -n ütelda, rääkida; nimetada,
 kutsuda
 sanoma sõnum, teade, uudis
 sanomalehti, -den ajaleht
 sarja sari, seeria; rida
 sa|ta, -dan sada

sa|taa, -dan sadada; *sataa* kaatamalla
 sajab nagu oavarrest
 satama sadam
 satei|nen, -sen vihmane, sajune
 sattuma juhused; tabamus
 sattumalta juhulikult
 sat|tua, -n juhtuda, sattuda; tabada
 sa|tu, -dun muinasjutt
 satumai|nen, -sen muinasjutuline; fan-
 tastiline
 sauhu suits
 sauhu|ta, -an suitseda
 sauvoi|n, -men sõuderitv, sõudeteivas
 savu suits
 savuk|e, -keen sigaret; pabeross
 savu|ta, -an suitseda
 se, sen see; tema
 seesty|ä, -n selgida, selgeks minna
 seinäkello seinakell
 seinämaalau|s, -ksen seinamaal
 seinämä|n sein; seinäär
 seitsemän seitse
 sekataravakaup|pa, -an koloniaalkaup-
 lus; segakauplus
 sekun|ti, -nin sekund
 sekä ja, ning; *sekä ... että* nii(hästi)
 ... kui ka
 selin: *istua selin* ikkunaan seljaga ak-
 na poole istuda
 selit|tää, -än seletada, selgitada
 selkänöja seljatugi
 selkäre|pu, -un seljakott
 sellai|nen, -sen selline, niisugune
 selosta|a, kirjeldada; reportaaži an-
 da; refereerida
 senaat|ti, -in senat
 sen jälkeen seejärel
 sen sijaan selle asemel
 senttimetri sentimeeter
 sen tähden seepärast
 sen vuoksi seepärast
 se|tä, -dän lell
 seula sõel
 seura selts; seltskond
 seuraava järgmine, järgnev
 seura|ta, -an jälgida; järgneda
 siellä seal; *siellä täällä* siin ja seal
 sieltä sealt
 siemen, -en seeme
 sien|i, -en seen
 sie|tää, -dän taluda, välja kannatada;
 väärida
 sihteeri sekretär
 siihen sinna; sellesse
 siinä seal; selles
 siipi, -ven tiib
 siirap|pi, -in siirup
 siis niisiis, järelikult; siis

siisti puhas
 siitã sealt; sellest
 siivetiõn, -tõmãn tiivutu
 sijaita, -sen asetseda
 siika, -an siga
 sileã sile, tasane
 silkki, -in siid
 silkkipaperi siidpaber
 silloin siis; silloin tãllõin vahete-vahel,
 aeg-ajalt
 sillã sest et, seepãrast et; sellel; sel-
 lega
 silmãilã, -en silmitseda; pilku heita;
 vaadata
 silmãys, -ksen pilk, vaade, silmamine;
 luoda silmãys pilku heita
 silta, -lan sild
 sinfonia sümfoonia
 sinne sinna
 sinnepãin sinnapoole
 sinutella, -telen sinatada
 sisar, -en õde
 sisu sitkus, visadus; sũdidus; vimm,
 jonnakus
 sisustu[s], -ksen sisustus, sisseseade;
 sisemus
 sisãl[tãã], -lãn sisaldada
 sisãmaa sisemaa
 sisãpoliitinen, -sen sisepoliitiline
 sisããn sisse
 siten nõnda, niiviisi
 sitkeã sitke, visa
 sitkeãsti sitkelt, visalt
 sitten siis; kolme viikkoa sitten kol-
 me nãdala eest
 sitã seda
 sivistynyt, -een haritud; kultuurne;
 tsiviliseeritud
 sivumennen mõõdamines
 soihitu, -dun tõrvik
 soima[ta], -an sõimata; noomida; sũ-
 distada, etteheiteid teha
 sointuva kõlav, kõlarikas, ilusakõla-
 line
 soit[taa], -an helistada; mãngida (muu-
 sikainstrumenti)
 soit[to], -on helin; mãng
 sokea pime, mittedãgev
 sokeri suhkur
 solmio lips
 solmu sõlm
 soma ilus, kena, nõgus
 so[piã], -vin sobida, passida; kokku
 leppida
 sopim[us], -ksen leping, kokkulepe
 sopiva sũnnis, sobiv
 so[pu], -vun üksmeel, kooskõla, läbi-
 saamine, leplikkus

sorea kena, kaunis
 sorm[us], -ksen sõrmus
 sor[to], -ron rõhumine; surve; orjasta-
 mine
 sosiaaldemokraat[ti], -in sotsiaal-
 demokraat
 sota-aika, -ajan sõjaaeg
 sotahalui[nen], -sen sõjahimuline
 sotakorvau[s], -ksen reparatsioon
 so[tiã], -din sõdida, võidelda
 sotila[s], -an sõdur; sõjavãe-
 sou[taa], -dan sõuda
 stipendium stipendium
 stipendiaat[ti], -in stipendiaat
 suh[de], -teen suhe, vahekorid; proport-
 sioon
 suhtau[ta], -dun suhtuda
 suhteellinen, -sen suhteline
 suhteet[õn], -toman ebaproportsionaal-
 ne; mããratu
 suihku du[šš]; (vee)juga
 suihkukaivo purskkaev
 suippo, -on terav; teravaotsaline
 sujuvasti sujuvalt; ladusalt
 su[ku], -vun sugu; suguselts; he ovat
 kaukaista sukua nad on kaugelt su-
 gulased
 sukulainen, -sen sugulane
 suku(lais)kiel[i], -en sugulaskeel
 sukulaisuus[s], -den sugulus
 sukunimi[i], -en perekonnanimi
 sulaja, -n sulada
 sulkea, -jen sulgeda
 sul[ku], -un sulg; tõke; tamm; ltiũs
 sumu udu
 sunnuntai pũhapãev
 sunnuntaisin pũhapãeviti
 suo soo
 suo[da], -n anda; lubada; sallida; suo-
 kaa anteeksi! andke andeks!
 suoja kaitse, vari; sulailm
 suol[taa], -lan vedada, venitada
 suomalaisnen, -sen soomlane; soome
 suomi, -en soome keel; suomeksi soo-
 me keeles v. keeli
 suoraan otse
 suorit[taa], -an sooritada; teostada;
 teha
 suosi[a], -n soosida
 suosit[ella], -telen = suosit[taa], -an
 soovitada
 suustu[a], -n nõustuda, soostuda
 suru kurbus, mure; lein
 surunvoittoinen, -sen kurvavõitu
 suullinen, -sen suuline
 suunna[ton], -toman tohtu, hiiglasuur,
 kolossaalne
 suunnit[ella], -telen kavandada; planee-

rida; projekteerida; plaanitseda, ka-
vatseda
suunnitelma projekt; kava; kavatsus
suun|ta, -nan suund; *mihin suuntaan*
mis suunas
suurenmo|nen, -sen suurepärane, vōr-
ratu; suurejooneline
suuresti tublisti, väga, suurel määral
suurin suurim
suurkaupun|ki, -gin suurlinn
suutari kingsepp; linask
suut|tua, -un vihastuda
sydä|n, -men süda
syksy sügis
syleil|lä, -en sülelda, emmata
synkännäköi|nen, -sen sünge välimu-
sega
synnyinimaa sünnimaa
syn|tyä, -nyn sündida; tekkida
syryjä serv, äär; külg *vetäytyä syryjään*
eemale v. kõrvale tõmbuda
sysäy|s, -ksen tõuge
syty|tyä, -yn süttida
syven|tyä, -nyn süveneda
syvä sügav
syy põhjus; süü; *mistä syystä* mis
põhjusel
syyskuu september
syödä, -n süüa
syöksy|ä, -n söösta, tormata
sähis|tä, -en sisiseda, susiseda
sähkö elekter
sähköhella elektripliit
sähkölaito|s, -ksen elektriiaam
sähkösanoma telegramm
säily|ke, -keen konserv
säily|tää, -än säilitada
sän|ky, -gyn säng, voodi
sär|keä, -jen lõhkuda, purustada; va-
lutada
sävel, -en toon; heli; viis, meloodia
sävelasteik|ko, -on heliredel; gamma
sävelmä helitöö; meloodia, viis
sävelteo|s, -ksen helitöö, heliteos
sävel|tää, -län komponeerida
sää ilm
sääskiverk|ko, -on sääsevõrk

S

šak|ki, -in male; šahh, tuli
šakkilau|ta, -dan malelaud
šakkinaappula malend
šek|ki, -in tšekk

T

taakse taha
taas = taasen taas, jälle

tahansa tahes, ükskõik
tah|toa, -don tahta, soovida
tai või
tai|de, -teen kunst
taidemu|seo kunstimuseum
taideteo|llisuus|s, -den kunstipäraste tar-
beesemete tootmine v. tööstus
taikka = tai
taipale, -en vahemaa, kaugus; tee; tee-
kond
taistel|la, -en võidelda
taistelu võitlus
taisteluh|ki, -gen võitlusvaim, võit-
lusmeeleolu
taisto = taistelu
tai|taa, -dan osata; võida, suuta
taitamat|on, -toman oskamatu; vilu-
matu, harjumatu; võimetu
taitava kogenud, vilunud; osav; vōi-
mekas
taiteelli|nen, -sen kunstiline, kunsti-
pärane, taideline
taiteilija kunstnik, taidur
tai|to, -don oskus; anne
tait|taa, -an murda; kokku murda
taival|taa, -lan reisida, rännata; käia
taiva|s, -an taevas
taju|ta, -an tajuda; tunnetada
takaisin tagasi
takana taga
tak|ki, -in kuub, pintsak
taksi takso
talo maja; talu
talou|s, -den majandus; majapidamine
talouskalu|t, -jen majatarbed
taltut|taa, -an taltsutada, vaigistada
talvisin talviti, talvel
talvitie talvetee
tammikuu jaanuar
tan|ko, -gon 1. teivas, ritv, latt
tan|ko, --gon 2. (seebi)kang
ta|pa, -van viis, komme; *seuraavaan*
tapaan järgmisel viisil
tapah|tua, -dun toimuda; sündida, juh-
tuda
tapau|s, -ksen sündmus; juht(um); *sii-
nä tapauksessa* sel juhul
tappio kaotus, lüüasaamine
tarinoi|da, -n juttu vesta, jutelda
tarjoilija ettekandja
tarjoilu serveerimine, ettekandmine;
pakkumine
tarjoilupöy|tä, -dän serveerimislaud
tarjo|ta, -an pakkuda; serveerida
tarkasta|ja, -n kontrollida, üle v. läbi
vaadata; inspekteerida; revideerida
tarkastel|la, -en vaadelda, silmitseda

tarkastu|s, *-ksen* kontroll; inspektee-
rimine; revideerimine
tark|ka, *-an* täpne; hoolikas
tarkkaan täpselt; hoolega
tarkoit|taa, *-an* mõelda; öelda tahta;
kavatseda
tarkoitu|s, *-ksen* ostarve; eesmärk; ka-
vatsus
tart|tua, *-un* kinni haarata; kinni jääda
taru müüt; muistend; legend
tar|ve, *-peen* tarve, vajadus
tarvit|a, *-sen* vajada, vaja olla; tarvit-
seda
tarvittava vajalik, nõutav
tasai|nen, *-sen* ühtlane; tasane
tasaval|ta, *-lan* vabariik
taulu tahvel; maal, pilt; tabel
tau|ti, *-din* haigus, tõbi, taud
tavalli|nen, *-sen* harilik, tavaline
tavallisesti harilikult, tavaliselt
tavanmukai|nen, *-sen* tavaline, harilik;
traditsiooniline
tavara vara, kraam; kaup; mitm.
reisipakid, pagas
tavaratalo kaubamaja
ta|vata, *-paan* kohata; *onko hän tavat-
tavissa* kas temaga võib kokku
saada
tavat|on, *-toman* haruldane, erakordne;
tohtu, määratu
tavoin moodi, viisil
teemakkara teevorst
teh|das, *-taan* tehas, tööstus, vabrik
teh|dä, *-en* teha, valmistada
tehtävä ülesanne; kohustus
tekijä tegija; autor, tegur; faktor
televisio televisioon; televiisor
teoll|nen, *-sen* tööstuslik, industriaal-
ne
teollistu|a, *-n* industrialiseeruda
teollisuu|s, *-den* tööstus
teo|s, *-ksen* teos; töö; toode
terva|ta, *-an* tõrvata
terve, *-en* terve; tere, tervist; jääme
nägemiseni
terveh|tiä, *-din* tervitada, teretada
terveis|et, *-ien* mitm. tervised, tervi-
tused
tervetuloa! tere tulemast!
tervey|s, *-den* tervis; *terveydeksenne!*
teie terviseks!
tie tee
tie|de, *-teen* teadus
tiedekun|ta, *-nan* teaduskond
tiedemie|s, *-hen* teadlane
tiedonhalu teadmishimu
tiedustel|la, *-en* (järele) pärida, küsit-
leda

tienoo ümbruskond, ümbrus, paik; *kel-
lo kahden tienoilla* v. *tienoissa* kel-
la kahe paiku
tie|to, *-don* teadmine; teade (teate)
tietysti muidugi, teadagi
tiet|tää, *-dän* teada; *minun tietääkseni*
minu teada
tiheä tihe, sage
tiistai teisipäev
tiiv|s, *-in* tihe, tihke
tik|ku, *-un* tikk, ork; pind (pinnu)
tilaisuus|s, *-den* võimalus
tilava avar, ruumikas, mahukas
tinai|nen, *-sen* tinane, tinast
tinkimät|ön, *-tömän* tingimatu
tiuk|ka, *-an* range, nõudlik; äge
todella(kin) tõesti, tõepoolest
todellisuus|s, *-den* tõelisus; tegelikkus
todista|a, *-an* tõendada; tõestada; kin-
nitada
tohtori doktor
toimeentulo elatus, sissetulek; toime-
tulek
toimihenkilö tegelane
toim|in, *-nan* tegevus, toiming; töö-
tamine
toimisto büroo; kontor; toimetus; agen-
tuur
toimit|taa, *-an* toimetada, teha; läbi
viia
toimittaja toimetaja
toi|nen, *-sen* teine; *toinen ... toinen*
üks ... teine; *toisiaan* teineteist, üks-
teist
toisaalta teisalt, teisest küljest
toivo soov; lootus
toivo|a, *-n* soovida; loota; ihaldada
toivot|taa, *-an* soovida
toivottavasti loodetavasti
tori turg; väljak; plats
torjuntataistelu kaitselahing
torstai neljapäev
to|si, *-den* tõsi, tõde
tosiaan tõesti, tõepoolest
tosiasia tõsiasi, fakt
tosin tõsi küll
tot|ella, *-telen* sõna kuulata, kuule-
tuda
tot|tua, *-un* harjuda; kohaneda
totuu|s, *-den* tõde, tõsi
touhu tegevus, askeldus; sekeldus
toukokuu mai
toveri seltsimees; seltsiline, kaaslane
toverillisesti seltsimehelikult
traditio traditsioon; pärimus
tsaarival|ta, *-lan* tsaarivõim
tuha|t, *-nnen* tuhat

tuijot|taa, -an üksisilmi vahtida, ainiti
 vaadata, jöllitada
 tukikoh|ta, -dan tugipunkt; baas
 tuk|ka, -an juus, juuksed
 tulevaisu|s, -den tulevik
 tulitik|ku, -un tuletikk
 tull|a, -en tulla; hänen tulee mennä
 ta peab minema
 tull|a toll
 tulo|s, -ksen tulemus, tagajärg
 tumma tume; tõmmu, brunett
 tun|ne, -teen tunne
 tunnelma meeleolu
 tunnet|tu, -un tuntud, kuulus
 tunnu|s, -ksen tunnus; sümbol; loosung
 tun|tea, -nen tunda
 tuntemat|on, -toman tundmatu
 tun|ti, -nin tund
 tun|tua, -nun tunduda; minusta tun-
 tuu mulle tundub
 tunturi tundra
 tuo too
 tuo|da, -n tuua; importida
 tuoksu lõhn, aroom
 tuoli tool
 tuolla seal; tolele; tuollapäin sealpool
 tuolta sealt; siit; tolelt
 tuom|i, -en toomingas
 tuomiokirk|ko, -on toomkirik
 tuon|ti, -nin import, sissevedu; toomine
 tuop|pi, -in toop
 tuoreu|s, -den värskus
 tuosta sealt; tolest
 tuotan|to, -non tootmine, toodang
 tuotantolait|s, -ksen tootmisettevõte
 tuote, -teen toode; saadus; teos
 tuot|taa, -an toota; põhjustada
 tuottaja tootja
 tuot|to, -on toodang; tootmine
 tu|pa, -van (pere)tuba, tare
 tupak|ka, -an tubakas
 tupakkahuone, -en suitsetamisruum
 tupakkakukkaro tubakakott
 tupakoi|da, -n suitsetada
 tuskin vaevalt
 tutkija, -n uurida; (arstlikult) läbi
 vaadata; eksamineerida
 tutkija uurija
 tutkimu|s, -ksen uurimus; uurimine
 tutustu|a, -n tutvuda
 tuul|j, -en tuul; tuju, meeleolu; *hyväl-
 lä tuulella* heas v. lõbusas tujus
 tuuti! äiu! kussu!
 tyhjiö tühik; tühjus
 tyhjä tühi; tühine
 tyhmisty|ä, -n juhmistuda, rumalaks
 minna
 tyhmä rumal, loll

tykätä, -kään arvata, pidada; hoolida
 tyt|tö, -ön tütarlaps, tüdruk; tütar
 tyt|är, -tären tütar
 tyydyt|tää, -än rahuldada
 tyyl|i stiil
 tyyn|i, -en vaikne, tüün(e); tuuletu
 tyypill|inen, -sen tüüpiline
 tyypp|pi, -in tüüp
 tyy|tyä, -dyn leppida, rahul olla, ra-
 huldada
 työ töö
 työkalu tööriist
 työläi|nen, -sen tööline
 työntekijä töötaja, tööline
 työn|tää, -nän töugata, lükata
 työvä|ki, -en töörahvas, töölised
 työsken|nellä, -telen töötada, tööd teha
 työtä|pa, -van tööviis
 täht|ti, -den täht
 tähtö|nen, -sen täheke
 tämä see
 tänään täna; *tänä aamuna* täna hom-
 mikul
 täpötäynnä = täpötäy|si, -den puu-
 püsti, täis, tulvil
 tärkeä tähtis
 tärpät|ti, -in tärpentin
 täsmälleen täpselt, täpипеalt
 tässä siin; selles
 tästä siit; sellest
 täydelli|nen, -sen täielik
 täyden|tää, -nän täiendada
 täynnä täis
 täysin täiesti, täielikult
 täyt|tää, -än täita
 täy|tyä, -dyn pidada, sunnitud olla;
 tarvis olla; *sinun täytyy tulla sa*
 pead tulema
 täällä siin
 täältä siit

U

uh|jata, -kaan ähvardada
 uhma trots, trotslikkus
 u|jda, -n ujuda
 uimahalli siseujula
 uimi|nen, -sen = uin|ti, -nin ujumine,
 suplemine
 uk|ko, -on vanamees; rauk
 ukko|nen, -sen äike, pikne
 ukonilma äikseilm, pikseilm
 ulko väljast
 ulkoma välismaa
 ulkomaalai|nen, -sen välismaalane; vä-
 lismaine
 ulkomuseo vabaõhumuuseum
 ulkona väljas

ulkopolitiik|ka, *-an* välispoliitika
ulkopuoolella väljaspool
ulkosaaristo välissaarestik
ulos välja
uneksi|a, *-n* unistada
unelma unistus, unelm
unik|ko, *-on* = **unikuk|ka**, *-an* moon, magun
unkarilai|nen, *-sen* ungarlane; ungari
unoh|taa, *-dan* unustada
unohtumat|on, *-toman* unustamatu, ununematu
upea tore, uhke, suurepärane
ura rada, tee; tegevusala, elukutse
urheilija sportlane
urheilu sport
urheilukent|tä, *-än* spordiväljak
urheilukilpailu spordivõistlus
ur|ut, *-kujen* mitm. orel
usea mitu, mõnigi, palju
usein sageli, sagedasti
uskal|taa, *-lan* usaldada; julgeda, sõandada
usko|a, *-n* uskuda; (milleski) veendunud olla; usaldada
uskomat|on, *-toman* uskumatu
usva udu
utelia|s, *-an* uudishimulik
utu, *udun* udu
uudelleen uuesti
uudenaikai|nen, *-sen* kaasaegne; moodne
uudestaan = **uudelleen**
uuni ahi
uus|j, *-den* uus
uuti|nen, *-sen* uudis

V

vaah|to, *-don* vaht
vaaksa vaks
vaalea hele; kahvatu; blond
vaan vaid, ainult; kuid, aga
vaani|a, *-n* luurata; varitseda
vaat|e, *-teen* riie, rõivas
vaatetu|s, *-ksen* riietus, rõivastus
vaatetusliik|e, *-keen* valmisriiete kauplus
vaatimu|s, *-ksen* nõue, nõudmine
vael|taa, *-lan* rännata; kulgeda
vah|tia, *-din* vahti pidada, valvata
vahivstu|a, *-n* tugevned; kasvada, suurened; paraneda
vai või
vaih|della, *-telen* vahelduda; vahetuda
vaihe, *-en* kulg; etapp; periood
vaih|taa, *-dan* vahetada; **vaihtaa ju-naa** (teisele rongile) ümber istuda

vaih|to, *-don* vahetus; vahetamine
vaike raske, vaevarikas
vaikeu|s, *-den* raskus
vaikka kas või; kuigi, ehkki, sellest hoolimata et
vaikutelma mulje
vaikutu|s, *-ksen* mõju; mulje; *tekee vaikutuksen* jätab mulje
vai|lla = **vaille** puudu, vajaka; ilma
vaimo (abielu)naine
vain vaid, ainult
vaino tagakiusamine; vaen
vainu haistmine; vaist
vai|sto|ta, *-an* tajuda, tunnetada
vaiva vaev, tüli; valu, piin
vai|va|ta, *-an* tülitada; vaevata
vakaamieli|nen, *-sen* tõsine
vakava tõsine, kindel, tugev; püsiv, stabiilne
vakuut|tua, *-un* veenduda; *olen vakuut-tunut siitä olen selles veendunud*
valais|ta, *-en* valgustada; valgendada
valiko|ida, *-n* välja valida
valimo valukoda
valin|ta, *-nan* valik, valimine
valit|a, *-sen* valida
valitettavasti kahjuks
valjasta|a, *-an* (ette) rakendada, valjastada
val|jeta, *-kenen* valgeneda; koita; selgineda
valkea valge; tuli
valkoij|nen, *-sen* valge
val|lata, *-taan* vallutada; vallata
valmi|s, *-in* valmis
valmista|a, *-an* valmistada, teha
valmistu|a, *-n* valmistuda
valmistelu ettevalmistus; valmistamine
valmu moon, magun
valo valgus
valoisa valge, hele; helge; optimistlik
valokuva foto
valokuvail|la, *-len* fotografeerida
val|ta, *-lan* võim; jõud; voli
valtaku|nta, *-nan* riik
valtasuon|j, *-en* tuiksoon, arter
valtava suur; võimas; valdav
valtio riik
valtioli|nen, *-sen* riiklik, riigivaltioneuvosto riiginõukogu; valitsus (Soomes)
vanha vana
vanhastan vanast *v.* ammust ajast
vanhem|mat, *-pien* mitm. vanemad
vanhin vanim
vank|ka, *-an* tugev, kindel; vankuma-tu

vapaa vaba
 vapaudenraukkaus, -den vabadusear-
 mastus
 vapaus, -den vabadus
 vara varandus; (raha)tagavara; jōu-
 kus
 varattu, -un hōivatud; mitte vaba
 varhain vara, varakult
 varma kindel; usaldusväärne
 varmaan(kin) kindlsti
 varmasti kindlasti, kindlalt
 varo|a, -n hoiduda; ettevaatlik olla,
 ette vaadata
 varrella ääres; juures, kõrval
 var|si, -ren vars; varras
 varsinai|nen, -sen tõeline, tegelik, päris
 varsinaisesti tõeliselt, päriselt
 varsinaisuomaali|nen, -sen pärissoom-
 lane, edelasoomlane
 varsinkin eriti, liiatigi
 varten jaoks, tarvis
 varuskun|ta, -nan garnison
 varusta|a, -n varustada; hankida
 varustu|s, -ksen varustus; varustamine;
 relvastus
 vasemmalli vasakul
 vasemmisto pahempoolsed
 vastaan vastu
 vastaavasti vastavalt
 vastapäätä vastu, vastas
 vasta|ta, -an vastata, kosta; vastutada
 vastau|s, -ksen vastus
 vastavierailu vastukülaskäik
 vasten vastu
 vauh|ti, -din kiirus; hoog; kovaa vauh-
 tia suure kiiruse v. hooga
 vaunu vagun
 veistel|lä, -en voolida, vesta
 veits|ji, -en nuga
 vel|ji, -jen vend; vennas
 vene, -en paat, lootsik, vene
 venäjä vene keel
 venäläi|nen, -sen venelane; vene
 veri|nen, -sen verine
 verran võrra
 ver|rata, -taan võrrelda; verrattuna
 võrreldes, võrrelduna
 verrattain võrdlemisi
 ve|si, -den vesi
 veturi vedur
 ve|tää, -dän vedada, tõmmata; vetää
 kello kella üles keerata
 viattomuus, -den veatus; süüetus
 vie|dä, -n viia; eksportida
 viehättävä veetlev, võluv
 vielä veel
 vien|ti, -nin eksport, väljavedu
 vientitavara eksportkaup

vierailu külaskäik; visiit
 viera|s, -an võõras; külaline
 vierei|nen, -sen kõrvalolev, kõrval-
 vieres kõrval, ääres
 vier|ji, -en veer, äär, istua jonkun vie-
 reen istuda kellegi kõrvale
 vieritse äärest, kõrvalt mööda
 viet|tää, -än veeta, mööda saata
 vihai|nen, -sen vihane
 vihanneks|et, -ien mit m. juurvili,
 aedvili
 vihastu|a, -n vihastuda
 viha|ta, -an vihata
 vihdoin lõpuks, viimaks
 vihkiäis|et, -ten mit m. pidulik ava-
 mine; sisseõnnistamine; laulatus
 vih|ko, -(k)on vihik; vihk; (lille)kimp
 vihollis|nen, -sen vaenlane
 vihreä roheline
 vih|ta, -dan viht
 vih|toa, -don vihelda
 viih|tyä, -dyn end tunda (mõnusalt,
 hubaselt)
 viik|ko, -on nädal
 viikonlop|pu, -un nädalalõpp
 viikonpäivä nädalapäev
 viiks|et, -ien mit m. vuntsid, vurrud
 viileä jahe
 viime viimane; möödunud; viime vuon-
 na möödunud aastal
 viimeaikai|nen, -sen viimase aja, hilju-
 tine
 viimei|nen, -sen viimane, viimne
 viini vein
 viipale, -en lõik, viil
 vii|pyä, -vyn viibida
 viisaasti targasti
 viisari osuti
 viisa|s, -an tark
 viisau|s, -den tarkus
 vii|si, -den viis
 viitsijä, -n viitsida, tahta
 viiva joon, kriips; kuni (kahe arvu
 vahel)
 viljel|lä, -en (põldu) harida; viljelda
 viljelysalu, -en ülesharitud maa, põl-
 lud
 vilk|as, -kaan elav, vilgas
 vilkastu|a, -n elavneda
 vir|ka, -an amet
 virkailija ametnik
 virkamatka ametisõit
 virkisty|ä, -n kosuda, värskeneda
 virkistä|ä, -n värskendada, virgutada;
 kosutada
 virk|kaa, -an lausuda, sõnada, ütelda
 virk|ku, -un virk, vilgas
 virolai|nen, -sen eestlane; eesti

vir|rata, -taan voolata
 vir|si, -ren runo; laul; koraal
 virsu viisk
 vir|ta, -ran vool; (suur) jõgi
 virta|us, -ksen suund; vool
 virvot|taa, -an üle uhta, loputada; ve-
 nitada, sirutada
 virok|e, -keen karastav v. värskendav
 vahend (jook, toit)
 vitsi anekdoot; nali
 voi või
 voi|da, -n võida, suuta; saada; elada,
 end tunda; *voin hyvin* elan hästi,
 tunnen end hästi
 voi|de, -teen võie, määre; salv
 voilei|pä, -vân võileib
 voima võim, jõud, energia
 voimakone, -en (elektri)mootor
 voimalaito|s, -ksen elektriijaam, jõu-
 jaam
 voit|taa, -an võita
 voittaja võitja
 vuo|de, -teen voodi
 vuodena|ika, -jan aastaaeg
 vuokra üür; rent
 vuokra-auto taksiauto, takso
 vuola|s, -an käredavooluline
 vuol|la, -en voolida
 vuor|i, -en mägi
 vuoro (järje)kord, järg; voor; *hän*
vuorostaan tema omakorda, tema
 omalt poolt
 vuorokau|si, -den ööpäev
 vuosi, -den = vuosikau|si, -den aasta
 vuosikymmen, -en aastakümme
 vuosisa|ta, -dan sajand, aastasada
 vuotia|s, -an aastane
 vyö vöö
 vyöry|ä, -n veereda, rulluda
 väestö rahvastik, elanikkond
 vähen|tää, -nän vähendada
 vähitellen vähehaaval; järk-järgult
 vähäi|nen, -sen vähene, tühine; väike
 vähän vähe, pisut
 vähäpuhei|nen, -sen napsõnaline
 väkij|ku, -vun elanike arv, rahvaarv
 väkival|ta, -lan vägivald
 välillä = välissä vahel
 välistä vahelt
 välk|kyä, -yn välkuda; särada, läikida
 vältämät|ön, -tömän vältimatu, para-
 tamatu
 vält|tää, -än vältida; eemale hoiduda
 vänr|ik|ki, -in lipnik
 väri värv
 värik|äs, -kään värvikas, kirev
 väri|nen, -sen värviline
 väsy|tää, -än väsitada

väsy|ä, -n väsida
 väärin valesti
 väärÿy|s, -den ebaõiglus, ülekohtus

Y

yhdeksän üheksa
 yhdessä ühes, koos
 yhdistä|ä, -n ühendada
 yhteensattuma kokkusattumine
 yhteensä (ühte)kokku; üldse
 yhtei|nen, -sen ühine
 yhteiskun|ta, -nan ühiskond
 yhteistyö koostöö
 yhteisymmärry|s, -ksen vastastikune
 arusaamine
 yhtey|s, -den ühendus, seos; side, *tä-*
män yhteydessä sellega seoses
 yhtiö ühing; kompanii
 yhtä niisama; *yhtä hyvin* niisama häs-
 ti; *ei yhtään* mitte ühtegi, mitte su-
 gugi
 yhä ikka, aina, üha
 yksi, yhden üks
 yksik|kö, -kön üksus; ainsus
 yksi(nappi)rivi|nen, -sen ühe nõöbi-
 reaga
 yksinkertai|nen, -sen lihtne; lihtsa-
 meelne; tagasihoidlik
 yksinäi|nen, -sen üksik; üksildane
 yksityiskohtai|nen, -sen üksikasjalik,
 detailne
 yleensä üldiselt; tavaliselt
 yle|nen, -sen üldine
 yleisesti üldiselt
 yleiskuva üldpilt
 yleisurheilu kergejõustik
 yleisö publik; külastajad; rahvas
 ylhäällä üleval
 yli üle
 ylihuomenna ülehommene
 yliopisto ülikool
 ylitse üle
 ylioppila|s, -an üliõpilane
 ylle üle, kohale; selga, üle
 yllä kohal, üle; seljas, üll
 ylpey|s, -den uhkus; ülbus
 ylpeä uhke; üle
 yltä kohalt, pealt; seljast, ült
 ylös üles
 ymmärry|s, -ksen arusaamine; mõistus
 ymmär|tää, -rän aru saada; mõista
 ympäri ümber, ringi
 ympärillä ümber
 ympäristö ümbrus; miljöö
 ympärivuoti|nen, -sen aastaringne
 ympäröi|dä -n ümbritseda, pilrata
 ynnä ja, ning

yrity|s, -ksen katse, üritus; ettevõte
yski|ä, -n kõhida
yskä kõha
ystävykset mitm. sõbrad
ystävvy|s, -den sõprus
ystävä söber
ystävälli|nen, -sen sõbralik, lahke,
kena
yö öö

A

äi|ti, -din ema
äilisty|ä, -n hämmastuda, jahmuda
älyk|äs, -kään arukas, taibukas, tark,
intelligentne
äräh|tää, -dän käratada

äskettäin hiljuti, äsja
äänenkannattaja häälekandja
ään|i, -en hääli
ään|ne, -teen häälik
ääntämi|nen, -sen hääldamine
ään|tää, -nän hääldada
ääret|ön, -tömän ääretu
äär|i, -en äär, veer; ääriä myöten
ääreni

O

öi|nen, -sen öine
öisin öösiiti
öljy öli
öljymaalus, -ksen ölimaal

2. EESTI-SOOME

A

aadress osoite
aare aarre
aas niitty, nurmi; silmukka
aasta vuosi, vuosikausi
aastaaeg vuodenaika
aastakümme vuosikymmen
aastane vuotias
aastaringne ympärivuotinen
abi apu
abielluda mennä naimisiin
abielunaine vaimo
abikaasa (avio)puoliso
abinõu keino
absurdne järjetön, mahdoton, absurdi
ader aura; aatra, sahra
aed puutarha; aita
aedvili vihannekset mitm.
aeg aika; *omal ajal* aikoinaan; *vanast*
v. ammust ajast vanhastaan
aeg-ajalt ajoittain, silloin tällöin
aeglane hidas, verkkaisa
aga mutta; vaan
agar ahkera, innokas, toimelias
agentuur (tieto)toimisto
ahi uuni
ahnelt ahneesti
aidata auttaa; *aitab juba* jo riittää
aina aina, yhä, yhäti
ainsus yksikkö
ainuke ainoa
ainulaadne ainoalaatuinen, ainutlaatui-
 nen
ainult ainoastaan, vain, vaan
aitäh! kiitos! paljon kiitoksia!
ajada ajaa; *juttu ajada* keskustella,
 tarinoida
ajajärk (aika)kausi, (ajan)jakso
ajakirjandus sanomalehdistö
ajakohane ajanmukainen
ajaleht sanomalehti
ajalooline historiallinen

ajalugu historia
aju mitm. aivot
akadeemia akatemia
aken ikkuna, akkuna
aknaklaas ikkunalasi
alanduda nöyrytä
alata alkaa, ruveta
alati aina, alituisesti, alati
alev kauppala
algeline alkeellinen
algul aluksi, alussa
algus alku
all alhaalla, alla
alla alas, alle
allikas lähde
alt alhaalta, alta
alus perusta, peruste, alusta, pohja
aluspesu mitm. alusvaatteet
alustada aloittaa
amet ammatti, virka; ura
ametisõit virkamatka
ametnik virkailija
anda antaa; suoda; *andke andeks!* suo-
 ka anteeksi!; *nõu anda* neuvoa
andekas lahjakas, etevä
anekdoot (pila)juttu, kasku, vitsi,
 anekdootti
anne lahja; taito
aprill huhtikuu
arendada kehittää
areneda kehittyä
areng kehitys
aretada kehittää, jalostaa
arhitekt arkkitehti
arhitektooniline arkkitehtoninen
arhitektuuriline arkkitehtoninen
armas rakas, armas
armastada rakastaa; lempiä
armastus rakkaus; lempi
aroom tuoksu
arst lääkäri
arstim lääke
aru järki, ymmärrys
arukas älykäs

arusaamine ymmärrys; *vastastikune*
arusaamine yhteisymmärrys

aruta järjestön

arutada pohtia, käsitellä (asiaa); neu-
votella

arv luku (määrä)

arvamus ajatus; arvelu, otaksuma,
mielipide; mieli

arvata arvata; ajatella, luulla; tykätä;
välja arvatud paitsi

arve lasku; tili

arvesti mittari

arvukas lukuisa

asetada asettaa, sijoittaa

asetseada sijaita

asi asia; esine, kapine

asjatundlik asiantunteva, pätevä

asjatus turhuus

askeldus askar(e)

astuda astua, käydä

asuda asua; sijaita

asukoht asuinpaikka, tyyssija

asutus laitos

au kunnia; arvo

august elokuu

auhind palkinto

auk aukko; reikä; kuoppa

aumärk kunniamerkki

aur höyry

aurulaev höyrylaiva

ausammas (muisto) patsas

austada kunnioittaa, ihailla

autasu palkinto

autasustada palkita

autobuss linja-auto, linjuri, autobussi,
bussi

autor tekijä

avada avata, aukaista

avalik julkinen, yleinen

avameelne avomielenen, avosydäminen

avamine (*pidulik*) mit m. vihkiäiset

avaneda avautua

avangard etujoukko

avar avara, väljä, tilava; laaja

avarus avaruus, väljyys

avastus löytö

B

baas perusta, pohja; tukikohta

biifsteek pihvi

blond vaalea

brünnett tumma

büroo toimisto

D

daam nainen, daami

dekoratiivsus koristeellisuus, dekora-
tiivisuus

delikatess herkku

detailne yksityiskohtainen, seikkaperäi-
nen

detsember joulukuu

dikteerida sanella

dokk laivanveistämö

doktor tohtori

džäss jatsi

dušš suihku

E

ebaproportsionaalne suhteeton

ebaõiglus vääritys

ebaõnnestuda epäonnistua

edasi edelleen, eteenpäin; edemmä,
edemmäksi

enededa edistyä, edetä, joutua

eel edellä

eelajalooline esihistoriallinen

eeltoit eturuoka

eemalduda poistua, loitota

eemale edemmä(ksi), kauemmaksi

ees edellä, edessä

eeskoda eteinen

eeskuju esikuva, esimerkki, malli

eesmärk päämäärä, tarkoitus(perä)

eest edestä; puolesta; sitten; kolme

nädala eest kolme viikkoa sitten

eestlane eestiläinen, virolainen

ega eikä; eihän; epä

egiplane egyptiläinen

ehe koriste, koru

ehitis rakennus; rakennelma

ehk ehkä; eli

ehkki vaikka, joskin

ehmuda kauhistua, säikkyä, säikähtää

ehteasi koru(esine)

ehtne aito

einelaud ravintola; tarjoiluhuone

eit akka, eukko, muori

eitada kieltää, eittää

eks eikös, *eks ole* eikö niin

eksamineerida tutkia

eksimus erehdys, harha-askel

eksponeerida asettaa näytteille

eksport vienti, eksportti

eksportida viedä (maasta)

eksportkaup vientitavara

elada elää; asua; voida; *elagul* elä-
köön!; *elan hästi* voin hyvin

elajas eläin, elukka

elamu asuintalo

elamus elämys

elanik asukas

elanikkond väestö

elav vilkas, eloisa, elävä

elatus toimentulo

elatusvahend elinkeino
 elavneda vilkastua
 elekter sähkõ
 elektriijaam sähkõlaitos, voimalaitos
 elektripliit sähkõhella
 elementaarne alkeellinen, elementaari-
 nen; yksinkertainen
 elu elämä, elo
 elukutse ammatti; ura
 elumaja asuinrakennus, talo
 elund elin, orgaani
 elutarkus elämänviisaus
 elutseda asua, oleskella
 elutuba olohuone; asuinhuone
 ema äiti
 ema(ke) emo, äiti
 emasloom naaras, emo, emä
 emb-kumb jompikumpi
 emis emakko, emäsika
 emmata syleillä
 enam enemmän; *kõige enam* enimmin,
 eniten
 endisaegne entisaikainen
 energia (käyttö)voima
 ennekõike ennenkaikkea
 ennemini ennestään, ennemmin
 ennemuiste ennenmuinoin
 ent entä, mutta
 era- yksityinen, henkilökohtainen
 erakond puolue
 erakordne tavaton
 erapooletu puolueeton
 erapooletus puolueettomuus
 eriala erikoisala, spesiaaliala, spetsiali-
 teetti
 eriline erikoinen, erikoislaatuinen,
 erityinen
 erinev erilainen, eroava
 eriti erikoisesti, erityisesti, erittäin;
 nimenomaan, varsinkin
 ese esine
 esik eteinen
 esimene ensimmäinen, ensi
 esindaja edustaja
 esine edusta
 esineda esiintyä; ilmetä; käyttäytyä
 esitada esittää; näyttää; selittää
 esiteks ensiksi, aluksi; ensin
 esitleda esitellä
 esmajoones ensisijassa, etupäässä;
 lähinna
 esmaklassiline ensiluokkainen
 esmalt aluksi, ensiksi
 esmaspäev maanantai
 et että, jotta
 etapp vaihe, etappi
 ette eteen; ennakolta
 ettekandja tarjoilija (tar)

ettekanne esitys; esitelmä
 ettevaatlik varovainen; *ettevaatlik olla*
 varoa, olla varovainen
 ettevalmistus valmistelu

F

fakt tosiasiassa
 faktor tekijä, vaikutin, faktori
 fantastiline satumainen, mielikuvi-
 tuksellinen, fantastinen
 fuajee lämpio
 föderatsioon liitto
 füüsiline ruumillinen, fyysillinen

G

gaasipliit kaasuhella
 gamma sävelasteikko, sävelikkö
 garnison varuskunta
 grammatika kielioppi
 gripp influenssa
 grupp ryhmä, joukko

H

haarata siepata, *kinni haarata* tarttua
 haarav mukaansatempaava, jännittävä
 habemeajaja parturi
 haige sairas, kipeä
 haigus sairaus; tauti
 haigutada haukotella
 haistmine vainu
 hajuda hajota
 hakata ruveta, ryhtyä; alkaa, aloittaa
 hakatus alku
 halb huono, paha; *halb ilm* ruma ilma
 hall halli, sali; harmaa
 hammustada purra, puraista; haukata
 hankida hankkia; puuhaila; varustaa
 hankimine hankinta
 hapupiim piimä
 harida (*põldu*) viljellä
 harilik tavallinen, tavanmukainen
 haritud sivistynyt, oppinut
 harjuda tottua
 harjutada harjoittaa, harjoitella
 harjutus harjoitus
 haru haara
 haruldane harvinainen; tavaton
 harv harva; hatara
 harva harvoin
 haukuda haukkua
 hautada (toitu) muhentaa; *hautatud*
liha lihamuhennos
 hea hyvä; *hea meele*ga mielihyvin, mie-
 lelläni; *head aega!* hyvästi!; *head*
reisi! onnea matkalle; *head ööd!*
 hyvää yötä!

heinamaa niitty
 heita heittää; viskata; *millelegi pilku*
heita luoda katseensa johonkin
 hektar hehtaari
 heldida heltyä, tulla helläksi
 hele heleä, vaalea; kirkas, valoisa
 helde antoisa; antelias
 helge helakka, kirkas, valoisa
 heli sävel; sointu; ääni
 helin helinä, soitto
 heliredel sävelasteikko
 heliseda soida, helistä, raikua
 helistada soittaa, helistää
 helitöö sävelmä, sävellys, sävelteos
 higstada hikoilla, hiota
 hiiglane jättiläinen, gigantti
 hiiglasuur suunnaton
 hiilata loistaa
 hiilgav loistava
 hiilgus loisto; komeus
 hilineda myöhästyä
 hilja myöhään
 hiljem(ini) myöhemmin
 hiljuti äskettäin, hiljakkoin
 himu himo; halu
 hing henki; sielu
 hingata hengittää, henkiä
 hingeldada hengästyä, läähättää
 hirmuda pelästyä, kauhistua, säikähtää
 hirmus hirmuinen, kamala, kauhea
 hobune hevonen
 hoida hoitaa, pitää; vaalia; suojella;
tagasi hoida pidättää
 hoiduda pidättyä; varoa; *eemale hoi-*
duda välttää
 homme huomenna; *homme hommikul*
 huomisaamuna
 hommik aamu; huomen; *hommikul*
 aamulla
 hommikuleht aamulehti
 hommikupoolik aamupäivä; *hommiku-*
poolikul aamupäivällä
 hooaeg kausi, sesonki
 hoog vauhti; *suure hooga* kovaa vauhtia
 hool huoli, murhe, huolestuneisuus
 hoolida huolia; välittää, tykätä
 hoolikas huomaava, tarkka
 hulgas joukossa, seassa, kesken
 hulk lukumäärä, joukko
 hulkur kulkuri, kulkija
 hunnik koko, kasa, läjä
 hurmav hurmaava, lumoava
 huvi mielenkiinto
 huvitada huvittaa, kiinnostaa, herättää
 kiinnostusta
 huvitav mielenkiintoinen, hauska
 huvituda kiinnostua

hõigata huutaa
 hõim heimo
 hõlmata käsittää
 hõlpus helppo; mukava
 hõre ohut; harva, hatara
 hõrgutis herkku
 häirida häiritä; estää
 häll kehto, kätkyt; keino
 hällilaul kehtolaulu
 hämar hämää, hämäräinen
 hämelane hämäläinen
 hämmastuda hämmästyä, ällistyä
 härra herra
 hästi hyvin, hyvästi
 hävida hävitä
 hääl ääni
 hääldamine ääntäminen
 häälekananja äänenkannattaja
 häälük äänne
 hüpata hypätä, loikata
 hüpe hyppy, loikkaus
 hüvasti! hyvästi!
 hüvastijätt hyvästely
 hüüda huutaa, huudella

I

idamaine itämainen
 idapoolne itäinen
 idee aate
 iga joka, jokainen; *igal pool* kaikkialla, joka puolella
 igapäevane jokapäiväinen
 igatsus kaipaus, ikävä, ikävöiminen
 igav ikävä, ikävystyttävä
 igavus ikävyys; ikävä
 igaüks jokainen, joka ainoa, kukin
 ihaleda ihaila
 iialgi koskaan, ikänänsä
 ikka aina, yhä, yhäti
 ikkagi kuitenkin, toki, ainakin
 illustratsioon kuva, illustraatio
 ilm sää, ilma
 ilma ilman; vailla
 ilmuda ilmestyä
 ilu kauneus
 iludus kauneus; kaunotar
 ilus kaunis; soma
 ilusasti kauniisti
 imeda imeä
 imekena ihana
 imelik ihmeellinen; omituinen; merkilinen; outo
 imepärane ihmeellinen
 imestada ihmetellä
 imetleda ihaila; ihmetellä
 import (maahan)tuonti, importti

importida tuoda v. tuottaa maahan,
importoida
ind into, kiihko
industriaalne teollinen, teollisuus-
industrialiseerida teollistaa
industrialiseeruda teollistua
inetu ruma; pahannäköinen
inimene ihminen
inimkond ihmiskunta
innukas innokas, intomielinen
innustuda innostua
insener insinööri
inspekterimine tarkastus
instituut instituutti; korkeakoulu;
 opisto
intelligentne sivistynyt; älykäs
intelligents sivistyneistö, älymystö,
 intelligenssi
internaat asuntola
intervjuu haastattelu
intriigi juoni, vehkeily
ise itse
isegi jopa; ilmankin
iseloom luonne, luonto
iseloomulik ominainen; luonteenomai-
 nen, kuvaava
isesugune erikoinen, erityinen, omi-
 tuinen
iseärasus erikoisuus
isik henkilö, persoona
isiklik henkilökohtainen, persoonallinen
istuda istua; istuutua; *ümbere istuda*
 (*teisele rongile*) vaihtaa junaa
isu ruokahalu; halu, himo
iva jyvää

J

ja ja, sekä, ynnä
jaam asema
jaamahoone asematalo, asemaraken-
 nus
jaanipäev juhannus
jaanuar tammikuu
jagada jakaa
jah kyllä, niin
jahe viileä
jahiloom riista
jahimees metsästäjä, metsämies
jahmuda säikkyä, ällistyä
jaksata jaksaa, kyetä, voida
jalatsivabrik kenkätehdas
jalgpall jalkapallo
jalgratas polkupyörä
jalutada kävellä; jaloitella
jalutu jalaton
jalutuskäik kävely, kävelymatka
jalutusruum lämpiö
jaoks varten
jaotada jakaa, osittaa; paloitella
jonnakus sisu, itsepäisyys
jooksja juoksija
joon viiva, linja; piirre
joonestada piirtää, piirustaa
joonistada piirtää, piirustaa
juosta juosta; virrata, valua
ju -han, -hän; -pa, -pä
juba jo; -pa, -pä; *kas juba* joko
juga koski, putous; ryöppy
juhataja johtaja, päämies, päällikkö
juhatus johto; johtokunta, ohjaus
juhmistuda tyhmistyä
juhtida ohjata, johtaa
juhtkiri pääkirjoitus
juhtuda sattua, tapahtua, johtua; käydä
juht(um) tapaus, tapahtuma; *sel juhul*
 siinä tapauksessa
juhus sattuma
juhuslikult sattumalta, satunnaisesti
julge rohkea
julgeda rohjeta, uskaltaa
just juuri, aivan; *just nii* aivan niin
jutelda jutella, tarinoida, keskustella
jutt juttu, kertomus; puhe; *juttu vesta*
 tarinoida
jutustada kertoa; kertoilla; jutella
jutustus kertomus, pakina; juttelu
juua juoda
juuli heinäkuu
juuni kesäkuu
juurde luo(kse)
juurduda juurtua
juures luona, tykönä; ohella, varrella
juuresolek läsnäolo
juurvili mitm. vihannekset
juus hius, tukka
jõgi joki; virta; *jõe äär* jokivarsi
jõud voima, mahti
jõuda keritä; ehtiä, ennättää, joutua;
 kyetä, jaksaa; voida, päästä; *järele*
jõuda saavuttaa, saada kiinni
jõujaam voimalaitos
jõukus varakkuus; mitm. varat
jälgida seurata
jälle jälleen, taas(en)
jälleenägemine jälleennäkeminen
järeldada päättää, tehdä johtopäätös
järeldus (johto)päätös
järele jälkeen; perään
järgi mukaan
järgmine seuraava
järgneda seurata; noudattaa
järjekord vuoro; järjestyks; jono
järk jaksoksi; aste; luokka
järk-järgult vähitellen, asteittain
järsk jyrkkä; äkillinen

jäse jäsen
 jätkata jatkaa; lisätä; pidentää
 jätkuda riittää
 jätta jättää, heittää; hylätä; luopua;
hüvasti jätta hyvästellä; *pooleli jätta* keskeyttää, jättää kesken
 jääda jäää; pysyä; *kinni jääda* tarttua; *kõhnaks jääda* laihtua; *seisma jääda* pysähtyä
 jäätis jäätelö
 jäätuda jäätyä

K

ka myös; kanssa
 kaaluda punnita; painaa
 kaaren korppi, kaarene
 kaart kartta; kortti
 kaasa kanssa, kera, mukaan
 kaasaegne nykyaikainen, nykyinen
 kaasas mukana, myötä; kanssa
 kaaslane kaveri, toveri
 kaasmaalane maanmies
 kabel kappeli
 kaduda kadota; hävitä
 kaelaside solmio
 kahaneda huveta, vähetä
 kahekordistada kaksinkertaistaa
 kahekordne kaksinkertainen
 kaheksa kahdeksan
 kahelda epäillä; epäroidä
 kahetseda katua; pahoitella, valittaa
 kahju vahinko; sääli; *kahju küll* ikävä
 kyllä, valitettavasti
 kahtlemata epäilemättä
 kahtlustav epäluuloinen
 kahvatu kalpea; vaalea
 kai (laiva)laituri
 kaikuda raikua
 kaitse suoja; puolustus; turva
 kaitselahing torjuntataistelu
 kaitsta puolustaa; suojella; varjella;
 turvata
 kaja kaiku
 kajut hytti
 kalapüügiiriist kalastusväline
 kalavorm kalapaistos
 kali kalja
 kalju kallio
 kallata kaataa
 kallis kallis; rakas
 kalur kalastaja
 kamakas pötkö, möhkäle
 kanal kanava, kanaali
 kanda kantaa; kannattaa, kestää
 kandiline kulmikas; kulmainen; sär-
 mäinen

kangekaelsus uppimiskaisuus, itsepäi-
 syys
 kannatada kärsiä; *välja kannatada* kes-
 tää; sietää
 kannatamatu malttamaton, kärsimätön
 kannatlik kärsivällinen
 kannel kantele, kannel; kantelo
 kants linnake, linnoitus
 kaotada kadottaa, menettä; hävitä
 kaotus tappio
 kapp, -a kappi, kauha; kiulu
 kapp, -i kaappi
 karastuda karaistua
 kari karja
 karikatuur pilakuva
 karjalane karjalainen
 karjuda karjua, huutaa
 karm ankara, kova; karu
 karmus ankaruus, kovuus
 karp rasia, lipas; laatikko
 karske raitis
 karta pelätä
 kartul peruna
 karu karhu
 kas -ko, -kö, joko; *kas ... või* joko
 ... tai
 kas või vaikka
 kask koivu
 kass kissa; [*isane*] kolli(kissa)
 kast laatikko, arkku
 kasuks hyväksi
 kasulik hyödyllinen, edullinen
 kasutada käyttää, käytellä, nauttia
 kasutus käyttö
 kasvada kasvaa; lisääntyä; vahvistua;
habemesse kasvada parroitua
 kasvataada kasvattaa; hoitaa
 kate peitto, peite
 katel kattila, pannu
 katkestada keskeyttää; katkaista
 katkestamatult keskeytymättä, jatku-
 vasti
 katki rikki; poikki
 katse koe, yritys
 katsuda koettaa, koetella
 kaua kauan; *kui kaua* kauanko
 kaubamaja tavaratalo
 kaubandus kauppa; kaupankäynti
 kaubatarg kaupattori
 kaudu kautta
 kauge kaukainen
 kangel kaukana
 kaugele kauas
 kangelit kaukaa
 kaugemale kauemmaksi, edemmäksi
 kaugeneda loitota
 kaugus etäisyys; taipale
 kaugushüpe pituushyppy

kaunis kaunis, soera
kaup kauppa; tavara
kauplus kauppa, liike, puoti, myymälä
kava ohjelma; suunnitelma
kavandada suunnitella, kaavailla
kavatseda suunnitella, aikoa; tarkoittaa
kavatus suunnitelma, suunnittelu, aikomus; tarkoitus
keeda kiehua; kuohua
keeduseadis keitin
keegi joku, jokin, mikin; eräs, muu-
(d)an, muutama; (ei) kukaan
keeks keksi
keel kieli
keelata kieltää
keeletu kieleton; mykkä
keeris pyörre
keeta keittää
keha ruumis
kehaline ruumiillinen
kehv köyhä; heikko; niukka; karu
kelder kellari
kell kello; *kella üles keerata* vetää kello
kena soma, soera; kaunis
kerge kevyt; helppo
kergejõustik yleisurheilu
keris kiuas
kerkida kohota, nousta
kes luku, ken; joka
keskaeg keskiaika
keskelt keskeltä; keskitse
keskenduda keskittyä
keskerakond keskustapuolue
kesknädal keskiviikko
keskus keskusta, keskus
kesköö puoliyö, keskiyö
kest hilse; kuori
kesta kestää, pysyä, viipyä
ketrus kehruu
kevad kevät
kevadehommik kevätaamu
kibe katkera; karvas; kova
kihelkond kihlakunta, pitäjä; kunta
kihlus kihlaus
kiiktool kiikkutuoli, keinutuoli
kiinduda kiintyä; innostua
kiindumus kiintymys, mielenkiinto
kiire kiire, nopea
kiirus nopeus; vauhti
kiirustada kiirehtiä, pitää kiirettä, kiiruhtaa
kiita kehua, kiittää; *heaks kiita* hyväksyä, tunnustaa hyväksi
kilomeeter kilometri
kimp kimppu, vihko

kindel luja; varma; vakava, vankka; pysyvä, horjumaton
kindlasti varmasti, varmaan(kin)
kindlus linna, linnake, linnoitus; varmuus
king kenkä
kinganina kärki
kingsepp suutari
kinik, -gi lahja, lahjoitus
kirik, -gu kukkula, kumpu; harjanne
kinnas käsine, kinnas
kinnitada kiinnittää; vahvistaa; vakuuttaa
kino elokuvat mit m.
kirev kirjava, värikäs
kirkg intohimo; kiihko
kirglik intohimoinen; innokas
kiri kirje; kirjoitus
kirkik kirkko
kiriklik kirkollinen
kirikuõpetaja pappi
kirjalik kirjallinen; kirjeellinen
kirjandus kirjallisuus
kirjanik kirjailija
kirjeldada kuvailla, kuvata; selostaa
kirjeldamine kuvailu, kuvaus
kirju kirjava
kirjutada kirjoittaa
kirjutus kirjoitus
kitsas kapea; ahdas
klaas lasi
klass luokka
klaver piano
kleit leninki, hame, naisen puku
klient asiakas, kävijä
klobida mukiloida
kloppida kolkuttaa, paukuttaa
koalitsioon kokoomus
kobrutada vaahdota, kuohua
kodanik kansalainen
kodu koti
koduigatsus koti-ikävä
kodukäija kummitus, kuolleen haamu
kodulinn kotikaupunki
koduloomuseum kotiseutumuseum
kodumaa kotimaa
kodune kodikas; kotoinen
kodus kotona
koer koira
kogemus kokemus
kogenud taitava
kogu kokoelma, keräelmä, koko, kokonainen
koguda koota, kerätä, keräillä, poimia
kohal läsnä, saapuvilla; perillä; yllä
kohalviibimine läsnäolo, saapuvillaolo
kohaned mukautua; tottua
kohaselt mukaan, mukaisesti

kohata kohdata, tavata
kohe heti, viipymättä
kohelda kohdella; käsitellä
kohin kohina, humu
kohiseda kohista, pauhailla
kohkuda pelästyä, kauhistua, säikkyä, säikähtää
koht kohta; paikka; sija
kohustus velvollisuus, tehtävä
kohv kahvi
kohver matkalaukku
kohvik kahvila
kohvikann (*kohvi keetmiseks*) kahvipannu
kohviküpsis kahvileipä
kohvitass kahvikuppi
kohviõhtu kahvikutsut mit m.
koita koittaa, sarastaa, valjeta
koju kotiin, kotia
kokku kokoon, yhteen; yhteensä, kaikkiaan
kokkulepe sopimus; sovinto
kokkupuude kosketus; yhteys
kokkusattumine yhteensattuma
kole kauhea, kamala
kolhoosinaine kolhoosilaisnainen
kolkida mukiloida; kolhia; koputtaa
kollane keltainen
kolmapäev keskiviikko
koloniaalkauplus sekatavarakauppa
koma pilkku
komme tapa
kommunistlik noor nuorisoliittolainen
kommunistlik noosoühing kommunistinen nuorisoliitto
kompanii kompania; yhtiö
kompetentne pätevä, asiantunteva, kompetentti
komponeerida säveltää
komsomol kommunistinen nuorisoliitto
kompvek makeinen, karamelli
kompvektivabrik makeistehdas
komöödia komedia, huvinäytelmä
kondiitrikook leivos
konkreetsetl konkreettisesti
konkurents konkurrenssi
konserv säilyke
konservatiivid oikeisto; vanhoilliset, vanhoillisemieliset
kontakt kosketus, kontakti; yhteys
kontor toimisto, konttori
kontroll tarkastus
kontrollida tarkastaa, tarkistaa
kontserdisaal konserttisali
koobas kuoppa; luola
kook leivos; kakku
kool koulu
koolimaja koulutalo

koomiline kummallinen, koomillinen
koonduda keskittyä
koor kerma; kuori
koorem kuorma
koormata rasittaa
koos yhdessä, koossa; kanssa, mukana
koosolek kokous
koostis kokoonpano; kokoomus
koostöö yhteistyö
kopsik kauha; kappi
kopsikutäis kauhallinen
koputada koputtaa, kolkuttaa
kord kerta, kerran; *kord... kord* milloin... milloin
korjd, *-ra* järjestys, kunto; *on korras* on kunnossa
korjata poimia
korraldada järjestää; laittaa
korralik kunnollinen, kunnon
korter asunto
korv kori, koppa
kosida kosia
kosk koski, putous
kosmonaut avaruuslentäjä, avaruushämies
kosmos avaruus, kosmos, maailman-kaikkeus
kosmoselaev avaruusalus
kosmoserakett avaruushohjus, avaruus-raketti
kosta vastata; kaikua, kajahdella
kostüüm puku; kävely-puku
kosuda virkistää; toipua
kosutada virkistää
kraad aste
kraam tavara
kriips viiva; piirre
krunt palsta, tontti
kududa kutoa; neuloa
kuhu mihin, minne
kuhupoole mihin päin
kui kuin; kun, koska; jos; *kui... ei* ellei
kuid mutta; vaan
kuidas kuinka, miten; *kuidas käsi käib?* kuinka voit(te)?
kuigi vaikkakin, joskin; vaikkakaan, joskaan
kuivada kuivaa, kuivua
kuju hahmo, muoto; kuva
kujutamine kuvaus
kujutav kunst kuvaamataide
kujutis kuvaus, kuva
kujutleda kuvitella; ajatella
kukk kukko
kukkel pulla
kukkuda pudota, putoilla, kaatua; (*käo kohta*) kukkua

kulbitäis kauhallinen
kuldne kultainen
kulg kulku; meno; vaihe
kulgeda kulkea, vaeltaa
kullake kulta, rakas
kulp kauha
kultuurne sivistynyt; sivistyksellinen, kulttuurillinen
kumb kumpi
kummaline kummallinen, ihmeellinen
kummitus kummitus, haamu; näky
kuna koska, kun
kunagi kerran, joskus, jolloinkin; milloikaan, konsanaan, koskaan
kunas koska, milloin; jolloin
kuni kunnes; asti, saakka
kunst taide
kunstimuseum taidemuseo
kunstipärane taiteellinen; *kunstipäraste tarbeesemete tootmine v. tööstus* taideteollisuus
kunstnik taiteilija
kupee (vanunun)osasto
kurbus suru
kuritegelik rikollinen, rikoksellinen
kurjategija rikoksellinen
kurk kurkku; nielu
kurt kuuro
kurvavõitu surunvoittoinen
kus missä; jossa
kuskil jossain, jossakin
kuspool missä päin
kussu! tuuti!
kust mistä
kustuda sammua
kutse kutsu; kutsuminen
kutsuda kutsua; nimittää, sanoa
kuu kuu; kuukausi
kuub takki, nuttu
kuul luoti; kuula
kuulata kuulla, kuunnella; *sõna kuulata* totella
kuulda kuulla
kuulduda kuulua, olla kuultavissa
kuuletuda totella
kuulitõuge kuulantöytä
kuuluda kuulua
kuulus kuuluisa, maineikas; tunnettu
kuulutus kuulutus, ilmoitus, julistus
kuumus kuumuus
kvaliteet laatu
kõhelda epäillä, empiä
kõhn laiha, heikko
kõige kaikkein; *kõige enam* enimmin, eniten; korkeintaan
kõigepealt ennenkaikkea, ensi kädessä
kõik kaikki, koko
kõikjal kaikkialla

kõikumatu horjumaton
kõla kaiku, sointu
kõlada kaikua; sointua
kõlarikas sointuva
kõlava kaikuva, soiva, sointuva
kõlvata kelvata, sopia
kõmiseda kumista, jyskiä
kõndida astua, käydä, kävellä, kulkea
kõne puhe
kõnekeel puhekieli
kõnekääänd sananparsi
kõnelda puhua, puhella
kõrge korkea
kõrgeklassiline korkealuokkainen
kõrgendik ylänkö; kukkula
kõrgetasemeline hyvätaosainen
kõrgushüpe korkeushyppy
kõrv korva
kõrval rinnalla, ohella; varrella, viereissä; *kõrval olev* viereinen
kõrvale rinnalle, viereen
kõrvalistuja vierustoveri
kõrvu rinnan, vierekkään
kõva kova, luja, vahva
kõvadus kovuus, lujuus, vahvuus
käekell rannekello
käepide kahva
käetu kädetön
kägu käki
käia käydä, kävellä, (*lühiajaliselt*) käväistä, astua, kulkea; taivaltaa; *las käia* antaa mennä; *tal käib käsi hästi* hän voi hyvin
käik käynti; kulku; meno
kail keula
käratada ärähtää
käredavooluline vuolas
kärestik koski, karikko
kärside kärsiä, malttaa
kärsitu kärsimätön; malttamaton
käsitada käsittää
käsitleda käsitellä
käsitseda käsitellä
käsitsi käsin, käsien avulla
käsitus käsitys; mielipide
käsitõõ käsityö
kaskida kärkeä; määrätä
käterätik pyyheliina
kätte haltuun, valtaan
käärida kääriä; käydä; kuohua
kõha yskä
kõhida yskiä, rykiä
kõita köyttää, kiinnittää
kõök keittiö, kyökki
kübar hattu
küdeda lämmitä
külaline vieras
külaskäik vierailu

külastada käydä vieraisa; (*möödamines*) pistäytyä
 külastaja asiakas, kävijä; vierailija;
külastajad yleisö
 külg kylki, sivu; laita, syrjä
 küll kyllä; kyllin, tarpeeksi
 külluslik runsas
 külmakraad pakkasaste
 külm toit eturuoka, alkupalat
 külmuda jäätyä
 külvata kylvää, siementää
 külmlusseep kylpysaippua
 kümme kymmenen
 kümmelda kylpeä
 kunda kyntää
 kungas kukkula, kumpu
 küpsetada paistaa, kypsytää
 küpsis pikkuleipä; keksi
 küsida kysyä
 küsimus kysymys
 küsitleda kysellä; tiedustella
 küte lämmitys
 kütkestav kiehtova, viehättävä
 kütte lämmitää
 kütteaine polttoaine
 küünal kynttilä

L

laadida lastata; ladata; *maha laadida*
 purkaa
 laager leiri; laakeri
 laanepüü pyy
 laasida karsia
 laast lastu
 ladrata lavertaa, lörpötellä
 ladasalt sujuvasti
 laegas lipas, arkku; laatikko
 laev laiva
 laevapoiss laivapoika
 laevatehas laivanveistämö
 lahja laiha; mieto
 lahjuda laihtua
 lahke lempeä, ystävällinen
 lahkuda poistua; lähteä; erota
 lahti auki; irti; *lahti teha* avata,
 aukaista; *on lahti* on avoinna
 lahtine irtonainen, avonainen
 lai laaja, leveä
 laine aalto, laine
 laip ruumis
 laiune levyinen, laajuinen
 lakkuda latkia; nuolla
 lamamistool makuutuoli
 lammutada purkaa; hajottaa
 lamp lampu
 langeda langeta; kaatua; putoilla
 lappane lappalainen, saamelainen

laskuda laskeutua; laskea
 lasta laskea, päästää; antaa (tehdä);
 (*püssi*) ampuu; *las olla* anna olla
 lastekodu lastenkoti
 latt tanko, riuku
 laud pöytä; lauta; taulu
 laudlina pöytäliina
 laul laulu; virsi
 laulatus vihkiäiset mit m.
 laulda laulaa, laulella
 laup otsa
 laupäev lauantai
 lausuda lausua, virkkaa
 lava lava; lauteet mit m.
 lebada levätä, maata
 leek liekki
 leem liemi
 legend tarina, taru
 leid löytö
 leil löyly
 lein suru
 lektor lehtori
 lell setä
 lemmikirjanik mielikirjailija
 lennata lentää
 lennuk lentokone
 leping sopimus
 leppida tyytyä; sopia, leppyä; *omavahel kokku leppida* sopia keskenään
 lift hissi
 ligi likellä; mukana; lähes; *kõige ligemal* lähinnä
 ligikaudu likimäärin, lähes, noin
 lihapood lihakauppa
 lihtne yksinkertainen; vaatimaton
 lihtsalt yksinkertaisesti; eleeetömästi
 lihtsameelne yksinkertainen, naiivi
 liiatigi liiatenkin, etenkin, varsinkin,
 jopa, liioin
 liiga liian, liiaksi, liioin
 liige jäsen
 liigutada liikuttaa
 liigutus liikutus; ele
 liik laji, luokka
 liiklus liikenne
 liiklusvahend kulkuneuvo
 liikuda liikkua; käydä
 liikumine liike
 liin linja
 liit liitto
 liiter litra
 liituda liittyä, yhdistyä
 lill kukka
 lillkapsas kukkakaali
 limpsida latkia; (juoda) likittää
 lina pellava
 linlane kaupunkilainen
 linn kaupunki

linnaosa kaupunginosa
 linnapea kaupunginjohtaja
 linnuke lintunen
 lipnik vänrikki
 lisada lisätä
 lisaks lisäksi; paitsi
 lobiseda löörpötelä, lavertaa
 loeng luento
 lohku kuoppa; notko
 lokkav rehevä
 loll tyhmä
 loobuda luopua
 loodetavasti toivottavasti
 loodus luonto
 looduslikult luonnostaan
 loojuda laskea, aleta, painua mailleen
 loom eläin, elukka
 loomaarst eläinlääkäri
 looming luomus, luoma
 loomulikult luonnollisesti
 loomupärane luontainen, luonteen-
 omainen
 loomus luonto, luonne
 loosung tunnus(lause), ohjelause
 loota toivoa; luottaa
 lootsik vene, venhe
 lootus toivo, toive; luottamus
 lootusetu toivoton, epätoivoinen
 lopsakas rehevä
 loputada huuhdella
 loss linna, palatsi
 lubada luvata; sallia, suoda; päästää
 lugeda lukea
 lugeja lukija
 lugu tarina, juttu; tapaus
 lukki lukko
 luksus loisto; ylellisyys
 luua luoda
 luule runous
 luuletaja runoilija
 luuletus runo
 lõbus hilpeä, iloinen, hauska
 lõbustada huvittaa, hauskuuttaa
 lõhe lohi; halkeama
 lõhki kahtia, halki
 lõhkuda särkeä, halkoa; hakata
 lõhn tuoksu; haju
 lõigata leikata
 lõik viipale
 lõikus leikkuu, elo; leikkaus
 lõpetada lopettaa, päättää
 lõpp loppu
 lõppeda loppua, päättyä
 lõpuks loppuksi, lopulta, vihdoin, vii-
 meiseksi
 lõuna etelä; päivällinen
 lõunapoolne eteläinen
 lõuna(söök) päivällinen

läbi läpi, lävitse, halki
 läbikäimine kanssakäyminen; seurus-
 telu
 lähedal lähellä
 lähedus läheisyys
 läheneda lähestyä, lähennellä
 lähivõitlus lähitaistelu
 laikida loistaa, välkkyä
 lääneeuroopalik länsieurooppalainen
 läänepoolne läntinen
 lääs länsi
 lüüa lyödä; iskeä
 lüüasaamine tappio
 lühike lyhyt, lyhykäinen
 lükata lykätä, työntää
 lütseum lyseo
 lüüs sulku

M

maa-ala alue
 maailmakuulus maailmankuulu
 maailmasõda maailmansota
 maal maalaus, taulu
 maaliit maalaisliitto
 maalimine maalaus
 maapind maaperä
 maarahvas maakansa, maalaiset
 maasikas mansikka
 maastik maisema
 maavõistlus maottelu
 madalik alanko; kari
 madrus matruusi
 magada maata; nukkua; *magama min-
 na* mennä nukkumaan, panna maata
 magamine makuu, nukkuminen
 magamistuba makuuhuone
 magister maisteri
 mahe lempeä, lauhkea, vieno
 mahl mehu; mahla
 mahukas tilava
 mai tuokokuu
 maitse maku
 maitsema maistua; maistaa
 maja talo
 majandus talous
 majapidamine taloudenhoito; talous
 majatarbed talonskalut
 majutus majoitus
 maksavorst maksamakara
 maksta maksaa
 male šakki
 malelaud šakkilauta
 malend šakkinappula
 mantel päällystakki, viitta, mantteli
 mari marja
 maru (raju)myrsky
 masin kone

masinaehitustehas koneenrakennustehdas
matk retkeily, matka
matkaja matkailija
meel mieli; aisti
meeldida miellyttää, olla mieleen; pitää
meeldiv miellyttävä, hauska
meeleheitlik epätoivoinen
meeleldi mielellään, mielihyvin
meeleolu mieliala, tunnelma, tuuli
meeletu mieleton, ajattelematon
meelsamini mielummin
meenutada muistella, muistuttaa
mees mies
meestejuuksur parturi
meeter metri
mehhaniseerida koneistaa, koneellistaa, mekanisoida
meister mestari
meisterlikkus mestaruus
meistritiitel mestaruus
meistrivõistlused mitm. mestaruuskilpailut
meloodia sävel, sävelmä
menüü ruokalista
meremees merimies
meretagune merentakainen
metsik villi; raju
miil peninkulma, maili
miimika eleet mitm.
miljon miljoona
miljöö ympäristö; olosuhteet
millal milloin, koska; jolloin
milline millainen, mimmoinen
minek meno; lähtö; menekki
minevik menneisyys
mingi jokin, joku, mikin
ministrite nõukogu ministeristö
minna mennä, lähteä; *ringi minna* kiertää
minut minuutti
mis mikä, joka; *mitte midagi* ei mitään; *mida... seda* mitä... sitä
misjaoks mitä varten
miski mikin, jokin; eräs, muu(d)an
mispärast minkä tähden, minä vuoksi
missugune millainen, minkälainen
mitmekesisus moninaisuus
mitmes mones, monesko
mitmesugune monenlaatuinen, monenlainen
mitmus monikko
mitu moni, usea; montako
modernne moderni
mood muoti; malli
moodi tavoin, lailla

moodne muodinmukainen, nykyaikainen, uudenaikainen
moodustada muodostaa
moon eväs, muona, ruokatavarat; valmu, unikko, unikukka
moor muori, ämmä
mootor voimakone, moottori
mootorpaat moottorivene
morss mehu
motiiv aihe, motiivi
mugav mukava; kodikas
mugavus mukavuus
muiata myhällä
muidu muutoin, muuten
muidugi tietysti, luonnollisesti
muie hymy; myhäily
muinasjutt satu
muistend taru, tarina
muistne muinainen
mulje vaikutelma, vaikutus; *jätab mulje* tekee vaikutuksen
murakas murain
murda murtaa; murtautua; *katki murda* katkaista; *kokku murda* taittaa; *läbi murda* murtautua
mure murhe, huoli; suru
murrak murre
muru nurmikko, nurmi
mustikas mustikka
muuseas muun muassa, muutoin, muuten
muuseum museo
muusika musiikki
muuta muuttaa, vaihtaa
muutada muuttua, vaihtua; kääntyä
mõis moisio, kartano
mõista ymmärtää, käsittää; osata
mõistatada arvata, arvailla
mõistatus arvoitus
mõistus ymmärrys, järki
mõju vaikutus, teho
mõlemad molemmat
mõmiseda mumista
mõni joku, jokin; eräs, muu(d)an, muutama
mõnikord joskus
mõnus mukava, kodikas; miellyttävä, viehättävä
mõnusus mukavuus, miellyttävyys, viehättävyys
mõru katkera, kitkerä
mõte ajatus, miete; aate; arvelu
mõtelda ajatella, miettiä; tarkoittaa
mõök miekka
mõõtja mittari; mittaja
mägi vuori; mäki
mähkida kääriä, sitoa
mälestis muistomerkki; muisto

mälestus muisto
mälestussammas (muisto) patsas
mäletada muistaa
mänd mänty; (põline) honka; (surnud) kelohonka
mäng leikki; peli; soitto
mängida leikkiä; pelata; soittaa
märg märkä
märgata huomata, havaita
märgatav huomattava, havaittava
märguanne merkinanto; merkki
märgukell merkkisoitto
märk merkki; maali
märkida merkitä; huomauttaa
märts maaliskuu
määrata määrätä
määratu ääretön, suunnaton, tavaton; suhteeton; *määratu suur* äärettömän suuri
määre voide, rasva
mööbliese huonekalu
mööda ohi, ohitse, sivu, sivuitse; pitkin, myöten
möödamannes sivumennen
möödas ohi, sivu
mööduda ohittaa; sivuuttaa, kulua
müha humina, humu
mühiseda humista; pauhailla
müriseda pauhata, pauhailla, jymistä, jyristä
müristada jyristää, jymisyttää; jyrhättää, jyristä
müts lakki, hattu
müüa myydä
müüjanna myyjätär
müük myynti; markkinointi
müür muuri
müüt taru

N

naaber naapuri; vierustoveri
naabrid naapurukset mitm.
naasta palata
nael naula
naeratada hymyillä
naeratus hymy
naerda nauraa
nagiseda narista, narahtaa
nagu kuten, (niin)kuin; ikäänkuin
naituda mennä niamisiin
nali nalja, pila, vitsi, leikki; *teeb nalja* laskee leikkiä
naljajutt pilajuttu; kasku
naljamuinasjutt leikkisatu
napisõnaline vähäpuheinen, suppeasainen
narrida narrata, kiusata

natuke pikkuisen, vähäisen, hitusen, hiukan
nautida nauttia
need ne, nämä
neelata niellä, nielaista
neem niemi
neuu neiti, neito, tyttö
neli neljä
neljanidik neljännes
neljapäev torstai
nemad he
neutraalne puolueeton
niin niin, näin, *nii et* joten, niin että; *nii (hästi) ... kui ka* sekä... että
niisama yhtä; *nii sama hästi* yhtä hyvin
niisugune tällainen, tämmöinen; sellainen, semmoinen
niiviisi niin, sillä tavoin, siten
nimekas maineikas, kuuluisa
nimelt nimittäin; nimenomaan; näet; -pa, -pä
nimetada nimittää; mainita, sanoa
nina nenä
ning sekä, ja; ynnä
niis komero; (*toidu valmistamiseks*) keittokomero
nobe nopea, vikkellä
nood nuo
noor nuori
noorsooühing nuorisoliitto
noorsugu nuoriso
noppida poimia
november marraskuu
nuga veitsi
nukk nukke
nukker alakuloinen; ikävä
number numero
nurgeline kulmikas
nurk nurkka, kulma
nuut ruoska, pamppu
nõlvak rinne
nõmm nummi, kangas
nõnda näin, niin, noin, täten, siten, sillä tavoin
nõrk heikko; hento
nõrkedä menehtyä
nõudlik vaativainen, tiukka
nõue vaatimus
nõukogu neuvosto
Nõukogude armea Neuvostoarmeija
Nõukogude Liidu neuvostoliittolainen
nõukogude rahvas neuvostokansa
Nõukogude riik Neuvostovaltio
Nõukogudemaa Neuvostomaa
nõupidamine neuvottelu
nõustuda suostua; myöntyä
nädal viikko
nädala lõpp viikonloppu

nädalapäev viikonpäivä
 nägemiseni! näkemiin!; jääme nägemiseni! terve!
 nägu kasvot mitm.
 nägus soma; kaunis
 näha nähdä
 näida näkyä, näyttää
 näidata näyttää, osoittaa; viitata
 näide esimerkki; näyte
 näidend näytelmä
 näidis näyte, näytekappale
 näiteks esimerkiksi
 näitus näyttely
 näitusepaviljon messuhalli, paviljonki
 näkineid merenneito, vedenneito
 nööp nappi
 nüüd nyt
 nüüdsel ajal nykyisin, nykyään

O

objekt kohde, objekti
 oda keihäs, ota; piikki
 odav halpa, huokea; *odav väljamüük*
 alennusmyynti
 odavise keihäänheitto
 ohata huoata, huokailla
 ohkida huokailla
 oivaline oivallinen, erinomainen
 oja puro
 oktoober lokakuu
 olemus olemus, luonne
 oletada olettaa, otaksua, luulla
 oletus otaksuma, arvelu
 olla olla; *rahul olla* tyytyä
 omandada omaksua; omistaa
 omane ominainen
 omapärane omituinen, omalaatuinen
 omavahel keskenänsä, keskenään
 ometi toki, kuitenkin; -pa, -pä
 onn mökki; maja
 oodata odottaa
 ooper ooppera
 ooperi libreto oopperateksti
 optimistlik valoisa, optimistinen
 orden kunniamerkki; *Lenini orden* Leninin kunniamerkki
 org laakso
 organ elin, orgaani
 organisatsioon järjestö
 orjastamine orjuutus
 ork tikku, piikki
 orel urut mitm.
 osakond osasto; osakunta
 osaliselt osittain
 osata osata, taitaa; ymmärtää
 osav taitava
 oskamatu taitamaton
 oskus taito

osta ostaa
 osutada osoittaa; osoitella; näyttää
 osuti osoitin, viisari
 ots pää; loppu; kärki
 otsaesine otsa
 otse suoraan; kerrassaan, aivan
 otsekohe heti, kohta
 otsida etsiä; hakea
 otstarve tarkoitus
 otsus päätös
 otsustada päättää, ratkaista
 otsustav ratkaiseva, päättävä
 olümpiamängud olympiakisat, olympialaiset

P

paar pari
 paat vene, venhe
 pabeross paperossi, savuke
 pagas matkatavarat mitm., pakaasi
 paha paha, huono
 pahempoolsed vasemmisto
 pai kiltti, hyvä
 paik paikka, kohta; tienoo; *kella kahe*
paiku kello kahden tienoilla *v. tienoissa*
 paista näkyä, näyttää; paistaa, loistaa
 paiste kajo, paiste
 pakane pakkane
 pakk paketti, kääre
 pakkida paketoita, pakata
 pakkuda tarjota
 palavus kuumuus
 palitu päällystakki, palttoo
 paljajalu avojaloin
 paljas paljas, alaston
 palju paljon, usea; *kui palju* paljonko;
paljud useat
 palk hirsi
 paluda pyytää; *palun!* olkaa hyvä!
(vastus tänajale) ei kestä!; *andeks*
paluda pyytää anteeksi
 pank pankki
 panna panna, asettaa; *ette panna* ehdottaa; *kokku, panna* koota, asentaa; *magama panna* nukuttaa, panna nukkumaan; *tähele panna* huomata, panna merkille
 parajasti par(h)aillaan, juuri
 parandada parantaa; korjata
 paraneda parantua; korjautua; vahvistua
 paratamatu välttämätön, auttamaton
 parem parempi; oikea
 paremini paremmin
 parempoolsed oikeisto
 parim paras, parhain

park puisto, puistikko
 partei puolue
 parv parvi, ryhmä; lautta, lossi
 passida sopia, soveltua
 pataljon pataljoona
 paviljon paviljonki
 peaaegu melkein, miltei
 peadpöörítav huimaava, huima
 peahoone pääarakennus
 peal päällä
 peale päälle; yli; paitsi; jälkeen
 pealinn pääkaupunki
 peaminister pääministeri
 peamiselt etupäässä
 pearõhk pääpaino
 peategelane pähenkilö
 peatselt piakkoin, ennen pitkää
 peatuda pysähtyä
 peatükk luku, kappale
 peavalu päänsärky, päänkivistys
 pedagoogiline kasvatusopillinen
 pedantne pikkumainen, pedantti(nen)
 peegel peili, kuvastin
 peen hieno, hienostunut; aistikas
 pehme pehmeä; lauha, lievä, lempeä
 peituda piillä; piiloutua, kätkeytyä
 peksta piestä, pieksää
 peljata pelätä; kaihtaa
 peoriitus juhlapuku
 perekond perhe
 perekonnanimi sukunimi
 peremees isäntä
 perenaine emäntä
 peretuba pirtti, tupa
 periood (ajan)jakso, vaihe, kausi, pe-
 riodi
 perroon (asema)laituri, asemasilta
 pesta pestä; *end pesta* peseytyä
 pesu pyykki; pesu; liinavaatteet
 pesukauss pesuvati
 pesumasin pesukone
 pianiino piano
 pidada pitää; täytyä; *me peame mi-
 nema* meidän pitää *v.* täytyy *v.*
 tulee mennä; *kinni pidada* noudat-
 taa; *meeles pidada* muistaa; *nõu
 pidada* neuvotella; *vahti pidada* vah-
 tia; *vastu pidada* kestää, kannattaa
 pidevalt jatkuvasti, kestävästi
 pidu juhla
 pidurdada jarruttaa; ehkäistä
 pigemini pikemmin, mieluummin
 pihk pivo, kuora
 piim maito
 piir raja
 piirata rajoittaa; ympäröidä
 piiritu rajaton

piirkond alue
 piisata riittää, piisata
 piits piiska, ruoska
 piitsutada piiskata
 pikakasvuline kookas
 pikaline hidas, hidestelevä; pitkällinen
 pikem pitempi
 piki pitkin
 pikim pisin
 pikk pitkä
 pikkune pituinen
 pikkus pituus
 pikne ukkonen
 pikseilm ukonilma
 pikutada loikoa, levätä
 pilk katse, silmäys; *pilku heita* luoda
 silmäys, silmäillä, katsella
 pildiajakiri kuvalehti
 pilet lippu, piletti
 pilt kuva; kuvaelma; taulu, maalaus
 pime pimeä; sokea
 pimedus pimeys; sokeus
 pimeneda pimetä, tulla pimeäksi
 pind tikku; *on pinnuks silmas* on
 silmätikkuna
 pindala pinta-ala
 pinev jännittävä, jännittynyt
 pipar pippuri
 pirn päärynä
 pisike pikku, pikkuinen, pikkurainen
 pista pistää
 pisut hiukan, vähän
 planeerida suunnitella
 plats tori, aukeama
 pliats lyijykynä
 pliit hella
 pluus pusero
 poesia runous
 poeg poika
 pohl puola, puolukka
 poiss poika
 polaarjoon napapiiri
 poleemika polemiikki, väittely, kiista
 poliitika politiikka
 poliitiline poliittinen
 politsei poliisi
 pomiseda mutista, mumista
 pood puoti, kauppa, myymälä
 pool puoli; päin
 poolaasta lukukausi
 pooldada puoltaa, kannattaa
 poole päin, kohti, puoleen
 pooleldi puoliksi, puolittain
 pooleli kesken
 poolest puolesta, suhteessa
 poolsaar niemi, niemimaa
 poolt puolesta, puolelta; päin; *mina
 omalt poolt* minä puolestani

poolteist puolitoista
 portselan posliini
 positsioon asenne; asema
 postkontor postitoimisto
 postkontorihoone postitalo
 pott ruukku; pata
 praegu nykyisin, nykyään, nyt, par-
 aikaa, par(h)aillaan
 pragu rako, halkeama
 prahvatada jyrähtää, ärähtää
 praktiline käytännöllinen
 preili neiti
 primitiivne alkeellinen, primitiivinen
 programm ohjelma
 progress edistys; kehitys
 projekt suunnitelma, luonnos, ehdotus
 projekteerida suunnitella, luonnostaa
 proov näyte; koe
 proovida kokeilla, koetella, koettaa
 protsent prosentti
 proua rouva
 pruun ruskea
 publik yleisö
 pudel pullo
 puder puuro
 puhas puhdas, siisti; raitis; aito
 puhata levätä
 puhkehetsk levähdystauko, lepohetki
 puhkus lepo; loma
 puhul johdosta
 puidutõustus puunjalostusteollisuus
 puljong liemi
 punane punainen
 punkt piste
 purjepaat purjeverene
 purskkaev suihkukaivo, suihkulähde
 puruneda pirstoutua, särkyä
 purustada murskata, pirstoa, särkeä
 puudu vailla, vaille
 puududa puuttua, jäädä pois
 puudus puute, puutos
 puudutus kosketus
 puust puinen
 puutuda koskettaa, kosketella; puuttua
 puutumatu koskematon
 puuvili hedelmä
 pöder peura, hirvi
 põdraliha poronliha
 põdrasaan ahkio, pulkka
 põdrasammal poronjäkäliä
 põgeneda paeta
 põhi pohja, perusta; pohjoinen
 põhimoon perusmuona
 põhjalikult perinpohjin, perinpohjaisesti
 Põhjaneel pohjantähti
 põhjapoolne pohjoinen
 põhjapõder poro

põhjus syy, aihe, peruste; mis põhjusel
 mistä syystä
 põhjustada aiheuttaa, antaa syytä;
 tuottaa
 põiki poikki, poikin, poikittain
 põikpäisus itsepäisyys, uppiskaisuus
 põld pelto
 põleda palaa
 põletada polttaa
 põletusaine polttoaine
 põllumajandus maatalous
 põnev jännittävä
 põrsas porsas
 pädev pätevä, kompetentti
 päev päivä
 päevaleht päivälehti
 päike aurinko
 päikesepaiste auringonpaiste, päivän-
 paiste
 päikesepaisteline aurinkoinen, päivän-
 paisteinen
 päral perillä
 pärast perästä, jälkeenpäin; jälkeen;
 kuluttua; minuti pärast minuutin
 kuluttua
 pärida periä; tiedustella; järele pärida
 tiedustella
 pärimus perinne, perinnäistapa, tradi-
 tio
 päris perin, aivan, kokonaan, oikein
 päriselt varsinaisesti, täydellisesti, lo-
 pullisesti
 pärit peräisin, kotoisin
 pääseda päästä; pelastua
 pöörane raju, huima; hullu, mieletön
 pöörduda kääntyä
 pöörata kääntää, (tegusõnu) taivuttaa
 pööre käänte, käännös
 pööris pyörre
 püha pyhä; juhla
 pühapäev sunnuntai
 pühapäeviti sunnuntaisin
 pühkida pyyhkiä
 püksid housut mit m.
 püsida pysyä
 püsiv pysyvä, vakava, kestävä, horju-
 maton
 püss pyssy, kivääri
 püüda pyytää, pyydystä

R

raamat kirja
 raamatukauplus kirjakauppa
 raamatukogu kirjasto
 rada polku, latu; rata; ura
 rahu rauha; tyyneys
 rahukaitsja rauhanpuolustaja

rahuldada tyydyttää; antaa tyydytystä
rahulduda tyytyä
rahulik rauhallinen, levollinen, tyyni
rahvaarv väkiluku
rahvaeepos kansalliseepos
rahvalaul kansanlaulu; runo
rahvamajandus kansantalous
rahvamuuseum kansallismuseo
rahvanaljad kansan pilajuttu
rahvariie kansallispuku
rahvas kansa, väki; yleisö
rahvastik väestö
rahvatants kansantanssi
rahvus kansallisuus
rahvuslik kansallinen
rahvusvaheline kansainvälinen
raiuda hakata, pilkkoa
rajoon piiri, alue, rajoni
range tiukka, ankara, kova
rannik rannikko
rase raskas
raske raskas; vaikea, hankala; painava
ratsanik ratsastaja
raudne rautainen
raudtee rautatie
raudteejaam rautatieasema
rauk vanhus; ukko
ravida lääkittää; parantaa
ravim lääke
reaalne realistinen
rebane kettu, repo
reede perjantai
refereerida selostaa
registreerida rekisteröidä
reis matka, retki
reisida matkustaa; matkustella; tai-
 valtaa
reisija matkustaja, matkailija
reisimine matkailu, matkustaminen
reisiseltskond matkaseura
relvastus aseistus, varustus
remonditöökoda konepaja
reparatsioon sotakorvaus
reportaaž selostus; *reportaaži anda* se-
 lostaa
reserveerida varata; *reserveeritud*
(koht) varattu (paikka)
restoran ravintola
revideerimine tarkastus
rida rivi, jono; sarja
riid riita, tora; kiista
riie kangas; vaate
riietuda pukeutua; *lahti riietuda* rii-
 suutua
riietus vaateus
riietusruum pukuhuone
riiginõukogu valtioneuvosto
riik valtio, valtakunta

riiklik valtiollinen, valtion
riist kalu, kappine, laite
riiul hylly
rikkalik runsas
rikkalikult runsaasti
rikkus rikkaus
ring piiri, **kehä**
ringkond piiri, piirikunta
rinnak rinne, mäenvieru
rinne rintama
rippuda riippua, roikkua
ritv tanko, vapa
rünnata hyökätä, rynnätä
roheline vihreä
rohi ruoho; lääke
rohke runsas, lukuisa
rohkem enemmän, runsaammin
rong juna
roog ruoka
roosk ruoska, piiska
rootsikeelne ruotsinkielinen
rootslane ruotsalainen
rosin rusina
rukkirääk ruisrääkkä, ruislintu
rulluda vyöryä
rumal tyhmä, hölmö
rumalus tyhmyys; *rääkida rumalusi v.*
mõttetusi puhua järjettömiä
rusikas nyrkki
rutata kiihtää, kiihuhtaa
ruum tila; huone
ruumikas tilava
rõdu parveke
rõhumine sorto
rõivas vaate, puku
rõivastus vaatetus
rõõm riemu, ilo
rõõmus iloinen, riemuissa
rõõmutseda iloita, riemuita
rändlind muuttolintu
rändur kulkuri, kulkija, vaeltaja
rännak retki, retkeily, vaellus
rännata vaeltaa, muuttaa, taivaltaa
rännelda muutella; vaeltaa
rätsep räätäli
rääkida puhua, puhella; sanoa
rõhkida rõhkiä
rühm ryhmä, joukko; joukkue
rüiju ryijy

S

saabas saapas; kenkä
saada saada; voida; joutua, tulla (jok-
 sikin); *aru saada* ymmärtää; *kokku*
saada tavata; *kas temaga võib kok-*
ku saada onko hän tavattavissa;
mahti saada keritä

saadus tuote
 saagida sahata
 saal sali
 saata saattaa; lähettää; säästää; möö-
 da saata viettä
 saatkond lähetystä
 saavutada ennättää, saavuttaa
 saavutus saavutus, ennätys, aikaan-
 saannos
 saba häntä; saparo; pyrstö
 sadada sataa; *sajab nagu oavarrest*
 sataa kaatamalla
 sadamasild laituri
 sadu sade
 sage tiheä
 sageli usein
 sahtel laatikko, lipas
 sahver (ruoka) komero
 sajand vuosisata
 sajune sateinen
 salat salaatti
 salk joukko, ryhmä
 sallida suvaita, sietää; souda
 salv voide, salva
 samas samalla
 samuti samoin, samaten; samalla;
 myös
 sang sankka; kahva
 saunaline kylpijä
 sari sarja, jakso
 sarnane kaltainen, näköinen
 sattuda sattua; joutua
 seadis laite, koje
 seadus laki
 seal siellä; siinä; tuolla, tuossa
 sealpool sielläpäin, tuollapäin
 sealt sieltä; siitä; tuolta, tuosta
 seanss näytös
 seas seassa, joukossa, kesken
 see tämä; se
 seebitada saippuoida
 seejärel sen jälkeen
 seelik hame
 seeme siemen
 seen sieni
 seep saippua
 seepärast sen tähden, sen vuoksi; *see-
 pärast et* koska, sillä
 seeria sarja, jakso
 segada häiritä; sekoittaa
 sein seinä, seinämä, seinusta
 seinakell seinäkello
 seinamaal seinämaalaus
 seinä äär seinämä, seinus, seinusta
 seisukord tila, kunto
 seisund tila, tilanne, asema
 seitse seitsemän
 sekretär sihteeri

seletada selittää
 selg selkä; *seljaga akna poole istuda*
 istua selin ikkunaan
 selga ylle
 selgida seestyä, kirkastua, seljetä
 selgineda kirkastua, valjeta, seljetä,
 selvitä
 selgitada selvittää, selittää
 seljakott selkäreppu
 seljandik harju, selänne
 seljas yllä, päällä
 seljast yltä
 seljatugi selkänöja
 selle asemel sen sijaan
 selleks et jotta
 selline sellainen, semmoinen; tällainen,
 tämmöinen
 seltsiline toveri, seuralainen
 seltsimees toveri
 seltsimehelikult toverillisesti
 selts seura
 seltskond seurue, seura (piiri)
 semester lukukausi
 senat senaatti
 sentimeeter senttimetri
 seos yhteys; *sellega seoses* tämän yh-
 teydessä
 september syyskuu
 serv reuna, särmä; raja; syrjä
 serverida tarjota
 serverimislaud tarjoilupöytä
 serverimine tarjoilu
 sesoon kausi, sesonki
 sest et koska, sillä, sen tähden
 sigaret savuke
 siht linja; suunta; päämäärä
 siiani tähän saakka, tähän mennessä
 siid silkki
 siidpaber silkkipaperi
 siin täällä; tässä; *siin ja seal* siellä
 täällä
 siirup siirappi
 siis silloin, sitten; senjälkeen; niin;
 siis
 siiski kuitenkin, sittenkin
 siit tästä; täältä
 sile sileä
 silmapaistev huomattava, huomion ar-
 voinen, etevä
 silmapilk hetki, silmänräpäys
 silmitseda silmäillä, tarkastella
 sinatada sinutella
 sink kinkku
 sinna sinne; siihen; tuonne
 sinnapool sinnepäin; tuonnapäin
 sipelgas muurahainen
 sisaldada sisältää
 sisemus sisusta, sisus, sisustus

sise poliitiline sisä poliittinen
 siseujula uimahalli
 siseda sihistä, sähistä
 sisse sisään
 sisseost ostos; *sisseoste teha* olla os-
 toksilla
 sissepääs pääsy
 sissepääsumaks pääsymaksu
 sisseseade sisustus
 sissetulek ansio, toimeentulo
 sisseõnnistamine vihkiäiset mit m.
 sisu sisällys, sisältö; sisusta, sisus
 sitke sitkeä
 sitkus sitkeys, sisu
 skaala asteikko
 skulptor kuvanveistäjä
 sobida sopia; sopeutua, soveltua
 soe lämmin
 soo suo
 soodus suotuista, hyödyllinen
 soojalt lämpimästi
 soojendada lämmittää; lämmitellä
 soojeneda lämmitä, lämmentä
 soome keel suomi; *soome keeles* v.
keeli suomeksi
 soomlane suomalainen
 sooritada suorittaa
 soosida suosia
 soov toivo, toive, toivomus, halu
 soovida toivoa; toivottaa; haluta, tah-
 toa
 soovitada suositella, suosittaa
 sort laji, laatu; luokka
 sotsiaaldemokraat sosiaalidemokraatti
 spetsiaalne erikoinen, spesiaalinen,
 spesielli
 spetsiaalselt erityisesti, erikoisesti; eri-
 koislaatuisesti
 spordivõistlus urheilukilpailu
 spordiväljak urheilukenttä
 sport urheilu
 sportlane urheilija
 stabiilne vakaa, vakava, pysyvä
 stiil tyyli
 stipendium stipendi, (opinto)apuraha
 studium opinnot mit m.
 sugu suku; laji
 sugugi (ei) lainkaan, (ei) ollenkaan
 sugulane sukulainen; *nad on kaugelt*
sugulased he ovat kaukaista sukua
 sugulaskel suku(lais)kieli, heimokieli
 sugulus sukulaisuus, heimous
 suguselts suku, sukulaiset, heimo
 suhe suhde
 suhkur sokeri
 suhteline suhteellinen
 suhtes suhteen, nähden, katsoen; puo-
 lesta

suhtlemine kanssakäyminen, suhtautu-
 minen toisiinsa
 suhtuda suhtautua
 suits savu, sauhu
 suitseda savuta, sauhuta
 suitsetada tupakoida, polttaa (tupak-
 kaa)
 suitsetamisruum tupakkahuone
 sulada sulaa
 sulailm suoja(sää)
 sulane renki
 sulgeda sulkea, panna kiinni
 sund pakko, pakotus
 supelda kylpeä, uida
 suplemine uinti, uiminen, kylpy
 supp keitto, liemi, soppa
 surm kuolema; surma
 surnu kuollut; vainaja
 surra kuolla
 suruda painaa; sortaa; survoa
 susiseda suhista, sähistä
 suunata suunnata, ohjata
 suund suunta, haara; *suunas* kohti;
igas suunas joka haaralle; *mis suu-
 nas* mihin suuntaan
 suur suuri, iso, valtava; (*kasvult*) koo-
 kas
 suurejooneline suuripiirteinen, suuren-
 moinen; mahtava
 suurendada suurentaa; lisätä
 suurenedä suureta, suurentua; vahvis-
 tua
 suurepärane erinomainen, suurenmoi-
 nen; mainio, komea, upea
 suurlinn suurkaupunki
 suursugune jalo; jalosukuinen
 suurus suurus; koko; *keskmise suu-
 rusega* keskikokoinen
 suusarada latu
 suusatada hiihtää
 suusataja hiihtäjä
 suusatamine hiihto
 suusaülikond hiihtopuku
 suuta jaksaa, voida, kyetä, taitaa
 suvemajake kesämökki
 suveõhtu kesäilta
 suvi kesä, suvi
 suvila (kesä)huvila, (*väike*) kesämökki
 suviti kesäisin
 sõber ystävä
 sõbrad ystävykset mit m.
 sõbralik ystävällinen
 sõda sota
 sõdida sotia, taistella
 sõdur sotilas, soturi
 sõel seula, sihti
 sõiduauto henkilöauto
 sõiduk ajoneuvo, kulkuneuvo

sõidukijuht kuljettaja
 sõimata soimata, haukkua
 sõita ajaa; matkustaa
 sõjaaeg sota-aika
 sõjahimuline sotahaluinen
 sõlm solmu
 sõltuda riippua
 sõna sana; *sõna on temal* hänellä on
 puheenvuoro
 sõnada virkkaa, sanoa
 sõnum sanoma, tieto, viesti
 sõprus ystävyys
 sõrmus sormus
 sõuda soutaa; soudella
 säilitada säilyttää
 säng sänky, vuode
 sära loisto, loiste, hohde
 särada loistaa, hohtaa, välkkyä
 särav loistava, hohtava, kirkas
 särk paita
 sääsevõrk sääskiverkko
 sääseõli hyttysöljy
 sõandada uskalttaa, rohjeta
 söögisu ruokahalu
 söögisaal ruokasali
 söök ruoka; aterial
 söökla ruokala, ravintola
 söömaaeg aterial
 sööstä syöksyä, syöksähtää
 süda sydän
 sügav syvä
 sügis syksy
 sülelda syleillä
 sümbol tunnus(kuva)
 sümfoonia sinfonia
 sündida syntyä
 sündmus tapaus, tapahtuma
 sünge synkkä, synkeä, *sünge välimu-*
sega synkkänäköinen
 sünnimaa synnyinmaa
 sünnis sopiva, sovelias
 süžee juoni; aihe
 süttida syttyä
 süveneda syventyä
 süüa syödä
 süüdistada syyttää; soimata
 süütu viaton; syytön; koskematon
 süütus viattomuus

T

taas taas(en), jälleen
 tabamus sattuma, osuma
 tabel taulu, taulukko
 taevas taivas
 taga takana
 tagajärg seuraus; tulos
 tagajärjel johdosta, vuoksi

tagakiusamine vaino
 tagapõhi tausta, pohja
 tagasi takaisin
 tagasihoidlik vaatimaton, pidättyväi-
 nen, yksinkertainen
 tagasisõit paluumatka
 tagastada palauttaa, antaa takaisin
 taguda takoa, hakata
 taha taakse
 tahes tahansa; *tahes või tahtmata* tah-
 toen tai tahtomatta
 tahta tahtoa, haluta; viitsiä
 tahtmine tahto, halu
 tahvel taulu
 taibukas älykäs, neuvokas
 takistada estää, ehkäistä; pidättää; häi-
 ritä
 takso vuokra-auto, taksi
 tald pohja, antura
 taldrik lautanen
 taltsas kesy
 taltsutada taltuttaa; kesyttää
 taltsutamatu raju
 talu maalaistalo
 taluda sietää
 talvetee talvitie
 tamm pato, sulku, tammi
 tampida survoa, hakata
 tarbimine kulutus, käyttö
 tare pirtti, tupa
 tark viisas; älykäs
 tarkus viisaus; oppi
 tarvis tarpeen; tähden, vuoksi, varten
 tarvitada käyttää, kuluttaa; nauttia
 tarvitseda tarvita, olla tarpeen
 tarvitus käyttö, käytäntö, kulutus
 tasane tasainen, sileä; hiljainen, tyynti
 taskurätik nenäliina
 tass kuppi
 tavaliselt tavallisesti; yleensä
 teada tietää; *minu teada* tietääkseni
 teadaanne tiedonanto, ilmoitus
 teadagi tietysti
 teade tieto, viesti, sanoma
 teadlane tiedemies, tieteilijä
 teadmine tieto
 teadmishimu tiedonhalu
 teadus tiede
 teaduskond tiedekunta
 tee tie; matka; taipale; ura
 teekond matka; retki; taipale
 teekäija, kulkija, matkamies
 teema aihe
 teenistus palvelu; ansio
 teerada polku
 teevorst teemakkara
 tegelane (toimi)henkilö
 tegelik varsinainen

tegelikkus todellisuus
tegevus toiminta; touhu
tegevusala elinkeino, ura
tegur tekijä, faktori
teha tehdä, suorittaa, toimittaa; val-
mistaa
tehas tehdas
teine toinen
teisalt toisaalta
teisipäev tiistai
teivas seiväs, tanko
tekk peite, huopa; matto, vaippa; lai-
vankansi
tekkida syntyä, aiheutua
tekstiilitööstus kutomateollisuus, teks-
tiiliteollisuus
telefon puhelin
telegramm sähkösanoma, sähkö
televiisor televisio (vastaanotin), näkö-
radio
tema hän; se
tembeldada leimata
tempel leima
teostada toimittaa; toteuttaa; suorittaa
tera jyvä; terä
terav terävä; pisteliäs; suippo; kireä
teravik kärki
tere! terve!, (hyvää) päivää! *tere
hommikust!* hyvää huomenta! *tere
päevast!* hyvää päivää! *tere tule-
mast!* tervetuloa! *tere õhtust!* hyvää
iltaa!
teretada tervehtiä
termomeeter lämpömittari
terve terve; koko; (*mitte katkine*) eheä,
kokonainen
tervik kokonaisuus
terviklik kokonainen, koko
tervis terveys; *teie terviseks!* maljanne!
terveydeksenne!; *tervised* terveiset
mit m.
tervist! terve!
tervitada tervehtiä, sanoa v. lähettää
terveisiä
tervitus tervehdys; terveiset
tihe tiheä; tiivis
tihke tiivis
tiib siipi
tiirelda kiertää, kaarrella, leijailla
tiivutu siivetön
tilluke pienoinen, pieni, pikkuinen,
pikku
tinast tinainen, lyijyinen
tingimatu tinkimätön, ehdoton
tint muste; kuore
tipp huippu, kukkula, harja
tobu hölmö, höperö
toetada tukea; puoltaa

tohtida tohtia; saada
tohtu tavaton, suunnaton, ääretön
toidukaart ruokalista
toidutagavara muonavarasto
toimetada toimittaa
toimetaja toimittaja
toimetulek toimeentulo; selviytyminen
toimetus toimisto
toiming toiminta
toimuda tapahtua
toit ruoka, ravinto; eväs
tola narri, tyhmyri, hölmö
toll tulli
too tuo
toodang tuotanto, tuotto
toode tuote; teos
tool tuoli
toomingas tuomi
toomkirik tuomiokirkko
toon sävel; tapa
toonekurg haikara
toop tuoppi
toota tuottaa
tootja tuottaja
tootmisettevöte tuotantolaitos
tore komea, ihana, hauska, mukkea,
mukava, mainio, upea
toredus komeus; loisto
torgata pistää
torm myrsky
tormata syöksyä, syöksähtää; kiittää
tormine myrskyinen
tort kakku, torttu
traditsioon perinne, perintätapa, tradi-
tio
traditsiooniline perinteellinen, tavan-
mukainen, traditionelli
tramm raitiovaunu
transport liikenne
tribüün katsomo
trotslikkus uhma (mieli)
trükkida painaa
tsaarivõim tsaarivalta
tšekk šekki
tuba huone, kamari
tubakakott tupakkakukkaro
tubakas tupakka
tubli kunnon, kelpo, hyvä, etevä
tublisti suuresti, kovasti
tugev luja, vahva, vakava, vankka, tu-
keva; ankara
tugevneda vahvistua, lujittua
tugipunkt tukipiste, tukikohta
tugitool nojatuoli
tuiksoon valtasuoni, valtimo
tuju mieliala, tuuli; *heas v. lõbusas tu-
jus* hyvällä tuulella
tulemus tulos, saavutus

tuletada johtaa; *meelde tuletada* muistella, muistuttaa
tulev tulevainen; tuleva; *tuleval aastal* ensi vuonna
tulevik tulevaisuus
tuli valkea, tuli
tulla tulla; *esile tulla* ilmestyä; *tagasi tulla* palata
tume tumma
tumeneda tummata, himmetä; pimetä
tumm mykkä
tunda tuntea; kokea; *end tunda* (mõnusaltselt, hubaselt) viihtyä
tundmatu tuntematon; outo
tundra tunturi
tunduda tuntua; *mulle tundub* minusta tuntuu
tungida tunkeutua; *peale tungida* hyökätä, rynnätä
tunnetada tajuta; vaistota
tunnustada tunnustaa, myöntää oikeaksi, hyväksyä
tuntud tunnettu, tuttu
turg tori; markkinat
turism matkailu, matkustaminen
turist matkustaja, matkailija, turisti
turustamine markkinointi
tuttav tuttu, tuttava; tunnettu
tutvuda tutustua
tutvustada tutustuttaa; esitellä
tuua tuoda
tuuletu tuuleton, tyyni
tõde totuus, tosi
tõeline todellinen, varsinainen
tõeliselt todellisesti, varsinaisesti
tõelisuus todellisuus
tõendada todistaa
tõepoolest todella (kin)
tõestada todistaa, näyttää toteen
tõesti tosiaan, todella; -pa, -pä
tõke sulku; este
tõkestada estää, tehdä esteitä
tõlge käännös
tõlkida kääntää
tõmbuda vetäytyä; *eemale v. kõrvale tõmbuda* vetäytyä syrjään
tõmmata temmata; vetää
tõmmu tumma
tõotada vakuuttaa, luvata
tõrvata tervata
tõrvik soihtu
tõsi tosi, totuus; *tõsi küll* tosin
tõsias tosiasia
tõsine totinen, vakava, vakaamielinen
tõttu tähden, johdosta
tõug rotu; laji
tõugata työntää, sysätä, lykätä
tõuge sysäys

tõusta nousta, kohota
tõheke tähtönen
tõhelepandav huomattava, merkittävä; merkillinen
tõhelepanek havainto, huomio
tõhelepanuväärne huomion arvoinen, huomattava, merkittävä
tõhendada merkitä; huomauttaa
tõht tähti; kirjain
tõhtaeg määräaika
tõhtis tärkeä; huomattava, huomattu
tõhtsus tärkeys, arvo; merkitys
tõhtsusetu merkityksetön
tõielik täydellinen
tõielikult täydelleen, täysin; perin pohjin
tõiendada täydentää; lisätä
tõiesti aivan, ihan, oikein, kokonaan; täysin, täydelleen
tõis täysi, tyännä; *puupüsti tõis* täpötäysi, täpötäynnä
tõita täyttää; noudattaa
tõnä tänään; *tõna hommikul* tänä aamuna
tõnada kiittää
tõnapäevane nykyaikainen, nykyinen
tõnav katu; kuja
tõnavapoolne kadunpuoleinen
tõnu kiitos; *suur tõnu* paljon kiitoksia
tõpne tarkka, täsmällinen
tõpp pilkku, piste
tõpselt täsmälleen, tarkkaan
tõrpentin tärpätti
tõõ työ, teko; teos; *tõõd teha* työskennellä
tõõdelda jalostaa
tõõline työläinen; työmies, työntekijä
tõõrahvas työväki
tõõriist työkalu
tõõstus teollisuus; tehdas
tõõstuslik teollinen, teollisuus-
tõõtada työskennellä
tõõtaja työntekijä
tõõtamine työskentely; toiminta
tõõviis työtapo
tõõdruk tyttö
tõhi tyhjä
tõhik tyhjiö
tõhine joutava; tyhjä; vähäinen
tõhisus turhuus
tõhjus tyhjiys, tyhjiö
tõkk kappale, pala; temppu
tõli riita; vaiva
tõlikas hankala, epämurkava
tõlitada häiritä, vaivata
tõmin jyminä, tõminä
tõtär tytär
tõüpiiline tyypillinen

U

udu sumu, usva, utu
 uhke ylpeä; komea, muhkea, upea
 uhkus ylpeys; komeus
 uim (kalan) evä
 uinuda uinua, nukkua, nukahtaa
 uinutada nukuttaa, panna nukkumaan
 ujuda uida
 ujumine uinti, uiminen
 uks ovi, uksi
 uksekell ovikello
 uluk riista
 umbes noin, likimäärin, suunnilleen
 umbusklik epäluuloinen
 unelm haave, unelma
 ungarlane unkarilainen
 unistada uneksia; haaveilla
 unistus unelma, haave, haaveilu
 unustada unohtaa
 unustamatu unohtumaton
 uratada mörähtää
 usaldada uskaltaa; luottaa; uskoa
 usaldus luottamus
 usaldusväärne luotettava; varma
 usin ahkera
 uskuda uskoa
 uudis uutinen, sanoma
 uudishimulik utelias
 uuesti uudelleen, uudestaan
 uurida tutkia; järele uurida tutkia
 uuriija tutkija
 uurimus tutkimus

V

vaadata katsoa, katsella; silmäillä;
vaata ometil katsopas!; *ette vaadata*
 varoa; *läbi v. üle vaadata* tarkastaa
 vaade katse, silmäys; näköala, näky,
 nähtävyys
 vaadelda katsella, tarkastella
 vaagida punnita
 vaatamine katselu
 vaatamisväärus nähtävyys
 vaatepilt näky, näkymä, näköala
 vaatesaal katsomo
 vaatlus tarkkailu, havainto
 vaatus näytös
 vaba vapaa; *on vaba v. lahti* on avoin-
 na; *mitte vaba (koht)* varattu (paik-
 ka)
 vabadus vapaus
 vabadusearmastus vapaudenrakkaus
 vabandust! anteeksi!; *palun vabandust*
 pyydän anteeksi
 vabariik tasavalta
 vabaõhmuuseum ulkomuseo

vabrik tehdas
 vaen viha, vaino
 vaene köyhä
 vaenlane vihollinen
 vaeseke poloinen, raukka, kurja, parka
 vaev vaiva
 vaevaline vaivalloinen, hankala, tukala
 vaevalt tuskin, vaivoin
 vaevarikas vaikea, työläs
 vaevata vaivata; rasittaa
 vagun vaunu
 vaheaeg väliaika; [*õppeasutuses*] loma
 vahekord suhde, väli
 vahel välillä, välissä, kesken
 vahelduda vaihdella, vaihtua
 vahelt väliltä, välistä
 vahemaa välimatka, taipale
 vahel keino, väline, välikappale
 vahest ehkä; kai; joskus, toisinaan
 vahetada vaihtaa
 vahete-vahel silloin tällöin, väliin, vä-
 listä, toisinaan
 vahetuda vaihtua, vaihdella
 vahetus vaihto
 vaht vahto
 vahtida katsoa; tuijottaa; *üksisilmi*
vahtida tuijottaa
 vahutada vaahdota, kuohua (valkeana)
 vaid vain, vaan, ainoastaan
 vaidlus väittely, kiista
 vaigistada tyynnyttää, taltuttaa
 vaikne hiljainen, tyyni
 vaikus hiljaisuus, tyyneys, rauha
 vaim henki, sielu; haltia, kummitus
 vaimne henkinen
 vaimustav ihana, ihastuttava
 vaimustus innostus; riemu
 vaip matto, vaippa; peite, huopa
 vaist vaisto; vainu
 vaja tarpeen; *vaja olla* olla tarpeen,
 tarvita
 vajada tarvita, olla tarpeen
 vajadus tarve; pakko
 vajaka vailla
 vajalik tarpeellinen, tarvittava
 vaks vaaksa
 valada kaataa
 valang ryöppy, kuuro
 vald kunta
 valesti väärin
 valge valkoinen, valkea; valoisa
 valgeneda valjeta, tulla valkeaksi
 valgus valo, valkeus
 valgustada valaista
 valida valikoida
 valik valinta; valikoima
 valitsus hallitus; ministeristö; [*Soo-*
mes] valtioneuvosto

valitsuskriis hallituspula
 valitsusorgan hallituselin
 valjult kõvaäänisest, äänekkaasti
 vallatu riehakas, hilpeä
 vallutada valloittaa, vallata
 valmistada valmitaa; tehdä; laittaa
 valmistuda valmistua
 valu kipu, tuska, vaiva
 valukoda valimo
 valus kipeä, pakottava
 valutada särkeä, kivistää, pakottaa;
 mul pea valutab päätäni särkee v.
 kivistää
 valvata valvoa, vahtia
 vana vanha
 vanaeit muori, mummo, akka, eukko
 vanaema isoäiti; mummo
 vanaisa isoisä
 vanamees ukko
 vanasõna sananlasku
 vanemad vanhemmat mitm.
 vanim vanhin
 vankumatu vankka, horjumaton
 vapustuda mullistua
 vara tavara; varhain, aikaisin, ajoissa
 varakult varhain, aikaisin
 varandus aarre; omaisuus; varalli-
 suus, varat mitm.
 varem aikaisemmin, varhemmin
 vari varjo; suoja
 varsti pian, piakkoin, ennen pitkää
 varustada varustaa
 vasakul vasemmallä
 vasar vasara; moukari
 vastas vastassa, vastapäätä
 vastastikku keskenänsä, keskenään
 vastavalt vastaavasti
 vastu vastaan, vasten; vastapäätä;
 päin
 vastukülaskäik vastavierailu
 vastupidi päinvastoin
 vastus vastaus
 vastutada vastata, olla vastuussa
 veatus virheettömyys, viattomuus
 vedada vetää, kuljettaa; kihla vedada
 lyödä vetoa
 veebruar helmikuu
 veel vielä
 veenduda vakuuttua, tulla vakuutetuk-
 si; olen selles veendunud olen va-
 kuuttunut siitä
 veer vieri, ääri, reuna
 veerand neljännes
 veereda vieriä, vyöryä
 veerg palsta
 veeta viettää, kuluttaa (aikaa)
 veetlev viehättävä; viettelevä; lumoa-
 va; ihana

veevaling ryöppy
 veider outo, kummallinen, hullunkuri-
 nen, hassunkurinen
 vein viini
 vemp kepponen, juoni
 vend veli
 vene keel venäjä
 venelane venäläinen
 venitada venyttää; suoltaa
 vennas veli; veljes
 veoauto kuorma-auto
 vest liivit mitm.
 vesta veistellä
 vestelda keskustella, jutella, pakinoida
 vestlus puhe, juttelu
 vihane vihainen, äkäinen
 vihastuda vihastua, suuttua, kiukustua,
 julmistua
 vihelda kylpeä (vastalla), vihtoa
 vihik vihko
 vihm sade
 vihmane sateinen
 viht vihta, vasta
 viia viedä; läbi viia toimittaa
 viibida viipyä; oleskella
 viil viipale
 viimaks viimeksi, vihdoin, lopuksi
 viimane viimeinen, viime
 viiner nakki, nakkimakkara
 viis sävel, sävelmä; tapa; järgmisel
 viisil seuraavaan tapaan
 viisakas kohtelias; säädyllinen; kiltti
 viisk virsu
 viitsida viitsiä
 vilets keho, halpa
 vilgas vilkas, virkku
 vili vilja, elo; hedelmä
 viljakas hedelmällinen
 viljelda viljellä
 vilumatu tottumaton, taitamaton
 vilunud taitava
 vimim kiukku, vimma, sisu
 virk ahkera, reipas
 visa sitkeä
 visadus sitkeys, sisu
 visalt sitkeästi
 visata viskata, heittää; leili visata lyö-
 dä löylyä
 visiit vieraskäynti, vierailu
 vist ehkä, kai
 vokk rukki
 voodi vuode, sänky
 vool virta, virtaus
 voolata virrata; juosta
 voolida veistellä, vuolla, vuoleskella
 vorst makkara
 vuntsid viikset mitm.
 või tai(kka); vai; voi

võib-olla ehkä, kenties, voi olla
võida voida, kyetä, saada; saattaa, taitaa
võidelda taistella, tapella; sotia
võie voide
võileib voileipä
võim voima, valta, mahti
võimalik mahdollinen
võimalikult mahdollisesti; *võimalikult hästi* mahdollisimman hyvin
võimalus mahdollisuus; tilaisuus
võimas mahtava; valtava, voimakas, vahva
võimekas kykenevä, taitava
võimelisuus kyky, kyvykkyys, kunto
võimetu kykenemätön, taitamaton
võistlus kilpailu, kilpa; ottelu
võita voittoa
võitja voittaja
võitlus taistelu, taisto, ottelu
võitlusvaim taisteluhenkilö
võlulv tenhoava, luomoava, kiehtova, viehättävä
võrdlemisi verrattain, verraten
võrra verran
võrratu verraton; erinomainen, suurenmoinen, oivallinen
võrrelda verrata, vertailla; *võrreldes* verrattuna
võtta ottaa; *omaks võtta* omaksua
võõras vieras; outo
væeosa osasto
våga hyvin, kovin, oikein, sangen, erittäin; suuresti
vågev voimakas; mahtava
våhe vähän
våhehaaval vähitellen
våhemalt ainakin, edes, kumminkin
våhendada vähentää, pienentää
våhene vähäinen
våike pieni, pikku; vähäinen
våiklane pikkumainen
våle nopea, nopsa, nokkela
våli kenttä, keto, lakeus
vålismaa ulkomaa
vålismaalane ulkomaalainen
vålispoliitika ulkopolitiikka
vålissaarestik ulkosaaristo
vålja ulos; pois
våljaanne julkaisu; laitos
våljak kenttä; tori, aukeama
våljapaistev etevä; (hyvin) näkyvä
våljas ulkona
våljaspool ulkopuolella
våljast ulkoa
våljavaade näköala
vålk salama; *vålku lüüa* salamoida
vålkuda välkkyä

våltida välttää, väistää
våltimatu välttämätön, väistämätön
vårskve tuore; raitis, raikas
vårskendada virkistää
vårskenduda virkistyä
vårskvus tuoreus; raitius
vårv väri; maali; *mis värvi* minkä värin
vårvikas värikäs
vårviline värinen; värillinen
våsida väsyä, uupua
våsitada väsyttää, uuvuttaa; rasittaa
våårida ansaita; sietää
våårikas arvokas
våårikus arvo, arvokkuus; maine
vååriline arvoinen, vertainen
våårsamm harha-askel; erehdys
våårt arvoinen, arvokas
våårtese arvoesine
våårtus arvo
våårtuslik arvokas
våö vyö

O

õde sisar, sisko
õel ilkeä, paha; katkera
õhk ilma
õhtu ilta, ehtoo
õhtupoolik iltapäivä, iltapuoli
õhtuti iltaisin, illoin
õhuke ohut
õieti oikein; oikeastaan
õige oikea; suora; oikein, kovin
õigesti oikein
õigus oikeus; *tal on õigus* hän on oikeassa
õilis jalo
õis kukka
õitseng kukoistus; kukinta
õli öljy
õlimaal öljumaalaus
õlu olut
õmmelda ommella
õnn onni
õnnestuda onnistua
õpetaja opettaja; lehtori; pappi
õpetus opetus; oppi
õpilane oppilas
õping opinto
õppeaasta lukuvuosi
õppeasutus oppilaitos, opisto
õpperamaat oppikirja
õppida oppia, opiskella, opetella; lukea; *påhe õppida* oppia ulkoa
õrn hento, hieno; hellä, herkkä
õrnuda heltyä
õudne kolkko, kammottava, kamala
õun omena

A

äge raju; ankara, tuima; kiivas, tiukka
 ägedus kiihko; kiivaus
 ägestuda kiukustua, kiivastua
 ähvardada uhata, uhkailla
 äike ukkonen
 äikeseilm ukonilma
 äiu! tuuti!
 äkilline äkillinen, jyrkkä; äkkipikainen
 ära pois
 ärgata herätä
 ärkvel hereillä
 äsja hiljattain, äsken
 äär ääri, vieri, reuna; laita, syrjä, raja;
 ääreni ääriä myöten
 ääres vieressä, varrella
 äärest (mööda) vieritse
 ääretu ääretön
 ääristada reunustaa

Ö

öö yö
 öökull pöllö
 ööpäev vuorokausi
 öösiiti öisin

Ü

üha yhä, yhäti
 ühendada yhdistää
 ühendus yhteys, yhdistys
 üheksa yhdeksän
 ühes yhdessä, mukana
 ühine yhteinen
 ühineda yhdistyä, yhtyä, liittyä
 ühing yhtiö, yhdistys
 ühiskond yhteiskunta
 ühtekokku yhteensä
 ühtlane yhtäläinen, tasainen
 ühtlasi samoin, samalla kertaa, samalla

üks eräs; yksi; mitte ühtegi ei yhtään;
 üks... teine toinen ... toinen
 üksik yksinäinen
 üksikasjalik yksityiskohtainen, seikka-
 peräinen
 üksildane yksinäinen
 ükski (ei) kukaan, (ei) mikään
 ükskord kerran(kin)
 ükskõik samantekevä; ükskõik kes
 kuka tahansa
 üksus yksikkö
 üldine yleinen
 üldiselt yleisesti, yleensä
 üldpilt yleiskuva, kokonaiskuva
 üldse yleensä, yleisesti; yhteensä
 üldsegi (ei) ollenkaan, (ei) lainkaan
 üle yli, ylitse; ylle; poikki
 ülehomme ylihuomenna
 ülekohus vääryys
 üleliia liiaksi, liian
 üleni kokonaan
 üles ylös
 ülesanne tehtävä; läksy
 ülesharitud maa viljelysalue
 üleval ylhäällä
 ülikond puku
 ülikool yliopisto, korkeakoulu
 üliõpilane ylioppilas, korkeakoululai-
 nen; opiskelija
 ümber ympäri, ympärillä
 ümbritsejä ympäröidä; reunustaa
 ümbrus ympäristö, seutu; tienoo
 ümbruskond ympäristö, lähiseutu; tie-
 noo
 üritus yritys
 üsna aivan, vallan, melko, kokonaan,
 sangen; üsnagi suur melkoinen
 ütelda sanoa, virkkaa; ette ütelda sa-
 nella; ennustaa
 üür vuokra

VALIK GEOGRAAFILISI NIMESID

Loetelus esitatakse tavalisemaid kohanimesid, mis kirjapildilt erinevad eesti keelsetest.

- Afrikka** — Aafrika
Alankomaat — Madalmaad
Albania — Albaania; **Albanian** Kansantasavalta — Albaania Rahvavabariik
Algeria — Alžeeria
Amerikan Yhdysvallat — Ameerika Ühendriigid
Amerikka — Ameerika
Asovanmeri — Aasovi meri
Atlantini valtameri — Atlandi ookean
Australia — Austraalia
Berliini — Berliin
Bulgaria — Bulgaaria; **Bulgarian** Kansantasavalta — Bulgaaria Rahvavabariik
Eesti — Eesti; **Eestin** Socialistinen Neuvostotasavalta — Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik
Egypti — Egiptus
Englannin kanaali, **Kanaali** — La manche
Englanti — Inglismaa
Espanja — Hispaania
Etelä-Amerikka — Lõuna-Ameerika
Etelänapamanner, **Etelämanner** — Antarktis
Etu-Aasia — Ees-Aasia
Eurooppa — Euroopa
Genève, **Geneve** — Genf
Grönlanti — Gröönimaa
Hampuri — Hamburg
Helsinki — Helsingi
Hiidenmaa — Hiiumaa
Hollanti — Holland
Huippuvuoret — Teravmäed
Hyväntoivonniemi — Hea Lootuse neem
Indokiina — Indo-Hiina
Intia — India
Irlanninmeri — Iiri meri
Irlanti — Iirimaa
Islanti — Island
Iso-Britannia — Suurbritannia
Italia — Itaalia
Itämerenmaat, **Baltianmaat** — Läänemeremaad, Baltimaad
Itämeri — Läänemeri, Balti meri
Itävalta — Austria
Japani — Jaapan
Jugoslavia — Jugoslaavia; **Jugoslavian** Federatiivinen Socialistinen Tasavalta — Jugoslaavia Föderatiivne Sotsialistlik Vabariik
Kaukasia — Kaukaasia
Kauko-Itä — Kaug-Ida
Keltainenmeri — Kollane meri
Kiina — Hiina; **Kiinan** Kansantasavalta — Hiina Rahvavabariik
Kilpikonnasaaret — Galápagose saared
Kiova, **Kiev** — Kiiev
Kreikka — Kreeka
Kronstadt — Kroonlinn
Kultarannikko — Kullarannik
Kuollutmeri — Surnumeri
Kööpenhamina — Kopenhaagen
Laatokka — Laadoga
Latvia — Läti; **Latvian** Socialistinen Neuvostotasavalta — Läti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik
Liettua — Leedu; **Liettuan** Socialistinen Neuvostotasavalta — Leedu Nõukogude Sotsialistlik Vabariik
Lohikäärmevuoristo — Draakonimäestik
Lontoo — London
Moskova — Moskva
Mustameri — Must meri
Neuvosto-Eesti — Nõukogude Eesti
Neuvostoliitto — Nõukogude Liit
Neva — Neeva

Norja — Norra
 Norsunluurannikko — Elevandiluurannik
 Oseania — Okeaania
 Pariisi — Pariis
 Pihkova — Pihkva
 Pjongjang, Pjongjang — Phönjan
 Pohjanlahti — Põhjalaht
 Pohjoinen jäämeri — Põhja-Jäämeri
 Pohjois-Amerikka — Põhja-Ameerika
 Punainenmeri — Punane meri
 Puola — Poola; Puolan Kansantasavalta — Poola Rahvavabariik
 Pyreneiden niemimaa — Pürenee poolsaar
 Ranska — Prantsusmaa
 Riianlahti — Riia laht
 Riika — Riia
 Romania — Rumeenia; Romanian Kansantasavalta — Rumeenia Rahvavabariik
 Ruotsi — Rootsi
 Saarenmaa — Saaremaa
 Saksa — Saksamaa
 Saksan Demokraattinen Tasavalta — Saksa Demokraatlik Vabariik
 Saksan Liittotasavalta — Saksa Liitvabariik
 Siperia — Siber
 Sisilia — Sitsiilia
 Skandinavia — Skandinaavia
 Skotlanti — Sotimaa
 Socialistinen Neuvostotasavaltojen Liitto — Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit
 Suetzin kanava, Suez — Suessi kanal
 Suomenlahti — Soome laht
 Suomi — Soome
 Sveitsi — Sveits
 Tallinna — Tallinn
 Tartto — Tartu
 Tonava — Doonau
 Tšekkoslovakkia — Tšehhoslovakkia; Tšekkoslovakkian Socialistinen Tasavalta — Tšehhoslovakkia Sotsialistlik Vabariik
 Tukholma — Stokholm
 Turkki — Türgi
 Turku — Turu
 Tyyni valtameri, Tyynimeri — Vaikne ookean
 Unkari — Ungari; Unkarin Kansantasavalta — Ungari Rahvavabariik
 Ural(vuoret) — Uraal
 Uusi Seelanti — Uus Meremaa
 Valko-Venäjä — Valgevene; Valko-Venäjä Socialistinen Neuvostotasavalta — Valgevene Nõukogude Sotsialistlik Vabariik
 Varsova — Varssavi
 Vatikaani — Vatikan
 Venetsia — Veneetsia
 Venäjä — Venemaa; Venäjän Socialistinen Federatiivinen Neuvostotasavalta — Vene Nõukogude Föderatiivne Sotsialistlik Vabariik
 Vienanmeri, Valkoinenmeri — Valge meri
 Viipuri — Viiburi
 Viljanti — Viljandi
 Vähä-Aasia — Väike-Aasia
 Välimeri — Vahemeri
 Wien — Viin
 Ääninen, Äänisjärvi — Äänisjärv
 Öölanti — Öland

LÜHENDITE TARVITAMINE

1. Sõnade lühendamise

Sõnade lühendamiseks on soome keeles kaks põhimoodust: lühendatakse sõna lõpust või keskel:

1. Lühendamisel sõna lõpust on reegliski, et lühend lõpeb järgmise silbi alguskonsonandiga, mille järele pannakse punkt. Näit. *synt* (*syntynyt* 'sündinud'), *opp.* (*oppilas* 'õpilane'), *puh.* (*puhelin* 'telefon'), *tov.* (*toveri* 'seltsimees'), *arkip.* (*arkipäivänä* 'argipäeval').

Erandidiks on mõned vokaaliga lõppevad traditsioonilised lühendid, näit. *ti* (*tiistai* 'teisipäev'), *to* (*torstai* 'neljapäev') jt.

Punkti ei tarvitata:

a) meetermõõtude jt. rahvusvahelistes lühendites, näit. *m*, *cm*, *kg*, *g*, *l*; samuti *mk* (*markka* 'mark'), *p* (*penni* 'penn') jt.

b) organisatsioonide, asutuste, kaupluste jt. suuretähelistes lühendites. Näit. *PYP* (*Pohjoismaiden Yhdyspankki* 'Põhjamaade Ühispank'); *YK* (*Yhdistyneet Kansakunnat* 'Ühinenud Rahvaste Organisatsioon'), *YL* (*Yliopilaskunnan Laulajat* 'Üliõpilaskonna Lauljad'), *SNS* (*Suomi-Neuvostoliitto Seura* 'ühing «Soome — Nõukogude Liit») jt. Selliseid lühendeid hääldatakse tähtsaval, näit. *PYP* loetakse *pee*, *yy*, *pee* (mitte *Pyppi*).

Lühendite hääldamine silpide kaupa on andnud siplühendeid, mida käsitletakse pärisnimedena. Näit. (*TAKO* >) *Tako* (*Tampereen Kattohuopatehdas* 'Tampere Katusepavabrik'), *Valmet* (*Valtion metallitehtaat* 'Riigi metallitehased').

c) Punkt või punktid jäetakse üldiselt ära ka mitmesõnalise lühendi keskel, näit. *jne.* (*ja niin edespäin* 'ja nii edasi'), *jpp.* (*jälkeen puolenpäivän* 'pärast lõunat'), *eKr.* (*enne Kristusta* '= e. m. a.'). Tähenalusliku vahe säilitamiseks on punkt tarvilik näit. lühendis *o. s.* (*omaa sukua* 'neiupõlv-nimega'), *vrđ. os.* (*osoite* 'aadress') jt. Punkt säilib ka lühendis *H. V.* (*Hyvä Veli* 'Kulla vennas' kirjaalustusena), *V. p.* (*vastausta pyydetään* 'vastust palutakse') jm.

Lühendi lõpptähe kahekordistamisega märgiti varem mitmust, näit. *esimm.*

(*esimerkkejä* 'näiteid'), *seurr.* (*seuraavat* 'järgnevad'), *vv.* (*vuosina* 'aastail'). Selliseid lühendeid ei peeta enam soovitatavaks, kuigi neid mõnikord veel tarvitatakse, sest näit. *esim.* = *esimerkiksi*, *esimerkkejä* 'näiteks, näiteid' jne.

2. Lühendamisel sõna keskelt tarvitati varem sageli kooloniit, näit. *n:o* (*numero* 'number'), *s:n* (*samoin* 'samuti', *H:ki* (*Helsinki* 'Helsingi'). Viimasel ajal on selliseid lühendeid hakatud tarvitama ilma koolonita, näit. *nti* (*neiti* 'neiu, preili'), *hra* (*herra* 'härä'), *tri* (*tohtori* 'doktor') jt.

Kui ka liitsõna täiendosa esineb lühendatuna, tarvitatakse sidekriipsu, näit. *kansak.-op.* (*kansakoulunopettaja* 'algkooli õpetaja'), *vak.-yht.* (*vakuutusyhtiö* 'kindlustusselts') *dipl.-ins.* (*diplomi-insinööri* 'diplomeeritud insener'). Viimasel ajal on ka siin tarbetuna näivast kirjavahemärgist (sidekriipsust) hakatud loobuma (*kansak. op.*, *vak. yht.*, *dipl. ins.*).

2. Lühendite käänamine

1. Lühendite käänamisel tarvitatakse soome keeles koolonit, eesti keeles sidekriipsu. Näit. *5 mk:lla* (*viidellä markalla* 'viie mk-ga') — *5:llä* (*viidellä markkaa*), *2 km:n päässä* (kahden kilometrin päässä 'kahe kilomeetri kaugusel'), *v:ta* (*vuotta* 'aastat'), *5:tä* (*viittä* 'viit'), *5:ttä* (*viidettä* 'viiendat'). Samuti suurtäheliste lühendite puhul, näit. *YK:hon* (*Yhdistyneisiin Kansakuntiin* 'Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni/sse').

2. Selguse mõttes kirjutatakse sisseütlevas kooloni järel koos käändelõpuga ka tüve lõppvokaal, näit. *v:een* (*vuoteen* 'aastasse, aastani'), *8:aan* (*kahdeksaan* 'kaheksasse').

3. Käänamisel jääb koolon ära, kui lühend lõpeb vokaaliga, näit. *n:ossa* (*numerossa* 'numbris'), *trit* (*tohtorit* 'doktorid'). *Er andlikult* siiski *ha:lla* (*hehtaarilla* 'hektaril').

4. Arvude järele käändelõppu ei märgita, kui kääne selgub järgnevast sõnast, näit. *30 vuoden kuluessa* '30 aasta jooksul', *15 miehelle* '15 mehele'. Vt. ka Näiteid arvsõnade kasutamise kohta, lk. 70.

TÄHTSAMAIÐ SOOME LÜHENDEID

- a** = aari, aaria aar, aari
A = ampeeri, ampeeria amper, amprit
agr. = agronomi agronoom
ao. = asianomainen asjaomane
ap. = aamupäivällä hommikupoolikul
a. p. = alempi palkkausluokka mada-
 lam palgakategooria
arv. = arvoisa lugupeetud
cm = senttimetri, senttimetriä senti-
 meeter, sentimeetrit
dipl. ins. = diplomi-insinööri diplomee-
 ritud insener
dm = desimetri, desimetriä detsimee-
 ter, detsimeetrit
e. a. a. = ennen ajanlaskumme alkua
 enne meie ajaarvamist
ekon. = ekonomi ökonomist
eKr. = ennen Kristusta enne meie aja-
 arvamist
ens. = ensimmäinen esimene
ent. = entinen endine
esim. = esimerkiksi; esimerkkejä näi-
 teks; näiteid
ev. = eversti kolonel, polkovnik
evl. = everstiluuatnantti kolonelleit-
 nant
ev.-lut. = evankelis-luterilainen luteri-
 usuline
evp. = erossa vakinaisesta palveluk-
 sesta pensionil, erus
fil. kand. = FK = filosofian kandi-
 daati filosoofiakandidaat
fil. lis. = FL = filosofian liseniaatti
 filosoofialitsensiaat
fil. tri. = FT = filosofian tohtori filo-
 soofiadoktor
g = gramma, grammaa gramm, grammi
ha = hehtaari hektar
harv. = harvinainen haruldane
hra = herra härra
hum. kand. = HuK = HTK = hu-
 manististen tieteiden kandidaatti hu-
 manitaarteaduste kandidaat
huom. = huomautus; huomaa märkus,
 tähelepanu
H. V. = Hyvä Veli Kulla vennas
 (kirjaalustusena)
ip. = iltapäivällä õhtupoolikul, pärast
 lõunat
JK = Jk. = jälkikirjoitus postskrip-
 tum
jms. = ja muuta sellaista ja muud
 sellist
jne. = ja niin edelleen (edespäin) ja
 nõnda edasi
kenr. = kenraali kindral
kg = kilogramma, kilogrammaa kilo-
 gramm, kilogrammi
khra = kirkkoherra kirikuõpetaja
kirj. = kirjataan tähitult
klo = kello kell
km = kilometri, kilometriä kilomee-
 ter, kilomeetrit
komm. = kommunistinen, kommunisti
 kommunistlik, kommunist
ko. = kyseessä oleva kõnesolev
kop. = kopeekka, kopeekkaa kopikas,
 kopikat
koul. = koululainen; koululaiskieles-
 õpilane; õpilaskeeles
kpl. = kappale, kappalletta tükk, tükki
kr.-kat. = kreikkalaiskatolinen kreeka-
 katoliku
ks. = katso vaata
l = litra, litraa liiter, liitrit
l. = eli ehk
lk. = luokka klass
luutn. = luutnantti leitnant
lääk. kand. = lääketieteën kandidaatti
 meditsiinikandidaat
m = metri, metriä meeter, meetrit
maist. = maisteri magister
ME = maailmanennätys maailmare-
 kord

milj. = miljoona, miljoonaa miljon, miljonit
min. = minuutti, minuuttia minut, minutit
mk = marka, markkaa mark, marka
mm = millimetri, millimetriä millimeeter, millimeetrit
mm. = muun muassa muuseum
mrd. = miljardi, miljardia miljard, miljardit
n. = noin umbes
nim. = nimittäin nimelt
nk. = niin kutsuttu nõndanimetatud
n:o = numero number
ns. = niin sanottu; nuorisoseura niinimetatud; noorsooühing
nti = neiti preili, neuu
oik. = oikeastaan; oikealla õieti; pa-remal
os. = osoite address
o.s. = omaa sukua neiupeõlvenimega
OY = oy. = osakeyhtiõ aksiaselts
p. = penni, penniä penn, penni
p. = päivä päev
past. = pastori pastor
pj. = puheenjohtaja esimees
pnä = päivänä kuupäeval
po. = puheena oleva; pitää olla kõnesolev; peab olema
prof. = professori professor
puh. = puhelin telefon
pvm. = päivämäärä kuupäev
rek.-ton. = rekisteritonni, rekisteritonnia registertonn, registertonni
res. = reservi-, reservissä reserv-, reservis
room.-kat. = roomalaiskatolinen rooma-katoliku
rpl = rupla, ruplaa rubla, rubla(t)
rva = rouva proua
s = sekunti, sekuntia sekund, sekundit
s. = sivu, sivulla; syntynyt lehekülj, leheküljel; sündinud
SAK = Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto Soome Ametiühingute Keskkliit
SNL = Suomen Demokraattinen Nuorisoliitto Soome Demokraatlik Noor-sooliit
seur. = seuraava järgmine

SKDL = Suomen Kansan Demokraattinen Liitto Soome Demokraatlik Rahvarinne
SKP = Suomen Kommunistinen Puolue Soome Kommunistlik Partei
Smk = Suomen marka Soome mark
SNDL = Suomen Naisten Demokraattinen Liitto Soome Naiste Demokraatlik Liit
SNS = Suomi-Neuvostoliitto Seura ühing «Soome — NSVL»
SNL = Sosialististen Neuvostovaltojen Liitto Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit
so. = se on see on
sos.-dem. = sosiaaldemokraatti sotsiaaldemokraat
SPR = Suomen Punainen Risti Soome Punane Rist
srk. = seurakunta kogudus
STT = Suomen Tietotoimisto Soome Telegraafiagentuur
synt. = syntynyt sündinud
t = tunti, tuntia tund, tundi
t. = tai või
tk. = tämän kuun, tätä kuuta selle kuu, sel kuu
t:mi = toiminimi firma
tms. = tai muuta sellaista või muud sellist
toht. = tri = tohtori doktor
ts. = toisin sanoen teiste sõnadega
v. = vuonna, vuosina aastal, aastail
V = voltti, volttia volt, volti
W = watti, wattia watt, vatti
va. = väliaikainen ajutine
vk. = viime kuun, viime kuuta möödunud kuu, möödunud kuul
vrt. = vertaa võrdle
vsk. = vuosikerta aastakäik
vt. = virkaa tekevä kohusetäitja
YK = Yhdistyneet Kansakunnat Ühinenud Rahvaste Organisatsioon
ylik. = ylikersantti vanemseersant
ylil. = yliluutnantti vanemleitnant
ym. = ynnä muuta ja muud
yms. = ynnä muuta sellaista ja muud sellist
yo. = ylioppilas õliõpilane
y.p. = ylempi palikkausluokka kõrgem palgakategooria

GRAMMATILISE OSA SISUKORD

(Eesti ja soome keele häälikulisest vastavusest)	9)
Hääldamine	11
Tähestik (11). — Rõhk (11). — Vokaalid (12). — Diifongid (13). — Vokaalharmonia (14). — Konsonandid (15). — Aspiratsioon (17). — Välde (19). — Hääldusalus (20). — Soome keele tähtede ja hääli- kute tabel (21).	
Soome ja eesti keele häälikulisi erinevusi	22
Astmevaheldus	39
Astmevahelduse tabel (39)	

VORMIÕPETUS

(Eesti ja soome keele muutevormide vastavusest)	8)
I. Käändsõnad	
Käänamine	44
Ainsuse omastav ja mitmuse nimetav (37). — Põhikäänded (45). — Mitmuse tüvi (84). — Mitmuse omastav (86).	
Mitmuslikud sõnad	38
Arvsõnad	65
Põhiarvsõnad (66). — Järgarvsõnad (67). — Murdarvsõnad (70). — Näiteid arvsõnade kasutamise kohta (70).	
Asesõnad	61
Isikulised asesõnad (61). — Enesekohane asesõna (61). — Näitavad asesõnad (95). — Vastastikune asesõna (121). — Küsivad asesõnad (122). — Siduvad asesõnad (123). — Umbmäärased asesõnad (124).	
Omadussõnade võrdlemine	76
Keskvärre (76). — Ülivõrre (77). — Erandlikke kesk- ja ülivõrde vorme (79).	
Possessiivsufiksid	50
Ainsuse ja mitmuse nimetav (51). — Teised käänded (51). — Kol- manda isiku possessiivsufiksi kaksikkuju (52).	
Käändtüübid	171
Ühesilbilise tüvega sõnad (172). — Kahe- ja enamasilbilise tüvega sõnad (172). — Kontraheerunud sõnad (176).	
II. Tegusõnad	
Pööramine	28
Pöördelõpud (28).	
Aktiiv	28
Kindel kõneviis	28
Olevik (28). — Lihtminevik (29). — Abiverb <i>olla</i> (30). — Täis- minevik (31). — Enneminevik (31). — Tuleviku väljendamisest (31).	
Tingiv kõneviis	36
Olevik (36). — Täisminevik (37).	

Käskiv kõneviis	58
Olevik (58). — Täisminevik (60).	
Potentsiaal	93
Olevik (93). — Täisminevik (94). — Potentsiaaliga samaväärseid väljendeid (95).	
Passiiv	103
Passiivi tunnused (103).	
Kindel kõneviis	104
Olevik (104). — Lihtminevik (105). — Täisminevik (105). — Enneminevik (105).	
Tingiv kõneviis	106
Olevik (106). — Täisminevik (106).	
Käskiv kõneviis	106
Olevik (106). — Täisminevik (107).	
Potentsiaal	107
Olevik (107). — Täisminevik (107).	
Infinitiivid	112
I Infinitiivi lühem ja pikem vorm (112—113). — II infiniitiv (114). — III infiniitivi lõputa vorm e. agentpartitsiip (115). — IV infiniitiv (115). — V infiniitiv (116).	
Partitsiibid	131
I partitsiip (131). — II partitsiip (132).	
Tegusõnade vormide skeem	134
Pöördtüübid	140
Uhesilbilise tüvega verbid (140). — Kahe- ja enamasilbilise tüvega verbid (140). — Kontraheerunud verbid (142).	
III. Partiklid	
Määrsõnad	147
Määrsõnade liigitus (148). — Määrsõnade võrdlemine (79). — Erandlikke kesk- ja ülivõrde vorme (80).	
Ees- ja tagasõnad	148
Eessõnu osastavaga (149). — Tagasõnu osastavaga (149). — Tagasõnu omastavaga (150). — Eessõnu omastavaga (151). — Ees- ja tagasõnu teiste käänetega (151). — Possessiivsufiksrite tarvitamisest (152).	
Sidesõnad	147
Rinnastavad sidesõnad (168). — Alistavad sidesõnad (169).	
Hüüdsõnad	160
Liitepartiklid	157
-ko ~ -kö (35, 157); -pa ~ -pä, -pas ~ -päs (158); -han ~ -hän (159); -pahan ~ -pähän (159); -ka ~ -kä (159); -kin, -kaan ~ -kään (36, 160).	

LAUSEÕPETUS

Käänete tarvitamise iseärasusi	185
Omastav (186). — Osastav (187). — Sisseütlev (188). — Seesütlev (190). — Seestütlev (191). — Alaleütlev (200). — Alalütlev (201). — Alaltütlev (202). — Saav (203). — Olev (203). — Ilmaütlev (204). — Kaasaütlev (204). — Viisiütlev (205).	
Lauselühendite moodustamine	211
Sihitislauselühendid (212). — Ajamääruslauselühendid (213). — Ots- tarbemääruslauselühendid (214). — Öeldistätelühend (214). — Verbitalauselühendid (215).	
Otsese kõne asendamine kaudsega	215

SONAVARAÕPETUS

(Eesti ja soome keele sõnavaralisest vastavusest	7)
Tuletusliited	225
Nimisõnad	226
Tegijat ja isikut märkivad liited (226). — Tegevust, selle saadust ja vahendit märkivaid liiteid (266). — Kohta, ala ja rühma märkivaid liiteid (227). — Vähendust ja meelitust märkivad liited (228). — Abstraktseid mõisteid märkivad liited (288).	
Omadussõnad	288
Omadussõnade üldisi tuletusliiteid (228). — Omaduse rohkust märkivad liited (228). — Omaduse puudumist märkiv liide (229). — Järjekorda märkiv liide (229). — Sarnasust märkivad liited (229). — Vähendust märkivad liited (229).	
Tegusõnad	230
Põhjustavat ja teostavat tegevust märkivad liited (230). — Enesekohast tegevust märkivad liited (230). — Üleminevat tegevust märkiv liide (230). — Korduvat ja keevat tegevust märkivaid liiteid (230). — Äkilist ja hetkelist tegevust märkivad liited (231). — Hindavat suhtumist märkivad liited (231). — Loodushäälte jäljendamist ja kirjeldamist märkivad liited (231).	
Määrsõnad	231

SISUKORD

Eessõna	3
Eesti ja soome keele sugulusest	7
Hääldamine	11
1. õppetund	26
Lukukappale (26). — Sananlaskuja (27).	
2. õppetund	33
Keskustelu matkasta (33). — Sananlasku (35).	
3. õppetund	42
Suomea õpiskelemassa (42). — Kesäilta (42). — Arvoituksia (43).	
4. õppetund	48
Yleisiä puhetapoja (48). — Kehtolaulu (49). — Sananlasku (50).	
5. õppetund	56
Keskustelua (56). — Leikkisatu (57). — Oi, jos oisit (57).	
6. õppetund	63
Aika (63). — Kuukaudet (64). — Viikonpäivät (65). — Arvoitus (65). — Sananlasku (65).	
7. õppetund	73
Paljonko kello on? (73). — Akka ja lääkäri (75). — Mies parka (75). — Arvoituksia (75).	
8. õppetund	81
Laivalla Helsinkiin (81). — Kuka on siellä alhaalla? (83). — Pikku poika ja äiti (83). — Sananlaskuja (83).	
9. õppetund	90
Hotellissa (90). — Suomen asukkaista (91). — Kaukaisia sukulaisia (92). — Taivas on sininen ja valkoinen (93).	
10. õppetund	99
Katselemme Helsinkiä (99). — Hämmäläinen tapasi hämmäläisen (102). — Isä ja poika (102). — Sananlaskuja (103).	
11. õppetund	109
Ravintolassa (109) — Haastattelu (110). — Kalliolle, kukkulalle (111). — Arvoituksia (112).	
12. õppetund	118
Ostoksilla (118). — Tavaratalossa (119). — Hiiri räätälinä (120). — Sananlaskuja (120).	
13. õppetund	128
Makkaraa (128). — Pyykkipäivä (129). — Sananlaskuja (131).	
14. õppetund	144
Iltapäivä Suomen perheessä (144). — Kahvikutsut (145). — Vihainen (147). — Sananlaskuja (147).	
15. õppetund	154
Kirje Moskovasta (154). — Kukahän hän on? (157). — Sananlasku (157).	

16. õppetund	Kesämökillä (168). — Maisema (165). — Jyväskylä ja sen urheiluelämä (166). — Sananlaskuja (167).	
17. õppetund	Käynti museossa (181). — Lapin matka (182). — Uutinen (184). — Tuoll' on mun kultani (185).	
18. õppetund	Suomalainen maisema (193). — Matka koskiveneessä (195). — Imatran kosken rannalla (196). — Suomen laulu (196). — Heino Karu lukee lehteä (197). — Kuuro mies (200).	
19. õppetund	Suomen teollisuus (207). — Käsiyö (208). — Matkailuteollisuudelle luodaan perustaa (209). — Ihmiselle (210).	21
20. õppetund	Kuvia Suomen kultuurielämästä (218). — Näytteitä «Kalevalasta» (221). — Maineikas isä (223). — Värikkö Jalovaara (223). — Maamme (224).	21
Harjutuste võti		236
Sõnastikud.		
1. Soome—eesti		243
2. Eesti—soome		268
Valik geograafilisi nimesid		294
Lühendite tarvitamine		296
Sõnade lühendamise	(296). — Lühendite käänamine (297).	
Tähtsamaid soome lühendeid		298
Grammatilise osa sisukord		300

Пауль Альвре. УЧЕБНИК ФИНСКОГО ЯЗЫКА ДЛЯ САМООБУЧЕНИЯ. 2-ое, дополненное издание. На эстонском и финском языках. Художественное оформление Т. Ару. Издательство «Валгус», Таллин, Пярнуское шоссе, 10. Тоimetaja M. Hion. Kunstiline toimetaja M. Niin. Tehniline toimetaja I. Vahtre. Korrektorid S. Härmatiss, H. Uuspõld, Laduda antud 5. V 1970. Trükkida antud 27. I 1971. Kohila Paberivabrik trükipaber nr. 2, 60 × 90/16. Trükipoognaid 19 + 0,25 (lisad). Arvestuspoognaid 20,79. Trükiarv 30 000. Tellimuse nr. 2802. Hans Heidemanni nim. Trükkikoda, Tartu, Ülikooli 17/19. II

68 kop.

11
NA 1398